

Яр Чаллы шәһәре
«Үзәкләштерелгән китапханәләр системасы»
муниципаль бюджет учреждениесе
Муса Жәлил исемендәге шәһәр үзәк китапханәсе
Әдәбият тарихы музейе

Әлфия СИТДЫЙКОВА

(Биобиблиографик күрсәткеч)

Казан
2018

МБУ «Централизованная библиотечная система»
г. Набережные Челны
Центральная городская библиотека имени Мусы Джалиля
Литературно-краеведческий музей

Альфия СИТДИКОВА

(Биобиблиографический указатель)

Казань
2018

A handwritten signature or set of initials, possibly 'S. J.', written in black ink.

Укучыга:

Кулыгыздагы «ЭЛФИЯ СИТДЫЙКОВА» биобиблиографик күрсәткече Муса Жәлил исемендәге шәһәр үзәк китапханәсенен «**ЧАЛЛЫ ЯЗУЧЫЛАРЫ**» дип аталган биобиблиографик басмалары сериясен дөвам итә. Сериянең төп максаты – Яр Чаллы шәһәрендә яшәп ижат иткән язучыларның тормышы һәм ижаты турында тулы библиографик мәгълүматлар туплау.

Әлеге күрсәткечкә материаллар басылып чыгу хронологиясе тәртибендә урнаштырылды. Күрсәткеч Элфия Ситдыйкованың 2017 елның 1 маена кадәр дөнья күргән басмаларын һәм аның хакындагы әдәбиятны үз эченә ала. Биобиблиографик күрсәткеч Яр Чаллы шәһәре үзәкләштерелгән китапханәләр системасы мәгълүмат базалары һәм Элфия Ситдыйкованың шәхси архивы нигезендә эшләнде.

Биобиблиографик күрсәткечнең «Кушымта» өлешендә Э. Ситдыйкованың шәхси архивында сакланган кайбер фотосурәتلәре урнаштырылды.

К читателю:

Биобиблиографический указатель «АЛЬФИЯ СИТДИКОВА» является очередным изданием серии биобиблиографических указателей «**ЧЕЛНИНСКИЕ ПИСАТЕЛИ**», подготовленной сотрудниками Центральной городской библиотеки имени Мусы Джалиля. Основная цель этой серии – дать наиболее полные сведения о творчестве и библиографии известных писателей города Набережные Челны.

В данном указателе материалы расположены по разделам в хронологическом порядке. Произведения Альфии Ситдиковой охватывают период с начала её творчества до 1 мая 2017 года. Биобиблиографический указатель составлен на основе информационных материалов МБУ «Централизованная библиотечная система» города Набережные Челны, и материалов личного архива писателя.

В приложении указателя помещены фотографии из личного архива.

ББК 91.9: 83 + 83 Тат 6

С 48

Төзүчө: Роза ХӘМИДУЛЛИНА,
Муса Жәлил исемендәге шәһәр үзәк китапханәсенен
әдәбият тарихы музейе житәкчесе.

Составитель: Роза ХАМИДУЛЛИНА,
Заведующий литературно-краеведческим музеем
центральной городской библиотеки имени Мусы Джалиля.

С 48 Элфия Ситдыйкова: Биобиблиографик күрсәткеч / Яр Чаллы шәһәре М. Жәлил исемендәге шәһәр үзәк китапханәсе. Әдәбият тарихы музейе; Төзүчө Р. Г. Хәмидуллина. – Казан: Школа, 2018. – 200 б.

С 48 Альфия Ситдикова: Биобиблиографический указатель / Центральная городская библиотека имени М. Джалиля г. Набережные Челны. Литературно-краеведческий музей; Составитель Р. Г. Хамидуллина. – Казань: Школа, 2018. – 200 с.

«Моң булып синдә таралам...»

*Мин яшьлекне жырлар өчен килдем,
Мин сөюдән, наздан яралган.
Тыңла, тормыш, жырларымны минем,
Мин моң булып синдә таралам.*

Татарстан Язучылар берлеге эгзасы, Сажидә Сөләйманова исемендәге әдәби премия лауреаты Әлфия Ситдыйкова «Мин яшьлекне жырлар өчен килдем» дигән шигырендә укучыларына энә шулай мөрәжәгать итә. Вақытлы матбугат битләрендә басылган шигырьләр белән танышып барган бик күпләр өчен шагыйрә Әлфия Ситдыйкованың исеме КамАЗ төзелеше башланган еллардан ук таныш.

Яңа гына унынчы сыйныфын тәмамлаган яшь жылкенчәк кыз бала үзенң хезмәт юлын Яр Чаллы шәһәрәндә зур заводта башлап жиберә. Аннан язмыш жылләре аны шәһәрәбездә эшләп килүче «Күңел» радиосына китерә. Радионың котлаулар бүлегендә ул яратып хезмәт куя, һәркемнең күңеленә хуш килерлек котлаулар, теләкләрне шигъри юлларга салып ижат итә, радиодан яңгырата. Инде хезмәткәрләр алдында үз тәҗрибәсен туплаган, дәрәжәле журналист булып үсеп житкән Әлфия Мирзанур кызы, бер дә шикләнми «Әдәби учак», «Илһам нуры» тапшырулары белән эфирга чыга. 2000-2009 еллар аның тормышын тамырыннан үзгәртә. Күңелендә һәрвакыт әдәби ташкын дөрләп торган Әлфия өчен бәхетле мизгелләр башлана. 1970 елларда ук шәһәрәбездә эшләп килгән «Ләйсән» әдәби ижат берләшмәсенә йөрөп каләм тибрәткән Әлфиянең күңел түрендә күптәннән пыскып яткан әдәби шытымнар шул елларда янәдән калкып чыга.

Әлфия Мирзанур кызы Ситдыйкова бүгенге көндә дистәдән артык китаплар авторы. Республикабыз композиторлары (Ф. Та-

липова, Ф. Сафин, И. Фәйзуллин, М. Газетдинов, Р. Әхмәтханов, Р. Нәгыймов, Ф. Миннебаев, Г. Акбитова, А. Якшимбетов, Р. Зарипов һ.б.) тарафыннан аның дистәлэгән жырлары («Язмышлар», «Бәхет кошы», «Яшел яфрак», «Кил әле», «Хисләр бураны», «Унжиде яшь», «Туган көн», «Синдәй яр табалмам мәңгегә», «Яныйк әле», «Бәхет төне», «Бәхетле бул», «Соңгы сөю» һ.б.) бүгенге көндә популяр жырлар рәтендә.

Беренче чиратта, Әлфия Ситдыйкова – шагыйрә. Әлфия Мирзанур кызы моны аңлап эш итә. Ул бер дә юкка гына түбәндәге юлларны тудырмый:

*Шатлыклы көннәрәм бихисап.
Һәр таңда шатлыгым яңара.
Гомерне биргәннәр күкләрдән,
Шигырьгә түгеләп янарга.*

(«Бәхетле көннәрәм – муенса»)

Шагыйрә буларак аның ижатын бәһаләп язылган язмалар шактый. 1978 елда шагыйрь Хәниф Хәснуллин, түбәндәге юлларын багышлап: «...*шигырьләрдә хисләрнең эчкерсез булуын тоясың*», – дип яза, һәм шуның белән ул әле яңа гына әдәбият мәйданында беренче адымнарын ясаган каләм тибрәтүче Әлфиягә канатлар бирә. Ә инде 2008 елда, утыз елдан соң, шагыйрь Рәшит Бәшәр: «...*Әлфия хисле шагыйрә, уйлы шагыйрә. Аның үзенең язучу стиле формалашып житте, үзен шигърияттә тапты*», – дип, шагыйрә булуын раслап куя. Язучы Факил Сафин каләмдәше ижатын тасвирлап мондый юллар житкерә: «...*Шигырь язган өчен шагыйрә булмыйлар, шагыйрә булган өчен шигырь язалар. Әлфия – шагыйрә, тумышы, булмышы белән шагыйрә. Ул дөньяны үзенчә, хисләр аша күрә. Чөнки Әлфия Ситдыйкованың шагыйрьлеген томалап та, яшереп тә куеп булмый инде, ул үзе дә тик торуну белмәс зат, актив, гамьле, киң күңелле, башкаларны да ижади өлгерлеккә өнди*».

Әлфия Ситдыйкова шушындый олуг язучыларыбызның тәкъдимнамәләре белән 2008 елда Татарстан язучылар берлегенә әгъза итеп кабул ителә.

Шагыйрә Әлфия Ситдыйкова үзен тәржемәче буларак та танытты, чөнки Вера Хәмидуллина белән ижади дуслыклары тәржемә эшенә төптән эзләнәргә этәрде. Республикабыз шагыйрьләренең генә түгел Рәсәйдә яшәүче язучыларның да әсәрләре, бу ике

тынгысыз зат тарафыннан тәржемә ителеп, китаплар булып басылып чыктылар.

Әлфия Ситдыйкова талантлы журналист та. Моны вакытлы матбугат битләрендә Мирзанурова, Хажиехмәтова исемнәре астында, бик еш басылып торган мәкаләләре тасвирлый. Ул үзенә каләмен проза өлкәсендә дә чарлап килә. 2016 елда аның нәсерләре, парчалар, кечкенә хикәяләре тупланган «Яшәр өчен килдем» дип исемләнган китабы дөнья күрдә. Китаптагы «Күңелләрдә шатлык күбәләге» дигән нәсерендә мондый өзеккә тап булабыз: «...*Кендек каным тамган нигезгә аяк баскан, туган йортның ишеген ачып кәргән саен, почмакларга качып калган сагыш күзләре белән очрашам да, балачак иленә кабат кайткандай булам*». Авыл баласы – гомере буе авыл тормышын яратып, булдырам диеп, тырышып хезмәт итә. Аның үжәтлеге, таләпчәнлеге менә кайлардан килә: Әлфия – Актаныш районы Күжәкә авылында ишле гаиләдә дөнъяга килгән шигъри жанлы шәхес.

Бу жыентык, биобиблиографик күрсәткеч, язучы Әлфия Ситдыйкованың ижади эшчәнлеген тулысы белән үз эченә ала.

«...*Бу дөнъяга килгән һәр кеше үзеннән соң яшише буыңга мирас итеп, туплаган рухи байлыгын калдырырга тиеш*», – дип әйтә язучы «Бәхет кайда яши?!» нәсерендә. Шулай булсын, бу күрсәткеч язучының шушы максатына тагын бер баскыч булып торсын.

Өч бүлектән торган биобиблиографик күрсәткеч үз эченә язучының кыскача биографиясен, басылып чыккан китаплары, вакытлы матбугат битләрендә урын алган мәкалә, эсәрләре тупланмасын бирә. Шуларга өстәп, «Күңел» радиосы аша яңгыраган тапшырулар өлгесен, аның турында кичә-сценарияләре күчermәсен дә үз эченә сыйдыра. «Ижатына бер караш...» бүлегендә тулысы белән каләмдәшләре житкәргән язмалар урын ала. Шулай ук гаилә архивында сакланган, төрле еллардагы фотосурәтләр белән дә күрсәткеч баетыла.

Өлеге жыентык язучы тормышы, ижаты белән кызыксынган укучы өчен билгеләп бетергесез байлык булып диеп ышанам.

Шагыйрәнең ижаты моң булып барлык жиһанга таралсын, ә без укучыларына аның белән киләчәктә хушланырга гына туры килсен.

Роза ХӘМИДУЛЛИНА,
*Муса Жәлил исемендәге шәһәр үзәк китапханәсенең
әдәбият тарихы музейе җитәкчесе,
Татарстанның атказанган мәдәният хезмәткәре.*

Шагыйрәнең кыскача биографиясе

Әлфия Мирзанур кызы Ситдыйкова (Хажихәмәтова) 1957 елның 14 нче августында Татарстан Республикасының Актаныш районы Күжәкә авылында дөньяга килә. Туган авылында сигезьеллык, аннан Пучы урта мәктәбен тәмамлый. 1975 елда данлыклы КамАЗ төзелешенә килә, егерме елга якын гомерен заводта йөктөгеч машинада эшләүгә багышлый. Әлфия Мирзанур кызы 2000-2009 елларда «Чаллы-ТВ» телерадиокомпаниясендә хезмәт куя. Музыкаль редактор, корреспондент, өлкән корреспондент булып эшләү дәверендә, журналистлык һөнәрен тирәнтен үзләштереп, әдәбият-сәнгать кешеләре турында йөзгә якын гамьле әңгәмә эзерли. «Әдәби учак», «Илһам нуры» дип исемләнгән тапшырулар эшләп «Күңел» радиосы аша халыкка житкерә. 2003-2008 елларда читтән торып Чаллы педагогия институтының филология факультетында белем ала.

Балачактан әдәбиятка гашыйк Әлфия Ситдыйкова Чаллы шәһәрәндә 1963 елдан эшләп килгән «Ләйсән» әдәбият ижат берләшмәсендә каләмен чыныктыра. 1977 елда аның матбугат битләрендә беренче шигырьләре күренә башлый. 1979 елда шигъри бәйләмә «Яшьлегем Чаллы» күмәк жыентыгында басылып чыга. Әлфия Мирзанур кызы, гаиләдә балалар үстергән вакытта, ижаттан берәз читләшәп торса да, 2000 еллар башында кабат каләмен кулга ала. 2003 елда Чаллыда ЖЧЖ «Газета-китап нәшрияты»нда беренче мөстәкыйль шигырьләр китабы басылып чыкканнан соң, бер-бер артлы шигырь жыентыкларын укучыга тәкъдим итә башлый. Башкаларның ижатына карата да үз фикерләрен белдерүдә каләм көчен сыный. Тирән эчтәлекле мәкаләләре, нәсер, парчалары, күләмле генә поэмалары да төрле басмаларда урын ала.

2006 елда «Назга сусау» дип исемләнгән тәкълидләр китабы (*Р. Гаташның «Мәңгелек сусау» китабына шигъри җавабы*) дөнья күрә. Әлеге китап аның мөхәббәт шагыйрәсе, хис шагыйрәсе икәнлеген тагын бер кат раслый.

2007 елда Татарстан китап нәшриятында дөнья күргән «Туган якның ике чишмәсе. Два родника родной земли» поэтик тәржемәләр китабы аны икенче яктан – тәржемәче буларак ача. Ижатташ дуствы Вера Хәмидуллина белән бер-берсенә шигырьләрен тәрже-

мә итеп бастырған әлеге китап Әлфия Ситдыйкованың исемен киң майданга таныта.

Дөньяга үз карашы, ныклы максаты булган шагыйрә, каләмдәше Вера Хәмидулина белән берлектә «Из века в век поэзия народов кириллической азбуки» сериясендә нәшер ителгән «Татарская поэзия» (*ООО МАГИ ИЗ ВЕКА В ВЕК. – Москва – Казань. – 2010*) шигъри жыентыгы өчен тәржемәләр эшләүдә дә катнаша. Шулай ук Тукай премиясе лауреаты, шагыйрь Рәдиф Гаташның «На вечном пути»: лирика / Рәдиф Гаташ. – Казань – 2011. китабында урын алган газәлләрен, шул ук каләмдәше белән бергә тәржемә итә. Әлеге хезмәтләр, әдибәнең юлын-юлга тәржемә итү осталыгын раслап кына калмый, татар шигъриятен дөньяга танытуга бер адымы буларак та кабул ителә.

2008 елда Әлфия Ситдыйкованың ижатын үсеп килүче яшь буынга житкерү нисбәтеннән, шәһәр мәктәпләре арасында бәйге игълан ителә. Бәйгене йомгаклау «Буыннар очрашуы» кичәсе Яр Чаллы балалар һәм яшүсмерләр ижаты үзәгендә уза. Шагыйрәнең ижаты буенча бик күп әдәби эсәрләр һәм рәсемнәр ижат ителә.

Әлфия Ситдыйкова махсус басмалар төзеп чыгаруда да уңышлы эшләр килә. 2009 елда дөнья күргән «Ләйсән» – моңлы бишегебез» (*Чаллы шәһәре Язучылар оешмасы каршында эшләр килүче «Ләйсән» әдәби ижат берләшмәсенең 45 еллык юбилее уңаеннан төзелгән күмәк жыентык*) китабының төзүчеләренең берсе буларак, язучы башкалар ижатын да барлап, халык күңеленә тоташтыру көченә ия булуын күрсәтә. Мәңгелеккә күчкән каләмдәшләренең мирасын өйрәнәп, аларны киң әдәбият майданына чыгаруда да үз өлешен кертүе (*язучы Шамиль Шәйдуллинның соңгы аманәте, «Күкләр сагышы» шигъри повесты. Шамиль Шәйдуллин. Библиографик күрсәткеч. – Алабуга. – 2011.*) аның гамьле каләм иясе икәннен бер ишарә.

Туган жиргә, халкына мөхәббәт, ил һәм милләт язмышы, яшәү мөгънәсе турында уйланулардан торган шигърийләре, публицистик язмалары, күпсанлы очрашуларда ясаган чыгышлары аның тынгысыз жанлы шагыйрә булуын дәлилли.

2010 елда авылдашы Хәертдинов Рәскаль белән бергә, авыл тарихы, шигъри, публицистик язмаларны туплап чыгарган «Авыл жаны – Күжәк горурлыгы» дип исемләнгән китап бастырып чыгарып, Актаныш төзелүгә 300, район оешуына 80 ел тулу уңаеннан, авылдашларына, якташларына бүләрк ясы.

Шагыйрәнең ижади эшчәнлеген тирәнтен өйрәнүне Яр Чаллы дәүләт педагогия институтында «Төбәк әдәбияты тарихы» дәресләрендә дәвам итәләр. Югары уку йортында аның ижагы буенча курс эшләре дә эшләнә. 2011 елда доцент, филология фәннәре кандидаты Дания Хан кызы Нигъмәтжанова житәкчелегендә «Әлфия Ситдыйкованың ижагында сөю лирикасы һәм символлар системасы», филология фәннәре докторы, профессор Әнвәр Мәгъдәнур улы Шәрипов житәкчелегендә «Әлфия Ситдыйкова шигырьләренең сәнгатьчә эшләнеше» дигән темаларга диплом эшләре яклана.

Әлфия Мирзанур кызы татар әдәбиятын танытуга үз өлешен кертеп, республикакүләм уздырыла торган фәнни-гамәли конференцияләрдә чыгышлар ясый, төрле район китапханәләрендә, ял йортларында, мәктәпләрдә, балалар бакчаларында очрашуларга йөри. Оренбургта «Х. Ямашев исемендәге китапханә» һәм «Вақыт» газетасының 105 еллык юбилее тантанасында катнаша.

Әлфия Ситдыйкова балалар шигырьләре дә ижат итә. Шул ук вакытта балалар шигъриятен пропагандалау өчен дә көчен кызганмый. Татар һәм рус шагыйрьләренең балалар өчен язган әсәрләрен ике телгә тәржемә итеп, вакытлы матбугат битләренә биреп бара. Аның бу эшчәнлегә 2011 елда, «Золотое перо Руси» милли әдәби премия кысаларында, «Молодежь Московии» бөтенруссия бәйсез газетасының баш редакторы, язучы Светлана Савицкая һәм Александр Бухаров, Новосибирск шәһәрәндә эшләп килүче «Музей солнца» (*директоры Халыкара Славян Академиясе профессоры Валерий Липенков*) оештырган «Солнечный храм» Халыкара акциясендә бәяләнеп, «За солнечную деятельность» дипломы һәм медале белән бүләкләнә.

2011 елда Татарстан китап нәшриятында Әлфия Ситдыйкованың «Утлы жимеш» шигырьләр җыентыгы басылып чыга. Әлеге китапка шагыйрәнең туган җиргә мөхәббәт, ил язмышы, яшәү мәгънәсе турында уйланулардан торган шигырьләре туплап бирелә.

2012 елда шул ук нәшриятта, шигырьләр, поэма һәм балладалар тупланган «Тансык бәхет» китабы дөнья күрә.

Ә. Ситдыйкова – Татарстан Язучылар берлеге әгъзасы (2008), А. Грибоедов (2014), Сәҗидә Сөләйманова исемендәге әдәби премияләр лауреаты (2016).

Краткая биография

Ситдикова (Хазиахметова) Альфия Мирзануровна, родилась в деревне Кузякино Актанышского района ТАССР 14 августа 1957 года в семье колхозника.

В 1964-1972 годах училась в родной деревенской школе. В 1972-1974 г.г. среднее образование получила в селе Поисево Актанышского района. В 1975 г. приехала в Набережные Челны и поступила на работу в Автомобильный завод КамАЗа. С 1979 по 1995 годы работала на автомобильном заводе водителем электро и дизельного погрузчика.

Когда на КамАЗе случился пожар, уволилась по собственному желанию. После чего с марта месяца 1995 года по май месяц 2000 года работала продавцом в магазине «Шушма». Когда магазин закрылся, пришлось вернуться на завод, а в феврале 2001 года её пригласили на работу КУ «Редакция телерадиовещания» на должность музыкального редактора, где 6 января 2003 года была переведена старшим корреспондентом.

В январе 2006 года КУ «Редакция телерадиовещания» было переименовано в ГУ «Телерадиокомпания «Чаллы-ТВ». Она была принята туда на должность старшего корреспондента радио «Күңел».

29 декабря 2007 года была уволена в связи с переводом в другую работодателя Филиал ОАО «Татмедиа» телерадиокомпания «Чаллы-ТВ» и принята на радио «Күңел» на должность старшего корреспондента, где проработала по июль 2009 года.

А. Ситдикова с 2003 по 2008 годы училась в Набережночелнинском педагогическом институте и получила диплом о высшем образовании по специальности «Учитель родного языка и литературы».

Альфия Мирзануровна начала писать стихи еще в школьные годы. В 1976 году начала посещать заседания литературного объединения «Лейсан» и активно заниматься творчеством, а в 2003 году вышел её первый сборник стихотворений на татарском языке «Йөрәгемә яфрак сыена» («К сердцу прильнул листочек»). Предисловие к этой книге написал известный поэт Рашит Башар, лауреат премии имени Абдуллы Алиша, отметив, что «В писательской орга-

низации более 300 писателей, однако среди них настоящих писателей не очень много, около трёх десятков, наверное, вот в их число, несомненно, я бы включил и Альфию, так как она – глубоко мыслящая поэтесса. У неё уже сформировался свой стиль, она нашла себя в поэзии. Она – певица любви. Её стихи нежные, искренние, скромные, а ведь сегодня нашему миру и нужна именно нежность. Её творчество в душах людей пробуждает надежду, укрепляет веру в жизнь».

После первой книги друг за другом увидели свет еще шесть сборников стихов и четыре сборника с поздравительными текстами. В 2007 году совместно с русской поэтессой Верой Хамидуллиной в Таткнигоиздате вышел татарско-русский – русско-татарский сборник билингвальных переводов «Два родника родной земли – Туган якның ике чишмәсе». Книга получила высокую оценку литературоведов. Это первый в Татарстане сборник, где два поэта выступили и в роли авторов, и в роли переводчиков. После издания этой книги Ситдикову Альфию Мирзануровну приняли в Союз писателей Республики Татарстан. Вот что написал в то время о поэтессе известный поэт, прозаик, лауреат премий имени Гаяза Исхакий, А.Грибоедова, руководитель Набережночелнинского отделения Союза писателей РТ Факил Сафин: «На её произведения обращают внимание известные поэты, ей предвещают творческое будущее. Альфия Ситдикова прошла большую жизненную школу, стихи увидели свет в отдельных книгах, часто печатались в республиканских периодических изданиях. Она – поэт-лирик с широким кругозором».

Настоящий талант никогда не может обойти вниманием детей. Поэт хочет видеть детей добрыми, милосердными, любящими родину, родной язык. Многие ее стихи учат детей познавать мир. И в стихах для детей Алфия Ситдикова остается искренней, причём, они написаны доступным языком. Когда читаешь эти стихи, чувствуешь сердце настоящего педагога, которое чувствует и понимает детскую душу.

А книга «Назга сусау» («Жажда ласки») написана как чувственный ответ переживаниям другого поэта. В этих стихах человеческая душа открывается со всей глубиной. И в них столько божественности и любовного бунтарства!

Книга «Два родника родной земли» стала сенсацией. Здесь Алфия показывает себя как переводчик. Поэма «Буталган язмыш-

лар» («Запутанные судьбы»), вошедшая в сборник, является доказательством того, что она – поэт с широким диапазоном. Темы становятся шире. В этой книге множество произведений, отличающихся изобилием лексических единиц, ритмической гармонией. Поэтесса способна полностью высказаться в философски короткой форме.

В периодической печати мы часто видим её стихи в прозе, очерки и статьи. Она внимательно следит за творческим миром. Все это доказывает, что Альфия Ситдикова – обладательница зрелого, талантливого пера.

Народный поэт Татарстана, Лауреат премии Габдуллы Тукая Радиф Гаташ о её творчестве пишет: «Стихов глаза переполнены, они – любовью наполнены, они чуточку окаймлены печалью в ожидании ласки, обещания, счастья, однако там – любовь, не охладевшая, неиссякаемая пламя, вечный огонь Любви. Чтобы проникать в другие души, создать красивую подражательную книгу понимая, вместе сгорая и искренними чистыми чувствами нужен наверное иметь талант любить Поэзию, Людей, других обладательниц Пера... Это – счастье редких сердец...»

Писатель Галимзян Гильманов пишет: «В стихах Альфии Ситдиковой во всех отношениях переживаешь судьбу и проживаешь жизнь. Потому что чувствуешь: будто все горести-заботы всего человечества, мечты-стремления, а самое главное, в них сконцентрирована большая любовь».

В 2009 году в Набережночелнинской типографии вышла книга о поэтах и писателях г. Набережные Челны «Лэйсэн – моңлы бишегебез» («Лейсян – наш колыбельный напев»). Одним из составителей этой книги была Ситдикова Альфия Мирзануровна. А в 2010 году в соавторстве с Р. Хаертдиновым ею была издана книга об истории родной деревни «Авыл жаны – Күжэкэ горуурлыгы» («Душа деревни – гордость Кузякино»).

Спустя год в Таткнигоиздате вышел новый сборник её стихов «Утлы жимеш» («Огненная ягодка»), а в 2012 году там же увидела свет книга «Тансык бэхет» («Долгожданное счастье»). В эти поэтические сборники вошли стихи о любви к родному краю, судьбе страны и смысле жизни. Её творчество высоко оценили народный поэт Татарстана, лауреат премии Габдуллы Тукая Радиф Гаташ и поэт, писатель, публицист, общественный деятель Айдар Халим.

Кроме того, у Альфии Ситдиковой есть много замечательных

стихов, посвященных детям. И это показывает большой диапазон ее таланта. Такие книги для детей как «Башмачки», «Ягоды от Деда мороза», «Таинственный мир» уже нашли своих читателей.

Лауреат государственной премии имени Тукая, писатель-историк Вахит Имамов написал: «Творческая активность Альфии заставляет восхищаться. Её поэзия начиналась со стихов о любви, лирики. В последние годы А. Ситдикова часто размышляет о месте татарского народа в современном мире, о судьбе будущего поколения, о вечных ценностях. Хочется увидеть имя поэтессы рядом с именами Сажида Сулеймановой, Эльмиры Шарифуллиной. Творческие возможности у нее велики».

Ситдикова А.М. с 2006 года занимается литературным переводом. С Верой Хамидуллиной перевела на русский язык (делала подстрочники) произведения татарских поэтов для сборника татарской поэзии «Из века в век», которая была издана московскими издателями. Совместно переводили газели Радифа Гаташа – книга «На вечном пути» увидела свет в 2011 году. Также ею были переведены (подстрочный перевод) короткие рассказы Дэрдменда и Тукая, некоторые из которых были опубликованы в журнале «Аргамак».

С 2012 года она активно участвует как автор и переводчик в серии «САДИК» (Современные авторы детям. Издано в Казани) и «САД». Ею переведены на татарский язык произведения более пятнадцати современных поэтов. Сегодня в ее переводах можно ознакомиться с творчеством многих известных детских поэтов и писателей: А. Тимофеевский, С. Прокофьева, В. Бояринова, З. Кокорина, О. Овчинникова, С. Карпеева, Б. Вайнер, В. Черняева, В. Хамидуллиной, Г. Рудь, С. Малышева, С. Савицкой, А. Сметанина, Р. Кутуя, Е. Чигрина, В. Тургай. Благодаря самоотверженному труду переводчиков и издателя до детей дошли 50 книг на двух языках. Некоторые из них изданы на 4-х языках (русский, татарский, немецкий, английский). Этими книгами награждались участники фестиваля «Зеленая планета». Книга данных серий включены в Государственную программу «Развития и поддержки государственных языков РТ». Последние годы Министерство культуры эти издания представляет, как лучшую печатную продукцию Татарстана на Федеральном Сабантуе. В 2013 году Альфия Ситдикова получила Диплом и специальный приз «Переводческий Олимп» на Международном фестивале «Лучшая книга года 2013» в Берлине,

за переводы в общественно-значимого проекта «Современные авторы – детям». Она – лауреат литературной премии Союза писателей России имени А. Грибоедова и лауреат Серебряного Пера Руси за литературные переводы (2014).

Альфия Ситдикова в годы работы на радио «Күңел» была ведущей и автором программы «Әдәби учак» («Литературный костер»), где было сделано и озвучено около ста радиопередач о жизни и творчестве поэтов и писателей камского региона и всей республики. Там же она начала вплотную заниматься творчеством.

Первыми произведения Альфии Ситдиковой слышали радиослушатели «Күңел». Ее поздравления в стихах и сегодня звучат в качестве подарка. За большой вклад в развитие татарской культуры поэтессу 2012 году наградили специальной премией радио «Күңел» ТРК «Чаллы-ТВ» – «Золотая бабочка».

В 2012 году Ситдикова А.М. издала книгу «Нур Баянның шигъри дөнъясы» («Поэтический мир Нур Баяна»). Это единственная научная работа в республике о творчестве поэта-фронтовика.

В 2014 году в Таткнигоиздате был издан сборник «Әдәби Чаллы» («Литературные Челны»), где нашли место произведения 135 челнинских поэтов и писателей и их биобиблиографические данные. И одним из составителей этой литературной энциклопедии является Альфия Мирзануровна.

В 2015 году она участвовала в городском конкурсе «Женщина года: мужской взгляд» в номинации «Духовность и культура» и была признана победителем в зональном туре.

В 2015 году в республиканском конкурсе «Книга года – 2013» за детскую книгу «Радуга сабантуя», выпущенная в соавторстве с Верой Хамидуллиной, была удостоена Диплома III степени.

В 2015 году за большой вклад в формирование экологической культуры детей и подростков, сохранение культурного наследия родного края, за поддержку природоохранных начинаний детского движения «Зелёная планета» в Татарстане, помощь в организации и проведении регионального этапа XIII Всероссийского детского экологического форума «Зелёная планета 2015», приуроченного Году литературы в Российской Федерации была награждена благодарностью председателя Правления ООДЭД «Зелёная планета», кандидата педагогических наук, академика МАН М. В. Медведевой.

В 2015 году за большой вклад в развитие татарской литерату-

ры была награждена Почетной Грамотой Министерство культуры Республики Татарстан.

В 2016 году за достижения в литературе решением Совета Фонда «Рухият» ПАО «Татнефть» и Правления Союза писателей Республики Татарстан (протокол от 5.10.2016) ей была присуждена премия имени Сажиды Сулеймановой с вручением нагрудного знака Лауреата.

А. М. Ситдикова (Хазиахметова) активно участвует в литературной жизни города Набережные Челны и Республики Татарстан. Регулярно выступает на сценах и открытых площадках со своими стихами, являясь активным пропагандистом татарской литературы. Она – участник многих литературных вечеров, которые проводились в городах: Набережные Челны, Актаныш, Альметьевск, Занинск, Нижнекамск, Елабуга, Мамадыш, Ижевск, Воткинск, Можга, Арск, Мензелинск. Как писатель Альфия Мирзануровна выступала в Алма Ате, Оренбурге, Магнитогорске, Учалы, Дюртюли, Кушнарено, Евпатория и других городах России. Она печатается во многих газетах и журналах нашей республики и за её пределами. Она известна широкой общественности как поэт, переводчик, публицист, и радиожурналист.

В 2012 году за плодотворный добросовестный труд и активную творческую деятельность поэтесса была награждена Почетной Грамотой мэра города Набережные Челны.

Ситдикова (Хазиахметова) Альфия Мирзануровна – член Союза писателей Татарстана (2008); лауреат премии имени Сажиды Сулеймановой (2016); награждена медалью «За солнечную деятельность» – 2010 г.; медалью А.С. Грибоедова – 2012 г.; орденом В.В. Маяковского – 2012 г.; знаками «Алтын күбэлэк». Радио «Күнел» – 2012 г.; «Переводческий олимп» – 2013 г. (Берлин, Книга года); Серебряное Перо Руси – 2014 г.

Әлфия Ситдыйкованың басылып чыккан китаптары

Изданные книги Альфии Ситдиковой

Ситдыйкова, Ә. Йөрәгемә яфрак сыена: шигырьләр, поэмалар / Ә. Ситдыйкова. – Яр Чаллы: ЖЧЖ «Газета-китап нәшрияты», 2003. – 128 б.

Ситдыйкова, Ә. Бер жылы сүз: котлаулар / Ә. Ситдыйкова. – Яр Чаллы: ЖЧЖ «Газета-китап нәшрияты», 2003. – 264 б.

Ситдыйкова, Ә. Жанда кабынган учак: шигырьләр / Ә. Ситдыйкова. – Яр Чаллы: Яр Чаллы типографиясе, 2004. – 144 б.

Ситдыйкова, Ә. Ак теләкләр: өр-яңа котлаулар / Ә. Ситдыйкова. – Яр Чаллы: Яр Чаллы типографиясе, 2004. – 152 б.

Ситдыйкова, Ә. Йөрәк сүзе йөрәккә: төрле бәйрәмнәргә котлаулар / Ә. Ситдыйкова. – Яр Чаллы: Яр Чаллы типографиясе, 2005. – 72 б.

Ситдыйкова, Ә. Жаннар назга төренә: төрле бәйрәмнәргә котлаулар / Ә. Ситдыйкова. – Яр Чаллы: Яр Чаллы типографиясе, 2006. – 64 б.

Ситдыйкова, Ә. Хисләрем канаты – Күжәкә: шигырьләр, поэмалар, нәсерләр / Ә. Ситдыйкова. – Яр Чаллы: Яр Чаллы типографиясе, 2006. – 112 б.

Ситдыйкова, Ә. Назга сусау: тәкълидләр / Ә. Ситдыйкова. – Казан: «Мәктәп» редакция-басма үзәге, 2006. – 80 б.

Ситдыйкова, Ә. Назга сусау: тәкълидләр, тулыландырылган басма / Ә. Ситдыйкова. – Яр Чаллы: Яр Чаллы типографиясе, 2007. – 96 б.

Ситдыйкова, Ә. Два родника родной земли – Туган якның ике чишмәсе: шигырьләр, поэмалар / Ә. Ситдыйкова. – Казан: Татар. кит. нәшр., 2007. – 208 б.

Ситдыйкова, Ә. Йөрәк сүзе йөрәккә: төрле бәйрәмнәргә котлаулар / Ә. Ситдыйкова. – Яр Чаллы: Яр Чаллы типографиясе, 2008. – 72 б.

Ситдыйкова, Ә. Хисләрем канаты – Күжәкә: шигырьләр, поэмалар, нәсерләр / Ә. Ситдыйкова. – Яр Чаллы: «Алмедиа», принтер – «Мастер» ЖЧЖ ачык акционерлар жәмгыяте типографиясе, 2009. – 112 б.

Ситдыйкова, Ә. Күңел жыры: төрле бәйрәмнәргә котлаулар / Ә. Ситдыйкова. – Яр Чаллы: Яр Чаллы типографиясе, 2010. – 112 б.

Ситдыйкова, Ә., Хәертдинов Р. Авыл жаны – Күжәкә горурлыгы: авыл тарихы, шигъри, публицистик язмалар / Ә. Ситдыйкова, Р. Хәертдинов. – Казан: Татмедиа ААЖ филиалы «Идел-Пресс», 2010. – 296 б.

Ситдыйкова, Ә. Утлы жимеш: шигырьләр / Ә. Ситдыйкова. – Казан: Татар. кит. нәшр., 2011. – 144 б.

Ситдыйкова, Ә. Тансык бәхет: шигырьләр, поэма, баллада / Ә. Ситдыйкова. – Казан: Татар. кит. нәшр., 2012. – 224 б.

Ситдыйкова, Ә. Нур Баянның шигъри дөнъясы: / Ә. Шәриповның сүз башы белән / Ә. Ситдыйкова. – Казан: Редакционно-издательский отдел ГУ «РЦМКО», 2012. – 92 б.

Ситдыйкова, Ә. Кадерле бүләк: котлаулар. – Казан: Республиканский центр мониторинга качества образования, 2013. – 224 б.

Ситдыйкова Ә. Кадерле бүләк: котлаулар / Ә. Ситдыйкова. – Казан: «Идел-Пресс», 2013. – 192 б.

Ситдыйкова, Ә. Серле дөнъя: балалар өчен шигырьләр, тәржемәләр / Ә. Ситдыйкова. – Казан: «Идел-Пресс», 2014. – 28 б.

Ситдыйкова, Ә. Хәтер жебе = Нить памяти: шигырьләр, нәсерләр = стихи, проза в стихах / Әлфия Ситдыйкова., тәрж. Вера Хәмидуллина. – Казан: «Ак бүре» нәшр., 2015. – 127 б.

Ситдыйкова, Ә. Яшәр өчен килдем: нәсерләр, парчалар, кечкенә хикәяләр / Ә. Ситдыйкова. – Казан: Сүз, 2016. – 96 б.

Ситдыйкова, Ә. Хәсән Заманов: поэма, дәрес эшкәртмәсе, документлар, хатлар, фотосурәтләр / Ә. Ситдыйкова, консультанты Сафин Ф.М.. – Казан: «Ак бүре» нәшр., 2016. – 71 б.

Ситдыйкова, Ә. Яктылык сулышы: шигырьләр, поэмалар, сонетлар һәм тәржемәләр / Ә. Ситдыйкова. [кереш сүз авт. Ф. Сафин]. – Казан: Татар. кит. нәшр., 2017. – 255 б.

Әлфия Ситдыйкованың «Садик» сериясендә басылган китаплары

Ситдыйкова, Ә. Кыш бабай жиләкләре = Ягоды от деда Мороза: балалар өчен шигырьләр, лабиринтлар һәм логик уеннар = стихи для детей, раскраска и логические игры / Ә. Ситдыйкова. – Казань: «Идел-Пресс», 2012. – 16 б.

Ситдыйкова, Ә. Башмаклар = Башмачки: балалар өчен шигырьләр, лабиринтлар һәм логик уеннар = стихи для детей, раскраска, лабиринты и логические игры / Ә. Ситдыйкова. – Казань: «Идел-Пресс», 2012. – 16 б.

«Садик» сериясендә дөнья күргән тәржемә китаплары

2012

Хамидуллина, В. Посчитайка = Санагыч: стихи для детей = балалар өчен шигырьләр / В. Хамидуллина., пер. с рус. А. Ситдикова. – Казан: «Идел-Пресс», 2012. – 16 с.

Черняева, В. Кот в тапках = Башмаклы мәче: стихи для детей = балалар өчен шигырьләр / В. Черняева., пер. с рус. А. Ситдикова. – Казан: «Идел-Пресс», 2012. – 16 с.

Черняева, В. Муравей и Бабочка = Кырмыска һәм күбәләк: стихи для детей = балалар өчен шигырьләр / В. Черняева., пер. с рус. А. Ситдикова. – Казан: «Идел-Пресс», 2012. – 16 с.

Кокорина, З. Мишки вышли на дорожку = Аюлар чыкты юлга: стихи для детей = балалар өчен шигырьләр / З. Кокорина., пер. с рус. А. Ситдикова. – Казан: «Идел-Пресс», 2012. – 16 с.

Черняева, В. Утиная арифметика = Үрдәк арифметикасы: стихи для детей = балалар өчен шигырьләр / В. Черняева., пер. с рус. А. Ситдикова. – Казан: «Идел-Пресс», 2012. – 16 с.

Черняева, В. Звездные бусы = Йолдызлы төймәләр: стихи для детей = балалар өчен әкиятләр / В. Черняева., пер. с рус. А. Ситдикова. – Казан: «Идел-Пресс», 2012. – 16 с.

Карпеев, С. Где спит рак! = Кысла кайда йоклый?: стихи для

детей = балалар өчен шигырьләр / С. Карпеев., пер. с рус. А. Ситдикова. – Казан: «Идел-Пресс», 2012. – 16 с.

Хамидуллина, В. Рыжий кот = Жирэн мәче: стихи для детей = балалар өчен шигырьләр / В. Хамидуллина., пер. с рус. А. Ситдикова. – Казан: «Идел-Пресс», 2012. – 16 с.

Прокофьева, С. Сказка про сказку = Иmezлек турында әкият: сказки для детей = балалар өчен әкиятләр / С. Прокофьева., пер. с рус. А. Ситдикова. – Казан: «Идел-Пресс», 2012. – 16 с.

Тимофеевский, А. Каляка-Маляка = Кәләк-Мәләк: стихи для детей = балалар өчен шигырьләр / А. Тимофеевский., пер. с рус. А. Ситдикова. – Казан: «Идел-Пресс», 2012. – 16 с.

Савицкая, С. Три лягушки = Өч бака: стихи для детей = балалар өчен шигырьләр / С. Савицкая., пер. с рус. А. Ситдикова. – Казан: «Идел-Пресс», 2012. – 64 с.

2013

Ситдыйкова, Ә., Хамидуллина, В. Радуга Сабантуя = Сабантуй балкышы: стихи для детей = балалар өчен шигырьләр / Ә. Ситдыйкова, В. Хамидуллина., пер. с рус. А. Ситдикова. – Казан: «Идел-Пресс», 2013. – 24 с.

Тимофеевский, А. Необычная школа = Гадәти булмаган мәктәп: стихи для детей = балалар өчен шигырьләр / А. Тимофеевский., пер. с рус. А. Ситдикова. – Казан: «Идел-Пресс», 2013. – 16 с.

Вайнер, Б. Что есть корова?. = Сыер ни ашый?: стихи для детей = балалар өчен шигырьләр / Б. Вайнер., пер. с рус. А. Ситдикова. – Казан: «Идел-Пресс», 2013. – 16 с.

Вайнер, Б. Звездочка на ветке = Агачка кунган йолдыз: стихи для детей = балалар өчен шигырьләр / Б. Вайнер., пер. с рус. А. Ситдикова. – Казан: «Идел-Пресс», 2013. – 16 с.

Вайнер, Б. Крошка кит = Бәләкәч кит: стихи для детей = балалар өчен шигырьләр / Б. Вайнер., пер. с рус. А. Ситдикова. – Казан: «Идел-Пресс», 2013. – 16 с.

Кутуй, Р. Бинокль = Бинокль: стихи для детей = балалар өчен шигырьләр / Р. Кутуй., пер. с рус. А. Ситдикова. – Казан: «Идел-Пресс», 2013. – 16 с.

Вайнер, Б. Мокрые стихи = Юеш шигырьләр: стихи для детей = балалар өчен шигырьләр / Б. Вайнер., пер. с рус. А. Ситдикова. – Казан: «Идел-Пресс», 2013. – 16 с.

Вайнер Б. Звёздочка на ветке = Агачка кунган йолдыз: стихи для детей, раскраска, лабиринты и логические игры = балалар өчен шигырьләр, лабиринтлар һәм логик уеннар / Борис Вайнер., пер. с рус. А. Ситдикова. – Казань: «Идел-Пресс», 2013. – 16 с.

Сметанин, А. Сами с часами = Без үзөбез сәгатъле: стихи для детей = балалар өчен шигырьләр / А. Сметанин., пер. с рус. А. Ситдикова. – Казан: «Идел-Пресс», 2013. – 16 с.

Хамидуллина, В. Мыльные пузыри = Сабын куыклары: стихи для детей = балалар өчен шигырьләр / В. Хамидуллина., пер. с рус. А. Ситдикова. – Казан: «Идел-Пресс», 2013. – 16 с.

Хамидуллина, В. Лесная универсиада = Урман универсиада-сы: стихи для детей = балалар өчен шигырьләр / В. Хамидуллина., пер. с рус. А. Ситдикова. – Казан: «Идел-Пресс», 2013. – 16 с.

Бояринов, В. Потешки = Шаяртулар: стихи для детей = балалар өчен шигырьләр / В. Бояринов., пер. с рус. А. Ситдикова. – Казан: «Идел-Пресс», 2013. – 16 с.

Савицкая, С. Разговоры через горы = Таулар аша сөйләшү: сказки = әкиятләр / С. Савицкая., пер. с рус. А. Ситдикова. – Казан: «Идел-Пресс», 2013. – 64 с.

Прокофьева, С. Маша и Ойка = Маша һәм Ойка: сказки для детей = балалар өчен әкиятләр / (на русском, татарском, немецком и английском языках) / С. Прокофьева., пер. с рус. А. Ситдикова. – Казан: «Идел-Пресс», 2013. – 64 с.

Савицкая, С. Чаша Тимура = Тимур тустаганы. Предания Татарстана: литературно-художественное издание международный проект Энциклопедия золотого пера / С. Савицкая., пер. с рус. А. Ситдикова. – Москва: «Золотое Перо» издательский дом, – 2013. – 112 с.

Савицкая, С. Замок крылатых: Сказка-сценарий на русском, английском, немецком, болгарском, украинском и татарском языках / С. Савицкая., пер. с рус. А. Ситдикова. – Казань: «Идел-Пресс», 2014. – 104 с.

2015

Хамидуллина, В. Полетели! Раз... Два... Три... = Очып киттек! Бер... Ике... Өч...: стихи для детей = балалар өчен шигырьләр / В. Хамидуллина., пер. с рус. А. Ситдикова. – Казань: «Идел-Пресс», 2015. – С.95-101.

Хамидуллина, В. Разноцветная планета: стихи для детей, переводы современной детской татарской поэзии / В. Хамидуллина: сказки., пер. с рус. А. Ситдикова. – Казань: «Идел-Пресс», 2015. – 64 с.

Прокофьева, С. Тылсымлы каурыйлар: мәктәпкәчә һәм кече яшьтәге мәктәп балалары өчен әкиятләр / С. Прокофьева., пер. с рус. А. Ситдикова. – Казан. «Школа» редакция-нәшрият үзәге, 2015. – 32 б.

Вакытлы матбугат битләрендә дөнья күргән әсәрләре

1977–1994

Ситдыйкова, Ә. Ак хыяллар белән: [шигырьләр] / Ә. Ситдыйкова // Кама таңнары (Чаллы). – 1977. – нояб.

Ситдыйкова, Ә. Кар ява, кар ява; «Тәрәзә каршында чөчәккә күмелә...»; Чык тамчысы коела таллардан; Жырына күчәр идем; Йөрәк тулы зәңгәр моннарым: [шигырьләр] / Ә. Ситдыйкова // Якты юл. – 1979. – 6 гыйн.

Ситдыйкова, Ә. Синең караш илһам чишмәсе; Мин ашкынам сиңа кайтам: [шигырьләр] / Ә. Ситдыйкова // Якты юл. – 1979. – 19 июнь.

Ситдыйкова, Ә. Яшьлек хыялларына турылыклы; Синең караш илһам чишмәсе; Мин ашкынам сиңа; Гөрләвекләр белән килде язлар.; Ишетелә таңда сихри моннар.; Тормышны артык сөйгәнгә.; Ялгыз читен ерак якларда.; Жырыңа күчәр идем; Килмәден: [шигырьләр] / Ә. Ситдыйкова // Якты юл. – 1979 ел. – 7 июль.

Ситдыйкова, Ә. Түз каеным; «Күккә карап жирдә ятам...»: [шигырьләр] / Ә. Ситдыйкова // Якты юл. – 1979. – 27 окт.

Ситдыйкова, Ә. Кайтам әле; Ялгыз гармонь; Хисләрем канаты – Күжәкә: [шигырьләр] / Ә. Ситдыйкова // Якты юл (Чаллы). – 1979. – 8 дек.

Ситдыйкова, Ә. «Кама тагын ташый инде...»: [шигырьләр] / Ә. Ситдыйкова // Кама таңнары. – 1980. – 14 май.

Ситдыйкова, Ә. Дустыма: [шигырь] / Ә. Ситдыйкова // Якты юл. – 1987. – 4 апр.

Хажиэхмэтова, (Ситдыйкова) Ө. Язымышлар; Сөюлөрне сак-
лык; Күз карашын; Йөрөгемэ яфрак сыена; Сагыш; Керлэр чай-
кыйм: [КамАЗның 25 еллыгына багышланган шигырьләр] / Ө. Сит-
дыйкова // Нур. – 1994. – 20 окт.

2001–2005

Ситдыйкова, Ө. Әнкәемә; Тик исән бул: [шигырьләр] / Ө. Сит-
дыйкова // Нур (Чаллы). – 2001. – 19 май.

Ситдыйкова, Ө. Көчсез димә; Белгән төсле: [шигырьләр] / Ө.
Ситдыйкова // Нур. – 2001. – 7 июль.

Ситдыйкова, Ө. Халәт; «Жәрәхәтле йөрәк ничек түзә...»: [ши-
гырьләр] / Ө. Ситдыйкова // Нур. – 2001. – 28 июль.

Ситдыйкова, Ө. Мәхәббәт яшьләре: [шигырьләр] / Ө. Ситдый-
кова // Нур. – 2002. – 3 авг.

Ситдыйкова, Ө. Йөрөгемэ яфрак сыена; Сандугачсыз таллар;
Тормышны артык сөйгәнгә...; Сагыш; Тамырлары жирдә чишмәләр-
нең...; Жырыңа күчәр идем; Сагыш чишмәләре безнең...; Әрнесен
эле йөрөгән...; Мин ризамын; Күз карашың; Кичер мине; Карашың
дөвалады; Быел, никтер, иртә килде көзләр...: [шигырьләр] / Ө. Сит-
дыйкова // Мәйдан (Чаллы). – 2002. – № 9. – Б. 94-96.

Ситдыйкова, Ө. Ялкынланып янып менеп барам гомер үре-
нә...; Жавап эзлим; Солдат анасы; Йөрөгемэ яфрак сыена; Көчсез
димә: [шигырьләр] / Ө. Ситдыйкова // Нур. – 2002. – 21 сент.

Ситдыйкова, Ө. Язгы жыр: [шигырь] / Ө. Ситдыйкова // Шәһ-
ри Чаллы. – 2003. – 25 апр.

Ситдыйкова, Ө. Өче сагыш; Тургай жыры: [шигырьләр] / Ө.
Ситдыйкова // Мәйдан. – 2003. – № 7. – Б.63.

Ситдыйкова, Ө. Сагыш ярчыгы; Сиңа кайткач: [шигырьләр]
Яралы сандугач; Китү; Күзләр: [нәсерләр] / Ө. Ситдыйкова // Акта-
ныш таңнары. – 2003. – 13 сент.

Ситдыйкова, Ө. Яшьлек; Күңелдә яз, Ярсып тибә йөрәк...: [ши-
гырьләр] / Ө. Ситдыйкова // Шәһри Чаллы. – 2003. – 26 сент.

Ситдыйкова, Ө. Күңел киңлекләрендә; Сиңең караш илһам
чишмәсе; Язымышлар: [шигырьләр] / Ө. Ситдыйкова // Өмет (Ка-
зан). – 2003. – № 42.

Ситдыйкова, Ө. Акланмаган өмет: [нәсер] / Ө. Ситдыйкова //
Мәйдан. – 2003. – № 11. – Б.192.

Ситдыйкова, Ә. Жырыңа күчәр идем; Әле әйтмәдем: [шигырьләр] / Ә. Ситдыйкова // КамАЗ хәбәрләре. – 2004. – 13 февр.

Ситдыйкова, Ә. Сигез кызның...; Күмәкләшеп нигез салган йортның...: [шигырьләр] / Ә. Ситдыйкова // Таң йолдызы. – 2004. – 5 март.

Ситдыйкова, Ә. Ялгыз канат кереп киләм...; Бер жылы сүз: [шигырьләр] / Ә. Ситдыйкова // Шәһри Чаллы. – 2004. – 12 нояб.

Ситдыйкова, Ә. Сиңа кайткач; Чиксез галәмдә яралган...; Адашкан жаннар; Чиксез галәм кинлегендә...; Үлчәп булмый микь-дарларда...; Сандугач; Чыр-чу килеп бала-чага уйный...; Яратасым килә; Жанда кабынган учак; Күтәрде күкләр катына...; Тормыш китабымның һәр битенә...; Сабырлыгы төкәнгәч...: [шигырьләр] / Ә. Ситдыйкова // Ватаным Татарстан. – 2004. – 17 дек.

Ситдыйкова, Ә. Яз сулышы; Моңлы язмыш; Якты сирпеп кар жемелди...; Бүген бәйрәм; Тәрәзәмнән...; Өзелгән жыр: [шигырьләр] / Ә. Ситдыйкова // Мәйдан. – 2005. – № 4. – Б. 103-104.

Ситдыйкова, Ә. Актаныш Сабантуе: [шигырь] / Ә. Ситдыйкова // Актаныш таңнары. – 2005. – 2 июль.

Ситдыйкова, Ә. Күжәкәнең мәктәп бусагасын...:[шигырь] / Ә. Ситдыйкова // Актаныш таңнары. – 2005. – 1 сент.

2006–2009

Ситдыйкова, Ә. Иң шәп симфониягә тиңдәрлек без!; Туган җирем чып-чын татар иле...: [шигырьләр] / Ә. Ситдыйкова // Татарстан. – 2006. – № 3. – Б. 63.

Ситдыйкова, Ә. Мин бер инеш; Минем дөнъям чиксез галәм төсле...; Күңел; Үз үземне табар өчен күпме...; Үпкә хисе; Өннәремдә тоям, чыңга аша...; Кызыктырып яна, дөрли учак...: [шигырьләр] / Ә. Ситдыйкова // Казан утлары. – 2006. – № 4. – Б. 137-138.

Ситдыйкова, Ә. «Бәхет нинди төстә син?»; Тыймагыз, еласам, тыймагыз...; Күңелем кузгалды, кузгалды...; Без дөнъяда йомышчылар...; Күкләрне иңләгән карлыгач шикелле...; Язам көн дә, язам төн дә...; Кашкарылар сулып ята...; Күпме яраланган күңел...; Өлешенә тигән язмышларны...; Кайтаваздай ишетелә...: [шигырьләр] / Ә. Ситдыйкова // Ватаным Татарстан. – 2006. – 4 авг.

Ситдыйкова, Ә. Ялкынланып янып менеп барам гомер үренә...: [шигырьләр] / Ә. Ситдыйкова // Шәһри Чаллы. – 2006. – 21 сент.

Ситдыйкова, Ә. Кызлар хатлары; Хистән исердем дисең син...: [шигырьләр] / Ә. Ситдыйкова // Идел. – 2006. – № 9. – Б. 3.

Ситдыйкова, Ә. Күнел назга сусаганда; Сөю кошы; «Сибелә чәчем жырын жырлый Әнкәй...»; «Кояш суккан башларыңа...»: [шигырьләр] / Ә. Ситдыйкова // КамАЗ хәбәрләре. – 2006. – 16 окт.

Ситдыйкова, Ә. Бала елый; Гомер-йомгак. Сүтә-сүтә жебен...; Күпме яраланган күнел...; Дөрөслекнең йөзе нинди була...; Батты кояш. Әй сөенде дошман...; Ышаныч: [шигырьләр] / Ә. Ситдыйкова // Шәһри Казан. – 2006. – 8 дек.

Ситдыйкова, Ә. Бала елый: [поэма] / Ә. Ситдыйкова // Шәһри Чаллы. – 2006. – 13 дек.

Ситдыйкова, Ә. Хисләр бураны: [нәсер] / Ә. Ситдыйкова // Шәһри Чаллы. – 2007. – 3 гыйн.

Ситдыйкова, Ә. Күнеленә кәргәч моң-суза...; Сөю; «Мин тауларга китәм»; Мәгърүр таулар...; Жан берләшсә; Сөю патшасы алдында...; Бергә булсак; «Ирләр булыйк – ир булгач та, картайгач та...»; Янәшә; Жаннар кабат-кабат яралана...; Вөждан күзен ачтым; И, дөнья! Ач эле битеңне...; Каршылыклы дөнья; Жәбергә, золымга юлыктым...: [шигырьләр] / Ә. Ситдыйкова // Мәдәни жомга. – 2007. – 16 фев.

Ситдыйкова, Ә. Түземле бул гомер буге, диеп...; Чык та төшеп өлгермәгән әле...; Күкләрне иңләгән карлыгач шикелле...; Холкым көн дә үзгәрештә минем...: [шигырьләр] / Ә. Ситдыйкова // Мәйдан. – 2007. – № 3. – Б.69-70.

Ситдыйкова, Ә. Жаның ачты күзен минем алда...; Сине сагындан күкләр елый...; Чүл кызы да түгел мин югыйсә...; Янулардан торган иде бөтен гомер...; Тән нәрсә ул, жанны саклый белик...; Син кирәк миңа, давылда...; Сөюсез калсам мин...: [шигырьләр] / Ә. Ситдыйкова // Казан утлары. – 2007. – № 3. – Б.78-79.

Ситдыйкова, Ә. Кайтам, Әнкәй; Бәби һәм әби: [шигырьләр] / Ә. Ситдыйкова // Таң йолдызы. – 2007. – 7 март.

Ситдыйкова, Ә. Моңлы язмыш: [шигырьләр] / Ә. Ситдыйкова // Шәһри Чаллы. – 2007. – 25 апр.

Ситдыйкова, Ә. Ирләр булыйк – ир булгач та, картайгач та...; Мин Кояшка сусыйм. Яктылыкка...: [шигырьләр] / Ә. Ситдыйкова // Шәһри Чаллы. – 2007. – 17 июль.

Ситдыйкова, Ә. Шигырьләр: [юбилей унаеннан шигырьләр] / Ә. Ситдыйкова // Шәһри Чаллы. – 2007. – 15 авг.

Ситдыйкова, Ә. Сөю кошы...; Куркам, димә, очрашудан...;

Пакъ жаныма түкмәгез лә кара...; Кояш ярты юлда әгәр...; Очрашуның кыска гына...; Төштә күрдем, өннәремдә...; Учак өсләрендә канат жилпеп...: [шигырьләр] / Ә. Ситдыйкова // Мәйдан. – 2007. – № 8. – Б. 54-55.

Ситдыйкова, Ә. Карашлары минем күзләрдә; Күнел кошы: [нәсерләр] / Ә. Ситдыйкова // Шәһри Чаллы. – 2007. – 12 сент.

Ситдыйкова, Ә. Болытлар: [нәсерләр] / Ә. Ситдыйкова // Шәһри Чаллы. – 2007. – 26 сент.

Ситдыйкова, Ә. Йөрәкләрдә шигырь уты яна...; Пакъ жаныма түкмәгез лә кара...; Булган икән, булган шундый мизгел...; Туган чакта көчсез сабый идем...; Жиргә егылып үскән агач мин дип...; Тормыш кырыслыгын тоеп...: [шигырьләр] / Ә. Ситдыйкова // Актамыш таңнары. – 2007. – 11 окт.

Ситдыйкова, Ә. Хатирәләр белән житәкләшеп: [нәсер] / Ә. Ситдыйкова // Мәдәни жомга. – 2007. – 28 дек. – Б.16.

Ситдыйкова, Ә. Мәңгелек ямь эзләп...: Тормыш кырыслыгын тоеп...; Рухи дөнъям Шигъри Күккә баккан...; «Тәнкәең ак, түшкәйләрең киң яраткан...»; Татар даны – сабантуйлар белән...; Сандугач: [шигырьләр] / Ә. Ситдыйкова // Казан утлары. – 2008. – № 3. – Б.100-101.

Ситдыйкова, Ә. Яз гөлләре; Туган чакта көчсез сабый идем...; Алда юлым озын...; Минем жаным шигырь белән сулуй...: [шигырьләр] / Ә. Ситдыйкова // Татарстан. – 2008. – № 3. – Б. 61.

Ситдыйкова, Ә. Үз телемдә үз сүзем: [нәсер] / Ә. Ситдыйкова // Шәһри Чаллы. – 2008. – 23 апр.

Ситдыйкова, Ә. Югары ул – Тукай биеклегә!...: [шигырьләр] / Ә. Ситдыйкова // Шәһри Чаллы. – 2008. – 25 апр.

Ситдыйкова, Ә. Апрель булып, жиргә Тукай килә; Мәңгелек яз жиргә китерә...; Яшәү гимны: [шигырьләр] / Ә. Ситдыйкова // Мәдәни жомга. – 2008. – 25 апр.

Ситдыйкова, Ә. Тәрәзәләр: [нәсер] / Ә. Ситдыйкова // Якты юл. – 2008. – 29 июль.

Ситдыйкова, Ә. Картлыктагы сабый шатлыгы: [нәсер] / Ә. Ситдыйкова // Якты юл. – 2008. – 14 нояб.

Ситдыйкова, Ә. Сина кайткач; Моң; Көз: [нәсерләр] / Ә. Ситдыйкова // Мәйдан. – 2009. – № 2. – Б.136-138.

Ситдыйкова, Ә. Әкият иле; Мин дә тәүге сүзне әйткәнмендер...; Каршылыклы дөнъя, каршылыклы...; Булган икән, булган шундый мизгел...; Жиргә егылып үскән агач мин дип...; «Тормыш-

ормыш», дисең. Килешәм дә...; Туганда ук маңгай күзен биргән...; Чык та төшөп өлгермәгән әле...; Утсыз яндым, сусыз гына юдым...; Җан сакчысы иттем йөрәгемне...; Үлеп беткәч син терелттең мине...; Йөрәкләрне очраштырган елда...; «Вулкан» – дидең. Керфекләрне өтеп...: [шигырьләр] / Ә. Ситдыйкова // Ватаным Татарстан. – 2009. – 3 апр.

Ситдыйкова, Ә. Тукта, мизгел; Көтә-көтә көтек булдым инде...; Жаннар кабат-кабат яралана...; Белмәгәнмен кайда туасымны...; Йомшак итеп чәчтән сыйпадың да...; Уч төбедәй йөрәгем...; Ком тауларын или-или кемдер...: [шигырьләр] / Ә. Ситдыйкова // Казан утлары. – 2009. – № 4. – Б. 112-114.

Ситдыйкова, Ә. Кайтам, Әнкәй!...: [шигырь] / Ә. Ситдыйкова // Татар календаре. – 2009. – 1 окт.

Ситдыйкова, Ә. Гомер-йомгак. Сүтә-сүтә жебен...; Өннәремдә тоям, чынга аша...; Сорау; Сагынганда тулган айга карыйм...; Соңгы кат назланып кочакта...; Дөрөслекнең йөзе нинди була...; Канаты көйгән күбәлек: [шигырьләр] / Ә. Ситдыйкова // Сөемби-кә. – 2009. – № 10. – Б. 51.

Ситдыйкова, Ә. Көз: [нәсер] / Ә. Ситдыйкова // Шәһри Чаллы. – 2009. – 5 нояб.

2010–2014

Ситдыйкова, Ә. Күңел тугаемда кайсыгыз ул...; Дәүләт теле икәү, диләр, бездә...: [шигырьләр] / Ә. Ситдыйкова // Мәйдан. – 2010. – № 1. – Б. 112.

Ситдыйкова, Ә. Чык тамчысы коела таллардан: [шигырь] / Ә. Ситдыйкова // Көмеш кыңгырау. – 2010. – 6 март.

Ситдыйкова, Ә. Бабайга; Кояш мангач жете алга...; Нәни кызчык тәүге тапкыр...; Бу инешнең ике ярын...; Ялгыз басып торам ярда...; Язгы көн; Бәби тугач; Кем ул?...; Нәни кояш, Каргалар; Сәламә дуслар, Без ничәү?; [шигырьләр] / Ә. Ситдыйкова // Көмеш кыңгырау. – 2010. – 13 март.

Ситдыйкова, Ә. Иңнәремдә өмет – канат...; Өметләрдән алданам да...; Беләбезме яшәү кадерләрен...; Чигенүнең соңгы чигендә без...; Күкне томалаган күксел болыт...; Ашкыну күзенә...: [шигырьләр] / Ә. Ситдыйкова // Казан утлары. – 2010. – № 3. – Б. 100-101.

Ситдыйкова, Ә. Беләбезме яшәү кадерләрен...: [шигырь] / Ә. Ситдыйкова // Шәһри Чаллы. – 2010. – 23 апр.

Ситдыйкова, Ә. Таянырга нокта ээлим; Ышаныч; Телем минем: [парчалар] / Ә. Ситдыйкова // Ватаным Татарстан. – 2010. – 10 сент.

Ситдыйкова, Ә. Мин яшьлекне жырлым: [шигырь] / Ә. Ситдыйкова // Көмеш кыңгырау. – 2010. – 11 сент.

Ситдыйкова, Ә. Жан сусауга түзми, кулларына...; Йөрәгем сизсә дә ялганны...; Үз хаклыгың исбатлавы авыр...; Әйләнә дә тулганна жир...; Бикләнемдем. Яшәдем мин...; Аяк чалып ексалар да...; Таңсылуның садәлеген күреп...; Бишектән үк канга сеңгән...; Өйрәтә тормыш, өйрәтә...; Энҗе бөртекләре төптә ята...; Шатлансам да бөтен дөнъя белә...; Югалтмыйча ник аңламый кеше...; Мин өемә кайтам йөгәрә-йөгәрә...; Тетрәп тора тәндә һәр күзәнәк...; Бер мизгелдә ялкын кочагында...; Телефоннан дәшәсең син...; Ике йөрәк кушылганда...; Күмелгән хисләрем туфракка...; Уттай кочагыңа алдың...; Пәри туге уйный күңелемдә...; Аңламадың минем хисләремне...; Теткәләде, кызганмады язмыш...; Күңелдәге боз катламын...; Очам күккә синең кочагыңда...; Хакыйкатың тамырлары тирән...; Ышанасым килә тагын бер кат...; Ышандыр син соң мәртәбә...; Синен кебек яратучы булмас...; Ал тажларга иреннәрең тиде...; Сыналулар аша килә кеше...; Теләмим мин кипкән яфрак булып...; Ялган сүзләр, каты күзләр генә...; Әткәй киткәч, үксез итте дөнъя...; Яланнарда ерак бабамнарның...; Кинәш-табыш итеп яшьләр дәшсә...; Тән ярасын вакыт дөвалады...; Февраль жиле алып килде сине...; Син Жәй булып жанга кергән идең...; Гөнаһсыз күзләрең ачылган...; Каурый каләм язган сүзләр: [шигырьләр] / Ә. Ситдыйкова // Ватаным Татарстан. – 2010. – 12 нояб.

Ситдыйкова, Ә. Тыңла дөнъя, алтын көз дә; Жырлым балачак жырын: [шигырьләр] / Ә. Ситдыйкова // Көмеш кыңгырау. – 2010. – 20 нояб.

Ситдыйкова, Ә. Минем дөнъям чиксез галәм төсле...; Жан сусауга түзми, кулларына...; Әй, татарым! Жаның әллә ташка...; Үз хаклыгың исбатлавы авыр...; Елмайса да кояш нуры...; Учак; Мизгел; Энҗе бөртекләре төптә ята...: [шигырьләр] / Ә. Ситдыйкова // Шәһри Чаллы. – 2011. – 20 апр.

Ситдыйкова, Ә. Тукайга: [шигырь] / Ә. Ситдыйкова // Шәһри Чаллы. – 2011. – 22 апр.

Ситдыйкова, Ә. Тукай шигырьләрен ятлым; Яратам халкым моңын: [шигырьләр] / Ә. Ситдыйкова // Көмеш кыңгырау. – 2011. – 23 апр.

Ситдыйкова, Ә. Авыл белән жаның тоташкан: [нәсер] / Ә. Ситдыйкова // Актаныш таңнары. – 2011. – 10 июнь.

Ситдыйкова, Ә. Чаллыяр: [шигырь] / Ә. Ситдыйкова // Таң йолдызы. – 2011. – 11 авг.

Ситдыйкова, Ә. Ак калага Тукай кайтты!: [шигырьләр] / Ә. Ситдыйкова // Көмеш кыңгырау. – 2011. – 26 ноя.

Ситдыйкова, Ә. Бәхет-шатлык алып килсен Аждаһа елы!: [шигырьләр] / Ә. Ситдыйкова // Көмеш кыңгырау. – 2012. – 6 гыйн.

Ситдыйкова, Ә. Кычыткан хатирәсе: [парча] / Ә. Ситдыйкова // Мәдәни жомга. – 2012. – 2 март.

Ситдыйкова, Ә. Өмет: [шигырь] / Ә. Ситдыйкова // Шәһри Чаллы. – 2012. – 25 апр.

Ситдыйкова Ә. Чын шагыйрьләр үлми, яши бирә...; Хакыйкаты; Хакыйкатыкә башым идем бүген...; Тора татар йокысыннан...; Тукай дигән олы китапның без...; Күкне томалаган күксел болыт...; Кабат тусаң, әгәр язмышыңны...; Жаннар кабат-кабат яралана...; Тормыш китабымның һәр битенә...; Хыял дәшкән якка читкә киттек...; Куәте ташыган ил кайда?...; Чиксез галәм киндлегендә...; Дөнъяны аңларга...; Чык та төшөп өлгермәгән әле...; Яшәү белән ышандырым әле...; Сандугач; Туганнарга; И дөнъя! Ач әле битеңне...; Булган икән, булган шундый мизгел...; Кылганнарны сыйпап искән жил сулышы...; Ышаныч: [шигырьләр] / Ә. Ситдыйкова // Мәйдан. – 2012. – № 7. – Б. 68-73.

Ситдыйкова, Ә. «Күңелем сурәтләре»: [нәсерләр] Кычыткан хатирәсе; Карга боткасы; Түфли заводы; Сорау; Сыйлану; Яралы сандугач; Көзге; Сагыш; Болытлар; Күзләр; Китү; Күңел кошы; Тәрәзәләр; Имән; Омтылыш: [нәсерләр] / Ә. Ситдыйкова // Мәйдан. – 2012. – № 7. – Б. 76-86.

Ситдыйкова, Ә. Күмер базы: [поэма] / Ә. Ситдыйкова // Мәйдан. – 2012. – № 7. – Б. 87-89.

Ситдыйкова, Ә. Елама, жаным, елама...; Үлчәп булмый микъдарларда...; Төшендерде тормыш: шатлык, кайгы...; Уйларымны суга салдым, батты...; Кер эзләмә минем тормышымнан...; Күңел халәтемнең шундый чагы...; Акыллардан шашып сагыну бар...; Жан елатып киткән чагың булды...; Язмышлар; Соңга калма; Бәхет кошым; Жанда кабынган учак; Хисләрем канаты – Күжәкә; Бәхетле бул; Бусагама минем килерсең: [шигырьләр] / Ә. Ситдыйкова // Мәйдан. – 2012. – № 7. – Б. 68-73, 98-101.

Ситдыйкова, Ә. Алиһәдәй чибәр, садә кызым...; Рухи дөнъям

шигыри күккә баккан...; Муенса; Шаулы дөнъяда тик синең генә...; Язма башка сөю жырын, диләр...: [шигырьләр] / Ә. Ситдыйкова // Сөембикә. – 2012. – № 7. – Б. 37.

Ситдыйкова, Ә. Белмәгәнмен кайда туасымны...; Йөрәк тулы зәңгәр моңнарым; Сагыш; Кызган жиргә бии-бии...; Төш; Син – очкын, мин – дары. Кабындык...; Син бәхетле булсаң, мин бәхетле...; Балачагым, яшьлек елларымның...; Сиздермичә килеп, сиздермичә...; Чын дус була берәү генә...; Тарих тәгәрмәче бүген...; Биек тауга менгән чакта...; «Үземнеке!» – дигән читкә эткәч...; Әнкәемне алып киткән язда...:[шигырьләр] / Ә. Ситдыйкова // Идел. – 2012. – № 7. – Б. 24-25.

Ситдыйкова, Ә. Сынар өчен яраткандыр Ходай...; Сыналу; Китмә...; Хәтер дулкыны; Бәхет нидә?! Әгәр кояш...; Эз; Мин яшәргә килдем; Кашкарийлар сулып ята...; Теләк: [шигырьләр] / Ә. Ситдыйкова // Казан утлары. – 2012. – № 8. – Б. 110-112.

Ситдыйкова, Ә. Күп яшәдек бу дөнъяда: [шигырьләр] / Ә. Ситдыйкова // Мәдәни жомга. – 2012. – 14 авг.

Ситдыйкова, Ә. Кояшым; Хуш исле яшел болында...; Эш: [шигырьләр] / Ә. Ситдыйкова // Көмеш кыңгырау. – 2012. – 18 авг.

Ситдыйкова, Ә. Үлчәп булмый микъдарларда...; Минем күнел; Мәхәббәтне ятим итмик; Яныйк әле; Күбәләк; Күзләр сүзсез серләшсә дә күптән...; Болыт; Исеңә ал; Учак; Үз хаклыгың исбатлавы авыр...; Өйрәтә тормыш, өйрәтә...; Уттай кочагыңа алдың...; Хакыйкәтнең тамырлары тирән...; Ялган сүзләр, каты күзләр генә...; Киңәш-табыш итеп яшьләр дәшсә...; Тән ярасын вакыт дөвалады...; Күнел тарихымны шигыр итеп...; Мин – бер колың. Телем ачылуга...; Үзем язам: [шигырьләр] / Ә. Ситдыйкова // Мәдәни жомга. – 2012. – 24 авг.

Ситдыйкова, Ә. Жырлар тулы йөрәге: [шигырьләр] / Ә. Ситдыйкова // Шәһри Чаллы. – 2012. – 7 нояб.

Ситдыйкова, Ә. Дөнъя буйлап, рәхәтләнеп, жыр тыңлый-тыңлый киләм: [шигырьләр] / Ә. Ситдыйкова // Көмеш кыңгырау. – 2013. – 9 февр.

Ситдыйкова, Ә. Түгәрәк диләр дөнъяны: [шигырь] / Ә. Ситдыйкова // Безнең фикер. – 2013. – 22 апр.

Ситдыйкова, Ә. Тукай кайтып әгәр күзен салса: [шигырьләр] / Ә. Ситдыйкова // Көмеш кыңгырау. – 2013. – 26 апр.

Ситдыйкова, Ә. Буыннар ялганышы: [парча] / Ә. Ситдыйкова // Мәдәни жомга. – 2013. – 30 авг.

Ситдыйкова, Ө. Тэрээлэр; Авыл белән жаның тоташкан; Мин яшэргэ килдем; Шатлык күбэлэге; Күңел кошы; Гомер агышы; Батырдагы тамаша: [парчалар] / Ө. Ситдыйкова // Мэдэни жомга. – 2013. – 27 сент.

Ситдыйкова, Ө. Бэби чишмәсе; Жырчы кыз; Уңасы булган: [парчалар] / Ө. Ситдыйкова // Мэдэни жомга. – 2013. – 6 дек.

Ситдыйкова, Ө. Буталган язмышлар: [поэма] / Ө. Ситдыйкова // Яңарыш. – 2014. – 19 июнь. – Б.15.

Ситдыйкова, Ө.Телне йотмасам ярый: [шигырь] / Ө. Ситдыйкова // Көмеш кыңгырау. – 2014. – 5 июль.

Ситдыйкова, Ө. Мин дә каен, минем дә бит..; Чәчемә көмеш кунса да..; Басуларның йокысыннан...; Күпме яраланган күңел..; Баһадирдай ирнең кочагында...; Түгәрәк диләр, дөнъяны..; Үлчәп булмый микьдарларда...; Мин киткәндә көзләр елап калыр..; Мин үлмәгән, исән, яшим әле..; Күңел сандыгымны ачтым сезгә: [шигырьләр] / Ө. Ситдыйкова // Новое время [Удмуртия]. – 2014. – 18 сент.

2015–2016

Ситдыйкова, Ө. Буталган язмышлар: [поэма] / Ө. Ситдыйкова // Якты юл. – 2015. – 27 март.

Ситдыйкова, Ө. Өмет; Тэрээмне жилләр килеп какты...; Дөнъя бетәр ул көн; Шыгыр-шыгыр, шыгыр-шыгыр...; Өрсез затлар рөхсәтсез...; Куәте ташыган ил кайда?...; Мин сине таптым да югалттым...; Көне-төне юк-бар уйлап йөрим...; Ава-түнә дөнъя буйлап килә...; Ачы хакыйкатыне танып беләм...; Мин яшәүдән туктадыммы әллә?...; Шагыйрь гомере; Авыр сүзләр күтәрмисең, беләм...; Жил булып килдең дә беркөнне.. [шигырьләр] / Ө. Ситдыйкова // Мәйдан. – 2015. – № 4. – Б.16-20.

Ситдыйкова, Ө. Жинү көне; Йөрәк сыкрый никтер...; Бер гомер; Жэяүле жил; Үзгәрми ул; Бар иде авылның яшьнәгән...; Адашкан жаннар; Ялкынланып утта яна чорга язган хатларым...; Авылыма кайткан чакта...; Яшәү үзе олы бер могжиза...; Чынбарлыкны онытасы килә...; Саулыкның кадерең беләсең.. [шигырьләр] / Ө. Ситдыйкова // Мэдэни жомга. – 2015. – 11 июнь.

Ситдыйкова, Ө. Жинүгә калды тик бер адым; Мин яшьлеккә йөгере-йөгере кердем...; Заман шундый, заман кырыс...; Кайту; Хатын-кыз итеп яраткан...; Алу белән кушулардан тора гомер...; Ак

күбэләк; Без кайчандыр бер очрашкан идек.: [шигырьләр] / Ә. Ситдыйкова // Казан утлары. – 2015. – № 8. – Б. 51-53.

Ситдыйкова, Ә. Хыялдагы дәрес; Кулда биш кенә бармак; Чиләк; Көнбагышым-кояшым; Тылсымлы төш; Санагыч; Бозлавык; Кунак; Тамчы; Бөлеш; Карга боткасы; Баскыч: [шигырьләр] / Ә. Ситдыйкова // Көмеш кыңгырау. – 2015. – 8 авг.

Ситдыйкова, Ә. Оныкларыма: [шигырь] / Ә. Ситдыйкова // Көмеш кыңгырау. – 2015. – 12 сент.

Ситдыйкова, Ә. Кояш малай; Булдым бака туенда; Ике кояш; Ай йөгәрә; Мендәр һәм мин; Китап укыган чакта; Кояшым; Сабантуй бүләкләре.; Биюче атлар; Тылсымлы төш; Әкият яшәгән урында; Жәй килде; Кунак булдым болытта; Салават күпере: [шигырьләр] / Ә. Ситдыйкова // Мәйдан. – 2015. – № 11. – Б. 145-160.

Ситдыйкова, Ә. Дөнья бетәр ул көн: [шигырь] / Ә. Ситдыйкова // Шәһри Чаллы – 2016. – 27 апр.

Ситдыйкова, Ә. «Хәсән Заманов»: [поэма] / Ә. Ситдыйкова // Мәйдан. – 2016. – № 5. – Б.83-97.

Ситдыйкова, Ә. Карга боткасы; Тычкан бэләсе; Тәрәзәләр: [нәсерләр] / Ә. Ситдыйкова // Көмеш кыңгырау. – 2016. – 28 май.

Ситдыйкова, Ә. Тарих өне шакый; Жил тарата; Милләт яшәр; Суга күрмә теземә; Моңга жирсү; Күзләрендә диңгез; Диңгездә дулаган дулкынның...; Сиңа, миңа язмаганнар күктә...; Ике күңел; Кире кайгар: [шигырьләр] / Ә. Ситдыйкова // Мәйдан. – 2016. – № 9. – Б.29-31.

Вақытлы матбугат битләрендә басылган мәкаләләрә

2005–2007

Ситдыйкова, Ә. Очрашулар...:[авылым хатирәләре] / Ә. Ситдыйкова // Актаныш таңнары. – 2005. – 1 сент.

Ситдыйкова, Ә. «Әдәби учак» жылысында: [«Чаллы – ТВ» телерадиокомпаниясе директоры Рахман Галим улы Шәфигуллин белән әңгәмә] / Ә. Ситдыйкова // Шәһри Чаллы. – 2006. – 17 нояб.

Ситдыйкова, Ә. «Әдәби учак» жылысында: Тормышның һәр мизгеле үзенчә матур: [шагыйрә Зөләйха Минһажева белән әңгәмә] / Ә. Ситдыйкова // Шәһри Чаллы. – 2006. – 1 дек.

Ситдыйкова, Ә. Шигырьләрендә жан авазы: [шагыйрә Сирень Якупова ижаты хакында] / Ә. Ситдыйкова // Шәһри Чаллы. – 2006. – 20 дек.

Ситдыйкова, Ә. Учларында утлы күмер...: [шагыйрә Рәзинә Мөхиярова белән әңгәмә] / Ә. Ситдыйкова // Шәһри Чаллы. – 2007. – 31 гыйн.

Ситдыйкова, Ә. Шагыйрь мирасы югалмасын...: [шагыйрь Кадыйр Сибгатуллинның хатыны Фәния Хамматова белән әңгәмә] / Ә. Ситдыйкова // Шәһри Чаллы. – 2007. – 14 февр.

Ситдыйкова, Ә. «Хәйрия елында кабынган учак»: [«Энергетик» мәдәният йорты каршында эшләп килүче «Учак» клубы эшчәнлеген хакында] / Ә. Ситдыйкова // Шәһри Чаллы. – 2007. – 21 февр.

Ситдыйкова, Ә. Бәхет кояшы кай яктан чыга?!: [Саха-Якутия кызы Инна Галиәхмәтова турында] / Ә. Ситдыйкова // Шәһри Чаллы. – 2007. – 4 май.

Ситдыйкова, Ә. Пәйгамбәр язмышы...: [язучы, публицист Фаяз Дунай хакында] / Ә. Ситдыйкова // Шәһри Чаллы. – 2007. – 25 май.

Ситдыйкова, Ә. Фәррахова, Ф. «Йөрәкләрдә – учак жылысы»: [«Энергетик» мәдәният йорты каршында эшләп килүче «Учак» клубы эшчәнлеген турында] / Ә. Ситдыйкова // Шәһри Чаллы. – 2007. – 6 июнь.

Ситдыйкова, Ә. Туган якның ике чишмәсе: [шагыйрә Вера Хәмидуллина хакында] / Ә. Ситдыйкова // Шәһри Чаллы. – 2007. – 4 июль.

Ситдыйкова, Ә. Изгеләр чишмәсенә сәяхәт: [сәяхәттән соң туган хисләр] / Ә. Ситдыйкова // Шәһри Чаллы. – 2007. – 25 июль.

Ситдыйкова, Ә. Туган якка кайттык сагынып: [Актаныш районында әдәбият-сәнгать көннәре] / Ә. Ситдыйкова // Шәһри Чаллы. – 2007. – 31 авг.

Ситдыйкова, Ә. Сәмум жилен жиңгән әдип гомере: [прозаик Газиз Кашаповның хатыны белән әңгәмә] / Ә. Ситдыйкова // Шәһри Чаллы. – 2007. – 5 сент.

Ситдыйкова, Ә. «Шигырьләтә генә түлилә...»: [рәхмәт сүзе] / Ә. Ситдыйкова // Шәһри Чаллы. – 2007. – 5 сент.

Ситдыйкова, Ә. Шигырьлэтэ генэ түлилэр...»: [рэхмэт сүзе] /
Ә. Ситдыйкова // Актаныш таңнары. – 2007. – 11 окт.

Ситдыйкова, Ә. Еллар үткэч тагын кайттым менә...: [шагыйрь
Хәниф Хөснуллин ижатына багышланган конференция турында] /
Ә. Ситдыйкова // Шәһри Чаллы. – 2007. – 7 дек.

Ситдыйкова, Ә. Бәхет кайда яши: [«Туган якның ике чишмә-
сә» китабына шагыйрь Николай Алешков язган сүз башы тәржемә-
сә] / Ә. Ситдыйкова // Шәһри Чаллы. – 2007. – 12 дек.

Ситдыйкова, Ә. Иртэгә дә якты көн туар: [шагыйрь, прозаик
Факил Сафинның «Сәфәр» китабына бәяләмә] / Ә. Ситдыйкова //
Шәһри Чаллы. – 2007. – 26 дек.

2008–2009

Ситдыйкова, Ә. Һәр әсәрә – тулы бер язмыш: [язучы Фирүзә
Жамалетдинованың «Догалы корт» китабы чыгу уңаеннан] / Ә.
Ситдыйкова // Шәһри Чаллы. – 2008. – 30 гыйн.

Ситдыйкова, Ә. Шагыйрь жаны – шигырьләрәндә: [шагыйрь
Нәжип Мадьяровның тууына 80 ел тулу уңае белән] / Ә. Ситдыйко-
ва // Шәһри Чаллы. – 2008. – 5 март.

Ситдыйкова, Ә. Болытта да жиләк үсә: [язучы Айгөл Әхмәт-
галиеваның «Болытта да жиләк үсә» китабы чыгу уңаеннан] / Ә.
Ситдыйкова // Шәһри Чаллы. – 2008. – 2 апр.

Ситдыйкова, Ә. Утлы яшеннәргә орынган ул: [шагыйрә Гөл-
нур Корбанованың «Утлы яшеннәргә кагылсаң» дигән исемдәге ки-
табы чыгу уңаеннан] / Ә. Ситдыйкова // Мәдәни жомга. – 2008. – 1
авг.

Ситдыйкова, Ә. Яшьнәп яши безнең Гөлзадә: [«Энергетик»
мәдәният сарае директоры Гөлзадә Рзаеваның тууына 60 ел уңае
белән] / Ә. Ситдыйкова // Шәһри Чаллы. – 2008. – 15 окт.

Ситдыйкова, Ә. Чаллы кызы Гөлзадә: [«Энергетик» мәдәният
сарае директоры Г. Рзаева турында] / Ә. Ситдыйкова // Мәйдан. –
2008. – № 12. – Б. 7-11.

Ситдыйкова, Ә. Китапка бәяне кем куя: [әдәбият һәм заман сә-
хифәсе] / Ә. Ситдыйкова // Мәдәни жомга. – 2009. – 2 гыйн.

Ситдыйкова, Ә. Дөньяга мин сине эзләп килдем: [шагыйрь
Харрас Әюповның үлеме турында] / Ә. Ситдыйкова // Авыл утла-
ры. – 2009. – 16 гыйн.

Ситдыйкова, Ә. Игелекле һөнәр иясе: [кардиолог Наилә Станеченко хакында] / Ә. Ситдыйкова // Шәһри Чаллы. – 2009. – 3 апр.

Ситдыйкова, Ә. Сөлчәбашка сәяхәт: [язучы Ш. Шәйдуллинның 70 еллык юбилее уңаеннан истәлек] / Ә. Ситдыйкова // Шәһри Чаллы. – 2009. – 3 июль.

Ситдыйкова, Ә. Йөз яктысын бүләк итеп китте: [шагыйрь Харрас Әюпов ижаты турында] / Ә. Ситдыйкова // Мәдәни җомга. – 2009. – 10 июль.

Ситдыйкова, Ә. Жырлап яшибез: [«Жырлыйк әле» телевизион бәйгесендә катнашу өчен «Чаллы-Бройлер» ЖЧЖ коллективында узган бәйге-концерт хакында] / Ә. Ситдыйкова // Якты юл. – 2009. – 14 авг.

Ситдикова, Ә. Конкурс песни в «Челны-Бройлер»: [о предстоящем конкурсе] / Ә. Ситдикова // Светлый путь. – 2009. – 14 авг.

Ситдикова, Ә. Сила в единстве: [о заключительном соревновании на первенство по футболу среди трудовых коллективов в ООО «Челны-Бройлер»] / Ә. Ситдикова // Светлый путь. – 2009. – 19 авг.

Ситдыйкова, Ә. Бала китап тәмен татып үссен: [шагыйрь Ленар Шәехның «Авылдан килгән мендәр» китабына карата бер караш] / Ә. Ситдыйкова // Актаныш таңнары. – 2009. – 5 нояб.

Ситдыйкова, Ә. Өзелмәсен өмет: [шагыйрә Илсәяр Иксанованың «Кырык кыл» китабы турында] / Ә. Ситдыйкова // Шәһри Чаллы. – 2009. – 16 дек.

2010–2011

Ситдыйкова, Ә. Дүртенче кат... Бишенче кат...: [шагыйрь Ленар Шәехның китабына күзәтү] / Ә. Ситдыйкова // Актаныш таңнары. – 2010. – 22 гыйн.

Ситдыйкова, Ә. Мәрхәмәтле булайк: [«Чаллы-Бройлер» ЖЧЖ уздырган «Хәйрия» концерты хакында] / Ә. Ситдыйкова // Шәһри Чаллы. – 2010. – 10 март.

Ситдыйкова, Ә. Татарстан дәүләт радиосы Актанышта кунакта: [Татарстан дәүләт радиосының мәгълүмат һәм ижтимагый сәяси тапшырулар редакциясенә баш мөхәррир Рәзин Нуруллин белән Актанышка, Күжәкә авылына эшлекле сәяхәт турында] / Ә. Ситдыйкова // Актаныш таңнары. – 2010. – 26 март.

Ситдыйкова, Ә. Әдәби очрашу: [шагыйрә Лилия Газизова белән пединститутта узган кичә хакында] / Ә. Ситдыйкова // Көмеш кыңгырау. – 2010. – 20 март.

Ситдыйкова, Ә. Телебез киләчәге ышанычлы кулларда: [Күжәкә авылы балалар бакчасында Туган тел көненә багышланган узган кичә хакында] / Ә. Ситдыйкова // Көмеш кыңгырау. – 2010. – 20 март.

Ситдыйкова, Ә. Күңел язы: [«Ләйсән» берләшмәсе эгъзасы Кадрия Наилнең «Күңел язым чәчәк атканда» җыгы чыгу уңаеннан] / Ә. Ситдыйкова // Шәһри Чаллы. – 2010. – 7 апр.

Ситдыйкова, Ә. Такталачыкта Гамил Афзал рухы: [шагыйрь Гамил Афзал исемендәге фестиваль хакында] / Ә. Ситдыйкова // Ватаным Татарстан. – 2010. – 8 июнь.

Ситдыйкова, Ә. Күңел шәме язны көткәндә...: [«Ләйсән» берләшмәсе эгъзасы Зимфира Исламованың «Күңел шәме язны көткәндә» җыгы турында] / Ә. Ситдыйкова // Шәһри Чаллы. – 2010. – 4 авг.

Ситдыйкова, Ә. Аккошлар иленә сәяхәт: [«Көмеш кыңгырау» газетасы хезмәткәрләре белән берлектә Актанышка сәяхәт хакында] / Ә. Ситдыйкова // Көмеш кыңгырау. – 2010. – 25 сент.

Ситдыйкова, Ә. Миһербанлык – йөрәктән: [биш ятим баланы тәрбиягә алган Актаныш районы Күжәкә авылында гомер итүче Шәйхетдиновлар гаиләсе хакында] / Ә. Ситдыйкова // Көмеш кыңгырау. – 2010. – 25 сент.

Ситдыйкова, Ә. Өметләр яшәргәндә: [36 нче гимназиядә узган Туган як язучылары белән очрашу кичәсе турында] / Ә. Ситдыйкова // Көмеш кыңгырау. – 2010. – 2 сент.

Ситдыйкова, Ә. Иҗат чишмәләре челтерәгәндә...: [язучы Эдуард Касыймовны искә алу кичәсе хакында] / Ә. Ситдыйкова // Шәһри Чаллы. – 2010. – 25 ноя.

Ситдыйкова, Ә. Ана назын тоя ятимнәр...: [гаиләсенә биш ятим баланы тәрбиягә алган Актаныш районы Күжәкә авылында гомер итүче Шәйхетдиновлар гаиләсе турында] / Ә. Ситдыйкова // Мәйдан. – 2011. – № 1. – Б. 153-154.

Ситдыйкова, Ә. Актаныш татар теле һәм әдәбияты белгечләрен үзенә җыйды: [Актаныш районы гимназиясендә узган республика конференциясе турында] / Ә. Ситдыйкова // Актаныш таңнары. – 2011. – 11 март.

Ситдыйкова, Ә. Гамил Афзал юбилеен каршылап: [Рәсәйкү-

ләм фәнни-гамәли конференция узу хакында] / Ә. Ситдыйкова // Актаныш таңнары. – 2011. – 20 май.

Ситдыйкова, Ә. Мәктәп язмышы – милләт язмышы: [Актаныш районы Күжәкә авыл мәктәбе директоры Шамилә Акмалова белән әңгәмә] / Ә. Ситдыйкова // Актаныш таңнары. – 2011. – 29 июль.

Ситдыйкова, Ә. Сөз кайларда, газиз милләттәшләр?!...: [Казакъстан республикасы Алматы шәһәрәндә гомер итүче якташы Сания Галиева турында] / Ә. Ситдыйкова // Мәйдан. – 2011. – № 8. – Б.146-149.

Ситдыйкова, Ә. Бриллиант туй: [Чаллы шәһәрәндә яшәүче Әхтәмөв Риф Нади улы һәм Ульяна апа хакында] / Ә. Ситдыйкова // Мәйдан. – 2011. – № 11. – Б. 147-153.

Ситдыйкова, Ә. Игелек жирдә ятмый: [Актаныш районы Күжәкә авылында гомер итүче Фәнзилә Шәйхетдинова турында] / Ә. Ситдыйкова // Актаныш таңнары. – 2011. – 16 дек.

Ситдыйкова, Ә. Чаллыярның сайрар былбылы: [жырчы-педагог Дания Сибгатуллина ижади эшчәнлегә] / Ә. Ситдыйкова // Безнең фикер. – 2011. – 27 дек.

2012–2013

Ситдыйкова, Ә. Ырымбурда яши туганнар: [«Вақыт» гәзитенә һәм Х. Ямашев исемендәге татар китапханәсенә 105 еллыгына сәяхәте турында] / Ә. Ситдыйкова // Безнең фикер. – 2012. – 6 гыйн.

Ситдыйкова, Ә. Ырымбурда яши туганнар: [Чаллы шагыйрәсе сәфәре турында] / Ә. Ситдыйкова // Шәһри Чаллы. – 2012. – 6 гыйн.

Ситдыйкова, Ә. Сөн кызы: [«Яңа гасыр» телерадиокомпаниясенә Чаллы төбәгендәге үз хәбәрчесе Әгъния Миннебаеваның юбилее уңаеннан] / Ә. Ситдыйкова // Шәһри Чаллы. – 2012. – 23 март.

Ситдыйкова, Ә. Ырымбурга сәяхәт: [Мирхәйдәр Фәйзи исемендәге Оренбург татар дәүләт театрында «Вақыт» гәзитенә һәм Х. Ямашев исемендәге татар китапханәсенә 105 ел тулуга багышланган бәйрәмдә катнашу хакында] / Ә. Ситдыйкова // Мәйдан. – 2012. – № 4. – Б. 128-132.

Ситдыйкова Ә. Жан таләбе: [2007 елның 22 мартында шагыйрь, публицист, жәмәгәт эшлеклесе, Дәүләт Советында мэдә

ният, фән, мэгариф һәм милли мәсьәләләр буенча комитет рәисе, Татарстанның халык депутаты Разил Вәлиев белән «Күңел» радиосында яңгыраган әңгәмә] / Ә. Ситдыйкова // Мәйдан. – 2012. – № 7. – Б. 92-94.

Ситдыйкова, Ә. Каләм яктысы: [шагыйрә Шәмсия Жһангированың «Якты сагыш» китабын укыганнан соң туган фикерләр] / Ә. Ситдыйкова // Мәйдан. – 2012. – № 7. – Б. 95-96.

Ситдыйкова, Ә. Каләм яктысы: [шагыйрә Харрас Әюповның вафаты унаеннан] / Ә. Ситдыйкова // Мәйдан. – 2012. – № 7. – Б. 96-97.

Ситдыйкова, Ә. Ялан тәпиле кыз: [шагыйрә Илсәяр Мостафина ижаты турында] / Ә. Ситдыйкова // Мәдәни жомга. – 2012. – 19 окт. – Б. 7.

Ситдыйкова, Ә. Чаллыдагы әдәби сулыш: [Чаллы язучылар оешмасы эшчәнлегенең еллык йомгак нәтижәсе] / Ә. Ситдыйкова // Безнең фикер. – 2013. – 8 гыйн. – Б. 5, 7.

Ситдыйкова, Ә. Чаллының әдәби сулышы: [ел эшчәнлегенә йомгак ясап] / Ә. Ситдыйкова // Мәдәни жомга. – 2013. – 11 гыйн.

Ситдыйкова, Ә. Күңелләр якты булгандыр: [язучы Индус Сирматов турында] / Ә. Ситдыйкова // Мәйдан. – 2013. – № 3. – Б. 49-53.

Ситдыйкова, Ә. Балалар китапларын каян алырга: [балалар китапларына караш] / Ә. Ситдыйкова // Мәдәни жомга. – 2013. – 31 май.

Ситдыйкова, Ә. Китап күңел үстерә: Өмет таңнарыннан илһам алып...: [Роберт Сәлахиевның «Өмет таңнарым» исемендәге китабы басылып чыгу унаеннан] / Ә. Ситдыйкова // Мәдәни жомга. – 2013. – 9 авг.

Ситдыйкова, Ә. Ижат ялкыны: Өмет таңнарыннан илһам алып...: [Роберт Сәлахиевның «Өмет таңнарым» исемендәге китабы басылып чыгу унаеннан] / Ә. Ситдыйкова // Актаныш таңнары. – 2013. – 16 авг.

Ситдыйкова, Ә. Бәхетнең өрфә канатына тотынып...: [«Ләйсән» әдәби ижат берләшмәсе эгъзасы Зимфира Исламованың шигырь китапларына күзәтү] / Ә. Ситдыйкова // Мәдәни жомга. – 2013. – 30 авг.

2014–2015

Ситдыйкова, Ә. Әдипләребез сәфәре: [Башкортстанның Учалы районында Чаллы язучылары татар әдәбияты көннәрендә катнашты] / Ә. Ситдыйкова // Мәйдан. – 2014. – № 3. – Б.134-138.

Ситдыйкова, Ә. Агачка жан өрүче: [Башкортстан Республикасы Учалы районында яшәүче Әмир Шакиров хақында] / Ә. Ситдыйкова // Көмеш кыңгырау. – 2014. – 7 март.

Ситдыйкова, Ә. Ике Республика арасындагы дуслык күпере: [Чаллы язучылары, «Ләйсән» әдәби ижат берләшмәсе әгъзалары Башкортстан Республикасының Дүртөйле шәһәрәндә булып кайтышлар] / Ә. Ситдыйкова // Шәһри Казан. – 2014. – 18 апр.

Ситдыйкова, Ә. Шаехзадә Бабич музееңда: [Башкортстанда үткән чара турында] / Ә. Ситдыйкова // Көмеш кыңгырау. – 2014. – 18 апр.

Ситдыйкова, Ә. «Мизгелләр» дә тойдым бәхет тәмен: [Сания Галееваның «Мизгелләр» китабы басылып чыгу уңаеннан] / Ә. Ситдыйкова // Актаныш таңнары. – 2014. – 15 авг.

Ситдыйкова, Ә. Югалмый торган жырга тиң гомер: [шагыйрь Кадыр Сибгат кичәсе турында] / Ә. Ситдыйкова // Көмеш кыңгырау. – 2014. – 11 окт.

Ситдыйкова, Ә. Әдипне зурлау: [китапханәдә язучы Рәшит Бәшәр белән үткән кичә турында] / Ә. Ситдыйкова // Көмеш кыңгырау. – 2014. – 25 окт.

Ситдыйкова, Ә. Ерактагы якин туганнар: [сәяхәтнамә] / Ә. Ситдыйкова // Мәйдан. – 2014. – № 11. – 85-92.

Ситдыйкова, Ә. Киләчәккә карап...: [«Мәдәният елы»на хисап тотып] / Ә. Ситдыйкова // Шәһри Чаллы. – 2015. – 30 гыйн., 4 февр. (дәвам).

Ситдыйкова, Ә. Жан түрәндә шартлы снаряд: [Афган, Чечня сугышында катнашкан шәһәрдәшләребез турында] / Ә. Ситдыйкова // Шәһри Чаллы. – 2015. – 13 фев.

Хажиехмәтова, Ә. Нияз Акмалны искә алдык: [Сарман районы Каташ-Каран авылында үткән кичә турында] / Ә. Хажиехмәтова // Көмеш кыңгырау. – 2015. – 28 февр.

Хажиехмәтова, Ә. Маэстро дәрес бирә: [Россиянең атказанган, Татарстанның халык артисты Айдар Фәйзрахманов концерты турында] / Ә. Хажиехмәтова // Көмеш кыңгырау. – 2015. – 28 февр.

Хажиэхмэтова, Ә. Шагыйрьләр халык күңелендә яши: [Хәниф Хөснуллин, Мәхмүт Газизовларны искә алу кичәсе хакында] / Ә. Хажиэхмэтова // Көмеш кыңгырау. – 2015. – 28 февр.

Ситдыйкова, Ә. Ак Бүре авылында: [Яңа Чишмә районы Ак Бүре авылында язучы Шамил Шәйдуллинны искә алу кичәсе турында] / Ә. Ситдыйкова // Көмеш кыңгырау. – 2015. – 21 март.

Ситдыйкова, Ә. Матурлык дәрәсләре: [халык артисты – Айдар Фәйзрахмановның фольклор концерты хакында] / Ә. Ситдыйкова // Ватаным Татарстан. – 2015. – 24 март.

Хажиэхмэтова, Ә. Укучы белән язучы бер парта артында: [кичә кунагы шагыйрә Ситдыйкова Әлфия] / Ә. Хажиэхмэтова // Көмеш кыңгырау. – 2015. – 28 март.

Ситдыйкова, Ә. «Ак калфаклы» Яр Чаллы: [«Ак калфак» – хатын-кызлар ижтимагый оешмасы эшчәнлегенә турында] / Ә. Ситдыйкова // Шәһри Чаллы. – 2015. – 27 март.

Ситдыйкова, Ә. Күңелләргә тоташтырган марафон: [«Күңел» радиосында М.Жәлил исемендәге китапханә, язучылар оешмасы белән берлектә «Халыкара язучылар көне» унае белән үткән марафон хакында] / Ә. Ситдыйкова // Шәһри Чаллы. – 2015. – 1 апр.

Ситдыйкова, Ә. «Казан утлары» яктысы: [«Казан утлары» журналы хезмәткәрләре белән шәһәрдә очрашу] / Ә. Ситдыйкова // Ватаным Татарстан. – 2015. – 4 апр.

Мирзанурова, Ә. Актанышта кунакта: [Актаныш районы Аккүз авылында балалар белән очрашу кунагы Ә. Ситдыйкова] / Ә. Мирзанурова // Шәһри Чаллы. – 2015. – 24 апр.

Әлфия, С. Балалар Тукайны зурлый: [49 нчы «Гөлназ» балалар бакчасы кунагы Ә. Ситдыйкова] / С. Әлфия // Шәһри Чаллы. – 2015. – 24 апр.

Ситдыйкова, Ә. Шагыйрь рухын зурлап: [шагыйрь Нур Баян тууына 110 ел тулу унае белән үткәрелгән кичә турында] / Ә. Ситдыйкова // Шәһри Чаллы. – 2015. – 22 май.

Ситдыйкова, Ә. Туган якта бәйрәм тантанасы: [Актаныш районы Такталачык авылында Г. Тукай премиясе лауреаты, күренекле шагыйрь Гамил Афзал фестиваленә үтүе турында] / Ә. Ситдыйкова // Шәһри Чаллы. – 2015. – 27 май.

Ситдыйкова, Ә. Чаллыга – 85 ел!: [шәһәр бәйрәменә багышланган кичә турында] / Ә. Ситдыйкова // Көмеш кыңгырау. – 2015. – 15 авг.

Ситдыйкова, Ә. Чаллыда әдәби фестиваль: [китапханәдә «Әдә-

бият елы» уңае белән үткән чара турында] / Ә. Ситдыйкова // Көмеш кыңгырау. – 2015. – 22 авг.

Хажиэхмәтова, Ә. Шигъри сүз бергә жыя: [«Әдәбият елы» уңае белән Тукай һәйкәле янында үткән кичә хакында] / Ә. Хажиэхмәтова // Көмеш кыңгырау. – 2015. – 19 сент.

2016–2017

Хажиэхмәтова, Ә. Өметләрне яшәрткән кичә: [Минзәлә районы Наратлы Кичү авылында үткән әдәби кичә] / Ә. Хажиэхмәтова // Көмеш кыңгырау. – 2016. – 13 февр.

Ситдыйкова, Ә. Күжәкәдә китап туге: [«Хәсән Заманов» китабы басылып чыгу уңаеннан] / Ә. Ситдыйкова // Актаныш таңнары. – 2016. – 10 июнь.

Ситдыйкова, Ә. Авылларга тарта безнең күңел: [Адай авылы мәдәният йортында узган чара хакында язма] / Ә. Ситдыйкова // Актаныш таңнары. – 2016. – 5 авг.

Хажиэхмәтова, Ә. Ижауда – тәржемәчеләр фестивале: [бер төркем язучылар Ижауда фестивальдә катнаштылар] / Ә. Хажиэхмәтова // Көмеш кыңгырау. – 2016. – 1 окт.

Хажиэхмәтова, Ә. Еллар аша кайткан батырлык: [Актанышта узган «Хәтер маршы» хакында] / Ә. Ситдыйкова // Мәйдан. – 2016. – № 12. – Б. 124-125.

Ситдыйкова, Ә. Жаң авазы: [15 февраль – Әфганчылар көне уңаеннан интернационалист сугышчы хакында] / Ә. Ситдыйкова // Актаныш таңнары. – 2017. – 15 февр.

Ситдыйкова, Ә. Жаң авазы: [Әфганчылар көне уңаеннан интернационалист сугышчы турында] / Ә. Ситдыйкова // Актаныш таңнары. – 2017. – 17 февр.

Ситдыйкова, Ә. Ул имәннәр нәселенән: [Яр Чаллы электр челтәре «Сетевая компания» ачык акционерлык жәмгыяте директоры Ленар Зарипов турында] / Ә. Ситдыйкова // Актаныш таңнары. – 2017. – 9 июнь.

Ситдыйкова, Ә. Балаларга бүләк: [Күжәкә авылында балалар мәйданчыгы ачылу уңаеннан үткән чара турында] / Ә. Ситдыйкова // Көмеш кыңгырау. – 2017. – 10 июнь.

Ситдыйкова, Ә. Балаларга бүләк: [авылда балалар мәйданчыгы ачылу уңаеннан үткән чара хакында] / Ә. Ситдыйкова // Актаныш таңнары. – 2017. – 14 июнь.

Әдәби жыентыкларга кeргән әсәрләре, мәкаләләре

Публикации в коллективных сборниках

1979

Ситдыйкова, Ә. Кар ява, кар ява. Күңелдә...; Тәрәзә каршында чәчәккә күмелә...; Чык тамчысы коела таллардан; Йөрәк тулы зәңгәр моңнарым: [шигырьләр] / Ә. Ситдыйкова // Яшьлегем Чаллы: [күмәк жыентык] / төз. Р. Лотфуллин. – Казан: Татар. кит. нәшр., 1979. – Б. 69–73.

Ситдыйкова, Ә. Бусагама минем килерсең; Түз, йөрәгем: [шигырьләр] / Ә. Ситдыйкова // Зарипов, Р. Жырлап яшик әле: [шигырьләр, жырлар] / Р. Зарипов. – Яр Чаллы: «Идел-йорт», 2005. – Б. 48–49.

Ситдыйкова, Ә. Берсен-берсе сөйгән парлар...; Кешегә Ходайдан бүләккә...; Язмыш сезгә сөю бүләк иткән...; Язмыш сукмаклары очраштырган...; Йөрәк тибешләрен бергә кушып...; Пар балдаклар киеп, кул куйдыгыз...; Пар күгәрчен кебек, бер-берегезне сөеп...: [шигырьләр] / Ә. Ситдыйкова // Котлы булсын тугеыз: туй теләкләре / төз. М. Бакиров. – Казан: «Сүз» ААЖ., 2007. – Б.168–175.

Ситдыйкова, Ә. Шагыйрь жаны; Сиздең микән; Бөркет моңы; Ничәмә кат сынаса да язмыш...; Чиксез галәмдә яралган...; Үлчәп булмый микъдарларда...; Кайтам, Әнкәй: [шигырьләр] / Ә. Ситдыйкова // Ләйсән тамчылары: Чаллы язучылар берләшмәсе каршында эшләп килүче «Ләйсән» әдәби иҗат берләшмәсе альманахы: / төз. Р. Хәмидуллина. – Яр Чаллы: Яр Чаллы типографиясе, 2007. – Б. 51–54.

2009

Ситдыйкова, Ә. Ышаныч: [шигырь]; Тәрәзәләр: [нәсер] / Ә. Ситдыйкова // «Ләйсән» – моңлы бишегебез: күмәк жыентык / төз.

Р. Хәмидуллина, Ә. Ситдыйкова. – Яр Чаллы: Яр Чаллы типографиясе, 2009. – Б. 100–102.

Ситдыйкова, Ә. Иңнәреңә баскан Сөю йөген...: [шигырь] / Ә. Ситдыйкова // Гаташнамә: Рәдиф Гатауллин – Рәдиф Гаташ ижаты турында сәхифәләр: мәкаләләр, эсселар, шигырьләр / Р. Гаташ. – Казан: «Матбугат йорты» нәшрияты, 2009. – Б. 376–378, 382.

Ситдикова, А. Сирень; Семь ночей; Прости меня; Не успела окропить роса: [стихи] / А. Ситдикова / пер. В. Хамидуллина // Хамидуллина, В. Женское начало с мужским присутствием...: художественные переводы / В. Хамидуллина. – Казан: «Идел-Пресс», 2010. – С. 85–90.

Ситдыйкова, Ә. Күжәкә жыры: [шигырь] / Ә. Ситдыйкова // Актаныш басмалары. Жырлар, ноталар. – Казан., «Идел-Пресс», 2010. – Б. 112.

Ситдыйкова, Ә. Сиреньнәр. Сирень; Кичер мине. Прости меня: [шигырьләр] / пер. В. Хамидуллина // Поэзия народов кириллической азбуки. Из века в век: татарская поэзия. ООО маги из века в век. Москва-Казань, 2010. – С. 514–517.

Ситдыйкова, Ә. Яралы сандугач: [жыр] / Ә. Ситдыйкова // Имамиева Р. Кичләреге узсын күңелле: жырлар, сәхнәләштерелгән күренешләр, сценарийлар, фольклор, интермедиялар, поэма, пьеса, шигырьләр, пародияләр, такмаklar / Р. Имамиева. – Казан: Яз, 2011. – Б. 98.

Ситдыйкова, Ә. Күкләр сагышын күңеленә жыйган...: [язучы Шами́л Шәйдуллинның 70 еллыгы унаеннан «Күңел» радиосында янгыраган әңгәмә житәкчесе Әлфия Ситдыйкова] / Ә. Ситдыйкова // Шами́л Шәйдуллин: биобиблиографик күрсәткеч / Чаллы шәһәре, М. Жәлил исемендәге шәһәр үзәк китапханәсе. Әдәбият тарихы музейе. Төзүч. Р.Г. Хәмидуллина, Ф.Х. Хамматова. – Алабуга: «Андерсен», 2011. – Б. 97–100.

Ситдыйкова, Ә. Сөлчәбашка сәяхәт...: [язучы Шами́л Шәйдуллинның туган ягына сәяхәт хакында] / Ә. Ситдыйкова // Шами́л Шәйдуллин: биобиблиографик күрсәткеч / Чаллы шәһәре, М. Жәлил исемендәге шәһәр үзәк китапханәсе. Әдәбият тарихы музейе. Төзүч. Р.Г. Хәмидуллина, Ф.Х. Хамматова. – Алабуга: «Андерсен», 2011. – Б. 117–118.

Ситдыйкова, Ә. Соңгы эманәт...: [язучы Шами́л Шәйдуллинның «Күкләр сагышы» документаль повестына сүз башы] / Ә. Ситдыйкова // Шами́л Шәйдуллин: биобиблиографик күрсәткеч

/ Чаллы шәһәре, М. Жәлил исемендәге шәһәр үзәк китапханәсе. Әдәбият тарихы музее. Төзүч. Р.Г. Хәмидуллина, Ф.Х. Хамматова. – Алабуга: «Андерсен», 2011. – Б. 120-123.

Ситдыйкова, Ә. Нур Баянның шигъри дөнъясы: [шагыйрь ижатын бәяләп] / Ә. Ситдыйкова // Татар теле, әдәбияты һәм аларны укыту методикасының актуаль проблемалары: республикакүләм фәнни-гамәли конференция материаллары / төз. З.Ф. Сәләхетдинова. – Казан: РИО ГБУ «РЦМКО», 2011. – Б. 196-198.

2012

Ситдыйкова, Ә. Күңелгә уелып калган мизгелләр: [шагыйрь Кадыр Сибгатуллин хакында истәлек] / Ә. Ситдыйкова // Хамматова, Ф. Кадыр Сибгатуллин. Нурлар суга төшә сынып-сынып. Кадыр Сибгатуллин турында истәлек-хатирәләр / Ф. Хамматова. – Казан: Изд-во МО и РТ, 2012. – Б. 122-127.

Ситдыйкова, Ә. Югалмый торган жырға тиң гомер: [шагыйрь Кадыр Сибгат хакында «Күңел» радиосының «Әдәби учак» сәхифәсе алып баручысы Әлфия Ситдыйкова әңгәмәсе] / Ә. Ситдыйкова // Хамматова, Ф. Кадыр Сибгатуллин. Нурлар суга төшә сынып-сынып. Кадыр Сибгатуллин турында истәлек-хатирәләр / Ф. Хамматова. – Казан: Изд-во МО и РТ, 2012. – Б. 190-195.

Ситдыйкова, Ә. Шагыйрь истәлегенә: [шагыйрь Кадыр Сибгатуллин хакында «Чал тарихлы кала» тапшыруында әйтелгән Әлфия Ситдыйкова фикере] / Ә. Ситдыйкова // Хамматова, Ф. Кадыр Сибгатуллин. Нурлар суга төшә сынып-сынып. Кадыр Сибгатуллин турында истәлек-хатирәләр / Ф. Хамматова. – Казан: Изд-во МО и РТ, 2012. – Б. 204.

Ситдыйкова, Ә. Сабан туге гүзәле; Жилкән; Туган көн жыры; Мин яшьлекке жырым; Кайтам сиңа, Актаныш!; Синдәй яр табалмам мәңгегә; Язлар үтеп бара, димә: [жыр, нота белән] / Ә. Ситдыйкова // Сафин, Ф. Жыр – гомер ул!: [зурлар һәм балалар өчен жырлар] / Ф. Сафин. – Казан., РИО ГБУ «РЦМКО», 2013. – Б. 44, 57, 65, 66, 84, 119, 144.

2014

Ситдыйкова, Ә. Өмет; Заман шундый, заман кырыс...; Күзләр күрми, колаклылар ишетмиләр: [шигырьләр] / Ә. Ситдыйкова //

Әдәби Чаллы / төз. Р. Хәмидуллина, Ә. Ситдыйкова, – Казан: Татар. кит. нәшр., 2014. – Б.204-205.

Ситдыйкова, Ә. Күкләр сагышын күңеленә жыйган...: [язучы Шамил Шәйдуллин ижатына багышланган «Күңел» радиосындагы әңгәмә] / Ә. Ситдыйкова // Намус сагында. На страже чести: Язучы Шамил Шәйдуллинның тормыш һәм ижат юлы. Жизнь и творчество писателя Шамиля Шайдуллина / редактор Р. Хамидуллина, М. Сафин, сост. Ф. Хамматова. – Казан: «Школа» редакция-нәшрият үзәге, 2014. – Б. 105-108.

Ситдыйкова, Ә. Такталачыкта узган Гамил Афзал исемендәге фестиваль турында: [күренекле әдипләр ижатына багышланган фестиваль] / Ә. Ситдыйкова // Татар әдәбияты һәм Гамил Афзал: Бөтенрәсәй фәнни-гамәли конференция материаллары / төз. З.Ф. Сәләхетдинова, З.Ф. Миргалимова. – Казан: РИО ГБУ «РЦМКО», 2014. – Б. 101-104.

Ситдыйкова, Ә. Китапханә сәхнәсендә ниләр бар...: [кереш сүз] / Ә. Ситдыйкова // Хәмидуллина Р. Китапханә сәхнәсе. Китапханәчеләргә, балалар бакчалары тәрбиячеләренә, сыйныф житәкчеләренә ярдәмлек. 2 нче чыгарылыш / Р. Хәмидуллина. – Казан: Редакционно-издательский центр, 2014. – Б. 3-4.

Ситдыйкова, Ә. «Әдәби учак» жылысында: [Чаллы телерадиокомпаниясе директоры Рахман Шәфигуллин белән әңгәмә] / Ә. Ситдыйкова // Рахман Шәфигуллин: Биобиблиографик күрсәткече / Яр Чаллы шәһәре М. Жәлил исемендәге шәһәр үзәк китапханәсе. Әдәбият тарихы музей / төз. Р.Г. Хәмидуллина. – Яр Чаллы: «Диамант», 2015. – Б. 196-199.

Ситдыйкова, Ә. Тирәбездә яхшы кешеләр: [Яр Чаллы шәһәре «Виктория» спорт мәктәбе житәкчесе хакында очерк] / Ә. Ситдыйкова // Хәертдинов, Р. Күжәкә авыл мәчете тарихы / Р. Хәертдинов. – Актаныш: «Актаныш басмаханәсе», 2015. – Б. 67-48.

Шагырә Әлфия Ситдыйкова тәржемәләре

Переводы Альфии Ситдиковой

Ситдикова, А.М., Хамидуллина, В.П. Два родника родной земли = Туган якның ике чишмәсе: стихи, поэмы: взаимопереводы авторов / А.М. Ситдикова, В.П. Хамидуллина. – Казань: Татар. книж. Изд-во, 2007. – 207 с.

Из содер.:

Два родника родной земли = Туган якның ике чишмәсе – С. 5-6; «Учылда төн. Ак кәгазьгә...» = «Качаю ночь в руках... На белый лист...»; – С. 18-19; Жиде төн (гарәп мотивлары) = Семь ночей (арабские мотивы) – С. 20-27; «Хистән исердем дисең син...» = «Ты говоришь, что пьян от чувств...» – С. 28-29; «Иңнәреңә баскан сөю йөген...» = «Я пришла разделить с тобой ношу любви...» – С. 28-29; «Кайт кире...» = «Вернись обратно...» – С. 30-31; «Яратмавың белән яраттардың...» = Я не могу назвать тебя любовью...» – С. 30-31; «Кирәк түгел гамәл...» = «Как неуместно в чувствах щедрой быть...» – С. 32-33; Назга сусау = Жажда ласки – С. 34-35; Сөю кошы = Птица любви – С. 40-41; Кочак түгел, йөрәгең = Не в объятия, а в сердце – С. 42-43; Син йолдызлар телен беләм, дисең = Ты говоришь, что знаешь язык далеких звезд – С. 42-43; Куркам димә очрашудан = Не говори, что встреч боишься – С. 44-45; Кояш суккан башларыңа = Чтобы в жару тебя укрыть – С. 44-45; Кояш ярты юлда әгәр = Никогда на полдороге – С. 46-47; Төштә күрдем, өннәрәмдә = Я видела во сне. А наяву – С. 48-49; Очрашуның кыска гына = Мы в этот светлый миг – С. 50-51; «Син йөрәккә шигырә белән кердең...» = «Ты стихами вошел в мое сердце...» – С. 52-53; «Син бүгенге көнем...» = «Ты мой светлый сегодняшний день...» – С. 54-55; «Кайнар иреннәрең...» = «Горячие губы ласкают, как пламя...» – С. 56-57; Уяну = Пробуждение – С. 58-59; Мизгел = Мгновения – С. 62-63; Көч = Сила – С. 64-65; Тылсымлы көй = Волшебная мелодия – С. 66-67; «Үлчәп булмый...» = «Нельзя измерить вспышкой света...» – С. 68-69; Ике бөртек эн-

же = *Две крупницы жемчуга* – С. 70-71; *Яратасым килә* = *Хочу любить* – С. 72-73; *Наз* = *Ласка* – С. 74-75; «*Назлардан югалттым башымны...*» = «*Потеряла голову от ласки...*» – С. 76-77; *Сәгать* = *Часы* – С. 78-79; *Бер жылы сүз* = *Одно теплое слово* – С. 80-81; *Болытлар* = *Облака* – С. 82-83; *Сиреньнәр* = *Сирень* – С. 84-85; *Кичер мине* = *Прости меня* – С. 86-87; «*Әллә нишләп үзгәрде бу дөнъя...*» = «*Почему-то изменился мой мир...*» – С. 88-89; *Бала елый* = *Плач ребенка* – С. 90-99; «*Дөреслекнең йөзе нинди...*» = «*Какое лицо у правды?...*» – С. 100-101; *Моңлы язмыш* = *Светлая грусть* – С. 102-103; *Сандугач* = *Соловей* – С. 104-105; «*Ком бураны, кар бураны...*» = «*Песчаная, снежная, житейская буря...*» – С. 106-107; «*Дөнъяны аңларга...*» = «*Разгадывать мир и друзей обрести...*» – С. 108-109; «*Чиксез галәм киңлегендә...*» = «*В пространстве галактических широт...*» – С. 110-111; *Яшь* = *Слеза* – С. 112-113; «*Хыял дәште...*» = «*Мечта, вздыхая, увлекала вдаль...*» – С. 112-113; *Буталган язмышлар* = *Запутанные судьбы* – С. 114-135; *Хәтер жебе* = *Нить памяти* – С. 136-137; «*Кабат тусаң эгәр, язмышыңны...*» = «*Представь: тебе пришлось родиться вновь...*» – С. 138-139; «*Чык та төшеп өлгермәгән әле...*» = «*Не успела окропить роса...*» – С. 140-141; «*Тормыш китабымның һәр битенә...*» = «*Не пропуская ни одной страницы...*» – С. 142-143; *Я открываю свой альбом* = *Альбомымы ачам* – С. 146-147; *Мое детство бо-соное* = *Ялан тәпиле балачак* – С. 148-149; *Разноцветные огни* = *Төрле төстәге утлар* – С. 150-151; *Кораблики* = *Кораблар* – С. 152-155; *Школьный бал* = *Чыгарылыш кичәсе* – С. 156-157; *Я в горстях несу стихи...* = *Ике учым тулы шигърь...* – С. 158-159; *Стих новорожденный на суд я принесла...* = *Мин хөкемгә куйдым...* – С. 160-161; *Эпиграмма* = *Эпиграмма* – С. 162-163; *Мы природу видим и так...* = *Табигатьнең һәр фасылы...* – С. 164-165; *Льются капли: раз, два, три...* = *Таллар елый...* – С. 166-167; *Рассвет* = *Таң атканда* – С. 168-169; *Обрывки памяти нанизывает осень...* = *Сәйлән итеп...* – С. 170-171; *Ярко-алая турецкая звезда* = *Ут төсле канәфер чәчәге...* – С. 172-173; *Законы осени* = *Көз кануны* – С. 174-175; *У калины кисти красные* = *Баланнарның кызыл тәлгәшләре...* – С. 176-177; *Любовь – красивая мелодия* = *Сөю матур көйгә тиңдәш...* – С. 178-179; *Мы на разных берегах* = *Без икебез ике ярда...* – С. 180-181; *У меня к тебе претензий нет...* = *Мин дауламыйм синнән...* – С. 182-183; *Запоминаются последние слова...* = *Истә әле соңгы сүзләр...* – С. 184-185; *Что же ты со мною де-*

лаешь... = Ни эшлэттең мине... – С. 186-187; Убивается любовь... = Хыял кошы кочагында... – С. 188-189; Я синицу поймала... = Бер песнәкне тотып алып... – С. 190-191; Где-то там далеко... = Кайдадыр, еракта, еракта... – С. 192-193; Вычерчу узор вычурный... = Сызармын бормалы бизәкләр... – С. 194-195; Мы с бедою рядом идем... = Бала белән бергә – С. 196-197; Это что тут жалобно корчитса... = Кызгандырып шыңшыый... – С. 198-199; Я судьбу благодарю... = Рәхмәтлемен язмышыма... – С. 200-201; Я выхожу из окружения = Чолганыштан чыгып киләм – С. 202-203.

Хәмидуллина, В. Кораблар; Туган якның ике чишмәсе: [шигырьләр] / В. Хәмидуллина, тәрж. Ә. Ситдыйкова // Шәһри Чаллы. – 2007. – 4 июль.

Әхмәдиева, К. Һәркем мөһим: [шигырь] / К. Әхмәдиева, тәрж. Ә. Ситдыйкова // Көмеш кыңгырау. – 2010. – 9 окт.

Савицкая, С. Карлыгачлар кайтты; Сандугач; Бал корты; Энем белән икәүләшеп...; Су өстендә боргаланып...; Салават күпере; Без бакчага су сибәбез...; Әни! Бәхет нәрсә соң ул?..; Елга буенда; Нәкъ сорау билгесе төсле...; Болынга китте Алинә: [шигырьләр] / С. Савицкая, тәрж. Ә. Ситдыйкова // Көмеш кыңгырау. – 2011. – 30 апр.

Хәмидуллина, В. Күрегең, ничек үстем; Аумас курчак; Ат; Йөрисем килә!; Жырчы тычкан...; Аю баласы; Сиртмәле арбада; Сабын куыклары; Санагыч; Тәмле куен дәфтәре: [шигырьләр] / В. Хәмидуллина, тәрж. Ә. Ситдыйкова // Көмеш кыңгырау. – 2011. – 28 май.

Вайнер, Б. Нәрсә булды бу?; Сынамыш; Пыяла; Хыял; Баш һәм мендәр; Дөя; Юеш шигырьләр; Эт эчәгесе: [шигырьләр] / Б. Вайнер, тәрж. Ә. Ситдыйкова // Көмеш кыңгырау. – 2011. – 12 нояб.

Хәмидуллина, В. Сагыш моңлы жырын сузар: [шигырьләр] / В. Хәмидуллина, тәрж. Ә. Ситдыйкова // Казан утлары. – 2012. – № 12. – Б. 91-93.

Прокофьева, С. Имезлек.; Ойка – елак; Салкын су: [әкиятләр] / С. Прокофьева, тәрж. Ә. Ситдыйкова // Көмеш кыңгырау. – 2014. – 2 авг.

Прокофьева, С. Ялкау аяклар; Тылсымлы каурыйлар; «Кит!» дигән дорфа сүз; Кечкенә имән: [әкиятләр] / С. Прокофьева, тәрж. Ә. Ситдыйкова // Көмеш кыңгырау. – 2014. – 6 сент.

Прокофьева, С. Соры болыт; Карга оясы; Уенчык шәһәр: [әки-

ятләр] / С. Прокофьева, тәрж. Ә. Ситдыйкова // Көмеш кыңгырау. – 2014. – 13 сент.

Прокофьева, С. Тәрбиясез тычкан; Тычкан баласының бәлагә таруы: [әкиятләр] / С. Прокофьева, тәрж. Ә. Ситдыйкова // Көмеш кыңгырау. – 2014. – 20 сент.

Кокорина, З. Кузик дуслар эзли; Кузик балык белән таныша; Кузик Безелдеккә булыша: [әкиятләр] / З. Кокорина, тәрж. Ә. Ситдыйкова // Көмеш кыңгырау. – 2014. – 11 окт.

Кокорина, З. Кузик дуслар эзли; Кузик кerpене көлдергән; Гуся – Кузикның яна дуcты: [әкиятләр] / З. Кокорина, тәрж. Ә. Ситдыйкова // Көмеш кыңгырау. – 2014. – 18 окт.

Черняева, В. Ике туган көн: [әкиятләр] / В. Черняева, тәрж. Ә. Ситдыйкова // Көмеш кыңгырау. – 2015. – 30 май.

Иҗат һәм тормыш биографиясе

1978

Хәснүллин, Х. Әлфия Ситдыйкова җырга һәм табигать матурлыгына бай булган: [Әлфия Ситдыйкова турында] // Якты юл. – 1978. – 22 апр.

Берләшмәдә яна автор: [Әлфия Ситдыйкова турында] // Якты юл. – 1979. – 6 гыйн.

Гаскәрова, Н. Ялкынланып менеп барам гомер үренә: [шагыйрә иҗатын бәяләп] / Н. Гаскәрова // Нур. – 2002. – 21 сен.

Гаскәрова, Н. Үзе уйный, үзе җырлый, матур көйләр дә яза: [шагыйрә Ә. Ситдыйкова турында] / Н. Гаскәрова // Нур. – 2002. – 28 дек.

Ләйсән – яз хәбәрчесе: [«Йөрәгемә яфрак сыена» китабын чыгару хәстәре турында язма] // Мәйдан. – 2002. – № 12. – Б.7.

Бәшәр, Р. Сандугачлы таңнарга гашыйк...: [шагыйрә китабына сүз башы] / Р. Бәшәр // Ситдыйкова, Ә. Йөрәгемә яфрак сыена:

шигырьләр, поэмалар / Ә. Ситдыйкова. – Яр Чаллы: ЖЧЖ «Газета-китап нәшрияты», 2003. – Б.3-5.

Бәйрәмова, Ф. Милли байлык: [шагыйрәнең «Йөрәгемә яфрак сыена» китабы чыгу уңае белән] / Ф. Бәйрәмова // Шәһри Чаллы. – 2003. – 16 май.

Хужин, Й. Игътибар: Шигърияттә яна исем: Жан авазы: [шагыйрәнең «Йөрәгемә яфрак сыена» китабы чыгу хөрмәтенә] / Й. Хужин // Актаныш таңнары. – 2003. – 24 июль.

Хәйдәрова, Ф. «Ләйсән»леләрнең ижат ялкыны сүрелми: [«Йөрәгемә яфрак сыена» китабына күзәтү] / Ф. Хәйдәрова // Шәһри Чаллы. – 2003. – 18 июль.

Мусина, М. Әлфиябез сокландырды: [«Йөрәгемә яфрак сыена» китабы чыккач үткәрелгән тәкъдир итү кичәсе хакында] / М. Мусина // Актаныш таңнары. – 2003. – 13 сент.

Бәшәр, Р. Күңел киңлекләрендә, Сандугачлы таңнарға гашийк...: [«Йөрәгемә яфрак сыена» китабы хакында] / Р. Бәшир // Өмет. – 2003. – № 42 (ноябрь).

Хәйдәрова-Жаббарова, Ф. «Йөрәгемә яфрак сыена»: [шагыйрәнең яна шигъри жыентыгы чыгу уңаеннан] / Ф. Хәйдәрова-Жаббарова // Хәйдәрова-Жаббарова, Ф. Зәрә тау: очерклар, парчалар, нәсер, әдәби күзәтүләр, шигырьләр / Ф. Хәйдәрова-Жаббарова. – Яр Чаллы: Яр Чаллы типографиясе, 2003. – Б. 41-42.

Гыйлаев, Ә. Күңел шагыйрәсе: [шагыйрә Ә. Ситдыйкованың «Бер жылы сүз» китабы чыгу уңаеннан] / Ә. Гыйлаев // КамАЗ хәбәрләре. – 2004. – 13 февр.

Галимова, Л. Мин дә синең ерактагы тавышың, Актанышым!...: [Актаныш районы кызы Ә. Ситдыйкова турында] / Л. Галимова // Шәһри Чаллы. – 2004. – 7 май.

Сафин, Ф. Жанда шәмнәр янганда: [шагыйрә ижатын бәяләп яңа китапка сүз башы] / Ф. Сафин // Ситдыйкова, Ә. Жанда кабынган учак: [шигырьләр] / Ә. Ситдыйкова. – Яр Чаллы: Яр Чаллы типографиясе, 2004. – Б. 3-4.

Садыйкова, Ә. Очрашулар... Хатирәләр...: [очрашу кунагы шагыйрә Әлфия Ситдыйкова] / Ә. Садыйкова // Актаныш таңнары. – 2005. – 1 сент.

Галимова, Л. Үз-үземне табар өчен язам!...: [шагыйрә Ә. Ситдыйкова ижатына багышланган әңгәмә] / Л. Галимова // Шәһри Чаллы. – 2006. – 31 март.

Сәләхова, Ф. Сабантуйда китап – иң кадерле бүләк: [шагыйрәнең «Хисләрем канаты – Күжәкә» китабы – авылдашларына Сабантуй бүләге] / Ф. Сәләхова // Актаныш таңнары. – 2006. – 8 июнь.

Күнел назга сусаганда: [«Назга сусау» китабы чыгу уңае белән] // КамАЗ хәбәрләре. – 2006. – 16 окт.

Гаташ, Р. Ләйләләр телгә килсә...: [шагыйрәнең яңа китабына сүз башы] / Р. Гаташ // Ситдыйкова, Ә. Назга сусау: Тәкълидләр. – Казан: «Мәктәп» редакция-басма үзәге, 2006. – Б. 3-5.

Рзаева, Г. Гөлзадә хатирәләре: [Актаныш кызы шагыйрә Ә. Ситдыйкова ижатына бер караш] / Г. Рзаева // Шәһри Чаллы. – 2007. – 6 июнь.

Рзаева, Г. Гөлзадә хатирәләре: [шагыйрә Әлфия Ситдыйкова турында] / Г. Рзаева // Шәһри Чаллы. – 2007. – 20 июнь.

Хәлимов, З. Күжәкә кызы: [шагыйрә ижатына карата фикере] / З. Хәлимов // Шәһри Чаллы. – 2007. – 17 июль.

Гаташ, Р. Ләйләләр телгә килсә...: [китапка сүз башы] / Р. Гаташ // Ситдыйкова, Ә. Назга сусау: Тәкълидләр (тулыландырылган басма) / Ә. Ситдыйкова. – Яр Чаллы: Яр Чаллы типографиясе, 2007. – Б. 3–5.

Кадыйрова, Л. Авылдашым Әлфия апа: [шагыйрә Ә. Ситдыйкова белән горуруланып] / Л. Кадыйрова // Актаныш таңнары. – 2007. – 9 авг.

Лотфуллина, И. Өч игезек, өч нарасый: [шагыйрә Әлфия Ситдыйкованың игезек сабылларга багышлап язылган шигыре кулланылган] // Шәһри Чаллы. – 2007. – 15 авг.

Якупова, С. «Без дөньяга юкка килмәгәнбез...»: [юбилей уңае белән шагыйрә Ә. Ситдыйкова ижатына бәяләмә] / С. Якупова // Шәһри Чаллы. – 2007. – 15 авг.

Мөслимова, Ф. Актанышта эс-се!: [язучылар урак чорында Актаныш районында Ә. Ситдыйкова] / Ф. Мөслимова // Ватаным Татарстан. – 2007. – 25 авг.

Вәлитова, Ф. Шагыйрәнең якты бәйрәме: [шагыйрә Ә. Ситдыйкованың юбилей тантанасыннан истәлекле мизгелләр белән уртаклаша] / Ф. Вәлитова // Көмеш кыңгырау. – 2007. – 19 сент.

Алешков, Н. Где живет счастье: [о творчестве поэтессы] / Н. Алешков // Ситдыйкова, А, Хамидуллина, В. Два родника родной земли – Туган якның ике чишмәсе: шигырьләр, поэмалар, тәржемәләр. – Казан: Татар. кит. нәшр., 2007. – Б. 8-11

Гыйльманов, Г. Ижатында язмыш бар: [яңа китапка сүз башы] / Г. Гыйльманов // Ситдыйкова, А, Хамидуллина, В. Два родника родной земли – Туган якның ике чишмәсе: шигырьләр, поэмалар, тәржемәләр / А. Ситдыйкова, В. Хамидуллина. – Казан: Татар. кит. нәшр., 2007. – Б. 12-15.

Алешков, Н. Бәхет кайда яши: [шагыйрьләр Ә. Ситдыйкова һәм В. Хамидуллинаның «Два родника родной земли» = «Туган якның ике чишмәсе» китабы чыгу уңае белән] / Н. Алешков // Шәһри Чаллы. – 2007. – 12 дек.

Хәсәнова, Р. Туган якның ике чишмәсе: [яңа китап тәкъдим итү кичәсе хакында] / Р. Хәсәнова // Актаныш таңнары. – 2008. – 18 гыйн.

Хамидуллина, Р. Туган якның ике чишмәсе: [яңа китап презентациясе турында] / Р. Хамидуллина // Шәһри Чаллы. – 2008. – 23 гыйн.

Сафина, Н. Каршылык көчен буйсындыр: [шагыйрә ижатына карата фикер] / Н. Сафина // Ватаным Татарстан. – 2008. – 16 май. – Б. 16.

Бәширова, Ф. Яңа ачышлар сиңа «Ләйсән!»: [шагыйрә Ә. Ситдыйкова турында] / Ф. Бәширова // Якты юл. – 2008. – 17 окт.

Актаныш кызлары булдыра: [Ә. Ситдыйкованың язучылар берлегенә кабул ителүе хакында] // Актаныш таңнары. – 2009. – 2 гыйн.

Татарстан Язучылар берлегенә кабул ителде: [Әлфия Ситдыйкова турында] // Мәйдан. – 2009. – № 2. – Б. 138.

Берлекнең яңа эгзалары: [шагыйрә турында биографик белешмә] // Казан утлары. – 2009. – № 2. – Б. 183.

Сәетгәрәева, Р. «Ләйсән!» берләшмәсенә – 45 ел: [«Ләйсән – моңлы бишегебез» китабы төзүчеләренең берсе Ә. Ситдыйкова] / Р. Сәетгәрәева // Якты юл. – 2009. – 30 апр.

Әлфия Ситдыйкова: [шагыйрәнең биографиясе, төп басма китаплары, ижаты турында мәгълүматлар] // Әдипләребез: биобиблиографик белешмәлек: 2 томда: 2 том / төз.: Р.Н. Даутов, Р.Ф. Рахмани. – Казан: Татар. кит. нәшр., 2009. – Б. 386-387.

Хажи́ев, С. Актанышка – 300, район төзелүгә 80 ел: Шушы яктан, шушы туфрактан ул: [якташ шагыйрә Ә. Ситдыйкова ижаты турында] / С. Хажи́ев // Актаныш таңнары. – 2009. – 11 дек.

2010

Фәлэх, А. «Ләйсән» – моңлы бишегебез»: [күмәк жыентык төзүчесе Ә. Ситдыйкова хакында] / А. Фәлэх // Мәдәни жомга. – 2010. – 12 фев.

Лицейда әдәби кичә: [Гали Акыш исемендәге лицейда шагыйрә Әлфия Ситдыйкова ижатына багышланган кичә хакында] // Көмеш кыңгырау. – 2010. – 27 фев.

Гасыймова, Р. Күркәм даталар. Активлар, тынгысызлар, гамь-леләр...: [Чаллы Язучылар берлегенң 30 еллыгы уңае белән Ә. Ситдыйкова турында] / Р. Гасыймова // Шәһри Чаллы. – 2010. – 3 март.

Хажи́ева, Г. Халык үзенчә атый: [Күжәкә авылы урамнарының атамалары хакында язма] / Г. Хажи́ев // Актаныш таңнары. – 2010. – 10 июль.

Якупова, С. Жир хәтере ниләр саклый икән: [Ә. Ситдыйкованың «Авыл жаны – Күжәкә горурлыгы» исемле китабы чыгу уңаенан] / С. Якупова // Шәһри Чаллы. – 2010. – 1 сент.

Бәйрәмгә – күжәкәлеләр бүлгәге: [«Авыл жаны – Күжәкә горурлыгы» китабы авторы Ә. Ситдыйкова хакында] // Актаныш таңнары. – 2010. – 25 сент.

Сәләхова, Ф. Авыл жаны үлемсезме?: [«Авыл жаны – Күжәкә горурлыгы» китабын тәкъдир итү кичәсе хакында] / Ф. Сәләхова // Актаныш таңнары. – 2010. – 3 нояб.

Шагыйрә Әлфия Ситдыйкова турында белешмә // Муратов, Ф., Хужин, Й. Актаныш – туган жирем: белешмәлек / Ф. Муратов, Й. Хужин. – Казан: ОАО «Татмедиа» ПИК «Идел-Пресс», 2010. – Б. 254.

Фәттахов, Э. Тарихын барлаган авыл киләчәккә йөз тота: [шагыйрәнәң яңа китабына сүз башы] / Э. Фәттахов // Ситдыйкова, Ә., Хәертдинов, Р. Авыл жаны – Күжәкә горурлыгы: авыл тарихы, шигъри, публицистик язмалар / Ә. Ситдыйкова, Р. Хәертдинов. – Казан: Татмедиа ААЖ филиалы «Идел-Пресс», 2010. – Б. 3-4.

Хамидуллина, В. Автордашлык хакында белешмә: [Ә. Сит-

дыйкова турында] / В. Хамидуллина // Хамидуллина, В. Воспоминания моей бабушки...: Стихи для детей. – Казань: Идел-Пресс., 2010. – 144 с.

Хамидуллина, В. Автордашлык хакында белешмә: [шагыйрә турында] / В. Хамидуллина // Кораблик времени или Воспоминания...: Лирика. – Казань: Идел-Пресс., 2010. – 152 с.

Хамидуллина, В. Автордашлык хакында белешмә: [шагыйрә турында] / В. Хамидуллина // Женское начало с мужским присутствием...: Художественные переводы. – Казань: Идел-Пресс., 2010. – С. 152.

Гаташ, Р. Шигыр күзләрендә – Сөю һәм Наз: [шагыйрә Ә. Ситдыйкованың яңа китабына сүз башы] / Р. Гаташ // Ситдыйкова, Ә. Утлы жимеш: шигырләр / Ә. Ситдыйкова. – Казан: Татар. кит. нәшр., 2011. – Б. 3-4.

Якупова, С. Тугандыр ул моңга уралып: [Ә. Ситдыйкова ижатына бер караш] / С. Якупова // Якупова, С. Өстәгеләрдән дә өстә: шигырләр, хикәяләр, эсселәр / С. Якупова. – Яр Чаллы: Ислам нуры, 2011. – Б. 138-139.

Яңа китаплар: [шигырьләр жыентыгы туган жиргә мэхәббәт, ил язмышы, яшәү мэгънәсе хакында уйланулар белән сугарылган, ТР Язучылар берлеге эгъзасы Әлфия Ситдыйкованың «Утлы жимеш» китабы 1500 данәдә Татарстан китап нәшриятында дөнъя күрдә] // Актаныш таңнары. – 2011. – 18 февр.

Исламова, З. Шифалы орлыклар үсенте бирсен: [Чаллы шәһәренең 37 нче мәктәбе кунагы шагыйрә Ә. Ситдыйкова] / З. Исламова // Шәһри Чаллы. – 2011. – 5 март.

Яңа китаплар: [Әлфия Ситдыйкованың «Утлы жимеш» жыентыгында шагыйрәнең мөләем портреты жанлана – ул биредә дә үзенә тугры. Һәр шигыре сөю белән тулы, алар шул ук вакытта аз гына сагыш белән каймаланган, эмма анда – мэхәббәт, сүрелмәс, кимемәс ялкын, мөнгелек Сөю уты] // Сөембикә. – 2011. – № 3. – Б. 47.

Яңа китаплар: [Әлфия Ситдыйкованың туган жиргә мэхәббәт, ил язмышы, яшәү мэгънәсе турында уйланулардан торган шигырләре «Утлы жимеш» китабына тупланган] // Мәйдан. – 2011. – № 3. – Б. 177.

Хажиев, С. «Утлы жимеш» татлы булсын: [яңа китапка күзәтү] / С. Хажиев // Актаныш таңнары. – 2011. – 25 март.

Якупова, С. Бар бәхете – яшәү көчөндә...: [Ә. Ситдыйкованың

«Утлы жимеш» китабы басылып чыгу уңаеннан] / С. Якупова // Шәһри Чаллы. – 2011. – 20 апр.

Бәдретдинова, Р. Истәлектә очрашу...: [Кама дәүләт автотехника техникумында узган очрашу хакында] / Р. Бәдретдинова // Шәһри Чаллы. – 2011. – 27 апр.

Ханова, Л. Тукай – милләтнең йөзе ул...: [«Энергетик» мәдәният сараенда узган шигырь бәйрәме кунагы шагыйрә Ә. Ситдыйкова] / Л. Ханова // Шәһри Чаллы. – 2011. – 29 апр.

Ай Сылу. «Көмеш кыңгырау» бәйрәме: [газета көне уңаеннан узган чара кунагы Әлфия Ситдыйкова] / Ай Сылу // Көмеш кыңгырау. – 2011. – 7 май.

Сәләхова, Ф. Илһамлы канат бирүче фестиваль: [Г. Тукайның – 125, Г. Афзалның 90 еллыгы уңае белән үткәрелгән фестиваль кунагы Ә. Ситдыйкова] / Ф. Сәләхова // Актаныш таңнары. – 2011. – 25 май.

Игълан: [2 декабрьдә Мирхәйдәр Фәйзи исемендәге Оренбург татар дәүләт драма театрында «Вақыт» гәзитенә һәм Хөсәен Ямашев исемендәге татар китапханәсенә 105 ел тулуга багышланган бәйрәм кунагы шагыйрә Ә. Ситдыйкова] // Яңа Вақыт. – 2011. – 24 нояб.

2012

Хәмидуллина, Р. Жаннар назга төренә: [Әлфия Ситдыйкова ижатына багышланган әдәби-музыкаль композиция] / Р. Хәмидуллина // Хәмидуллина, Р. Китапханә сәхнәсе. Китапханәчеләргә, балалар бакчалары тәрбиячеләренә, сыйныф җитәкчеләренә ярдәмлек. 1 нче чыгарылыш / Р. Хәмидуллина. – Казан: Редакционно-издательский центр, 2012. – Б.101-110.

Сәләхова, Ф. Елда көтеп алына торган фестиваль: [Г. Афзал исемендәге ижат фестивале кунагы шагыйрә] / Ф. Сәләхова // Актаныш таңнары. – 2012. – 30 май.

Кайнар табдан төште сөнеч өләшүче китапчыклар: [«Башмаклы мәче», «Санагыч» китаплары чыгу уңаеннан] // Актаныш таңнары. – 2012 – 30 май.

Ил-көн хәбәрләре: [шагыйрә Ә. Ситдыйкованың А.С. Грибоедов премиясенә лаек булу хакында] // Актаныш таңнары. – 2012. – 6 июнь.

Хәлим, А. Ижатына бер караш: [шагыйрәнең «Яшәр өчен килдем» дип исемлэнгән нәсерләр китабының кулъязмасына сүз башы] / А. Хәлим // Мәйдан. – 2012. – № 7. – Б.103-104.

Хәмидуллина, Р. Сөюләрсез тормыш – буш мәгарә: [шагыйрәнең «Утлы жимеш» шигырьләр жыентыгы чыгу уңаеннан] / Р. Хәмидуллина // Мәйдан. – 2012. – № 7. – Б.104-105.

Ижат дәрте белән яши: [шагыйрә ижаты турында] // Шәһри Чаллы. – 2012. – 15 авг.

Өхтәмова, И. Шагыйрь ижатын өйрэнгән шагыйрә...: [«Нур Баянның шигъри дөньясы» китабы чыгу уңаеннан] / И. Өхтәмова // Шәһри Чаллы. – 2012. – 22 авг.

Хәмидуллина, Р. Тугандыр ул монга уралып: [шагыйрә Әлфия Ситдыйкова ижатына багышланган кичә турында] / Р. Хәмидуллина // Шәһри Чаллы. – 2012. – 26 окт.

Фәхертдинова, С. Телләр дуслыгы – милләтләр татулыгы: [телләр дуслыгына багышланган очрашу кунагы шагыйрә Әлфия Ситдыйкова] / С. Фәхертдинова // Көмеш кыңгырау. – 2013. – 10 май.

Галиева, С. Встреча с поэтессой Альфией Ситдиковой: [о ежегодных встречах в Набережных Челнах на радио «Күнел»] / С. Галиева // Мизгелләр Мгновения. – Әлфия Ситдыйкова белән очрашулар хакында / С. Галиева. – Алматы, п. Таугуль, ул. Центральная 3 Б.: ТОО «Таугуль-Принт», 2013. – Б. 21-22.

2014

Хәмидуллина, Р. Шигырь белән тулган барлык жиһан...: [«Ләйсән» әдәби ижат берләшмәсе эшчәнлеге, шагыйрә Әлфия Ситдыйкова турында сүз бар] / Р. Хәмидуллина // Мәдәни жомга. – 2014. – 21 февр.

Фәрхетдинова, Ч. Заманча китап «Бакча»сы: [«Замана авторлары – балаларга» проекты «Иң яхшы нәшир» – Әлфия Ситдыйкова] / Ч. Фәрхетдинова // Мәдәни жомга. – 2014. – 18 апр.

Хәмидуллина, Р. Сөюләрсез тормыш – буш мәгарә: [Әлфия Ситдыйкованың «Утлы жимеш» шигъри жыентыгына күзәтү] / Р. Хәмидуллина // Хәмидуллина, Р. Китапханә сәхнәсе. Китапханәчеләргә, балалар бакчалары тәрбиячеләренә, сыйныф житәкчеләренә ярдәмлек. 2 нче чыгарылыш / Р. Хәмидуллина. – Казан: Редакционно-издательский центр, 2014. – Б. 91-96.

Әлфия Ситдыйкова: [шагыйрәнең биографиясе, библиографиясе бирелгән] // Әдәби Чаллы / төз.: Р. Хәмидуллина, Ә. Ситдыйкова, – Казан: Татар. кит. нәшр., 2014. – Б. 203–207.

Хәлимов, З. Утлы жимешләрен авыз иттем: [шагыйрәнең «Утлы жимеш» китабы чыгу уңае белән / З. Хәлимов // Шәһри Чаллы. – 2015. – 27 февр.

Ай кызы. Бакча туган тел бәйрәме: [49 нчы санлы балалар бакчасында «Туган тел» көне атналыгы кунагы шагыйрә Әлфия Ситдыйкова] / Ай кызы // Көмеш кыңгырау. – 2015. – 7 март.

Якупова, С. Шагыйрьле авыл – бәхетле авыл: [язучы Ш. Шәйдуллинның тууына 76 ел тулу уңае белән үткәрелгән очрашу кунагы шагыйрә Ә. Ситдыйкова] / С. Якупова // Шәһри Чаллы. – 2015. – 18 март.

Зарипова, Н. Язучылар десанты – 21 нче мәктәптә [«Ләйсән» берләшмәсенең эшчәнлеген, Әлфия Ситдыйкова турында да сүз бар] / Н. Зарипова // Шәһри Чаллы. – 2015. – 17 апр.

Шәкүрова, З. Шигърь белән тулган барлык жиһан...: [Әдәбият елы уңае белән 12 нче китапханәдә үткән чара кунагы шагыйрә Ә. Ситдыйкова] / З. Шәкүрова // Шәһри Чаллы. – 2015. – 6 май.

Әнәсова, А. Бүген бездә бәйрәм: [37 нче мәктәп укучылары белән шагыйрә Ә. Ситдыйкова очрашты] / А. Әнәсова // Көмеш кыңгырау. – 2015. – 23 май.

Гасыймова, Р. Әкият иленә сәяхәт: [Арча төбәгендә – Тукай эзләрен саклаган Кушлавчы, Кырлай якларына сәяхәттә шагыйрә Ә. Ситдыйкова булып кайтты] / Р. Гасыймова // Көмеш кыңгырау. – 2015. – 30 май.

Гасыймова, Р. Татар җаме, Тукай рухы монда!: [Түбән Кама шәһәрәндә «Габдулла Тукай исемендәге ял һәм уку паркы»нда үткән чара кунагы шагыйрә Ә. Ситдыйкова] / Р. Гасыймова // Көмеш кыңгырау. – 2015. – 26 сент.

Абдуллина, С. Чаллы каләм ияләрен зурлый: [кичә кунагы шагыйрә Ә. Ситдыйкова] / С. Абдуллина // Көмеш кыңгырау. – 2015. – 12 дек.

Хәмидуллина, Р. «Бишле билгесе куям»: [Әлфия Ситдыйкова иҗагы буенча шигъри композиция] / Р. Хәмидуллина // Хәмидуллина, Р. Китапханә сәхнәсе. Китапханәчеләргә, балалар бакчалары тәрбиячеләренә, сыйныф җитәкчеләренә ярдәмлек. 3 нче чыгарылыш / Р. Хәмидуллина. – Казан: Редакционно-издательский центр, 2016. – Б. 40-46.

Миннэхмэтова, Э. Серле дэ, күнелле дэ очрашу: [6 нчы санлы шәһәр китапханәсе кунагы шагыйрә Ә. Ситдыйкова] / Э. Миннэхмэтова // Көмеш кыңгырау. – 2016. – 6 февр.

Ульданава, Ә. Язучылар килделәр: [28 нче санлы мәктәптә шагыйрә Ә. Ситдыйкова] / Ә. Ульданава // Көмеш кыңгырау. – 2016. – 7 февр.

Хәлимов, З. Утлы жимешләрдән авыз иттем: [шагыйрә Ә. Ситдыйкованың «Утлы жимеш» шигъри жыентыгы турында] / З. Хәлимов // Безнең фикер. – 2016. – 27 февр.

Хәкимуллина, Л. Кояштай ягымлы шагыйрә: [шагыйрә Ә. Ситдыйкова кичә кунагы] / Л. Хәкимуллина // Көмеш кыңгырау. – 2016. – 27 февр.

Хәлимов, З. Китаплар белән таныштык: [27 май Гомумроссия китапханәләр көне уңае белән үткән кичәдә шагыйрә Ә. Ситдыйкова ижагы турында сүз булды] / З. Хәлимов // Шәһри Чаллы. – 2016. – 3 июнь.

Мартынова, М. Мөслимгә сәяхәт: [бертөркем язучылар арасында шагыйрә Ә. Ситдыйкова] / М. Мартынова // Шәһри Чаллы. – 2016. – 10 июнь.

Әхмәтжанов, М. Өзелмәсен хәтер жепләре: [Әлфия Ситдыйкованың «Хәтер жебе» китабы басылып чыгу уңаеннан] / М. Әхмәтжанов // Мәдәни жомга. – 2016. – 15 апр.

Гыйззәтуллина, Ф. Ижади сабантуй: [шагыйрә Ә. Ситдыйкова белән очрашу] / Ф. Гыйззәтуллина // Көмеш кыңгырау. – 2016. – 26 апр.

Рәхмәтуллина, Р. Тукайга чәчәкләр: [шагыйрә Ә. Ситдыйкова кичә кунагы] / Р. Рәхмәтуллина // Көмеш кыңгырау. – 2016. – 30 апр.

Галим, З. Телсез, имансыз кеше – иң бәхетсез кеше: [Тукай районы Боерган авылында үткәрелгән кичә кунагы шагыйрә Ә. Ситдыйкова] / З. Галим // Шәһри Чаллы. – 2016. – 27 июль.

Хәлимов, З. Тагын бер очрашу: [әдәбият елы уңае белән үткәрелгән кичә кунагы шагыйрә Ә. Ситдыйкова] / З. Хәлимов // Шәһри Чаллы. – 2016. – 14 авг.

Зарипова, Н. Гомернең моңлы агышы: [шагыйрә Ә. Ситдыйкова 21 нче мәктәп кунагы] / Н. Зарипова // Көмеш кыңгырау. – 2016. – 8 окт.

Зарипова, Н. Гомернең моңлы агышы: [шагыйрәнең 21 нче мәктәптә үткән кичәдә катнашуы турында] / Н. Зарипова // Шәһри Чаллы. – 2016. – 12 окт.

Ганиева, Н. Исеме халык телендә: [шагыйрә Әлфия Ситдыйкова Сажида Сөләйманова исемендәге әдәби премиягә лаек булды] / Н. Ганиева // Хәзинә. – 2016. – 2 нояб.

Якупова, С. Халкына хезмәт итүче: [«Мин дөнъяны үзем иҗат итәм» Әнвәр Шәрипов иҗатына багышланган кичә кунагы шагыйрә Ә. Ситдыйкова] / С. Якупова // Шәһри Чаллы. – 2016. – 16 дек.

Ә. Ситдыйкова сүзләренә иҗат ителгән җырлар

Ситдыйкова, Ә. Язмышлар; Бәхет кошы; Яшел яфрак; Кил әле; Хисләр бураны: [җырлар] / Ә. Ситдыйкова сүз., Ф. Талипова көе // Шәхси архивта саклана.

Ситдыйкова, Ә. Бәхетле бул; Соңгы сөю: [җыр] / Ә. Ситдыйкова сүз., Илнур Фәйзуллин көе // Шәхси архивта саклана.

Ситдыйкова, Ә. Яныйк әле: [җыр] / Ә. Ситдыйкова сүз., М. Гәзетдинов көе, Б. Нигъмәтуллин, З+З.Билалов башкаралар // Шәхси архивта саклана.

Ситдыйкова, Ә. Соңга калма: [җыр] / Ә. Ситдыйкова сүз., М. Гәзетдинов көе, М. Гәзетдинов башкара // Шәхси архивта саклана.

Ситдыйкова, Ә. Бәхет төне: [җыр] / Ә. Ситдыйкова сүз., Р. Әхмәтханов көе, Айзирә Әхмәтханова башкара // Шәхси архивта саклана.

Ситдыйкова, Ә. Синең караш – илһам чишмәсе: [җыр] / Ә. Ситдыйкова сүз., Р. Нәгыймов көе, Дания Сибгатуллина башкара // Шәхси архивта саклана.

Ситдыйкова, Ә. Әнкәй: [җыр] / Ә. Ситдыйкова сүз., Г. Идрисова башкара // Шәхси архивта саклана.

Ситдыйкова, Ә. Балан: [җыр] / Ә. Ситдыйкова сүз., Ф. Миннебаев көе, Ф. Гәрәева башкара // Шәхси архивта саклана.

Ситдыйкова, Ә. Унҗиде яшь: [җыр] / Ә. Ситдыйкова сүз., И. Фәйзуллин көе, Румия Фәтхетдинова башкара // Шәхси архивта саклана.

Ситдыйкова, Ә. Зөбәйдә чишмәсе: [җыр] / Ә. Ситдыйкова сүз., Гөлсинә Акбитова көе, Г. Акбитова башкара // Шәхси архивта саклана.

Ситдыйкова, Ә. Иркән туган авылым: [жыр] / Ә. Ситдыйкова сүз., Гөлсинә Акбитова көе, Г. Акбитова башкара // Шәхси архивта саклана.

Ситдыйкова, Ә. Жанда кабынган учак: [жыр] / Ә. Ситдыйкова сүз., Илнур Фәйзуллин көе, И. Фәйзуллин башкара // Шәхси архивта саклана.

Ситдыйкова, Ә. Бергә булыйк: [жыр] / Ә. Ситдыйкова сүз., А. Якшимбетов көе, Гөлнара Габидуллина башкара // Шәхси архивта саклана.

Ситдыйкова, Ә. Ак жилкән: [жыр] / Ә. Ситдыйкова сүз., А. Якшимбетов көе, Радик Шаяхметов башкара // Шәхси архивта саклана.

Ситдыйкова, Ә. Түз йөрәгем: [жыр] / Ә. Ситдыйкова сүз., Рубис Зарипов көе // Шәхси архивта саклана.

Ситдыйкова, Ә. Бусагама минем килерсең: [жыр] / Ә. Ситдыйкова сүз., Р. Зарипов көе // Шәхси архивта саклана.

Ситдыйкова, Ә. Наз илендә: [жыр] / Ә. Ситдыйкова сүз., И. Фәйзуллин көе, Эльнара Нурмөхәммәтова башкара // Шәхси архивта саклана.

Ситдыйкова, Ә. Кичер мине: [жыр] / Ә. Ситдыйкова сүз., Ф. Талипова көе, Ә. Әгъзәмова башкара // Шәхси архивта саклана.

Ситдыйкова, Ә. Мизгел: [жыр] / Ә. Ситдыйкова сүз., Гөлсинә Акбитова көе, Г. Акбитова башкара // Шәхси архивта саклана.

Ситдыйкова, Ә. Син: [жыр] / Ә. Ситдыйкова сүз., Гөлсинә Акбитова көе, Э. Сабирова башкара // Шәхси архивта саклана.

Ситдыйкова, Ә. Яңа ел жыры: [жыр] / Ә. Ситдыйкова сүз., Риназ Әхмәтов көе, Дания Сибгатуллина башкара // Шәхси архивта саклана.

Ситдыйкова, Ә. Сөю: [жыр] / Ә. Ситдыйкова сүз., Илнур Фәйзуллин көе, И. Фәйзуллин башкара // Шәхси архивта саклана.

Ситдыйкова, Ә. Син – бүгенге көнем: [жыр] / Ә. Ситдыйкова сүз., Гөлсинә Акбитова көе, Г. Акбитова башкара // Шәхси архивта саклана.

Ситдыйкова, Ә. Сөю: [жыр] / Ә. Ситдыйкова сүз., М. Исхаков көе // Шәхси архивта саклана.

Ситдыйкова, Ә. «Мин тагын да иске хистән кабындым бер...»: [жыр] / Ә. Ситдыйкова сүз., Илнур Фәйзуллин көе, И. Фәйзуллин башкара // Шәхси архивта саклана.

Ситдыйкова, Ә. Әдәмсу – туган авылым: [жыр] / Ә. Ситдый-

кова сүз., Г. Акбитова көе, Г. Акбитова башкара // Шәхси архивта саклана.

Ситдыйкова, Ә. Яралы сандугач. Рәйсә: [жыр, нота] / Ә. Ситдыйкова сүз., Имамиева көе // Шәхси архивта саклана.

Ситдыйкова, Ә. Елама жаным: [жыр, нота] / Ә. Ситдыйкова сүз., Мәсгут Исхаков көе // Шәхси архивта саклана.

Ситдыйкова, Ә. Туган кән: [жыр, нота] / Ә. Ситдыйкова сүз., Факил Сафин көе // Сафин, Ф. Жыр – гомер ул!: [зурлар һәм балалар өчен жырлар] / Ф. Сафин. – Казан., РИО ГБУ «РЦМКО», 2013. – Б. 65.

Ситдыйкова, Ә. Кайтам сиңа, Актаныш: [жыр, нота] / Ә. Ситдыйкова сүз., Факил Сафин көе, Робсон Мусин башкара // Сафин, Ф. Жыр – гомер ул!: [зурлар һәм балалар өчен жырлар] / Ф. Сафин. – Казан., РИО ГБУ «РЦМКО», 2013. – Б. 84.

Ситдыйкова, Ә. Синдәй яр табалмам мәңгегә: [жыр, нота] / Ә. Ситдыйкова сүз., Факил Сафин көе, Сәрия Нәбиуллина башкара // Сафин, Ф. Жыр – гомер ул!: [зурлар һәм балалар өчен жырлар] / Ф. Сафин. – Казан., РИО ГБУ «РЦМКО», 2013. – Б. 119.

Ситдыйкова, Ә. Сөю: [жыр, нота] / Ә. Ситдыйкова сүз., Мәсгут Исхаков көе // Шәхси архивта саклана.

Ситдыйкова, Ә. Алабуга жыры: [жыр, нота] / Ә. Ситдыйкова сүз., Факил Сафин көе // Шәхси архивта саклана.

Ситдыйкова, Ә. Мин яшьлекне жырлым: [жыр, нота] / Ә. Ситдыйкова сүз., Факил Сафин көе // Сафин, Ф. Жыр – гомер ул!: [зурлар һәм балалар өчен жырлар] / Ф. Сафин. – Казан., РИО ГБУ «РЦМКО», 2013. – Б. 119.

Ситдыйкова, Ә. Сабантуе гүзәле: [жыр, нота] / Ә. Ситдыйкова сүз., Факил Сафин көе // Сафин, Ф. Жыр – гомер ул!: [зурлар һәм балалар өчен жырлар] / Ф. Сафин. – Казан., РИО ГБУ «РЦМКО», 2013. – Б. 44.

Ситдыйкова, Ә. Күжәкә жыры: [жыр, нота] / Ә. Ситдыйкова сүз., Илдар Шәмсетдинов көе / Рәзилә Галиева башкара // Актаныш басмалары: [жырлар, ноталар] / Төзүчесе Ләбиб Лерон. – Казан., «ТАТМЕДИА» «ПИК»«Идел-Пресс», 2010. – Б. 112.

Ситдыйкова, Ә. Светофор: [жыр, нота] / Ә. Ситдыйкова сүз., Мәсгут Исхаков көе // Шәхси архивта саклана.

Ситдыйкова, Ә. Күжәкә авылы жыры: [жыр, нота] / Ә. Ситдыйкова сүз., Инсаф Хәбибуллин көе, Рәзилә Галиева башкара // Шәхси архивта саклана.

Ситдыйкова, Ә. Аксыбы авылы көе: [жыр] / Ә. Ситдыйкова сүз., Флүрә Талипова көе // Шәхси архивта саклана.

Ситдыйкова, Ә. Икшермә авылы көе: [жыр] / Ә. Ситдыйкова сүз., Флүрә Талипова көе // Шәхси архивта саклана.

Ситдыйкова, Ә. Яңа ел жыры: [жыр] / Ә. Ситдыйкова сүз., Ринас Әхмәтов көе, Дания Сибгатуллина башкара // Шәхси архивта саклана.

Ситдыйкова, Ә. Жилкән: [жыр, нота] / Ә. Ситдыйкова сүз., Факил Сафин көе, Дания Сибгатуллина башкара // Сафин, Ф. Жыр – гомер ул!: [зурлар һәм балалар өчен жырлар] / Ф. Сафин. – Казан., РИО ГБУ «РЦМКО», 2013. – Б. 57.

Ситдыйкова, Ә. Язлар үтеп бара димә: [жыр, нота] / Ә. Ситдыйкова сүз., Факил Сафин көе // Сафин, Ф. Жыр – гомер ул!: [зурлар һәм балалар өчен жырлар] / Ф. Сафин. – Казан., РИО ГБУ «РЦМКО», 2013. – Б. 144.

Ситдыйкова, Ә. Яратасым килә үзенне: [жыр] / Ә. Ситдыйкова сүз., Айдар Тимербаев көе, Зинира һәм Ризат Рамазановлар башкара // Шәхси архивта саклана.

Ситдыйкова, Ә. Үкенмим: [жыр] / Ә. Ситдыйкова сүз., Айдар Тимербаев көе, Илсәя Бәдретдинова башкара // Шәхси архивта саклана.

Шагыйрә Ә. Ситдыйкова фотолары урын алган жыентыклар

Сабакташым Рәдиф Гаташ белән Чаллы ханымнары янында (Роберт Миңнуллинның ижат кичәсеннән соң) 30.10.2008.(Әлфия Ситдыйкова, Рәдиф Гаташ, Ләйсән, Хатыйп Миңнегулов, Роза Хәмидуллина): [фотосурәт] // Хатыйп Миңнегулов турында. О профессоре Миннегулове (На татарском и русском языках) / Х. Миңнегулов. – Казан: Идел-Пресс. 2009. – Б. 352–353.

Каләм осталары хезмәт һәм сугыш ветераннары арасында. Урындыкта утырганы – Советлар Союзы Герое И.Маннанов. 1983 ел: [фотосурәт] // Мәйдан. – 2010. – № 1. – Б. 85.

Чаллы Язучылар оешмасына 30 ел. Ә. Ситдыйкова, Ф. Дунай, Ф. Сафин, Р. Бәшәр, Ш. Шәйдуллин (2004 ел): [фотосурәт] // Мәйдан. – 2010. – № 1. – Б. 108.

Язучы Әмиржан Моталлаповның 70 яшьлек юбилей кичәсендә: Вахит Имамов, Факил Сафин, Әлфия Ситдыйкова, Мирһади Разов: [фотосурәт] // Актаныш таңнары. – 2004. – 30 сент. – Б. 3.

Корабль времени или Воспоминания...// Встреча со студентами Набережночелнинского Автомеханического техникума. 28.04.2010. Вера Хамидуллина. Корабль времени или Воспоминания...(лирика) / Казань. Идел-Пресс. 2010. – С. 152.

Авыл жаны үлемсезме?: [«Авыл жаны – Күжәкә горуурлыгы» китабын тәкъдир итү кичәсендә Сәяф Хәҗиев, Шамилә Акмалова, Әлфия Ситдыйкова, Вахит Имамов]: [фотосурәт] // Актаныш таңнары. – 2010. – 3 ноябрь. – Б. 4.

Шифалы орлыклар үсенте бирсен (Чаллы шәһәренең 37 нче мәктәбендә укучылар белән очрашу мизгелләре): [фотосурәт] // Шәһри Чаллы. – 2011. – 5 март.

Тукайның – 125, Гамил Афзалның 90 еллыгы уңаеннан. Илһамлы канат бирүче фестиваль. Такталачык авылы кунаклар кабул итә: [фотосурәт] // Актаныш таңнары. – 2011. – 25 май.

«Көмеш кыңгырау» бәйрәме (газета көне уңаеннан узган чарада): [фотосурәт] // Көмеш кыңгырау. – 2011 ел. – 7 май.

Награды и поощрения

- Почетная грамота Центральной городской библиотеки имени Мусы Джалиля. (2007)
- Почетная грамота ГУ «Телерадиокомпания «Чаллы-ТВ» за добросовестный труд и в связи с 50-летием. (2007)
- Награждена Грамотой «Телерадиокомпания «Чаллы-ТВ» за многолетний безупречный труд во благо процветания телерадиокомпаний. (2009)
- Благодарственное письмо Управления образования Исполнительного комитета г.Набережные Челны благодарит Ситдикову Альфию Мирзануровну за активное участие в работе Научно-методического центра изучения духовного наследия и пропаганду творчества поэтов и писателей г.Набережные Челны и региона. (2009)
- Благодарственное письмо Главы Актанышского муниципального района. (2010)
- Диплом и медалью «За солнечную деятельность» Международной акции «Солнечный храм». (2010)
- Муниципальное учреждение «Информационно-методический центр» города Набережные Челны благодарственное письмо информационно-методический центр выражает благодарность Ситдиковой Альфии Мирзануровне за организацию и проведение городской научно-практической конференции школьников «Литературное наследие». (2010)
- Филиал ОАО «Татмедиа» детская и юношеская редакция газеты «Серебряный колокольчик» на основе редакционного Совета присваивает заслуженное звание Ситдиковой Альфии Мирзануровне «Писатель – наставник» № 007 за плодотворные литературные труды, за вклад развития детского творчества в протяжении долгих лет, за воспитание любви татарскому языку, литературы, истории молодого поколения и за успехи в области переводческой деятельности. (2011)
- Литературная премия Союза писателей России имени А. Грибоедова и памятная медаль А.С. Грибоедова за высокую гражданскую позицию в общественной литературно-издательской деятельности. (2012)
- Татарстан Республикасы Язучылар берлеге эгъзасы Ситдый-

кова Әлфия Мирзанур кызы нәтижәле намуслы хезмәте, актив ижади эшчәнчелеге һәм 55 яшьлек юбилее унаеннан Яр Чаллы шәһәре МЭРЫ Почет Грамотасы белән бүләкләнә. (2012)

- Оргкомитет Международного проекта Национальная литературная премия ЗОЛОТОЕ ПЕРО РУСИ, Содружество литературных сообществ, МГО Союза писателей России Благодарит Алфию Ситдикову за высокий художественный уровень переводов с русского языка. (2012)

- Специальный приз «Золотая бабочка» радио «Күңел» за значительный вклад в развитии татарской культуры и искусства. (2012)

- За верное служение художественному слову, за подвижническую деятельность на ниве отечественной литературе награждена дипломом литературно-общественной премии «Светить всегда» с вручением ордена «В.В. Маяковский». (2012)

- Оргкомитет Международного проекта Национальная литературная премия ЗОЛОТОЕ ПЕРО РУСИ, Содружество литературных сообществ, МГО Союза писателей России благодарит: Алфию Ситдикову за помощь в реализации Международного проекта ЭНЦИКЛОПЕДИЯ ЗОЛОТОГО ПЕРА. Оргкомитет сообщает, что переводы рекомендованы для широкого круга читателей всего мира. (2013)

- Диплом Международного литературного конкурса «Лучшая книга года 2013» Специальным призом «Переводческий Олимп». (Берлин, 2013) за переводы книжной серии «Современные авторы детям» российского издательства «Идел-Пресс».

- Благодарственное письмо Главы Мензелинского муниципального района. (2014)

- Благодарственное Письмо заведующего детского сада № 10 города Арска З.Д. Хакимовой за личный вклад в национальном воспитании детей, за духовное обогащение, за самоотверженный и добросовестный труд. (2014)

- Золотое Перо Руси национальная литературная премия Серебряное Перо Руси номинация ЛИТЕРАТУРНЫЕ ПЕРЕВОДЫ ЛАУРЕАТ награждается Ситдикова Альфия Мирзануровна за популяризацию и поддержку русской литературы посредством художественного перевода. (2014);

- Диплом Исполнительного комитета г. Набережные Челны за победу в городском конкурсе «Женщина года. Мужчина года: женс-

кий взгляд» в номинации «Женщина – культура и духовность». (2015)

- Министерство Культуры Республики Татарстан награждает автора книги «Радуга Сабантуя» Альфию Ситдикову дипломом III степени за III место в конкурсе «Книга года – 2013». (2015)

- Татарстан Республикасы Мәдәният министрлыгы Мактау Грамотасы белән Татарстан Республикасы Язучылар берлегенә Яр Чаллы бүлеге эгъзасы Ситдыйкова Әлфия Мирзанур кызы татар әдәбияты үсешенә зур өлеш керткәне өчен бүләкләнә. (2015)

- Благодарность награждается Ситдикова Альфия писатель, поэт-переводчик, член Союза Писателей Республики Татарстан за большой вклад в формирование экологической культуры детей и подростков, сохранение культурного наследия родного края, за поддержку природоохранных начинаний детского движения «Зелёная планета» в Татарстане, помощь в организации и проведении регионального этапа XIII Всероссийского детского экологического форума «Зелёная планета 2015», приуроченного Году литературы в Российской Федерации. (2015)

- Муниципальное образование город Набережные Челны ДИПЛОМ награждается Ситдикова (Хазиахметова) Альфия Мирзануровна участник городского конкурса в области литературы и искусства в номинации «Литература». (2016)

- Хажиэхмәтова Әлфия Мирзанур кызы «Татнефть» ААҖнен «Рухият» Фонды Советы һәм Татарстан Республикасы Язучылар берлеге идарәсенә карары нигезендә (беркетмә 5.10.2016 ел) әдәбияттагы казанышлары өчен Сажидә Сөләйманова исемендәге премия белән бүләкләнә, ЛАУРЕАТ билгесе тапшырыла. (2016)

- Мэр города Набережные Челны. Диплом награждается Ситдикова Альфия Мирзануровна победитель городского конкурса в области литературы и искусства в номинации «Литература». (2017)

I

ЭФИРДА – «КҮҢЕЛ» РАДИОСЫ

«Әдәби учак» сәхифәсендә очрашулар

«Күңел» кызлары белән. 2012 ел

Сәмум жилен жиңгән әдип гомере...

(2006 ел, 27 июль. Яр Чаллы. «Күңел» радиосы)

*(язучы Газиз Кашапов-Үзиле
иҗатына багышлана)*

Әлфия Ситдыйкова:

*Урамнарны бәс каплаган инде,
Кыш кышлыгын итә барыбер.
Кешеләрдә ике гомер түгел,
Тик бер генә гомер, бары бер.*

Әлеге юллар танылган прозаик Газиз Кашапов-Үзиленең йөрәгеннән тамган сүзләр.

Газиз Кашапов 1942 елның 21 августында Аксубай районы Яңа Үзи авылында дөньяга килә. Ул хәрби училище тәмамлап гомерен хәрби хезмәт белән бәйли. Офицер тормышы аңа күп нәрсә бирә. Ул аның бәхете дә, фажигасе дә. Хезмәт вазыйфасын үтәгәндә авариягә элгеп, хәрби хезмәткә яраксыз дип табылса да, көчле рухлы егет сынмый, сыгылмый. Казан Дәүләт университетының татар теле һәм әдәбияты бүлеген читтән торып тәмамлый. Әлмәт шәһәрәнә күчеп килеп, үзенең әдәби эшчәнлеген башлап жиберә. «Сәмум жиле» повестын ул Әлмәттә яза. Аның ул эсәре 1976 елда «Казан утлары» журналында басылып чыга, һәм аны укучылар бик жылы кабул итәләр.

Газиз Кашапов Яр Чаллы шәһәре белән тормышын 1978 елда бәйли. КамАЗ радиотапшырулар редакциясе хәбәрчесе булып эшли. 1983 елда СССР Язучылар Союзына кабул ителә. 1988-1989

елларда Чаллы Язучылар оешмасын житәкли. 1991 елның 30 августында язучының йөрәге тибүдән туктый.

Кыска гына ижат гомерендә ул үзен киң колачлы хәрби темага язучы итеп танытты. Хөрмәтле укучыларыбыз! Сез «Солдат иртә ир була», «Убырут», «Лачын кошка күкләр кадерле», «Жир жылысы», «Кыямәт бүлмәсе», «Елан агуы» повестьлары, «Язмышыңа ышан», Хәсән Туфанга багышланган «Киек каз юлы» романнарының авторы, язучы Газиз Кашаповның тормышы, ижаты хакында аның хатыны Фәһимә ханым Кашапова белән булган әңгәмә аша танышырсыз.

– Фәһимә апа! Сез Газиз абыйга тугрылыклы гомер юлдашы һәм чын иптәш булгансыз. Аның белән бергә тормышның бәхетле мизгелләрен дә, авырлыкларын да тигез күтәргәнсез. Ул хәрби кеше буларак, сезгә күчмә тормыш белән яшәргә дә туры килә. Халык мәкалендә ике күченүне бер януга тиңлиләр. Сезгә хәрби офицер хатыны һәм шул ук вакытта язучы хатыны да булырга туры килгән. Офицер хатыны булу авыррак идеме, әллә язучы хатыны булумы?

Фәһимә апа: Аны ничек аерасың, аерып булмый аны. Хәрби кешенен бер авырлыгы, ә ижат кешесенә тынычлык та, аерым бүлмә дә кирәк. Ул чакта өч бала. Балаларны карарга кирәк.

Ижат кешесе белән яшәргә авыр. Алар бит хыялланып йөреләр дә, шул хыялларны үтәргә кирәк. Ижат кешесе белән яшәү ничек икәнән язучы хатыннары үзләре генә белә инде.

Армиядән комиссовать ителәр дә, Чиләбегә күчтек. Анда күчкәч бик авырды, бер ел урында ятты. Аның бит авариядә миләре кысылган иде. Шунда профессор әйтте: әгәр бер сүз дә каршы әйтмәсәгез, бөтен тормышны аныңча көйләсәгез, ул бәлки яшәр, ләкин барыбыр шул чир аны алып китәчәк, дип. Шул чирдән исән калып, үзенен тырышлыгы белән шул дәрәжәләргә иреште инде, Аллага шөкер. Университетта укырлык булды. Дөрөс, безнең яктан да бик күп ярдәм булды инде. Минем эни дә кешеләргә ярдәм итә торган иде. Ул инде корьән укып, үләннәр белән дә дөвалады.

Әлфия Ситдыйкова: Ижат белән үзенен гомеренә бәйләр өчен сәләт белән бергә тырышлык та, рухи ныклык та кирәк. Һәм әлбәттә, кемнәдер дөрөс юнәлеш бирүе дә мөһим. Газиз абыйга ижатка кереп киткәндә кемнәр булышты?

Фәһимә апа: Без бергә укыдык, бер авыл кешеләре. Яшь вакыттан ук шигырьләр язды. Сәләте бар иде. Чиләбедә торган вакытта татар-башкорт китапханәсенә йөри башлады. Аннары укырга

керде. Укырга кергәндә Мөхәммәт Мәһдиев ярдәм итте. Әлмәткә күчкәч яза башлады.

Әлфия Ситдыйкова: Минем белүемчә, Әлмәттә яшәгән чорда аңа шагыйрә Сажидә Сөләйманова зур ярдәм күрсәткән. Ижади дуслык бигрәк тә «Сәмум жиле» китабын язганда көчәйгәндер.

Фәһимә апа: Кечкенә генә «Сәмум жиле» китабын Сажидә апа жиде тапкыр яздырды. Язу эшенә бик авырлык белән кереп китте ул.

Әлфия Ситдыйкова: Туры сүзле, үткен каләмле язучы яшәгән чорда Әфганстанда сугыш бара иде. Ул хәрби кеше һәм язучы буларак бу вакыйгаларга битараф булмагандыр. Туры сүзле булганы өчен аңа «кыен ипиен» күп ашарга туры килгәндер, әйеме?

Фәһимә апа: Әфганстан аның жанына, авырткан жиренә бик тия иде. Ике-өч авылдашның баласы үлеп кайтты. Аннары үзе белән бергә укыган Юнысның малае табутта кайтты. Саташырга житте инде ул чакта. Гел авыл балалары кайта иде бит табутта. Шуннан Газиз язып чыкты, жыельшларда да бик каты сүзләр әйтте. Аңа тукта, әгәр дә шулай дөвам итсән, үзеңнең дә дүрт балаң, күрсәтәбез без сина дип янаулар да, телефоннан шалтыратулар да булды. Үтте инде баштан.

Әлфия Ситдыйкова: Газиз абый кайсы әдипләр белән тыгыз элемтәдә яшәде?

Фәһимә апа: Бик күп язучылар белән аралашты. Аяз абый Гыйләжев, Мөхәммәт абый Мәһдиев, Туфан Миңнуллин. Алар белән киңәшләшеп яшәде инде.

Әлфия Ситдыйкова:

*Син бит минем ышанычым идең,
Таянычым идең арганда.
Ничә тапкыр йолып алдың мине,
Өметсезлек килеп сарганда.
Рәхмәт синең назлы кулларыңа,
Рәхмәт синең нурлы йөзеңә.
Рәхмәт синең олы йөрәгеңә,
Рәхмәт синең жылы сүзеңә.*

Сезнең хактагы әлегә шигъри юлларда аның сезгә булган мэхәббәте дә, дүрт баласының әнисе булган өчен ихтирамы да, барысын да аңлап, кабул итеп яшәвегезгә рәхмәте дә чагыла. Бу

шигырь Газиз Кашапов үзе мәңгелеккә күчкәннән соң нәшер ителгән «Мәхәббәт сүрәләре» дигән китабына кергән. Әлеге китап кем булышлыгы белән дөнья күрдә?!

Фәһимә апа: Бу китапны Тэлгат белән ике арада күп йөрттек инде. Мин жибәрәм Сабага, ул илтә Казанга. Тэлгат Нәжмиев Саба районы газетасы редакторы. Алар бергә университетта укыганнар иде. Гаиләләр белән дә дуслашып киттек. Ул безне ташламады. Тэлгат, йөри-йөри, Туфан абый аша бу китапны чыгара алды.

Әлфия Ситдыйкова: Фәһимә апа! Ә язучының калган мирасы кем кулында, нинди хәлдә саклана?!

Фәһимә апа: Кулъязмалар инде музееңда. Ул эшли башлаган эшнә тәмамламый, башка нәрсәгә тотынмый иде. Шуңа күрә мирасы калды дип әйтә алмыйм. Башында иде, үзе белән китте.

Әлфия Ситдыйкова: Язучының туган авылында аның ижатын барлап, чаралар үткәреләме? Үсеп килүче буын вәкилләре дә аны онытмыйдыр дип уйлыйм.

Фәһимә апа: Музей ачтык авылда. Укучы балалар һәр елны районнардан, авыллардан киләләр музейга. Язучылар да искә ала, киләләр инде.

Әлфия Ситдыйкова: Әйе, әдип үзе мәңгелеккә атласа да, аның гомеренең дәвамы балаларында, оныкларында, язган эсәрләрендә яши бирә. Сәмум жылләренә бирешми яшәгән, онытылмас эсәрләр ижат итеп калдырган язучы Газиз Кашапов исән булса, үзенә 65 яшен билгеләп үткән булыр иде. Шагыйрь күңелә сизгерлегә белән аерылып тора. Үзенә бирелгән гомернең аз булуын белеп яшәсә дә, Газиз Кашапов киләчәккә өмет белән карый. Узган көннәрен кылган гамәлләре белән чагыштырып карап, үзеннән соң дәвам булып килгән яңа буын өчен таң атуына ышана ул.

*Гомер безгә бик аз билгеләнгән,
Бу, бәлки, бер олы ялгыштыр.
Тик син аны узган көннәр түгел,
Кылган эшләр белән чагыштыр.
Ярылса да йөрәк тамырлары,
Чатнаса да сабыр канаты.
Безнең дәвам булып җиргә килгән
Яңа буын өчен таң атар. –*

дип яза ул 1989 елның 29 маенда. Үзеннән соң килгән буыннар өчен таңнар атачагына ышанып яшәгән, ижат иткән әдипнең исеме

онытылырга тиеш түгел. Якты дөньяга килеп, үткәннәрне барлап, киләчәкне кайгыртып яшәгәндә, мәңгелеккә исемен ялгаган эдипнең – Газиз Кашаповның безгә васыять итеп язып калдырган:

*Кешеләрдә ике гомер түгел,
Тик бер генә гомер, бары бер. –*

дигән сүзләрен истән чыгармасак иде.

*«Әдәби учак» тапшыруы мөхәррире Әлфия Ситдыйкова.
Аудиоязмадан алынды.*

Сибелсә дә татар чит жиргә...

2006 ел, 29 июль. Яр Чаллы. «Күңел» радиосы

*(Удмуртияда яшәүче милләттәшләребез
тормышыннан)*

Әлфия Ситдыйкова: Татар милләте бөтен дөнья буйлап сибелеп яши торган милләт дисәк тә дәрәслеккә туры килер. Сибелеп яшәсә дә, татар үз телен, үз динен, үз гореф-гадәтен, үз әдәбиятын саклый һәм үстерә белә. Дөньяның кайсы гына төбәгендә яшәсә дә, ул аралашу чарасы итеп үз телен сайлый, мәданиятен, сәнгәтен барлый, киләчәк буыннар кулына тапшыра. Буыннар чылбыры жырларда, күңелдән тамган сүзләрдә ялгана.

Удмуртиянең Ижау каласындагы милләттәшләребез Респуб-ликадан читтә яшәсәләр дә, һәрвакыт аралашып, күрешеп яшәргә җаен да, вакытын да табалар.

Без сезне Удмуртияда яшәүче милләттәшләребез тормышы һәм әдәбият-сәнгать торышы белән таныштырырбыз.

Беренче кунагыбыз – Удмуртия татар ижтимагый үзәге рәисе Фнүн Габбас улы Мирзаянов.

– Фнүн Габбасович! Удмуртиядә татарлар күпме һәм аларга милләтне милләт итеп саклап калу өчен шартлар тудырылганмы?

Фнүн Мирзаянов: Соңгы халык саны алу буенча Удмуртиядә Ижау шәһәрәндә һәм башка шәһәрләрдә яшәгән татарларның саны йөз дә тугыз мең исәпләнә. Һәм инде шушы халыкның житмеш меңе үзенә туган теле итеп татар теле исәпли. Башкалары телен я «аз беләбез», я «белмибез» дип язалар. Кызганычка каршы, 1989 елларда, халык санын исәпкә алуга караганда, туган теле белүчеләренң саны кими. Бу аяныч күренешне туктату һәм телебезне саклап калу өчен күп кенә чаралар башкарабыз. Һәм, әйтергә кирәк, Удмуртия татар ижтимагый үзәге шушы елның беренче апрелдә үзенә унбиш еллык зур бәйрәмен билгеләп үтте. Ул бәйрәмгә Татарстан бөтендөнья конгрессында катнашкан вәкилләр дә, үзезнең жөмһүриятебез житәкчеләре дә кунак булып килгәннәр иде. Татар милләтенә Удмуртия жирлегендә икътисадый, мәдәни һәм сәяси тормышта тоткан урыны турында алар бик яхшы итеп бәяләрен бирделәр һәм теләкләрен белдерделәр.

Бүгенге көндә бездә татар теле тел буларак өйрәнелә торган утыз бер мәктәп, балалар бакчаларында татар теле төркемнәре бар. Һәм инде педагогик көллияттә, шушы елга кадәр Удмуртия дөүләт университетында татар теле өйрәнү буенча, балалар бакчалары һәм мәктәпләр өчен белгечләр өйрәтүне эзерләп килдек. Һәм инде массакүләм чаралар, мәдәни чаралар буенча бездә татар тапшырулары, радио-телевидение шушы унбиш ел дәверендә эшләп килде. Һәм татар газетасы чыгып килә. Ул Удмуртия татар ижтимагый үзәге оештырган газета иде. Хәзерге вакытта ул дөүләтнеке һәм дотация тарафыннан алып барыла. Сан буенча егермедән артык татар телендә урындагы шагыйрьләренң, язучыларның чыккан китапларын әйтеп китәргә мөмкин. Үткәрелгән фәнни-гамәли конференцияләр дә телебезгә бәйләнгән. Һәм инде аларның үтеше турында бөтендөнья татар конгрессыннан, һәм Татарстан мәгариф министрлыгыннан килеп үткәргән чараларда, алар турында яхшы сүзләр әйтеп кителде.

Әлфия Ситдыйкова: Әдәби мираска сез ничек карыйсыз?

Фнүн Мирзаянов: Әлбәттә, Габделжәббар Кандалыйдан, Кол Галидән башлап, бөтен халкыбызның милли эпослары, бөтен фольклор тарихы, ул безнең шушы шигъри юллар арасында исән калган дип саныйбыз. Һәм инде шигъриятнең үрнәге булган, Аллаһ тарафыннан бирелгән, Коръән Кәрим тарафыннан бирелгән

телебезне, әдәбиятны, шигъриятне бүгенге көндә дә үзебезнен милләтебезне саклап алып баручы бер зур гүзәл күренеш дип исәплибез. Чөнки, мең дә бер йөз елдан артык элек, үзенең миссиясе белән Болгар дәүләтенә килгән Ибн Фадлан язмаларында: «Бу Болгарстанда яшәгән халык гажәп халык, бер-берсе белән алар шигърь телендә сөйләшәләр. Һәм инде бөтен һөнәргә дә осталар, һәм бик кунакчылар, тормышлары буенча бай тормышта торучаннар», – дип әйткән. Шушы әйткән тарихи искәргә искә алып, без бүгенге көндә халкыбыз өчен шушы нигезләрнең төзеклеген кайтаруны күз алдында тотабыз.

Әлфия Ситдыйкова: Диннең кире кайтуы да милләтебезне саклап калуда төп роль уйный дисәк, дәрәжәләргә туры киләдер. Телебезне саклап калуда дингә таянып эш итү сездә ничек куелган?

Фнүн Мирзаянов: Минтимер Шәрип улы Шәймиев һәм безнең республикабызның Президенты Волков 2003 елда очрашу вакытында сөйләшкән сүз буенча, шәһәр уртасында зур «Жәмигъ» мәчете төзеп ятабыз. Бүгенге көндә аның ике каты барлыкка китерелде инде. Безнең шушы мәчетебез, бу инде бары тик намазлык урыны гына булмас, ә бәлки рухи, әхлакый һәм мәдәни халкыбызның алга барышы учагы булыр дип уйлыйбыз. Ул һәр көнне, һәр сәгәтгә, һәркемне, халыкларны көтеп ала торган һәм инде шушы теләкләрне үстерүдә ярдәм итүче учак булыр дибез. Шуңа күрә аның шушы урында булган базарлар һәм башка урыннары да булган жирдә төзелүе, милләттәшләребезнең анда керергә уңайлы булуы да бүгенге көндә безгә бик шатлыклы хәбәр.

Әлфия Ситдыйкова: Китапларны бастыру һәм тарату сездә ничек оештырылган?

Фнүн Мирзаянов: Китаплар тарату мәсьәләсендә болай: беренчедән, Татарстан меңгеллек алдыннан күрсәткән матур гадәт буенча, ул бөтендөнья татар конгрессы аркылы һәм шундый башка министрлыklar аркылы килә торган система бар. Икенчедән, урында чыгарылган китапларны таратуның төрле юлларын эзлибез. Ул китапларны чыгаруда ярдәм итү, хакимият органнары тарафыннан һәм эшқуарларыбыз, депутатларыбыз тарафыннан да матди нигез кую бездә жайга салынган. Бүгенге көндә ул китапларга ихтияж булсын өчен, дефицитка әйләндереп сатып алу өчен шартлар тудыру. Бу, әлбәттә, безнең эшләп килә башлаган әдәби бүлекчәбез, Татарстан Язучылар берлегенең бер фиркасе булып урнашуы, һәм инде һәрбер урында безнең кардәшләребезне, туганнарыбызны та-

бу моңа ярдәм итәр дип исәплибез. Чөнки кешегә китапны көчләп бирү түгел, аның ихтыяжына әйләндерү – бүгенге көндә безнең бурычыбыз. Шуңа күрә, Удмуртиянең төрле районнарында, шәһәрләрендә безнең татар ижтимагый үзәгенең бүлекләре эшләп килә. Без, унбиш ел буена, Бөтендөнья татар конгрессында даими коллектив әгъзасы. Шуңа күрә, бу эшебезне шушы тарафтан тарату юнәлешендә алып барабыз. Һәм инде, булдыралганча, акчаларны табып, чыккан китапларны сатып алып, сабантуйларда өләшәбез. Татар сыйныфларын ачкан чагында ата-аналарга һәм инде татар сыйныфларының чыгарылыш кичәсе вакытында, һәрбер татар телен өйрәнәп чыккан унынчы-унберенче класс балаларына бүләк итеп бирү, ул һәрвакыт безнең өстебездә булды. Һәм без моны эшләп киләбез.

Китапханәләрдә татар бүлекләрен булдыру өстендә дә эшлибез. Бүгенге көндә үзәк китапханәдә, Муса Жәлил китапханәсендә, башка китапханәләрдә татар китаплары бүлекләре бар. Һәм инде аларда без шагыйрьләребез белән очрашулар оештырабыз. Бүгенге көндә яңа «Ижмаш» мәдәният сараенда татар ижтимагый үзәге белән татар китаплары бүлеген оештырып ятабыз.

Әлфия Ситдыйкова: Хәзер сүзебезне Татарстан Язучылар берлеге әгъзасы, күп китаплар авторы, шагыйрь Ринат Батталов белән дәвам итәбез.

Ринат әфәнде! Сездә, белүемчә, ижади берләшмә эшли, һәм аны сез житәкчисез. Шул берләшмәнең эшчәнлеге белән таныштырып үтмәссезме?

Ринат Батталов: Безнең әдәби ижат берләшмәсе 1991 елдан бирле эшләп килә. Без аның унбиш еллыгын үткәрдек. Ижат берләшмәсе Риза Шәфи исемен йөртә. Ул 35 шагыйрьне, язучыны берләштерә. Шуларның дүртесе Татарстан Язучылар берлеге, икесе Удмуртия Язучылар берлеге әгъзасы. Без Әгерже белән тыгыз элемтәдә яшибез. Әле яңадан алты кешене үзебезнең утырышта тикшереп, Татарстан Язучылар берлегенә әгъза итеп тәкъдим иттек. Аның икесе Әгерже районнан: Исәнбай авылыннан Әлфирә Низамова, Шаршад авылыннан Асия Корбангалиева. Можгадан Илгиз абый Кадыйров, Гимран Сафин, Воткинскийдан Гүзәл һәм Гөлфия Исхаковалар. Соңгы ун ел эчендә генә дә утыздан артык китап бастырып чыгардык. Аларның унбише Казанда, өчесе Чаллыда, калганнары үзебезнең Ижау типографиясендә нәшер ителде. Күп кенә язучыларыбыз «Яңарыш» битләрендә үзләренең көчләрен

сыныйлар, каләмнәрен чарлыйлар. Без «Яңарыш»та махсус «Яшьләр бите», «Алтын йомгак» сәхифәсе алып барабыз. Анда мәктәп балаларын шигърь язарга өйрәтәбез, дәресләр алып барабыз. Удмуртиядә Татарстан Язучылар берлеге бүлекчәсен ачу турында да килешмәгә кул куелды.

Әлфия Ситдыйкова: Хөкүмәт тарафыннан нинди дә булса ярдәм күрсәтеләме?

Ринат Батталов: Мин әйтер идем, күбрәк үз хисабына чыгаралар дип. Соңгы вакытта Удмуртия дәүләт бюджетыннан акча бирелә башлады. Менә шушы көннәрдә безгә житмеш мең акча бирелде яшьләр китабын, шигърият китабын чыгару өчен. Анда без иң яшь язучыларның, шагыйрьләрнең ижатларын тупладык. Шушы арада ул китап дөнья күрәчәк.

Әлфия Ситдыйкова: Тагын бер кунагыбыз «Яңарыш» газетасының редактор урынбасары Закуан Фәттахов улы Нуретдинов.

Закуан Фәттахович! Сезнең газета башлап язучылар өчен тәүге ижат мәйданы да булып торадыр. Яңа эсәрләрне халыкка житкерү чарасы булып торган газета күпме тираж белән чыга һәм кайсы төбәкләрдә таратыла?

Закуан Нуретдинов: Бүгенге көндә газета уналты бит белән атна саен чыга. Газетабызны мең ярымга якын Әгержелеләр яздырып ала. Шушы потенция белән безнең әдәби көчләребез дә арта барды, тематикасы да үзгәрде.

Әлфия Ситдыйкова: Ижау шәһәрәндә яшәүче милләттәшләребезнең тормышы белән танышып, чит төбәктә яшәүче милләттәшләребезнең телебезне, динебезне, әдәбият көчләрен саклау һәм үстерү өчен куйган хезмәтләрен бәяләгәннән соң, күңелегездә алар өчен горурлык хисләре тугандыр. Әйе, үз милләте өчен янып яшәүчеләр булганда татар милләте яши, яшәр һәм яшәячәк.

*«Әдәби учак» тапшыруы мөхәррире Әлфия Ситдыйкова.
Аудиоязмадан алынды.*

Яралы халык жанын сүз белән бәйли...

2007 ел, 28 август. Яр Чаллы. «Күңел» радиосы

*(шагыйрь Харрас Әюпов
ижатына багышлана)*

Әлфия Ситдыйкова:

*Безгә хәтер юкка бирелмәгән,
Яшәмәде халык хәтерсез.
Томаларга теләсә дә еллар,
Бәрәп чыкты барыбер әйтер сүз.*

Әлеге шигъри юлларның авторы татарны татар итә торган, аның телен, монын, йолаларын, гореф-гадәтләрен бозмыйча диярлек саклап торган, гүзәл табигатьле районнарның берсе, Мөслим төбәгендә туып үскән, күренекле шагыйрәбез Харрас Әюпның каләмненән тамган сүзләр. Харрас Әюпов 1946 елның 21 августында Түреш авылында дөньяга килә. Түрештә башлангыч белем алып, 1964 елда Күбәк урта мәктәбен тәмамлый. Казан дәүләт университетының татар теле һәм әдәбияты бүлегендә укый.

Беренче шигърьләре урта мәктәптә укыган чорда басыла башлый. «Ышаныч» дип аталган беренче китабы 1980 елда басылып чыга. Дистәләгән китаплар авторы Харрас Әюп шигърият сөючеләргә сүз тәмен белгән, халык рухын яхшы тойган житди каләм иясе булып таныла. Шагыйрьнең күңелненән халык хәтеренә кушылып аккан шигъри тәлгәшләре бетмәс Моң белән сугарылган. Шагыйрь ижатында моң образы гажәеп күпкырлы. Анда чулпы чыңы да, тургай тавышы да, каеннар шавы, сагыну сагышы һәм гомер агышы да.

– Харрас абый!

*...Бүгенгесен, үткәндәген жуйса,
Киләчәктән мэхрум ул халык... –*

дип язгансыз «Хәтер» дигән шигърегездә. Әлеге юллар хәзерге заман үзгәрешләреннән әрнеп туган юллардыр дип уйлыйм. Өхлак-

сызлык, битарафлык тамыр жэйгэн чорда, чынлап та, киләчәгебездән мөхрүм калмабызмы дигән уйлар башка еш килә.

Харрас Әюпов: Хәзер милләт тә, акыл да, ничектер, бер буталганрак дәвергә килеп керде. Ләкин, минемчә, кешелек тормышында мондый вакытлар бер генә булмаган. Элек тә булган ул, буталып калулар. Ләкин яңадан кеше җаны, кеше акылы барыбер бер иманына кайта, үзенә кайта. Һәм мин, бүгенге көннән канәгать булмасам да, күңелем белән инанам, безнең кеше барыбер Кеше булып калачак.

Әлфия Ситдыйкова:

*Терсәк якын тешләп булмый,
Житми икән буй терсәккә.
Үз балаңның авызыннан
Явыз Иван тел күрсәтә... –*

дип язуыгыздан күренгәнчә, сезнең дә милләтебезнең киләчәге өчен борчылуыгыз аңлашыла. Сезнең үзегезнең балаларыгыз татарча сөйләшәме?!

Харрас Әюпов: Әйе, тел мәсьәләсе барыбызны да борчий. Берез дә аңа карата битараф түгел. Без үзез авылда тәрбияләнәп үскән балалар. Телне шактый яхшы беләбез. Белемез буенча да тел белгечләре. Ә инде безнең балалар шәһәрдә туып үстеләр. Аларның үсүләре, мәктәптә укулары шундый чорга туры килде, безгә мәктәптә ата-аналар җыелышына баргач: «Өйдә татарча сөйләшмәгез, балаларыгыз русча белми, русча өйрәтәгез», – ди торганнар иде. Шуңа карамастан, балаларыбыз белән татарча сөйләштек. Һәм Аллага шөкер, бүгенге көндә минем улым да, кызым да иркенләп татарча сөйләшәләр.

Әлфия Ситдыйкова:

*Без түш белән шуып чыгып киттек
Бу тормышка капка аслатып...*

Мөслим төбәгездә туып үскән, түш белән капка астыннан шуышып чыгып киткән хыялый малайның барлык хыяллары да чыңга аштымы?!

Харрас Әюпов: Әгәр барлык хыяллар да тормышка ашты дип әйтсәм, бу хата булыр иде. Кеше күңеле бик киң бит ул. Аның

хыяллары бик күп. Барсын да тормышка ашырып бетереп булмый. Ижат мәсьәләсенә, моң мәсьәләсенә килгән чагында, мин күпмедер нәселдән, әнкәйдән килә торган моңны саклап кала алдым дип уйлыйм. Һәм шушы моңны беркадәр дәрәжәдә кешеләргә дә житкәрә барам дип уйлыйм. Һәм шушысы сөендерә.

Әлфия Ситдыйкова:

*Кулларыма кабат гармун алдым
Көтмәгәндә, уйламаганда... –*

дип башланып китә «Көй эзләү» дигән поэмагыз. Гармунчы... Шагыйрь... Көйгә шигъри юллар кушылып агып тулы бер гармониягә әйләнмәсә, сезнең шигырьләрегезне укып илһамланып кулына каләм алган яшь шагыйрә Сирень Якупова:

*Бәйләр сүзләр житмәгәндә
Өзелгән бәгырьләрне,
Кулларына гармун ала
Татарның шагыйрьләре.*

.....
*Аннан кинәт тынып кала
Читкә куела гармун.
Табылды!*

*Табылды, димәк, бәйләр сүз
Яралы халык җанын,
Яралы татар җанын –*

дип язмас иде. Чынлап та, Сөз үз көегезне тапкан шагыйрь дип беләм.

Харрас Әюпов: Мин яштыгән үк көйгә-моңга тартылып үскән кеше. Күкрәктән, йөрәктән бер вакытта да моңның киткәне юк. Бу – халык моңы, халык бәгыре, халык уе. Ләкин минем үземнеке, үз моңым да халыкныкыннан аерылгысыз. Ул күпмедер дәрәжәдә минем ижатымда. Шулай булгач, мин күпмедер дәрәжәдә үз юлымны таптым дип уйлыйм.

Әлфия Ситдыйкова: Сөз китап нәшриятында күп еллар хезмәт куясыз. Сөзгә, редактор буларак, яшь талантларның да китаплары, аларның эсәрләре белән танышып барырга туры киләдер. Өметле каләм ияләре күп киләме әдәбиятка?

Харрас Әюпов: Безнең татар әдәбияты бай әдәбият. Аның борынгыдан килгән хәзинәләре бар. Бүгенге көндә иҗат итә торган саллы-саллы каләм ияләребез бар. Һәм, әйтергә кирәк, яшьләр дә килә тора. Ләкин, нәшриятта эшләүче кеше буларак, мин соңгы елларда беркадәр игътибар итәм: хәзерге яшьләребез халыктан килә торган эчке бер көчне, эчке бер куәтне беркадәр тоемлау дәрәжәсен югалттылар шикелле. Мәнә шушы әйбер мине борчый. Ничектер, заман шауқымына бирелеп, жиңелрәк әйберләр язып ташлау, ашыгып бастырырга тырышу, миңа калса, бер дә дәрәс түгел. Яшьләр берәз уйлансыннар иде бу мәсьәләдә. Ә болай, өметле генә яшы каләмдәшләребез бар. Мин әлегә аларның исемнәрен атаудан тыелып торам. Чөнки кайвакытта без яшьләрне иртәрәк мактап бозып та ташлыйбыз. Эшләсеннәр, заман, вакыт күрсәтер.

Әлфия Ситдыйкова:

*Төшләремдә очканымны күрәм –
Карасана: мин бит канатлы!
Кеше заты шул канатлар өчен
Күпме гомер инде җан атты.
Мин уяндым:
Канатлар юк иңдә...
Тик түбәнгә инде төшмимен, –
Оча беләм,
Җирдә яшәсәм дә,
Күкрәгемдә барыбер кош минем!..*

Гасырлардан килгән Моңны күкрәгендә кош итеп йөртүче шагыйрь – Харрас Әюп бүгенге шигърияте белән яралы халык җанын бәйләп яшәвен дәвам итә. Күкрәгендә оялаган кош тавышы шигърь булып дөньяга тарала.

*«Әдәби учак» тапшыруы мөхәррире Әлфия Ситдыйкова.
Аудиоязмадан алынды.*

Халкыбызның үз шагыйре

2007 ел, 5 июль. Яр Чаллы. «Күңел» радиосы

*(шагыйрь Равил Фәйзуллин
иҗатына багышлана)*

Әлфия Ситдыйкова: Татар шигъриятенен тарихы Кол Галиләр, Мөхәмәдъяр, Мәүла Колый, Тукай, Такташ һәм Туфаннардан башланып киткән. Ерак дәверләренен кайтавазы булган шигъри мирасны барлап, саклап киләчәккә илтү, һәр чор әдипләренен изге бурычы.

*Башың имә, жылләр
иссәләр дә каян!
Киләчәккә карап,
үткәнәңә таян!*

Жилләр кайсы яктан гына исмәсен, киләчәккә якты өмет белән карап, үткәннәргә таянып «үз иҗат омтылышларының дөрөслегенә фанатларча ышанып» яшәүче, олы иҗат биеклегенә ирешкән олпат шагыйребез Равил Фәйзуллин 1943 елның 4 августында Балык Бистәсе районының Балтач авылында дөньяга килгән.

Егерме өч яшендә СССР Язучылар оешмасына кабул ителгән, Республиканың Муса Җәлил исемендәге премия лауреаты, Татарстанның Халык шагыйре, республикабызда нәшер ителүче иң мәртәбәле журналларыбызның берсе – «Казан утлары»ның баш мөхәррире Равил Фәйзуллин бүген бездә кунакта.

– Равил абый! Меңеллык әдәбиятлы татар милләтенен вөҗдан көзгесе булган «Казан утлары» журналының узган ел 1000 нче саны дөнья күрдә. Бу, әлбәттә, татар жанлы, милли аңлы һәрбер кеше өчен онтылмаслык мөһим вакыйга. Хөрмәтле Президентыбыз Минтимер Шәймиев белән булган әңгәмәгездә дә бу ачык чагылыш тапты. «Әдәби учак» жылысына жыелган дусларыбызга да «Казан утлары» журналының бүгенге катлаулы чор таләпләренә җавап бирерлек итеп эшли алуының серен бәянләп үтмәссезме?

Равил Фәйзуллин: Рәхмәт, сүзне комплименттан башладыгыз. Безнең журналга шулай зур бәһа бирүгез өчен рәхмәт. Әгәр дә телебезне, халкыбызның рухи хәзинәсен киләчәк буыннарға

житкерергә телибез икән, без тырышып, максатчан эшләргә тиеш-без. Без дигән сүзгә мин бөтен авторларыбызны, укучыларыбызны кертеп әйтәм. Әгәр дә язучыларыбыз, укучыларыбыз булмаса, ни хәтле генә тырышсак та нәтижәләр бүтәнчә булыр иде.

Шушы меңенче санны чыгару горуурлык хисе уята, мин яшер-мим. Чөнки бүтән әдәби журналлар арасында меңенче санын чы-гарган журнал юк. Татар журналын беренче булып без чыгарып күрсәттек. Ул бит мең китап дигән сүз, жыйнама китап. Халкыбыз-ның рухи ельязмасы дип санарга була. Әгәр дә әдәби журналлар-ның башын «Шура», «Аң» журналлары белән бәйләсәк, без шул журналларның рухи варислары дип исәплибез инде.

Бу арада «Республика Татарстан» газетасында зур мәкалә чык-ты. Профессор Булат Солтанбеков мәкаләсе. «Портрет времени» дип атала иде. Ул тикмәгә генә алай итеп язмаган. Чыннан да, ель-язма.

Әлфия Ситдыйкова:

Инешләрнең башы чимә булыр.

Яхшылыкның асылы – тугрылык.

Яшәү – бәхет: илең синең өчен,

Син – ил өчен булсаң горуурлык.

Сез шушы шигырегездә язганча, ил казанышлары белән го-рурланып яшәүче шәхес. Сез моны үзегезнең кылган гамәлләрегез белән исбатлап яшисез. Шул ук вакытта ил таянырлык ир, хезмәте-гез һәм ижатыгыз белән «Халык шагыйре» исемен яулаган каләм иясе. Сезнең тормышка ашмый калган хыялларыгыз бармы?!

Равил Фәйзуллин: Ул бардыр инде. Адәм баласы бөтенесен-нән дә канәгать булмый. Мин үзем шактый бәхетле язмышлы, Ал-лага шөкер дип уйлыйм. Чөнки байтак яшәдем һәм үзем теләгәнчә яшәдем бу дөньяда. Ул бик зур нәрсә: үзәң теләгәнчә күңел теләгән эштә эшләр, үзәңчә яши алу. Бик яшьли ижатка керелде. Илле ел-га якын әдәби хәрәкәтнең үзәгендә кайнарга туры килде. Егерме дүрт яшьтә мин Әлмәт Язучылар оешмасы житәкчесе булып эшли башлаган идем. Татарстан Язучылар берлегенә рәис урынбасары булып озак еллар эшләдем. Аннан соң егерме елга якын «Казан утлары»ның баш мөхәррире булып эшлим инде. Кыскасы: вөжда-ным кушканча яздым. Ижтимагый эшемдә дә үземнең инанган има-ныма тугры калырга тырышам. Халык өчен эшлибез инде.

Минем ике улым бар. Бәлки күбрәк балалар кирәк булгандыр.

Биш-алты бала булган булса да, артык булмас иде дип уйлап куям кайчакта. Монысы инде Ходай эше.

Әлфия Ситдыйкова:

Намус – жанның сакчысы.

Еллар – гомер баскычы.

Кылыч – күкрәк ачкычы.

Шигырь – йөрәк ачкычы.

Фикер, хис, кичереш. Шуларның өчесен бергә берләштергән кенә шигырьләр туа, минемчә. Сезнең тирән-фәлсәфи лирикагаыз, төрле үлчәмдә, төрле жанрда, төрле темага язылган тирән мәгънәле шигырьләрегезне уку, кулына каләм алган яшь шагыйрьләр өчен шигъри остаханә дияр идем. Сезнең ижат мәктәбегезне үтеп, сезнең хәер-фатихагаызны алып, чын шагыйрь булып җитешкән шәкертләрегез күпме?

Равил Фәйзуллин: Аларны шәкерт дип әйтә алмыйм инде мин. Чөнки инде алар күпмедер тәҗрибә үткәннәр, остаханәләргә узган булалар. Беренче эсәрен генә күтәреп кәргән кешеләр аз була. «Казан утлары»нда басылу һәм яшь, һәм өлкән язучыга булсын, дәрәжә санала. Мин байтак еллар кабул итү комиссиясендә эшлим, коллегиянең рәисе булып. Анда «Казан утлары»нда басылдымы? – дип сорау бирәләр. Шушы «әдәби капканы» үтеп килгән кешене чын язучы дип санылар кайбер кешеләр. Бу инде мәҗбүри түгел. «Казан утлары»нда чыкмаса да, чын талант, язучы булырга мөмкин. Нигездә, журналда эсәрләре басылмаган авторлар юк дәрәжәсендә дип әйтер идем.

Менә бер генә мисал: Тукай премиясенә лаек булганнарны алийк. Бу премия 1958 елда бирелә башлаган иде. Хәзер илле елга яқын. Мин исәпләп утырдым: иллөгә яқын язучыга бирелгән премия. Аларның инде күбесе вафатлар. Әдипләренең: шагыйрьме ул, прозаик-язучымы, драматургмы, Тукай бүлөгән алган эсәрләре бездә басылган икән, бердәнбер күрсәткеч инде.

Әлфия Ситдыйкова: Сөз безнең ак калабызда да һәрвакыт көтеп алынган кадерле кунак. Мәктәп укучылары, студентлар, әдәбият-сәнгатьне яратучылар сезнең ялқынланып шигырь уку мизгелләрен, сезнең ижатны күңеленә сөндереп кала дияр идем. Сезнең кебек олы шәхесләр белән очрашу әлбәттә ижат дәрте уята. Сезнең карашка Чаллыдагы әдәби мохит Казандагы әдәби мохиттан аерыламы?

Равил Фэйзуллин: Чаллыда бик еш булмасам да, елына берике тапкыр барыла. Чаллыга бертөсле барасың, кайтканда – уйланып кайтасың. Чаллыда талантлы язучылар яши, сүз дә юк. Ләкин уртақ максатка жигелеп тарту сизмим мин анда. Ниндидер аерылулар, төркем-төркемнәр... Ул бер дә файда китерми. Кешеләрнең энергиясе, егәре тиешле юнәлештә бармый. Һәм ул эсәрләрендә дә чагыла. Тормышны, әллә майданны бүлүме? Шул тынгы бирми. Бәлки Казанда да бардыр. Ләкин бит халык мәнфагәте, уртақ максатлар бар. Без инде гомер-гомергә халыкта бердәмлек житмәү хакында сөйләшәбез. Аның язмышы шулайдыр инде. Күрәсен дәүләтчелеге беткәч, күпмедер психологик каршылыктарга корылгандыр. Аны аңлатып та була. Ләкин язучы кешегә, әдип кешегә өстенрәк булырга кирәк дип уйлыйм мин. Чөнки хәзерге вакытта телебезне саклау иң мөһим мәсьәлә. Әгәр дә без телебезне югалтсак, милләт югала дигән сүз. Милләтне тотып торучы – тел. Без шуның сагында булгач, халыкка үрнәк булырга тиеш.

Әлфия Ситдыйкова: «Әдәби учак» тыңлаучыларына әйтер сүзләрегез бардыр дип беләм. Аларга үзегезнең теләкләрегезне житкәрсәгез иде!

Равил Фэйзуллин: Хәзерге глобальләштерү заманында үзүеңне саклау көннән-көн авырлаша бара. Шуңа күрә халык аңларга тиеш: безнең төп байлыгыбыз – нәсел, ул – рухи ныклык, ул – тел, ул – әдәбият, ул – сәнгать, ул – жыр-моң, көй, ул – тел байлыгы. Безгә менә шуның төп байлык икәнән аңларга кирәк. Кеше мэхәббәтен аңлатканда да, васыятен әйткәндә дә иң кирәкле сүзне эзли. Иң кирәкле сүзләрне язучылар эзләргә, халыкка житкәргә тиеш. Безнең көчәбез – безнең тарихыбыз һәм безнең рухи мирасыбыз. Халык яшәргә тели икән, ул үз тарихын беләргә тиеш.

Әлфия Ситдыйкова: Үз язмышын ил язмышы белән бәйләп яшәүче Халык шагыйре Равил Фэйзуллин киләчәккә карап, үткәннә таянып гомер баскычлары буйлап янадан-яна үрләргә күтәрелә. Үткән каләме, күңел кылларыннан өзелеп төшкән сүзләр белән, тарих битләренә яна сурәт төшерә. Жуелмас хәтер сурәтен...

*«Әдәби учак» тапшыруы мөхәррире Әлфия Ситдыйкова.
Аудиоязмадан алынды.*

II

ИЖАТЫНА БЕР КАРАШ

Хәниф ХӨСНУЛЛИН,
шагыйрь

* * *

Әлфия Ситдыйкова жырға һәм табигать матурлығына бай булган Актаныш ягында туып үскән. Мәктәптә уку елларында күнеленә кереп калган бу матурлык, Әлфия КамАЗ төзелешенә килеп двигательләр заводында эшли башлагач, шигъри юлларда чагыла башлый. Туган як кешеләрен, аның болын-суларын, үз авылының урам-тыкрыкларын изге санаган яшьлек шигърь язмыйча түзә алмыйдыр, мөгаен.

Әлфиянең шигърьләре эле камилләшеп житмәгән. Кайчак инде әйтелгән фикерне кабатлау, ритм агышын абайламый калу сизелә. Ләкин ул шигърьләрдә хисләрнең эчкерсез булуын тоясың.

1978 ел, 22 апрель.

* * *

Әлфия Ситдыйкова – Чаллыдагы «Ләйсән» әдәбият-сәнгать берләшмәсенә яңа йөри башлаган авторларның берсе. Ул, КамАЗ төзелешенә үзеннән өлеш кергү белән бергә, Алабуга педагогия институтында читтән торып белемен күтәрә.

Берләшмәнең соңгы утырышында Ә.Ситдыйкова шигърьләре турында да сүз булды: аларның техник яктан шактый камил эшләнүләре билгеләп үтелде, фикер тирәнлеген тагын да арттыра төшү кирәклегә әйтелде.

1979 ел, 6 январь.

Рәшит БӘШӘР,

шагыйрь,

Абдулла Алиш исемендәге әдәби премия лауреаты

Сандугачлы таңнарға гашыйк...

*Гажәпләнен карамагыз миңа,
Яшь талларга кулым изәсәм, –*

дип жырлый Әлфия Ситдыйкова. Яшьлеккә, сафлыкка гашыйк шагыйрә ул. Дөньяга шагыйрәнә күз белән бага торган шагыйрә. Күрегез әле, буяуларны рәссам кебек ничек нәфис итеп ап-ак кәгазьгә төшерә:

*Урман өсләренә томан төшә,
Яңа сауған сөттәй агарып.*

Әлфиягә табигатьтәгә һәр бизәк кадерле: адашкан киек каз тавышын көз биргән сап-сары шәленә төрөнөп тыңлый ул, киселгән пар каеннарны күрөп сызлана, сандугачсыз калган талларга карап, күнелендәгә хисләрән түгә.

Әлфия талантлы Актаныш ягыннан, Күжәкә дигән авылда тәүге авазын салган. Камыш түбәле өйнең моңын тыңлап, тимер чөйгә элгән бишәктә тибрәлеп үскән жир кызы ул. Казакъстан якларында бәхет эзләгән, илен-жирен сагынып, Чаллыга әйләнөп кайткан, КА-МАЗда эшләгән, сатучы булган, инде Чаллы телевидениесындә үз урынын тапкан...

Үзе әйткәнчә:

*Сагыш чимәләре безнең
Күңелгә коя икән.
Йодрык кадарле йөрәккә
Диңгезләр сыя икән.*

Аның биографиясе – шигырьләрендә. Шигырьләрен укып чыккач, мин Әлфиянең жанындагы тетрәнүләргә тулысынча аңладым диярлек. Шагыйрә хисләрәндә ихлас, назга, яшәүгә сусаган

жанын кешелэргэ ачып күрсэтэ белэ ул. Беренче карашка гади гена тоелган шигырь юлларында аның әрнүлэре дә, сөенечлэре дә көзгедәге кебек ачык чагыла.

*Күкләр күкри, әҗирләр тетри,
Ни булган бу әҗиһанга?!
Чәбәләнә, тынғы тапмый,
Жәным гуя зинданда.*

Икенче бер шигырендә:

*Үтөп бара гомер мизгелләре,
Маңгаема өстәп буразна.
Кемнәргәдер сыенасы килә,
Онытыласы килә беразга. –*

дип, зиндандагы жанын иреkkә чыгарырга теләп үрсәләнә.

*Тибрәник, әҗаным, икәүләп,
Без бәхет сиртмәсендә! –*

дип, киләчәккә өмет белән бага.

Шагыйрәнәң дөнъяны жылытырлык наз тулы йөрәгенә хәтта күшәккән яфрак та килеп сыена.

Бала сыман саф әҗанлы шагыйрәгә без дә бәхетле көннәр, сандугачлы таңнар телик.

Жырлы таңнар телик!

2003 ел, 21 февраль.

Тәкъдимнамә

Әлфия Ситдыйкова инде дистәгә яқын китап авторы. Беренче «Йөрәгемә яфрак сыена» китабының кулъязмасын алып килүгә, шигырьләрен укый башлагач мин сөенеп утырдым. Тагын бер үзенчәлекле шагыйрә килә икән әдәбиятка дип. Китапка сүз башы яздым. Аллага шөкер, Әлфия бу ышанычны аклап, иҗат итүен дәвам итә. Бу бик сөенечле хәл.

Әлфия талантлы Актаныш ягыннан, Күжәкә дигән авылда тәүге авазын салган. Камыш түбәле өйнең моңын тыңлап, тимер чөйгә элгән бишектә тирбәлеп үскән жир кызы ул. Казакъстан якларында бәхет эзлэгән, илен-жирен сагынып, Чаллыга әйләнеп кайткан, КамАЗда эшлэгән, сатучы булган, инде Чаллы телевидениесында үз урынын тапкан...

Әлфия үзенә үжәтлеге, тырышлығы нәтижәсендә соңгы елларда бик күп уңышларга иреште. Аның шигырьләре республика матбугатын яулап алды. Шигырьләре «Казан утлары», «Татарстан», «Мәйдан» журналларында, «Мәдәни жомга», «Ватаным Татарстан», «Шәһри Казан» газеталарында дөнья күрдә.

Әлфия хислә шагыйрә, уйлы шагыйрә. Аның үзенә язучу стиле формалашып житте, үзен шигърияттә тапты. Ул – мөхәббәт жырчысы. Аның шигырьләре мөхәббәт турында. Шигырьләреннән хатын-кызларга гына хас наз, жылылык, садәлек, сафлык бөркелеп тора. Әлфия шигъриятә бүгенге авыр заманда кешеләр күңелендә өмет уята. Яшәүгә ышанычны ныгыта. Аның ижатының иң кыйммәтле ягы шул.

Әлфиянең дәүләт нәшриятында яңа китабы басылып чыкты. Татарстан китап нәшриятында тагын бер китабы басылу көтеп ята.

Әлфия Ситдыйкова киләчәктә дә безнең ышанычны ақлар, ижад ачышлары белән күп мәртәбәләр куандырыр дип ышанам һәм аны Татарстан Язучылар берлегенә әгъза итеп тәкъдим итәм.

2008 ел, январь.

Факил САФИН,

*язучы, Гаяз Исхакий исемендәге әдәби премия лауреаты,
филология фәннәре кандидаты,
Татарстан Республикасының атказанган мәдәният хезмәткәре*

Җанда шәмнәр янганда...

«Нәни генә бер шәм яна безнең җанда...»

Шушы шигърь юлларын укыгач, Шәехзадә Бабичның «Исте жил, сүнде бер ялган шәм» дигәне искә төште. Аң кисәк кабынып, кулга килеп кәргән өр-яңа шигърьләр тупланмасын укый башладым. Кулъязманың авторы – Әлфия Ситдыйкова. Исеме Чаллы матбугатында күренеп тора. Актив иҗат итә. Анда шигъри җөгәр, дәрман бар. «Күңел» радиосы аша да аның теге яки бу кешегә багышлап язылган котлау, шигъри тәлгәшләрен тыңларга туры килә. Бер карасаң, мондый мәжбүрият (ул радио аша яңгырый торган котлауларны шигъри юлларга салучы хезмәткәр вазыйфасын башкара) аның яктылыкка, шигърияткә омтылган жанын ваклап, күңелен чәрдәкләп бетерергә тиеш кебек. Бәлки шулайдыр да. Әмма шушы «вак» эшкә дә ул житди карый, һәр текстка берәр үзенчәлекле табыш кертергә омтыла. Инде яңа китабы өчен сайлап алган шигърьләренә килгәндә, Әлфия үсештә, күтәрелештә. Шигърьләрендә яшәешнең төсмер-төсләре, ихласлылык, борчу-шатлыклар, тасвир-образлык күзәтелә. Шагыйрәнең лирик герое көчле, авырлыкларга бирешмичә һаман алга бармакта.

*Тау-ташларны кайчак иңгә салып
Үргә менәр көчләр табыла.*

Кешене өмет, мәхәббәт яшәтә. Шагыйрь күңеле үзенә менә шундый көч бирә алырлык игелекле жаннарга тартыла. Шуларны раслаган шигъри юллар шактый. «Дөнья кинәт үзгәрепләр китте», «Тугайларым туйга эзерләнә», «Өмет учагының көле кайнар». Әлфия шундый табышларын тагын да тирәнәйтеп, хисси бөтенлеккә ирешкән шигърьләренә күбрәк язсын иде.

Хатын-кыз язмышына тигән яшәеш өчен җаваплылык, ялгызлык, туган як темасы еш күзәтелә шигърьләрдә. Аларда да Әлфия

Ситдыйкова традицион алымнарга таянып, үзенчәлекле яңгыраш тудырырга омыла. Анда шигъри тоем, ритмик аһәң көчле. Әгәр дә шушы эзләнүләрен дәвам итсә, һичшиксез әле ул безне матур-матур шигырьләре белән күп сөендерер.

2004 ел.

Тәкъдимнамә

Шигырь язган өчен шагыйрь булмыйлар, шагыйрь булган өчен шигырь язалар. Әлфия Ситдыйкованың шигырьләрен укыганда бу фикер башка еш килә. Әлфия шагыйрь – тумышы, булмышы белән шагыйрь. Ул дөньяны үзенчә, хисләр аша күрә. Хәзерге шыксыз заманда шигъри сүз әйтү өчен жанның әйбәт тынгысызлыгы, дөньяны, кешеләрне ничек бар шулай ярата белү сәләте, рухи ныклык кирәк булса, аны хискә төрөп, башкаларның жанында сихри ялкын кабыза алырлык итеп яза алу өчен сирәк талант кирәк.

Әлфия Ситдыйкова Актаныш ягыннан. Ул яктан күп талант ияләрен беләм. Һәркайсының үз йөзе, үз шагыйрәнә сәерлегә. Әлфиянең «сәерлегә» шунда, ул ижат итми, ул – ижат белән яши. Чаллы әдәби мохитында Әлфия Ситдыйкованың үз урыны һәм, әйтергә кирәк, лаеклы урыны бар. Үткән гасырның житмешенче елларында ук Чаллыга килеп, шигърияткә табынган яшьлек дәрте белән гомуми әдәби атмосферага кушылып киткән беренче карлыгачлардан ул. Чаллыдагы күп әдәбият әһелләре белән яхшы таныш, күпләгән әдәби чараларда, очрашуларда иңгә-иң торып катнашкан яшь шагыйрә. Үз чорында ук коллектив җыентыкларда бәйләм-бәйләм шигырьләрен бастырып, ижатка хокукый юллама алган шагыйрь гаилә, тормыш мәшәкәтләре белән туксанынчы еллар башында әдәби хәрәкәттән читләшә төшкән иде. Эмма шагыйрь күңеле һаман янган, ижатта булган икән, янәдән әдәби майданга Әлфия ашкынып, гаять көчле энергия, жегәр белән «кайтып төште». Бер-бер артлы китаплары чыга торды, бигрәк тә «Назга сусау», «Туган якның ике чишмәсе» дигән китаплары дөнья күргәч, аны Татарстан Язучылар берлегенә алу кирәклегә көн тәртибенә басты. Чөнки Әлфия Ситдыйкованың шагыйрьлеген томалап та, яшереп тә куеп булмый инде, ул үзе дә тик торуны белмәс зат, актив, гамьле, киң күңелле, башкаларны да ижади өлгерлеккә өнди, үрнәк булып тора.

«Назга сусау» китабы икенче бер шагыйрьнең хиссиятенә ка-

рата хисси җавап рәвешендә язылган. Ул шигырьләрдә кеше күңелә бөтен тирәнлегә белән ачыла. Аларда никадәр очыну, илаһият, сөюгә дан җырлау, гыйшкый гыйсьянчылык бар!

*Гасыр кичеп килдем сиңа,
Пешеп, көеп, туңып та.
Яндыр әйдә сихерчедәй,
Яндыр син мине утта.*

«Туган якның ике чишмәсе» китабы үзә бер сенсация булды. Монда Әлфия инде тәржемәче буларак та шактый нык куллы икәннен күрсәтә. Шулай ук китапта урын алган «Буталган язмышлар» поэмасы авторның киң сулышлы шагыйрь булуын раслый. Темалар киңә. Әлегә китапта җир, дөнья гамен хаклаган әсәрләр байтак.

*Тынып тормый гасырлардан
Гасырларга сугыш уты.
Яна-яна ярлылана
Бар халыкның уртак йорты.*

Әлфиянең шигырьләрен поэтик яктан күзәтсәң, каләменәң төрле сурәтләү чараларына бай икәннен күрәсәң. Бер үк темага язылган шигырьләрендә дә ул төрлә аһәң, төсмерләр табуга ирешә. Лексик берәмлекләренәң мул булуы, ритмик төзеклек Әлфия Ситдыйкованың шигъриятен гадәти тезмәләр язучы күп санлы шигырь язучылардан нык аерып тора. Әйтергә теләгәннен кыска гына шигырьдә дә тулысынча әйтеп бирергә маһир, фәлсәфә, кичерешләренә чама белән куллана алу осталыгына ия. Шулай ук вакытта Әлфия жанр кысаларын да киңәйтә бара. Вакытлы матбугатта нәсерләрен еш күрәбез, каләмдәшләре ижатына күзәтүләр, мөкаләләр белән дә еш чыгыш ясай. Ул иҗат дөнъясын дикъкәтә белән күзәтеп бара, битаурафлык аннан ерак йөри. Менә болар барысы да Әлфия Ситдыйкованың җитлеккән каләм иясе икәннен раслыйлар.

Мин Әлфия Ситдыйкованы Татарстан Язучылар берлегенә алырга лаек дип саныйм һәм аны берлеккә тәкъдим итәм. Аның Татарстанның күренекле каләм ияләре сафына басачагына шигем юк.

*Билет саны – 257. Чаллы шәһәре,
14 январь, 2008 ел*

Игелекле каләм иясе

Шагыйрә Әлфия Ситдыйкованың исеме әдәбият, шигърият сөжүчеләргә яхшы таныш. Озак еллар Яр Чаллы шәһәрәндә эшләүче «Күңел» радиосында «Әдәби учак», «Илһам нуры» тапшыруларын оештыручы, күпләргә әдәби тормыш турында тирән әчтәлекле әңгәмәләре белән истә калган журналист, меңләгән милләттәшләребезнең иң матур гомер бәйрәмнәренә кабатланмас, ихлас шигырьләр юллаган тәбрикләмәләр, популяр жырлар авторы. Бу вазыйфаларның һәркайсына йөрәк жылысын сала, һәр эшенең мәгънәле булуына ирешә, кешеләргә, халкыбыз тормышына кирәкле итә. Татарстан Язучылар берлеге әгъзәсе Әлфия Ситдыйкова дистәләгән китаплар авторы да. Рухи мирасны өйрәнү төбәк фәнни-методик үзәге каршында эшләүче «Шәһәр һәм төбәк журналистикасы музей» житәкчесе буларак та Чаллы һәм республиканың ижтимагый тормышында билгеле эз калдырып килүче шәхес.

Әлфия Мирзанур кызы Ситдыйкова Татарстанның Актаныш районы Күжәкә авылында 1957 елның 14 августында туган. 1974 елда Пучы урта мәктәбен тәмамлый һәм романтик күңелле кыз яшьлек каласы Чаллыга, зур төзелешләр мәйданына килә. Чаллы шәһәрәнә килү белән ул КамАЗ заводында йөк төягеч машина йөртүче булып эшли, «Ләйсән» әдәби берләшмәсенә йөри башлый. Аның беренче әсәрләренә үк зур шагыйрьләр игътибар итәләр, аңа матур ижади киләчәк юллылар. Әлфия Ситдыйкова ашыкмый гына ижат итте, зур тормыш мәктәбе үтте, шигырьләре аерым китапларда дөнья күрдә, республика матбугатында да аның әсәрләре еш басыла. Ул инде исеме яхшы билгеле киң колачлы лирик шагыйрь. Яшьлеге канатлы чорга туры килгән шагыйрә, инде әдәбиятта ныклы урын алгач, Чаллы педагогия институтын тәмамлап, югары белемле филолог булды. Бүгенге көндә армый-талмый ижат итә, шәһәрнең ижади мохитен жанландырып торучы игелекле каләм иясе.

Чын талант иясе беркайчан да балаларны читләтеп үтә алмый. Соңгы вакытта шагыйрә балаларга атап та шигырьләр яза башлады. Моңа сәбәпче – үзенең оныклары туу һәм күпләгән мәктәпләрдә, балалар бакчаларында очрашулардыр дип уйлыйм. Шагыйрәнең балаларны игелекле, мәрхәмәтле, туган илне, туган телне яратучы, эшсөярләр итеп күрәсе килә. Күп шигырьләре дөнъяны танып бе-

лүгә корылган. Нәниләр өчен язган шигырьләрендә дә Әлфия Ситдыйкова ихласлылыгын саклап кала. Алар гади һәм йөгөрөк тел белән язылганнар. Бу шигырьләрне укыгач, аның балалар күңелен аңлап эш итүче педагог, чын шагыйрәнә жан икәнлеген тоясың. Килчәктә Әлфия Ситдыйкованың балалар әдәбиятында да ныклы урын алачагына ышанам мин.

2009 ел.

Офыгы киң, күгә биек

Әлфия Ситдыйкова... Аның исеме кайберәүләргә Чаллыда башланган яңа төзелешләр чорыннан ук таныш, күпләр исә аны шигърияткә соңгы унбиш-егерме елда килде дип исәпли. Әлфия Ситдыйкова тормышка, кешеләргә гашыйк, һәрчак елмаеп, балкып тора, бер нәрсәгә дә битараф түгел, башкаларның хәленә кереп, ярдәм кулы сузарга эзер кешелекле ханым. Ул – йөрәк жырчысы, мэхәббәт жырчысы. Шигърияттә заман болгануларыннан тәмам апырап, чарасыз калган каләм ияләренең аһ-зарларын укып, шигъри зәвык зәгыйфьләнә башлаган чор иде. Мэхәббәт шигырьләрен яки мэхәббәткә багышланган (болар икесе ике нәрсә) шигырьләргә түбәнсетеп карау да сизелә башлаган чакта Әлфиянең шигъри юллары сискәндереп жибәрде:

*Минем жаным шигърь белән сулый,
Шигърь белән назга туена.
Килеп кердем ап-ак шигърь белән
Ак чәчәкле яшьлек туена.*

Күп кенә каләми затлар: «Безнең тормыш гел кара төсләрдән генә тора, без инде аякка баса алмаячакбыз, безне котылгысыз һәлакәт, юкка чыгу көтә», – дип, үзләрен дә, башкаларны да ышандырып бетерә язган бер вакытта, һәм, бәлки, иң кирәк вакыттадыр, Әлфия Ситдыйкованың аклык, сафлык, сөю тулы шигырьләрен укып, күңел түрәндә жылылык сирпелде, «дөнъя гел кара төсләрдән генә тормый лабаса, анда мәңгелек кыйммәтләренә бар иткән – мэхәббәт тә бар әле», – дигән уй сызылып үтте. Күңел офыклары яктыра, томаннар чигенә, күңелдә тансык хисләр уяна башлады.

*Гүзәл язлар бүләк иттең миңа,
Яктырта ул гомерем иртәсен.
Минем өчен әжирдә иң кадерле
Синең караиш – илһам чишмәсе.*

Мондый эчкерсез, тыенкы ашкыну, сөю-наз тулы юллар көй язларны үзенә тиз жәлеп итте. «Синең караиш – илһам чишмәсе» шигыренә Әлмәттә яшәп иҗат иткән, бик күп җырлар авторы Рәис Нәгыймов көй язды һәм ул күпләрнең күңелен яулап та алды. Альфред Якшимбетов, Мөдәррис Газетдинов, Илнур Фәйзуллин, Флүрә Талипова, Фәрит Миңлебаев, Факил Сафиннарны да дистәлэгән көй язарга илһамландырган иҗат бу!

Иҗатта Әлфия Ситдыйкованың үз юлы, үз укучысы бар. Ул шигырьдә, беренче карашка гади, әмма күңелнең нечкә кылларын тибрәтерлек сүзләр тезә, кеше күңеленә сак кына шакып, пышылдап кына үз жанындагы иң яшерен серләрне дә ачып бирә. Ул – үз укучысын фикердәшенә әйләндерә алырлык серле шагыйрә. Чәчрәп чыкмый, кабаланмый, тота-каба башкаларны үз язганнарына ышануларын таләп тә итми, аның дөньяны сөю призмасы аша кабул итүе төгәл, анык. Мондый поэзияне ничек үз итмисең ди! Шул ук вакытта укучы тоя: шагыйрәнең күңел капчыгында яшерен хисләре төрөлгән шигырьләр дә шактый кебек, күңелендәге шәхси яра-әрнүләрне башкалар белән уртаклашасы урынга ул аларны һаман эчкәрәк бикләргә омтыла...

*Кем ярасын кем дөвалар,
Жанга тоташ моң тулгач.
Жиргә килгән һәрбер кеше
Ул – яралы сандугач.*

Һәркем тормышын үзе яза. Әлфия Ситдыйкованың иҗат язмышы хақында уйланганда, мин аның үзем белгән кадәрле тормыш юлын да күздән кичерәм һәм, шактый сынаулар үтеп тә, күңел байлыгын, хисләр муллыгын югалтмавына гажәпләнәм, нечкә сүз-хислөрдән тезелгән зәвыклы шигырьләр язуына сокланам.

Актаныш районы Күжәкә авылында туып-үскән, югары белем алырга хыялланган кызны язмыш, Пучы урта мәктәбен тәмамлагач, Чаллы якларына алып килә. Эти-эни куеныннан аерылган мизгелләр һәркемгә таныш. Чит-ят жирдә сине беркем дә көтеп тормый.

Туганың да, дустың да... Беренче мәлләрдә синең үз күңелен, үз уйларың гына. Кем хәленә кем керә? Синең белемгә омтылышың, әдәбиятка мәкиббән булуың, башкалар күзеннән яшереп кенә шыгырьләр язуың кемгә хажәт? Ил башка уйлар, башка мәшәкәтләр белән яши. «Син, яшь кеше, алга партия куйган максатларны күтәрешергә тиешсең. Маяк – Павка Корчагиннар! Үзеңне шушы токымнан икәнәңне расларга тиешсең, бәбкәем», – дип, совет иле күзеңә тутьрып карап тора бит. Шушы чакырулар, шушы тәрбия, гомумсовет тормышының бер винтигы буласы килү тойгысы күпләргә Чулман буендагы яшь калага китерә. Чаллы кайный, кая бакма – төзелеш, илнең бөтен тарафыннан жыелган бер-берсенә чит, әмма беренче очрашудан ук иң якын кешенә әйләнеп куйган яшьтәшләрнең, чордашларың, гамьдәшләрнең барлыкка килә. Чордашларың – КАМАЗ төзүчеләр, «кешеләргә яңа кала төзеп бүләк итүче» иң юмарт, иң тырыш буын вәкилләре. Дөнья кырыс, дөнья чуар. Аңлаешсыз омтылышлы сәер дөнья үзенә суыра, аң-зиһенне шыгырьләр түгел, шыгарьләр биләп ала. Диварларда язылган сүзләр керфекләргә каерып ача, күңелгә бәрәп тора: «Даешь.... Даешь... Даешь». Яңа шәһәр, яңа заводлар комплексы, яңа йортлар, яңа машиналар... Боларның һәммәсен яшьләр бирергә тиеш. Әлфия менә шушы мохитка килеп элгә – тиз арада дизель төягече йөртүчесе һөнәрен үзләштереп, егерме елдан артык автомобильләр тезү заводында эшли. Эшен яратып, тел-теш тидертмәслек итеп башкара. Мин үзем шушы заводта гади эшчедән участок башлыгы вазыйфаларын башкаручы дәрәжәсенә күтәрелгән кеше буларак әйтәм: эшчеләр телендә «погрузчик» дип аталган бу машиналарда эшлүче кызларның КАМАЗ дигән машиналар чыгаруда хезмәте бик зур.

Күңеленә Аллаһ Тәгалә ижәт очкыны салган икән, аны үзгә сүндәрә алмыйсың, башкаларның да кулы житми. Әлфия, эшли башлап тулай тора кә урнашканнан соң ук, Чаллыда танылган «Ләйсән» әдәби берләшмәсе барлыгын ишетеп ала. Бәлки тулай тора кә «Кызыл почмагына» Чаллыда яшәп, ижәт итүче шагыйрьләр килгән булгандыр. Аларны күрәп тыңлагач ук, кызның күңел түрән янә ижәт очкыннары яктырта башлагандыр. Шунысын бәләм: 1975 елның көзәндә Әлфия Ситдыйкова ул чакта әсәрләре гәзәта-журнал битләреннән төшмәгән Мәхмүт Газизов, Хәниф Хөснуллин, Әхәт Гайнуллин, Ямаш Игәнәй, Рәйсә Фәхразиева, Фиряя Хәлиуллина, Шәүкәт Гаделша, Венера Хәбибрахманова, Нәсыйх Тажиев һәм башка бик күпләрнең тавышлары белән шаулап-гөрләп

торган «лэйсәнчеләр» сафына килеп кушыла. 1978 елда шәһәргә Кадыйр Сибгатуллин килгәч, әдәби мохит яңа биеклеккә күтәрелә. Шигърияткә, каләм иясенә булган караш та тамырдан үзгәрә. 1979 елда Татарстан китап нәшриятында «Яшьлегем Чаллы» исемле жыентык басылып чыга. Әлфия Ситдыйкованың берничә шигыре дә урын ала әлеге жыентыкта.

*Мин һаман да шул авылча инде,
Тел-сөйләмем һаман шул көе.
Үзгәрмәгән шул ук елмаяым,
Шул ук икән моңнар сөюем.*

Күренгәнчә, тәүге ижат жимешләре үк «без Әлфия Ситдыйкова каләменнән өзелеп төштөк» дип яктырып торалар. Ихлас, табигий, укучы белән күзгә-күз карап, тыныч, әмма хисси сөйләшү.

Әлфия Ситдыйкова шактый еллар әдәби мохиттән югалып торды. Кияүгә чыгу, балалар үстерү мәшәкәتلәре, тормыш көйсезлекләре... Туксанынчы еллар... Завод эшчеләренә, төзүчеләргә бу елларда жинел булмады.

Янадан шигърияткә кайту авыр, һай авыр була. Әлфия Ситдыйкова каләмдәшләре сафына соңлап, бары ике меңенче еллар башында гына кабат килеп кушыла. Аны шагыйрь итеп таныган, үсендереп торган Кадыйр Сибгатуллиннар буыныннан инде беркем дә калмаган. Бакыйлыкка күчкәннәр. Яңалар ышанмыйчарак кабул итәләр шагыйрәне. Каләм ияләре арасындагы элеккеге самимлек, ижади аңлашу, туганлык хисләре сүнгән, мин-минлек көчәйгән... Чаллының әдәби мохите хужасы ташлап киткән йортны хәтерләтә. Менә шундый шартларда ижатта үзенне танытып кара!..

Әлфия Ситдыйкова Чаллы телерадиокомпаниясенә «Күңел» радиосына эшкә килә, әдәби тапшырулар оештыра, аларны халык яратып тыңлый. Соңлабрак булса да, яшьлек хыялы тормышка аша – Чаллы педагогия институтының филология факультетын тәмамлый. Рәшит Бәшәр, Факил Әмәк имзалаган сүз башлары белән бер-бер артлы китаплары чыга башлый. 2006 елда Казанда дөнья күргән «Назга сусау» китабына кереш сүзгә Рәдиф Гаташ язган. «Бу китап, минем уемча, – гадәти булмаган, яңа, бер тыннан язылган – шикләнмичә әйтәм – бер сулыштан укыла торган мэхәббәт китабы, жан эзләнүләре китабы... Бу китап... ниндидер бер реаль яшәү, жир чынлыгы яки конкрет мэхәббәт тарихы түгел, ә бәлки нәкъ менә идеал булырлык Сөю эзләгән хатын-кыз жанының гажә-

еп серле, без белмәгән сихри көче чагылышы ул...» Халык шагыйре айткәнчә, без Әлфия Ситдыйкова шигырьләрен укыганда, иң беренче нәүбәттә аның әсәрләрендә күңелне тетрәндереп жибәрүче шушы «сихри көч чагылышына» игътибар итәбез дә инде. Әлфия Ситдыйкованың бер карасаң, сагышлы, моңсу, икенче карасаң, ашкынулы, ниндидер серле дөньяга омтылышлы шигырьләренә игътибар итми мөмкин түгел. Алар – югары уку йортында шигырь теориясен өйрәнәп хисси ясалган, техник яктан бик оста үрелгән шигырьләр түгел, ә тормыш яздырган шигырьләр, кулына Ходай биргән каләм тарафыннан ижат ителгән әсәрләр.

*Әллә син адаштың, әллә мин адаштым,
Нигә соң очраштыра язмышлар?
Синең дә йөрәктә, минем дә йөрәктә
Гомергә эжитәрлек сагыш бар.*

Бу юллар «Язмышлар» шигыреннән, Флүрә Талипова аны көйгә салган. Жыр радио, телевидение аша еш яңгырый.

*Яраттырган һәм яраткан өчен
Хөкем итеп карар чыгарма.
Көлөп яшим, керфекләрем генә
Таң чыгыдай яшыкә чылана...*

Күпләр игътибар иткәндер, Әлфия – мэхәббәт шигырьләре язучы сирәк каләм ияләреннән. Мондый шигырьләрдә шагыйрәнең күңеле тулысынча ачыла, тартылу, наз, сөюдән баш югалту, оялчанлык... Ул интим хисләргә матур итеп, укучы күңелендә хисләр бураны кузгатырлык дәрәжәдә оста итеп тасвирлый. Монда талымсызлык юк, монда кайнарлык, кеше табигатенең сөюдән илаһи биеклеккә чөелүе генә бар. Кешене мэхәббәт, ярату бар итә, ярату, сөю булганда гына кеше тормышы мәгънәгә ия. Ә сөю үзе – каршылыклы хисләр өермәсе. «Язмышлардан узмыш», «Жиде төн», «Назга сусау», «Сөю кошы» кебек күләмле шигырьләре, «Язмышлар ярында» поэмасы Әлфия Ситдыйкованың шигъри куәсе тирән һәм саллы, егәрле булуын, иркен сулышлы каләм иясе икәнлеген раслыйлар. Әлфия Ситдыйкованы мэхәббәт лирикасында үз тавышын ишеттергән, аны яңа биеклеккә күтәргән, башка төсмерләрдә ача алган лирик шагыйрь дип атарга тулы хақыбыз бар.

*Бүлөк-жэза язмышымнан миңа –
Бүгөн сөйдем, кичэ сөөлдем.
Боз-ялкынга төрөп жылыттың да
Болыт булып алга түгелдең.*

Мэхэббэткэ табыну бер нэрсэ, э чын хислэрне зурлуй белү, Рэ-диф Гаташ эйткэнчэ, «мэхэббэтне олылуй» белү икенче нэрсэ. Элфия – чын сөү барлыгына ышандыра алган самими шагыйрэ. Мэхэббэт хакында язарга дип кулга калэм алганчы, сорау туа торгандыр: бу гажэеп төгөллек талэп иткэн темага ничек якын килергэ? Күплэр моңа анык кына жавап бирэ алмыйлар. Элфия Ситдыйкова исэ белэдер кебек. Юкка гына ул «Язмышлар ярында» поэмасына эпиграф итеп Онаре де Бальзак сүзлэрен китермэгэндер: «Кешене бэялэр һәм хэлэн аңлар өчен, ким дигэндэ аның бэхетсезлегенэ, кичерешлэренэ, аның серлэренэ үтеп керергэ кирэк». «Буталган язмышлар» поэмасында Элфия Ситдыйкова чын сөү үрнэген суретли. Үзэктэ – Мирхэйдэр белэн Сэйдөнең мэхэббэте. Бу эсэр нигезендэ фильм төшерэсе иде. «Ак чэчэклэр»дэн ким булмас иде ул.

Татарстан китап нэшриятында дөнья күргэн «Утлы жимеш» (2011), «Тансык бэхет» (2012) китаплары Элфиянең инде өлгереп житкэн шагыйрь булуын расладылар.

Шагыйрь күнеле һэрчак эзлэнүдэ. Элфия Ситдыйкова гади колхозчы гаилэсендэ туган, ул – гади авыл кызы. Этисе Мирзанур ага балта остасы да, тирэ-якта яшэүче якташларына кырыкка якын йорт төзөп биргэн кеше. Ул, 1943 ел башыннан Совет Армиясенэ алынып, автоматчы, соңрак пулемётчы-артиллериячелэр батальонында радиотелеграфчы булып 6 ел солдат хезмэтен үтэгэн, Япония милитаристларына каршы сугышта катнашып, илен яклаган ветеран. Тик, ни сэбэптер, аңа ветеран исеме бирелми. Авыл советында «архив янган» дип жавап бирэлэр. Аның күкрэгендэ чыңларга тиешле II дэрэжэ Ватан Сугышы орденын Мирзанур ага үлгэннең икенче көнендэ өйгэ китереп тапшыралар. Э ул шактый яшыли вафат була, гаделсезлеклэргэ эрнегэн йөрөгэ түзми. Энисенең бу орденны күкрэгенэ кысып елавы Элфиянең бүгөн дэ күз алдында.

Тормышның төрле ягын күргэн шагыйрөнең торган саен ижаты киңэя, күтэргэн темалары саллылана бара.

*Көянтэлэп сулар ташыганда,
Иңсэлэрэм шундый арый иде.*

*Бүгөн инде иңнәремә Каләм
Халык гамен, дөнья йөгөн өйде...*

Ижат кешесе кулына каләм алган икән, димәк, аның үзенә генә бирелгән вазифасы – ул гына башкарырга тиешле илаһи мәжбүрияте – миссиясе бар. Каләм иясе шушы мәжбүрияттән кача икән, димәк, ул шәхес буларак өлгереп житмәгән. Әлфия Ситдыйкова дөнья күзенә туры карап яза: *«Яңа көнгә аяк басам, / мең төрле уйлар уйлан»*. Туган жир язмышы да, ил, халык, милләт язмышы, туган телебезнең юкка чыгу чигенә житеп баруы, читтә яшәүче милләттәшләребез тормышы – аны һәммә нәрсә борчый, болар хакында башкаларның жанына үтеп керерлек әсәрләр яза. Шагыйрь Туфан әйткәнчә «әйбәт тынгысызлыкта» яши, ижат итә. Әмма шагыйрә каләмен өметсезлек чигенә китереп терәми. Киләчәккә, халкына булган ышаныч-иман – шигырьдә аның төп кредосы.

*Егылсам да, туган туфрагымнан
Дәрман алып торып басармын.
Үги түгел, үз баласы бит мин
Сынмый яши торган татарның.*

«Бетәбез» дип йөргәннәргә Әлфия рухи сабак бирә. Без бетмибез, «без яшәргә хөкем ителгән» (Равил Фәйзуллин). Бу фикер – аның ижатының лейтмотивы. Күңелендәге яктылыкны замананың жил-давыллары сүндерерлек түгел, ул – көчле шәхес: *«Тәрәзләрне җәлләр каккан чакта, / Ябылмасын күңел капкагыз»*. Яки *«Кешелекне саклап, Кеше булып / Кичик шаулы тормышы елгасын»*... *«Без бүгеннән уянырга тиеш, / Уятырга тиеш күршене...»* Маңкортлашу тирәнгә төшсә дә, милләтнең үзәге исән: *«Жаның әле саның эчендә»*. Санны сыйфатка әверелдерү бүгенге вазгыятьтә авыр мәсьәлә, әмма мөмкин булмаган эш юк. Милләткә бердәмлек кирәк. Бу яктан без нык сынабыз шул әлегә.

*Менәселәр килә тау башына,
Бөркет кебек канат кагынып.
Әйткән сүзем калсын кешеләрнең
Күңеленә балдай ягылып.*

Тормышны кабул итәргә өйрәнергә кирәк. *«Сүнми янган гомер учагының / Көле дә бит шундый кадерле»*. Бүгенге кайбер уңышсызлыklar, күңелсезлекләрне төзәтеп булмас дип уйласак,

үл дә кит. Егылмаска, яшәргә кирәк. Үзе дә уянырга, башкаларны да уятырга тиеш каләм иясе. Татарда үрнәк алырлык батырлар, көчле затлар күп: «Көчлеләргә карап алга атлыйм, / Көчлеләрдә – халык хәтер!» Әлфия Ситдыйкова да – көчлеләр токымыннан. Тик ул – шагыйрь, аның жаны үтә нәзберек, табигате үтә нечкә: «*Мин бу юлда адашканнар өчен / Юл күрсәтеп үскән бер гөлең*». «*Ишетерләр беркөн, аклык теләп / Күз яшьләрем аша дәшүне*»...

Әлфия Ситдыйкованың туган авылы Күжәкә – борыңгы авыл. Ул зур мәдрәсәле, укыту-белем бирү үзәге буларак тирә-якта дан тоткан. Күжәкә мәдрәсәсен тәмамлаган шәкертләр, Уфага барып, имамлыкка имтихан бирү хокукына ия булганнар. Шушы якның суын эчеп үскән шагыйрәнең туган ягына ихтирамы чиксез:

*...Белмәгәнмен кайда туасымны,
Кайчан туасымны, кем булып.
Тик мин тоям, тамырлардан ага
Бабамнардан калган моң, тулып.*

Әнкәсе Гөлсем апага атап язган шигырьләрендә дә Әлфиянен күңеленә салынган моңнарның чыганагына тап булабыз. «Авылның Акъәбие» дип йөрткәннәр Гөлсем апаны. Авыл кырыс, әмма гадел хөкем йөртә. Бу изге исемне һәркемгә дә бирми ул.

*Халык жырын жырладың син безгә,
Атап түгел, тик эш арасында.
Боекканда юатты да ул жыр,
Дәвалады йөрәк ярасын да.
Рәхмәт, Әнкәй, сиңа барысы өчен...*

Туган якта каты жил исеп китсә дә, Шагыйрәнең күңелен кузгата. Туган ягы – Актаныш төбәге өчен Әлфия жан атып яши. Туган ягына багышланган шигырьләре, жырлары байтак аның. Бернинди ясалмалылык, ярагга тырышу юк аларда. 2007 елда Актаныш өстеннән гарасат үтә. Давыл иген басуларын, агачларны актарып ташлый. Шагыйрә, давылның юктан купмавын әйтеп, сәбәпчәсе битарафлык булуын, халыкның, дөнья мәшәкәтләрәнә чумып, милләт гамен югалтуын күрсәтә, мэхшәр аша халкына эндәшә («Давыл тавышы»). Бу давыл кисәтү булып кабул ителә. Битараф яшәүне дөвам итсәк, тагын да аянычлырак хәлләргә тап булуыбыз бар. Бу кисәтү һәркемгә кагыла:

*Туфан купмас борын уян, халкым,
Ач күзеңне, берүк соңлама!
Ишетәсеңме, агач тамырын кочып,
Жир-анакай үкси, сызлана.*

Бүгенге авылның хәле аяныч. Шагыйрә кабат-кабат авыл темасына әйләнеп кайта. «Үлмә, авыл!» балладасы авылның гөрләп торган чакларын искә төшерә. Лирик герой берәм-берәм авылдашларын барлый. Кино кадрларыннан үткән төсле, Кендек әби, Хатыйп абыйлар, Сәгыйдә апа, Гариф абыйларны күреп калабыз. Инде алар мәңгелеккә күчкәннәр. Онытылып баралар. Һәркайсының язмышы – үзе бер тарих. Авыл кешеләрен жуя, моңнарын оныта. Яңа, ят көйләр урамнарны кыйнап үтә:

*Дөмбер-дөмбер итеп, заман көе
Бәреп үтә безнең чигәгә.
Таныш моңнар түгел, чит-ят аواز
Килеп керә жәнсыз өйләргә.*

Авылдан яшьләр киткән, килчәккә өмет какшый. Авылны чолгап алган ямьле табигатен барлап йөри шагыйрә, басу-кырларыны иңли, эш осталарын хәтерендә яңарта. Боларны авылдан бизгән яшь буынга ничек тапшырырга?

*Барла, хәтер, барла үткәнеңне,
Ялга аны килер буынга.
Чайка аңны, чистарынып китсен,
Чайка көмеш чиймә суында.*

Шушы ук тема «Килчәгең кайда, Кешелек?», «Күмер базы» поэмаларында тагын да үстерелә. Авылның бетү сәбәпләре тирәнтен ачыла, аны саклап калу, кешеләрен барлау, аларны авыл хәтеренә беркетеп калу зарурлыгы искәртелә. Авыл бетү – милләтнең, телнең юкка чыгуы түгелме?..

*Үз телендә дәшә алмый күпләр
Үзе гомер биргән балага.
Бүген кайсы татарны син алма –
Мескенлеккә барып ялгана.*

Үткән гасырның илленче елларында яшь парларга, өйләнешү белән, налог салына торган булган. Ит, йон, йомырка, сөт салу, хәт-

та ақчалата да түлөлэр булган... Эмма яшьлэр өйләнешә торалар...
Һәм читкә чыгып китәләр. Барысының да теләге бер: еллар яхшыр-
гач, акча туплап, туган яklarга кайтырбыз. Эмма чынбарлык икен-
че шул.... Әлфия Ситдыйкованың «Күмер базы» поэмасын укыган-
да сискәнәп куясың... Балалар туа, руслашып үсәләр. Шахталар
төзелешә көрчөккә терәлгән, инде мондагы шәһәрләр дә үлеп бара.
Мәңгелеккә киткәннәр гомуми зиратка күмелә... мөселманча кү-
мелгәннәрнең дә рухлары тыныч түгелдер...

*Зират бер дә, кыйблалары башка –
Татар, урыс кабере рәттән.
Ярымайга каршы, мәрмәр ташка
Урыс побы тәре терәткән...*

Шулай да авылларны кайбер фидакарь затлар саклап кала эле.
Яңа йортлар салына, аларга карап өмет уяна.: «Күрәсезме! Ирек-
сөяр бүген / Яңа йортлар сала авылында»... Авылны яшәтү өчен
көрәшкә күтәрелүчеләргә рәхмәтебез чиксез.

Әлфия Ситдыйкова – үзен поэма жанрында сынап караган һәм
бу өлкәдә унышларга ирешкән, бүгенге күзлектән караганда, сирәк
шагыйрьләрнең берсе. Шигырь язучылар күп дибез, аларның яз-
ганнары, шигырь булудан бигрәк, шигъри парчаны хәтерләтәләр.
Поэма кебек фикер киңлеген сораучы, күп көч таләп итә торган,
чиксез ижат потенциалы барлыкны раслаучы жанрга егетләр эше
дип караучылар бар иде. Инде хәзер андыйлар да сирәгәя. Әлфия
Ситдыйкова – дистәдән артык поэма язган шагыйрә. Лирик-фәлсә-
фи стильдә, озын тезмәләр түгел, ә конкрет сюжетлы, гомумиләш-
терүләр белән, образ-персонажларның эш-гамәлләрен күрсәтеп,
төрле символ, сурәтлелектә лирик накалны югалтмыйча, тасвирда
ездән чыкмыйча, нык кул белән эпик планда язылган әсәрләр алар.
Шагыйрә сәяхәт итәргә ярата. Шунның нәтижәсе буларак, татар поэ-
зиясенә офыгын киңәйтәлек яңа әсәрләр туган. «Абай илендә»,
«Кырым көндәлекләре» кебек әсәрләрен күз алдында тотып әйтү-
ем. Ул һәр әсәрендә укучыны күз уңында тота, һәр шигыре, поэма,
балладасы укучы белән сөйләшү төсмерен ала. Шуңа күрә дә ша-
гыйрәнең күңел дулкыны укучыныкы белән тәңгәл киләдер. Төрле
очрашуларда аның шигырьләрен яратып тыңлыйлар, китапларын
сорыйлар. Ижат кешесенең бәхете менә шул инде.

2016 ел.

«Йөрәгемә яфрак сыена»

Әле менә шушы көннәрдә генә кулыма бер шигырьләр жыентыгы килеп керде. «Йөрәгемә яфрак сыена». Шагыйрә Әлфия Ситдыйкова үзенә китабын эң шулай исемләгән. Китапның тышлыгынан дустанә, мөлаем, жылы карашлы көлөч Әлфия үзе елмаеп карап тора.

Китапның бизәлеше үк күңелдә матур, жылы хисләр уята. Яшел фон, төсләр гаммасы уңышлы гына кебек... Укучыны шунда ук үзенә жәлеп итә һәм китапның башка битләрен дә ачып карыйсы килә, ниндидер серле дөнья үзенә дәшә кебек. Менә китапның титул бите... Рәсеме матур гына, бик романтик. Күңелдә матур уйлар артканнан-арта. Китапның алдагы битенә дә бармагымны куюм, ачам, укыйм. Рәшит абый Бәшәр аңа бик эчтәлекле итеп сүз башы язган.

Кем ничек укыйдыр китапны? Ә мин, китапханәче гадәтем беләнме, башта китапның соңгы битләрен ачам... Бу матур китапны эшләүдә тагы кемнәр көч куйды икән, нинди осталар, рәссамнар кулыннан үтте икән? – дим.

Макет остасы һәм рәссам-бизәүче Наил Хөрмәтов китапны бөртекләп, жиренә житкереп, тырышып эшләгән.

Китап дүрт бүлектән тора. Бүлек рәсемнәре дә бик уңышлы гына килеп чыккан.

Китап «Хисләрем канаты» дигән шигырь белән башланып китә. Бу шигырь юллары үзеннән-үзе мине көйгә салыгыз әле дигәндәй жырылап тора. Гомумән, Әлфиянең күп кенә шигырьләре – жыртекстлары дип әйтер идем мин. Аның кайбер шигырьләренә көйләр язылган да инде – Флүрә Талипова аның шигырьләрен көйгә салып, аларга икенче сулыш өргән.

Әлфиянең тематикасы күптөрле. Бер тема да аны читләтеп үтмәгән. Күңелендә берәмтекләп жыелган моңнарын, сагышларын, шатлыкларын ул шигырь итеп ак кәгазь битенә күчерә барган. Әниләр темасы... Үзенә әнисенә багышланган «Тимә, сагыш» шигыре эң шундыйлардан берсе. Ул бит әле үзе дә әни – бер кыз, бер ул үстерә. «Кызым Зөлфиягә», «Улыма хат» шигырьләре үзенә кадерле кешеләренә багышлап язылганнар.

Бу дөньяда барган мөгънәсез сугыш хакында, барлык аналарның йөрәген сызлаткан, улларын-газизләрен югалткан аналарга багышлап язылган «Жавап ээлим» шигыре дә бик эчтәлекле, гыйбрәтле. Шулай да мин Әлфияне мөхәббәт шагыйрәсе дип әйтер идем, чөнки аның бик күп шигырьләре мөхәббәт турында. Әлфиянең лирик герое – дөньяга, кешеләргә, табигатькә, жир-анага гашыйк кеше. Аның шигырьләре гади тел белән, аңлаешлы, көйле, жылы, эчкерсез язылган. Күпшылык, ясалмалылык юк аларда.

Менә шулай бик жылы тәэсирләр калдырды Әлфиянең шигырьләре. Тагы да матур-матур шигырьләр, жырлар көтәбез.

2003 ел.

Рәдиф ГАТАШ,
шагыйрь, Габдулла Тукай исемендәге Дәүләт премиясе лауреаты

Шигырь күзләрендә сөю һәм наз...

Шигырь язучы хатын-кызлар күп, ә шагыйрәләр – аз, диләр.

Шагыйрә Әлфия Ситдыйкованы исә мин тиз кабул иттем: бөтенләе белән жаныма якын иттем дип тә әйтә алам. Нигәмә? Үзем дә аңлата алмаслык бер ышаныч, ягымлылык, наз тулы дөньяга теләктәшлек, иш күрәп үз итү, шагыйрәнең ихлас хисләренә, табигатьнең үзе кебек саф, садә сүзләренә кушыласы килү, туган жиргә, кешеләргә һич бетмәс-үтмәс мөхәббәте белән күңелдә кабат үзем дә яңару кебек кичереш-халәт белән очраштым мин. «Жанда кабынган учак» та, «Йөрәгемә яфрак сыена» (китап исемнәре дә нинди ягымлы, жанга ятышлы бит!) исемлесе дә минем әйбәт шигырьдән һич тә туймаган, гел сусаган жаныма бер тансык сусын – сут булып ятты, дия алам.

«Бер жылы сүз» һәм «Өр-яңа котлаулар» кебек, «специфик» характердагы «массаларга аталган» китаплары да шагыйрәнең тулаем күңелдә туган матур сурәтен һич тә үзгәртмәде; юк, киресенчә, тормышчан бер нечкә аһәң-наз, нәкъ менә хатын-кызга гына хас бер яктылык, кайгыртучан жылылык, ярату белән өрәтелгән ак күңел, дога-фатихалар тулы милли жан-калеб иясен тулыландырып күрсәтте бугай.

«Вөждан күзлэре» дип аталган кулъязмасында да Элфия ханымның мөлаем портреты шулай жанлана: кешелэргә ак теләкләр белән жылы сүз иясә – шагыйрә биредә дә үзенә тугры: шигыренен күзлэре мөлдэрэмә, алар – сөю белән тулы, алар наз, вәгъдә, бәхет көтүдән аз гына сагыш белән каймаланган, эмма анда – мэхэббәт, сүрелмәс, кимемәс ялыкын, мәңгелек Сөю уты... Йә, шул күзләр карашы алдында эчендә шагыйрь жаны – вөжданы булган кеше ничек тыныч калыр? Уйландыра, уята, уйда яндырып «уйдыра» мине бу «вөждан күзлэре»; билләһи, бу шулай...

Элфия – Актаныш төбәге, Күжәкә авылы кызы. Пучы мәктәбен тәмамлаган. Аннан соңгы тормышы Чаллы белән бәйләнгән. Һәм, «Күңел» радиосы белән! Табигый да: шагыйрәнән күңеле язганнарында шәрран яра ачык бит, һәм, шунда аның хисләр, хыяллар биографиясе... Һәм, шулай дип әйтергә яраса, язмышлар яры, «мэхэббәт географиясе» дә! Барсы да үзен үстөргән матур табигатьле, бик күп талантлы кешеләр бишеге – Актаныш белән бәйләнгән. Аның авыллары, елга-чишмәләре, урман-кырлары белән... Шул як Кояшы, ае белән туган аның шигырьләре, аларда – гөлләрнең хуш исе, әрәм тәме катнаш моң һәм бабайлар васыять иткән туган туфракка тугрылык, нигезне изге санау кебек әдәп-әхлак иманы, мәңгелек Моң... Менә нинди ул Актаныш ягында канатланган шигъри күңел тәрбиясе! Һәм мин, бу якларның күптәнге гашыйгы, һәр яңа талантка хәрхәһ булган якташ шагыйрь – яңадан бу дөнья белән очрашып әсэрләндем, гүяки хисләремдә яшәрем. Ихласлыкның энә шундый көчә бар, туган телнең шулай тетрәндерә торган сихри тибрәнешләре, моң-аһәңнәре бар. Көен генә боза күрмәсеннәр, тупас куллар белән генә кагылмасыннар. Яшермим, Элфиябездә тормышның – «быт»ка якын күренешләрен шигърь итәсе килеп, проза белән очрашкан моментлары да очрый, кабатланулар да... Бөтен авыл атамаларын да жыр итү теләге дә сизелеп куя... Эмма тулаем күңел эзләнүләрендә ул энә шул ихлас жыр-моң белән еш кавыша..., үзе дә сизмәстән, канатлана, оча, яңача яңгырый ала. Димәк, шагыйрәдә – жырга якынлык табигый рәвеш тә бар, ул – көй сорап яши, дәвам итә. Шул юлга тугры булуын теләргә генә кала. Тумыштан ярату, мэхэббәтне олылау сәләтенә ия Элфия бу изге хискә ышанычын мәңге югалтмас дип уйлыйм. Ышаныч – шигърьнең һәрчак Вөжданлы, Сөю уты янган күзлэре... Якты күзләр ул!

Яз, шагыйрә, ян, үзең булып кал!

2005 ел, декабрь.

Ләйләләр телгә килсә...

Бу китап – минем уемча, гадәти булмаган, яна, бер тыннан язылган – шикләнми әйтәм – бер сулыштан укыла торган мэхәббәт китабы, жан эзләнүләре китабы. Әйе, назга сусаган нәфис жанның ихлас якты хисләрен, хыялларын каләм-кәгазьгә ышанып тапшыруы ул! Ә каләм инде, Кандалий бабабыз язганча, «фаш итсә бөтен галәмгә?». Шулай, ихтыярсыз сокланып, исең китеп карыйсың эчкерсез, яшерен хисләрен бар дөньяга, курыкмыйча, шәрран-яра белдерерлек көчләр тапкан олуг хисләр иясенә, алдаусыз күңел эзләнүләренә... «Гадәти булмаган», дигәнәбезне дә берәз шәрехләп үтик. Чыннан да, бу китап (ә ул шигъри юнәлешә буенча тәкълид китабы бугай) ниндидер бер реаль яшәү, жир чынлыгы яки конкрет мэхәббәт тарихы түгел, ә бәлки нәкъ менә идеал булырлык сөю эзләгән хатын-кыз жанының гажәеп серле, без белмәгән сихри, чиксез көчә чагылышы ул. Аңлатыбрак әйтсәк, китап – бер замандаш чал шагыйрьнең «яшь» мэхәббәтнамәсенә – сайланма хисләр романына юлыгып, аны тирән кичереп укып, лирик геройны чын хатын-кызларча, йөрәк белән аңлап, иш итеп, аның лирик герое – «Мәжнүн»енә яңа «Ләйлә»нең читтән язган хатлары, каләмдәшенә үз женесе исемнән еллар аша жавабы...

Башкалар жанына тирән үтеп кереп, аңлап, кушылып яну һәм эчкерсез саф хисләрдән матур тәкълид китабы тудыру өчен Шигъриятне, Кешеләрне, башка Каләм ияләрен югары кимәлдә ярату таланың булу кирәктер, мөгаен. Бу – сирәк йөрәкләр бәхете.

Шигърь тарихында шагыйрьләрнең шагыйрәләргә багышлап сөюнамәләр язуы табигый хәл булган. Яки, киресенчә, шагыйрәләрнең бу мәсьәләдә «активлыгы» (Ахматова, Цветаева исемнәре хәтергә килә). Ә бездә? Ләйләләр авазы күптәнме әле яңгыраш алган? Уйлыйк... Үз замандашларыбыздан бик әйбәт шагыйрәләребезнең, әйтик, С. Сөләйманова, К. Булатова, Л. Шагыйрьжан, яшьләребездән Л. Янсуарларның мәгълүм цикллари, мэхәббәт шәлкемнәре (поэмалари) уемда жанлана. Әйе, андый ихлас йөрәк дәфтәрләренә бүген дә еш юлыгабыз! Ләйләләр күптән безгә тиң бу бабта...

Әй, хатын-кыз атлы илаһи да һәм жир баласы да булган, мәңгелек сер, и үзең үк шигърь – жырдай тетрәндергән нәфислек, гүзәллек дөньясы!

Син – халкың өчен тарихи эрнүләрне милли гамь касәсеннән даими эчеп тә барыбер горур исеменче саклап киләсең. Өстәвенә ир-атларның (шагыйрьләрне әйтүем) чуар йөрәген дә аңлап, хэтта аңа кушылып, бер жанга әверелеп, үз булып яши алу халәтенә ия бит син, Хауабыз таифәсе! Бу үзе үк, хатын-кыз дигән олуг затның матурлык белән бергә дөнъяны саклау, яшәтү, дөвам итү миссиясе түгелмени?

Чаллыда яшәүче шагыйрәбез, инде берничә жыентыгы булган Әлфия ханым Ситдыйкова да моны яхшы беләдер. «Назга сусау» исемле бу яңа китабы кулъязмасы энә шундый сөенчле хисләр уятты. Башкалар да моңа кушылып дип ышанам мин.

2006 ел.

Галимжан ГЫЙЛЬМАНОВ,

*язучы, Абдулла Алиш исемендәге әдәби премия лауреаты,
Татарстан Республикасының атказанган сәнгать эшлеклесе*

Ижатында язмыш бар

**(«Туган якның ике чишмәсе» –
«Два родника родной земли» китабына сүз башы)**

Миңа үз гомеремдә бик күп шагыйрьләрнең олы әдәбият майданына чыккан мизгелләрен күрергә туры килде. Әмма араларында: «*Мин бәхетне эчәм бүген / Кушып кыргый балга*», – дип, кайнап торган тормыш, дөресрәге, язмыш эченнән калыккан каләм ияләре сирәк булгандыр. Әлфия Ситдыйкова – энә шундый шагыйрьләрдән. Аның өчен ижат язмыш кебек, мэхәббәт кебек – бер ачы да бер татлы:

*Учымда төн. Ак кәгазьгә
Тама илһам тамчысы.
Бөтен жанны айкан ала
И бу илһам ачысы!*

Билгеле инде: шагыйрь каяндыр көч алып яшәргә тиеш. Аның бу көч-егәрлекне бирердәй табигый һәм рухи чыганаclarы булыр-

га тиеш. Элфия Ситдыйкова өчен ТУГАН ЯК – шундый чыганақларның берсе:

*Әрем исе, татлы сағыш булып,
Күңелемә кереп урын ала.
Бертуктамый бәллүр бишегеңдә
Тирбәләм мин – һаман сабый бала.*

Туган жир – шагыйрә өчен матур сүз яки хатирә генә түгел. Аның өчен туган жир – сихри көч тә: «*Һавадагы сөт исеннән / Күк исереп йолдыз ата*», кендек әбиләрнең изге догасы да, аналарның таң жиледәй йомшак кулы да, қояш яқтысын қапларга тырышқан «*кара хәбәр*» дә, «*күңел түрәннән шытып чыгып, хәтер каберенә тамган гөлләр*» дә, «*йөрәк тулы зәңгәр моңнар*» да, «*канатларын қагып, мәңгелеккә таулар ягына очып киткән бөркет*» тә, су баса дип күчерелгән күрше авыл шәүләсе дә...

Яшәү өчен, димәк, ижат өчен дә, иң күп көчне шагыйрь СӨЮ-МӨХӘББӘТтән ала. Шулкадәрле үк аңа бирә дә. Дөрөсен генә әйткәндә, аның бөтен яшәеше мәхәббәттән, ижаты сөюдән тора. Ул мәхәббәттә яшәми дә кебек, ул анда яна, дөрли... Аның бу халәтендә мәхәббәт белән ижат, кавышу белән аерылышу, бәхет белән сағыш бергә яши:

*Тезелде сүзләр кәгазьгә,
Киткәндә синең яннан.
Үзем китеп барсам да бит,
Жан белән синдә калам!..*

Элфия – шагыйрәнең сөюе чын шагыйрьләрчә. Ул язмыш ихтыярына буйсынып яшәүче, бары тик яздан, наздан гына торган жан түгел. Аның тынғысызлыгына һәм дуамал дәртенә бер генә сөю дә аз, ләкин ул һәр сөю саен сафлана, яктыра гына бара. Шуңа күрәдерме, аның гыйшқы бүтән беркемнекенә дә охшамаган:

*Кыргый идем, тансык идем,
Көткәнеңне белдем.
Үз-үземнән оялсам да,
Бүген сиңа килдем.*

Шагыйрәнең яшәеше, ижаты өчен тагын бер чыганақ – тирә-яктагы кешеләр. Ул кешеләр тудырган дөнья. Бу дөньяда шатлык

та, сагыш та гаять күп, өмет белән өметсезлек тә житәрлек... Боларның барысы да бер сүз белән МОҢ дип атала:

*Кем ярасын кем дэвалар,
Жанга тоташ моң тулгач?
Жиргә килгән һәрбер кеше
Ул – яралы сандугач...*

Шагыйрә яши, ижат итә. Ул шулай язмыш тудыра. Бу язмыш юлы көзгә якынлашып килсә дә, ул яшьлек дәртен, хыял-омтылышларын саклап кала белә. Бу яклап Әлфия Ситдыйкованың шагыйрәлеге тагын бер мәртәбә сынала кебек:

*Гомер үткән, көзгә кереп барам,
Чык тамчысы минем күзләрдә.
Бала чакның якты ал кояшы,
Төсле күбәләкле ямьле жәе
Озата бара алтын көзләргә...*

Әйе, чын шагыйрәлекне сынап карауның бер генә юлы мөгълүм: бу каләм иясенен эсәрләрендә тормыш гаме, яшәү мөгълүбә бармы? Нич икеләнмичә әйтергә мөмкин: Әлфия Ситдыйкованың шигырьләрендә чын мөгълүбәсендә гомер һәм язмыш кичерәсен, яшисен. Чөнки тоясын: гүя аларда кешелекнең бөтен борчу-гаме, хыял-омтылышлары, иң мөһиме, олы мөхәббәте тупланган.

Әлбәттә инде, камиллекнең чиге юк. Шигъри осталыкка, образлылыкка, поэтик тоемчанлыкка өйрәнәсе дә, өйрәнәсе әле. Камиллеккә омтылу да чын шагыйрәләр халәте. Әлфия Ситдыйкова ижатында бу үсеш күзгә күренеп тора: шигырьдән-шигырьгә, фикердән-фикергә, хистән-хискә ул өлгерә бара. Үсә, камилләшә, эмма беренче шигырьләреннән үк тапкан төп хисне – шигъриятне шигърият иткән тойгыны югалтмый, аның бер тамчысын да түкми-чәчми саклап кала белә:

*Инәдән жәп үткәргәндәй,
Сагышларда жәнны сыным!*

Әйдәгез, тормышка, яшәешкә үтә дә сизгер шагыйрә ижатына ак юл, якты сагыш телик! Калганы – язмыш мәсьәләсе...

2007 ел.

Сирень ЯКУПОВА,
шагыйрә, Сажидә Сөләйманова
исемендәге әдәби премия лауреаты

Тугандыр ул моңга уралып

*Хушлаштың да китеп бардың,
Аерылу авыр бит...
Кузләреңнең нурын
Йөрәгемә салыйм,
Тукта, дустым, сабыр ит!*

Шау-шулы, ис-төтеннән зәп-зәңгәр завод цехында минем, егерме яшьлек авыл кызының, йотлыгып, әсәрләнеп шушы искиткеч моңлы жырны тыңлап утыруым хәтеремдә. Жырлаучысы – хезмәттәшем, үзем кебек гади авыл егете Мирзахит. Хәер, үзәкләрне өзәрлек моңы күпме вакыттан соң да колагымда яңгырап торырлык булгач, бу илаһи тавыш иясен гади егет кенә дип атау дәрәс булмастыр. Ул – туган жире чишмәләренең чыңын, кырлар-урманнарының шавын, чәчәкле болыннарының хуш исен түкми-чәчми күңелендә йөртүче һәм дә аларны, моңга төрөп, минем кебек олы калага килеп адашкан жаннарның сагынудан саргайган йөрәкләренә шифалы бәлзәм итеп ягучы тылсымчы булгандыр, мөгаен...

Кем уйлаган, чирек гасырдан соң язмыш мине шул тылсымчының бертуган апасы белән очраштырыр да кабат, яшь чагымдагыдай, моң чоңгылында бөтерелергә мәжбүр итәр дип? Чыннан да, шагыйрә Әлфия Ситдыйкова белән танышкан көннән алып, минем күңел иксез-чиксез шигърият дингезендә йөзүче корабны хәтерлэтә. Моң, хис, наз тулы сүз-дулкыннар уйнап торган ул дингезгә карап, ирекседән, бу мөгжизаның чишмә башы кайда икән, дип уйлыйсың. Уйлап та өлгермисең, серле дулкыннар, күңелең сак кына кагылып, соравыңа җавап та пышылдый:

*Мин дөнъяга туган чагымда ук
Туганмындыр моңга уралып...*

*Сандугачлар моңы сеңгән талдан
Әткәй үргән миңа бишекне...*

*Кичке уен, Сабантуйлар күрке,
Моң чишмәсе әнкәй тавышы...*

Әйе, шулайдыр. Башкача булуы мөмкин дә түгел. Тик Әлфия шигъриятенәң ярсып дулаган, давыллы чакларын да күргәнем бар минем. Бу халәте нидән икән соң?

Бу юлы дулкыннар җавапны пышылдап түгел, ә замана ярларына кага-кага, күкләргә аша-аша, бар галәм ишетерлек итеп кычкыра:

*Кешелекнең кулларында
Җир-ананың җаны көйри!*

*Сулар һава җитми, оя түзган,
Ничек түзсен бөркет кайгыга?..*

*Илен, динен, үз милләтен саткан
Аңлыймы соң?!*

...Күңел корабым сабыр гына гамь дәрҗасының тынычланганын көтә. Нәм шәфәкъ нурларында алсу мәрҗәндәй жемелдәгән дулкын-бишектә янәдән дә җай гына тирбәлә башлый. Инде мәнҗелек Сөю көенә:

*Сызылып аткан таңга охшап җанда
Сөю туып килә...*

*...Юк, тезләнмә минем алларымда,
Мин тезләнеп үбим җаныңны...*

*...Үлемне дә җиңеп, йолдыз булып,
Кабынымын кабат синең өчен...*

Синең өчен... Синең өчен... Сөю өчен... Колактарда, әй лә, йөрәкләрдә таглы кайтаваз булып яңгырап торган бу аһәңнән бар дөнья яктыра. Өмет жылкәннәрен киереп искән бәхет жиле кагылудан, йөзләрдә серле елмаю уйный...

Бу әле минем Әлфия Ситдыйкова тудырган шигърият динҗезендә үткәргән берничә мизгелем генә. Ә ул динҗез, әйткәнемчә,

иксез-чиксез, гажәеп бай һәм тирән. Ин сөендергәне – һәр күңелгә, һәр татар жанына аның киңлекләре ачык. Дөрестән дә:

*Йодрык кадәрле йөрәккә
Диңгезләр сый икән.*

Шагыйрә йөрәгенә бигрәк тә...

2007 ел, август.

Мансур САФИН,
*писатель, лауреат премии имени
Шайхи Маннура, Эдуарда Касимова*

Рекомендация

Талантливую татарскую поэтессу Альфию Ситдикову знаю с 1970-1980-х годов по совместным занятиям в городском литературном объединении «Лейсан» и участию в камазовских литературно-музыкальных вечерах. Я, будучи руководителем Набережно-челнинского Бюро пропаганды художественной литературы Союза писателей ТАССР, всегда находил понимание с её стороны и радовался её активному участию в творческих встречах, проводимых с горожанами и жителями сельских районов Нижнего Прикамья. Уже тогда её стихи с любовью воспринимались читателями и слушателями.

Первые стихотворения А.Ситдиковой были опубликованы в ноябре 1977 года в газете «Кама таңнары» («Камские зори»), а затем и в других изданиях Набережных Челнов и Казани. Именно в те годы я обратил внимание на её стихи и, став первым их переводчиком на русский язык, сделал первые подборки произведений Альфии.

Первая книга стихотворений поэтессы «Йөрәгемә яфрак сыена» («Листок льнёт к сердцу моему») увидела свет в 2003 году в Автограде и пришлось по душе татарским читателям. Ныне она – автор десяти книг стихов и поэм. Стихи глубоко лиричны и полны философского содержания:

*Соловью – гнездо, любовь – поэту
Надобны, чтоб жизнь была светла.
Воду родниковую пьёт ветер
Из ладоней вешнего тепла.
Кто кого поймёт, да кто излечит?
Чаша грусти всё полней...больней...
Каждый человек на этом свете –
Раненный судьбою соловей.*

(Здесь и далее переводы М. Сафина)

Стихам А. Ситдиковой характерна яркая метафоричность, которая завораживает и влюбляет в себя читателя:

*Ты, любимый – неспетая песня.
Вместе ль музыку к ней писать?
Полюби меня бабочкой вечной,
Сев на вешнего сердца цветок.*

Поэтесса, как и положено ей, живёт тревогами и заботами, надеждами и радостями своих современников:

*От нежности жаркой тает душа.
Солнца камче, мир, доверься! –
Жемчугом Счастья блеснув, чуть дрожа,
Капля любви вошла в сердце.*

Альфия Мирзануровна не только лирик, но и поэт-песенник, автор более двадцати песен, многие из которых стали популярными.

Учитывая то, что Альфия Ситдикова постоянно работает над совершенствованием своего творческого мастерства и занимает активную жизненную позицию, считаю, что она достойна быть членом профессионального Союза писателей.

*Для вступления в профессиональный Союз писателей.
2007 года, 11 сентября.*

Николай АЛЕШКОВ,
*поэт, лауреат республиканской
литературной премии имени Г. Державина*

Где живёт счастье

Со страниц этой книги две женщины, две поэтессы проникновенно говорят нам о том, что счастье живёт в душе. И не надо спрашивать, из чего складывается женское счастье. Конечно, из любви. Но легко ли душа обретает любовь?

*Я пришла к тебе, прошагала века,
Я заблудилась в тебе... –*

говорит Лейла Меджнуну.

*В глаза твои взглянув, я забредаю
В глубь моря... –*

продолжает она. Какой же должна быть жажда любви, чтобы прошагать века? И оцените смелость женского сердца, его способность к самопожертвованию, ведь забрести в любовь, как в глубь моря, рискованно, ибо на море случаются девятибальные штормы.

Но все страдания и муки искупаются божественным светом взаимности, и тогда возникают признания, от которых суровому мужскому началу не устоять:

*Ты – мой светлый сегодняшний день,
Моё прошлое и грядущее..*

*Твой взгляд – душа, как факел, возгорит,
И в сердце вспыхнет отсыревший порох...*

Ох, уж эти обворожительные восточные мотивы! Хочется читать, не останавливаясь, хочется слушать и слушать признания из желанных уст – порох-то ведь и в тебе не отсырел, добытчик, защитник, муж и отец! Ответь огнём на огонь, видя:

*А по плечам тихо платье стекает,
Освобождая прекрасное тело!..*

Обо всём этом рассказывает своим читателям Альфия Ситдикова? Не менее страстно и взволнованно вторит ей Вера Хамидулина? Она прослеживает женскую судьбу с момента рождения? Детство – это «край, где счастье безмятежно». Но в безмятежность и природа, и Творец вносят томление духа, ноту тревоги и смутного ожидания, постепенно подготавливая девочку к подвигу слияния с мужским началом, к подвигу материнства, к пониманию того, что «любовь – красивая мелодия!» Но не только это. К сожалению, и юная принцесса рано или поздно, но неизбежно переступит тот порог, за которым

*Осень раздевается красиво,
Сбрасывая золотой наряд!
Почему ж убого и тоскливо
Рощи обнажённые стоят?*

Быть готовой к этому – подвиг не меньший. Любовь иногда покидает своё жилище, и это – трагедия:

*Где-то там далеко-далеко,
Где-то там за дождями, снегами
Было сердцу тепло и легко,
Мы любви нашей песни слагали.
Но ушла в никуда чистота.
В закоулках ушедшего лета
Заблудилась любовь... А душа,
Словно нищий, в лохмотья одета.*

Но как катарсис, как очищение, есть и преодоление трагедии. И женщина, красивая, всё познавшая, уверенно завершает исповедь:

*Я судьбу благодарю,
Не ругаю, не корю.
У других бывает хуже.
Что, неправду говорю?..*

*Я друзей домой впускаю,
Хлебом-солью угощаю,
И, как нитку сквозь иголку,
Все печали протащу.*

*Будет светлой жизнь моя,
Как в ажуре кисея,
Дом мой будет полной чашей.
Будем вместе: ты и я...*

И несколько слов в заключение. Анна Ахматова когда-то воскликнула: «Я научила женщин говорить, // Но, Боже, как их замолчать заставить?» Конечно, в этих строках – добрая, лукавая ирония. Дескать, ничто не заставить! И – слава Богу! В женской поэзии есть особая мудрость – мудрость примирения двух основополагающих начал. Женская поэзия – это тот белый платок, которым жена или мать останавливают распрю, междоусобицу. Замечательно, что в нашем конкретном случае это понимают не только Вера Хамидуллина и Альфия Ситдикова, которых озарила прекрасная идея перевести стихи друг друга, но и издатели, выпустившие их замечательную книгу на двух государственных языках Республики Татарстан. Бик зур рахмат!

2007 год.

Вахит ИМАМОВ,
*язучы, Габдулла Тукай исемендәге
Дәүләт премиясе лауреаты*

Тәкъдимнамә

Әлфия Ситдыйкованың исеме Чаллыдагы матбугат битләрендә әле 1980 еллар башында ук күренә башлаган иде. Әлфиянең тәүге шигырьләренә Кадыйр Сибгатуллинның да гашыйк булып йөргәнән, аңа киңәш-уңыш иткәннәрен хәтерлим. Ләкин, әллә шул гаилә мәшәкәтләре беләнме, әллә кыюлык-әрсезлек житмәгәнме, Әлфия байтак еллар буена үзенә шигырьләрен мөстәкыйль жыентык итеп туплый алмый йөрде. Ниһаять, фәкәт 2003 елда гына Әлфия Ситдыйкова Чаллыдагы КамАЗ типографиясе базасында төзелгән «Газета-китап нәшрияты»на үзенә тәүге жыентыгының кулъязмасын китереп бирде. Күренекле балалар язучысы Рәшит Бәшәр редакторлаган «Йөрәгемә яфрак сыена» дигән тәүге китабы шулай дөнья күрде.

*Сагыш чышмәләре безнең
Куңелгә коя икән.
Йодрык кадәрле йөрәккә
Диңгезләр сыя икән, –*

дип язган шигырь юллары әле үзләре үк Әлфиянең ижат мөмкинлекләрен һәм ижатының дәвамлы буласын кычкырып тора иде. Нич ялгышмаганбыз, озак көттермәстән, Әлфиянең «Җанда кабынган учак», «Хисләрем канаты – Күжәк», «Назга сусау» шикелле яңадан-яңа шигырьләр жыентыклары пәйда булды. Рәдиф Гаташ, Лилия Газизова, Сергей Малышев кебек шагыйрьләр дә Әлфия әсәрләренә, аның ижатына мөхәббәтләрен белдерә башладылар.

2007 елда, кыюланып китеп, Әлфия үзе кебек үк Чаллы каласында яшәп рус телендә ижат итүче Вера Хәмидуллина атлы шагыйрәнә әсәрләрен татар теленә тәржемә итеп каләмән чарлап күрсәттә. Әлфиянең Вера тарафыннан русчага, Вераның Әлфия тарафыннан татарчага тәржемә ителгән шигырьләре шул ук 2007

елда Татарстан китап нәшриятында «Туган якның ике чишмәсе» дигән исем астында аерым китап булып нәшер ителде. Сүз дә юк, һәр ике шагыйрәне дә илһам чишмәсе, шигърият чишмәсе дип тану иде бу.

Әлфиянең соңгы еллардагы ижат активлыгы бик тә сокландыра. Шигъриятен әүвәл күбесенчә мэхәббәт шигърьләре һәм лирик хисләр белән генә башлап китсә, Аллага шөкер, Әлфия соңгы елларда милләтебезнең жиһандагы урыны, аналарга явыз сугыш китергән бәхетсезлек, яшь буынның киләчәк язмышы турында кайгырту-уфтану биеклегенә дә менеп җитте. Әлфиянең татар шигъриятендә Сажидә Сөләйманова, Эльмира Шәрифуллина кебек шагыйрәләр биеклегенә җитүен һәм әдәбиятта фәкать ул үзе генә салган авазын ишетәсе килә. Алдагы шигъриятте белән ул ижат мөмкинлекләрен раслады. Киләчәгенә дә ышанам. Шуңа күрә, рәхәтләнеп, Әлфия якташыма Татарстан Язучылар берлегенә керү өчен тәкъдимнамә бирәм.

2008 ел.

Нәжибә САФИНА,
шагыйрә

Каршылык көчен буйсындыр!

«Җиргә килгән һәрбер татар ул – яралы сандугач», дип татарның инде ничә гасырлар буге читлектә әрнүенә ишарә ясыйсым килә. «Туган якның ике чишмәсе» китабын кулымнан төшермәгән идем әле, «Казан утлары»нда бер уч шигърьләрең килеп чыкты. Аларын да укып чыктым да уйларга чумдым. Алай гына да түгел, жаным туктаусыз бәргәләнгән, хис вә акыл бәхәсләшә башлады. Ошбу халәтемнән качар өчен шигърьләреңне кабат-кабат укыдым да күнелемдә «каршылык көче» дигән фикер шытып чыгуын тойдым. Инде шушы фикерне ни тудырганын аңларга тырышам: бу очракта каршылык көче нидә? Кинәт күз алдыма шаулап аккан елганың каршылыкка очрап аягүрә чорына басуы дигән манзара пәйда була. Күпме еллар, гасырлар буге тыючы көч булып торган ярлар бер

мизгелдә жимерелеп төшә. Көчле агым юлына кешеләр тагы каршылыклар куя – тегермән, электр станцияләре. Кеше шулай каршылык көчен файдалана, үзенә хезмәт иттерә һәм... яши. Табигатьтә шулай. Ә без, безнең шигърият кайда, нинди көч чыганагы хисабына яши? Табигать кануннары колы булганга гына шигърият жанга мунча түгелмени? Димәк, һәр шагыйрь каршылык көчен үз файдасына эшләтә, хезмәт иттерә белергә тиеш.

Әлфия Ситдыйкова! Син бәлки: «Ни әйтергә тели соң бу Нәжибә апа, кай тарафка борырга тырыша уй агымын?» – дип сәерсенеп тә калырсың. Тик мин әлегә синең шигъри дәрьянда, шул дәрья дулкыны ихтыярында йөзеп йөрим. Шушы дулкын тәэсире тудырган уйларымны кәгазьгә генә төшерә барам. Тик синең шушы хатны укырга тиешле миннән яшрәк шагыйрә икәнненә истә тотып, шуны искәртеп куюны кирәк таптым: «Сезне тиргиләрме, мактыйлармы – сез моңа тулаем битараф булырга тиеш... Сездә язучы өчен иң мөһиме – талант, оригиналь фикерләү бар, бу сезгә үзегезне өйрәтүчеләрдән дә, хурлаучылардан да азат булып, бар рухи көчегезне ижатка гына бирү өчен бик тә житкән. Бернигә карамый, нинди бар, шундый булып калыгыз, һәм – ышаныгыз! – мактый башлаячаклар, әгәр сез үзегез теләсегез, мактаячаклар». Болар заманында Максим Горькийның Вениамин Каверинга язган сүзләре. Күрәсен, алар миңа да тәэсир иткәннәр, мактау-хурлауларга, исемданга мин тулысы белән битараф. Минем өчен иң зур бүләк – жан агымының каршылыклардан да көч алып алга омтылуы. Әдәбиятта шундый көч чыганакларының иң зурысы – тәнкыйть. Тик шагыйрь өчен шундый көч чыганагы була алып тәнкыйть бик тә нечкә тоемлауга нигезләнгән булырга тиеш. Өстәвенә, әдәби тәнкыйть (гади укучы мине гафу итсен) ул киң катлау укучы өчен түгел, ә эзерлекле әдәбият белгечләре, әдәбиятчылар өчен. Бүгенге көндә исә бездә популистик тәнкыйть чәчәк ата. Эзерлексез укучылар һәм гыйлеме житмәгән, әдәбиятка үтөп барышлыгы гына күз салган галим язмалары чын әдәби тәнкыйтьне тәшкил итә алмый, һәм, эзерлексез укучы критерие дә чын бәя була алмый язучы эсәренә. Шуңа күрә «Иң күп укыла торган эсәр» бәйгеләрендә билгеләнгән эсәрләргә дә чын тәнкыйть үз бәясен бирергә тиеш.

Чү! Каршылык көчем, мине тиешле уй юлыма кайтар! Юкса мин әдәби эсәргә уку өчен башта укучыны эзерләргә, бүгенге яшьләр буынының безнең эсәрләргә уку, аңлау мөмкинлегеннән мөһрүм икәнлегенә турында сөйләп, без кем өчен язабыз соң, дип

тә сорарга мөмкинмен. Элфия! Син әле андый сорауны куймыйсың. Син мәңгелек ямь эзлисең. Минем күңелдә каршылык көче фикер вулканын кузгата: булса иде шундый ямь – жанга эзер маяк. Мәңгелек ямь... Ай астында ачылмаган ни бар? Кул житмәгән, уй житмәгән йолдызлар һәм... шагыйрь жаны... Менә шундый уйлар синең «Рухи дөнья» шигырендәге соңгы куплетны алып ташлады да кул да, уй да житмәс рухи дөнья, галәм шагыйрь күңеленә сокланып та, тетрәнеп тә бага. Шулай, без йолдызлы галәмгә баккан кеби. Бәхәсле уй агымыннан тагы бер тамчыны тотып алам да шул тамчы эчендәге дөньяга багам. Монысы – «Тормыш кырыслыгын тоеп» шигырендә: Сүзсез генә әрнеп, сызлап, Кайчак елый ирләр дә... Сыгылмыйлар: дөнья йөгән Илтәсе бар үрләргә. Әйе. Шагыйрь, фәлсәфәче дә үзе ничек яшәве турында түгел, ә башкалар ничек яшәргә тиешлеге турында яза икән, үз заманы өчен генә түгел, мәңгелек өчен яза, мәңгелек юлыннан атлый икән, шулай – сыгылмыйлар. Яратканнар, яраталар. Яратырлар... Ә минем Йосыф-Зөләйха, Ләйлә-Мәжнүннәрдән дә көчлерәк сөюне тоясым килә. Кеше белән бергә аның олы хисләре дә үсәргә, камилләшәргә, көчлерәк булырга тиештер ич!? Андый гүзәллекнең хет чаткысын гына тотып алса да, шагыйрь жан кояшы белән яктыртып бар дөньяга күрсәтер иде. Ә Мөдәррис Әгъләм кебек: Бирегез миңа толпар, Кешеләр, ник дәшмисез?! Мәхәббәтне аңларга Әллә артык картмы сез, Әллә артык яшьме сез!? – дип өзгәленер иде микән? Һәм син дә, заманан да сине аңлар зат таба алсаң, Бары Дәрдмәнд аңлармыни минем хәлне? – дияр идеңме икән? «Татар даны» дип башланган шигырең дә әллә күпме уйлар агымын кузгатты. Әллә күпме шик, ачу купты сиңа. Юкса бары сабан туе турында гына язасың да бит... «Көрәшчеләр белән данлы илем», дисең. Ә минем жаным бу хыялның чигенүеннән әрнеп елый. Бил бирми ул татар көрәштә, – тагы шик, тагы шөбһә жанда. Жанымда тагы Мөдәррис Әгъләмнең: «Бирмә билеңне, бирмә билеңне», – дигән кисәтү өне яңгырый. Беләсеңме, Элфия, бу шигырең чынлап та жанымны челпәрәмә китерде. Хакыйкәт һәм хөрлек, Гаделлек, Моң Мәйдан то-та татар илендә, – дисең. Ә минем: «Илендәме, әллә жаныңда гынамы? Мәйдан тотамы, әллә елап ятамы?» – дип сорыйсым килә. Син бит бүген яшисең, шагыйрә! Жан бәргәләнә дә, нидер житми. Нидер алай түгел. Инде килеп, шулкадәр дә камил, һәр ике юлы әйтәм булып китәрдәй «Сандугач» шигыренә дә бәйләнәм бит. Жиргә килгән һәрбер кеше Ул яралы сандугач... Аңладым, аңладым ник

бэргэлэнүемне: мин каршылык көчен арттырырга омтылам, ахры. Жан шул максаттан агымның эле ярларын үзгәртсә, эле каршылыклар китереп куярга тырыша. Шул рәвешчә синең шигыреңне үзенә хезмәт иттерсә тели. Минем исә: Жиргә килгән һәрбер татар Ул – яралы сандугач, дип, татарның инде ничә гасырлар буе читлектә әрнүенә ишарә ясысым килә шул. Чөнки сусыз йөзсәргә өйрәнү, йөзү бәйгеләрендә узулар бигрәкләр катлаулы бит...

Дөнья әдәбияты тарихында теоретиклар, әдәбият белгечләре гел көнкүрештән аерылып, әдәбиятны югары күтәрсә, фантастика-хыял ярдәмендә кешегә канат куярга омтылуны алга сөрәләр. Шулай булмыйча, без бит үләр өчен түгел, яшәр өчен, киләчәккә, мәңгелеккә барыр өчен кешегә, хыялга канат үстөрер өчен язабыз ла. Тик язмыш озак еллар дәвамында минем янымда сәер «Сүзлек» китабы йөрткән икән. 1994 ел булса кирәк, Төркиядән шигырь бәйрәменә Көнуглы атлы шагыйрь килгән иде. Тукай-Кырайда безнең белән бергә бәйрәм табынында утырды. Мөдәррис Әгъләм нәкъ шул шагыйрьдән соң бәйрәм тосты әйтте һәм... мине гел-гел конкретлыкта тәнкыйтьләп торучы Мөдәррис үтә конкрет һәм һич кенә дә бәйрәмчә булмаган тост әйтте: «Синең белән минем арада бик мөһим аерма бар – сез дәүләтле шагыйрь, ә мин – дәүләтсез... ничек очыным. Бер генә нәрсәгә шөкер итәбез – жанны зинданга ябып булмый». Әлфия, син канат кую теориясен хәтта кирәгеннән артык та үзләштергәнсең, ахры. Милләтеңне хыял канаты жиленә ияртергә теләү – бу шагыйрь өчен төп сыйфаттыр. Үз укучыңа бару юлларын да икеләтә көч куеп эзләү юлына баскансың. Рус теленә тәржемә ителгән шигырьләрең дә жаннарга юл алса иде. Шулай дим дә, Равил Фәйзуллинның инде яшьлегендә үк әйткән һәм жаныма бер дә чыкмаска дип кереп урнашкан сүзләре мине көйдәрәп ала: «...Жанны тәржемә итеп булмый...». Тагы уй агымы... кеше башта кемлеген үз-үзенә, аннары үзен тудырган, телле иткән милләтенә исбат итәргә тиештер. Танысалар да, сине шул кеше, шул милләт баласы дип таныячаклар бит. Юкса мәңгелеккә бер үзегне генә алып китә торган шагыйрь кемгә кирәк!» Теге яки бу милләт, аның теле түбән, кирәкми, диләр икән, моннан да түбән фикер була алмый. Алтынны ни тирәндә, ни түбәндә ятса да, эзләп табалар. Йолдызлар ни биектә, ни еракта булса да, аларга багалар. Омтылалар. Туган телебезне тел шомартып ялтыратыйк, кояш итеп балкытыйк. Шулай булса, тарих та эзләп табачак. Мәңгелек күзләре дә багачак ана. Безнең уй-хис, рухи дәрәжәбез ярлары төрки

дөнья бит. Дөньяга шул ярлар буйлап та агып чыгуның табигый юл булуын кем инкяр итәр? Шул дәрьяга керү, аларны уку, белү, кушылу кирәк безгә. Әлфия, син мин теләгән теләкләрне үзәң үк шигырь юлларыңда әйтеп бирәсең бит: Урын тапмый шашкын жаным, (шашкан түгел. – Н.С.) Очса читлегеннән, Рухым табар сине танып Тарих битләрәннән. Ө тәржемәсе ничек яңгырый: И места не найдет душа, Из клетки улетая. Найду следы твои, судьбы Историю листая. Әйе, киләчәк сине танысын дисәң, үзәң булып яшәргә кирәк шул. Өнә бит без Идегәйләрне танийбыз: Гасырларны кичеп Идегәйләр Идел-йортны барлап эндәшә, – син шуны ишетәсең. Тик ни өчендер «Жир пакылеге, ил аклыгы өчен» дигән билгесез, адрессыз сүзләр белән шигъри сүзне бозып куясың. Бәлки алар башкача язылган булгандыр, бәлки «Жан пакылеге һәм хакыйкәт өчен» булгандыр? Бәлки, бәлки. Тик ничек кенә булмасын, шигърияткә бер генә әдәби жанрның да үрелеп сугары юк. Шигъри сүз гадилегә белән – жирдә, галилегә белән – галәмдә. Аны иелә белмәгәннәр дә, оча алмаганнар да танымас. Шигырь – ул һәрчак кешегә бәхет юлламасы. Жирдә бәхетлеләр арткан саен ижатчылар да арта бара-чак. Әлфия! Синең шигырьләрең дә сөю бәхетеннән шытканнар. Тик минем жан бәргәләнүем дә шуны аңлаудан икәнәнә төшендем: милләтеңне бәхетле итми торып, сиңа чын бәхет тәтемәячәк шул. Бәхет, чын ижат бәхете – милләтеңне киләчәккә илтүче шагыйрә булуыңны телим.

2008 ел, 16 май.

Айдар ХӘЛИМ,

*язучы, Гаяз Исхакий исемендәге
әдәби премия лауреаты*

Сабантуйга кайткач...

Нигә кайткач, дидем мин үз-үземә, нигә «кайткач?» Китмичә калып булмый идемени соң?

Элфия Ситдыйкованың «Яшәр өчен килдем» дигән парчалар жыентыгының кулъязмасын укып чыккач, мин шушы гыйбарәне кабатладым. «Яшәргә килдем» «яшәргә кайттым»га тиң булмаса да, бу жыентык миндә бүгенге авыл, аның бәрәкәтле туфрагы, эчкерсез, тырыш, жырлы-моңлы халкының киләчәге өчен өмет уятты. Их, сагынып жырлар жырлаганчы, «бәпкә үләнән сагынып, кемнәр юклар, кемнәр бар икәнән барлап», атна саен кайтып-китеп йөргәнче, без, авыл үстөргән балалар, барыбыз да бердәм кузгалып, туган төякләребезгә кире кайтсак, тәрәзәләрдәге аркылы-торкылы кадакланган такталарны каерып жиргә орсак һәм алар белән мичләрне ягып жибәрәп, ялт итеп утлар кабызсак, татар милләте жәһәт кенә терелеп китәр иде дә бит... Менә шундый моңсу сагыну, әрнеш минутлары бүләк итте миңа мондагы әсәрләр. Мин авторны моңа кадәр бик нечкә шагыйрә дип белә идем, баксаң, ул үзенчәлекле чәчмә әсәрләр дә яза икән. Хәер монда, жанр ягыннан чыгып караганда, вакыт-вакыт кайсының парча, кайсының нәсер, кайсының шигырь икәнән ачыклау да кыенга киләдер. Миңа аларны аеру кирәкми дә. «Мин ышанам, әгәр дә жаны туңган кеше ул шигырьләрне кулына алып укыса, тансык назны табып, юаначак», – ди бит автор үзе дә нәкъ мине күз алдында тоткан кебек. Мин дә алардан наз алдым. Шуңа күрә дә барысын бербөтен сулыш итеп кабул иттем. Алар ижтиһатта бергә үрелеп, авыл туфрагында тере тал булып яралган, кискән саен үсә торган бер гажәеп тал-жан булып тамыр жибәргән, «авыл белән жаны тоташкан», ниндидер нечкә хисле сабый кыз-бала, житкән кыз, бала анасында гына була торган хиссияти аң белән сугарылган халәттә яшиләр.

«Инде балалар буйга үсеп житкәч, ананың карашы үзгәрә. Сабырлык бөркелеп торган төпсез күзләрдә акыл, түземлелек, бор-

чылу белән бергә шатлык һәм бәхет нурлары уйный... («Күзләр»); «Хатын-кыз көзгедәге чагылышы белән гомер буге сөйләшә, киңәшә, бәхәсләшә...» («Көзгә»); «Шәһәр жирендә биек-биек йортларда меңәрлэгән тәрәзә, меңәрлэгән язмыш пыяла аша дөнья белән сөйләшә. Авылдан килеп, туган жирне сагынып яшәүчеләр тәрәзәдән күзен алмый: танышын, авылдашын эзлиме, аңламасың...» («Тәрәзәләр»); «Кулына каурый каләм тотып дөнья буйлап сәфәр чыккан шагыйрь йөрөгөндә мизгел саен вулкан тетрәмәсә, халык күңеленә тоташучы шигъри юллар тумас иде. Тетрәү көче йөрәк каны белән бизәп язган шигърь күзләрендә чагыла. Туган илен, үз милләтен жил-давылдан саклар өчен шигъри күңелен жилкән итеп, Гамь дәрьясын кичеп офыкка таба баручы шагыйрь жанын аңлайбызмы соң без? Шагыйрь күңелен аңлар өчен шигърь күзәндәге Моңны укый алу сәләтенә ия булырга кирәктер ул...» («Шагыйрь жаны»); «Яралы күңелдән жыр агыла. Әлегә жырның сүзләрен син яздырдың. Дөресен әйткәндә, сиңең хыянәтең белән очрашканнан соң туган жыр бу...» («Соң»); «Жәмгыятьтә барган үзгәрешләренәң жиле беренче булып авылларның жанына килеп кагылды. Су баса дип күчәрелгән авылларның язмышы бүгенгә көндә бетеп килгән авылларның язмышына тоташкан. Өстән килгән карарга буйсынып, төбә-тамыры белән урыныннан йолкынды авыллар. Нигезләре белән авыл жаны, зират жаны бергә кубарылды. Әйтерсең лә, авыл кыямәт көненә аяк басты...» («Аккош жырын илтик киләчәккә»).

Менә шундый сурәти ачышлар, тетрәткеч нәтижәләр тулып ята бу әдәбият фәнендә иң нечкә жанр атамасын алган алтмышлап парча-нәсер кәргән кечкенә китапта. Теләк бай, сыгылмалы, стиль дә табигатьнең үзе һәм кеше табигатенә тәңгәл килеп гади һәм катлаулы; ул кан агышына карап кына түгел, жил исешенә карап үзгәрә дә үзгәрә; лирик герой бик нечкә кичерүчән шәхес, ул тиз нәфрәтләнә, яралана һәм кичерә белә. Бер караганда, парча кебек «нәзекәй бил»нең бу кадәр гомумиләштерү авырлыгынан билә дә сыгыладыр кебек. Аның көянтәсенә сөю генә кирәк, ә монда нәфрәт тә бар. Аңа гөлбакчалар гына кирәк, ә биредә, ясалма уңыш артыннан куып химик ашламадан корыган-кипкән, игенсез калган басулар да бар. Әйе, укучының, бу жәһәттән минем, тагын да тирәнгәрәк төшәсем, без югалткан югалтуларның социаль чирләрен ачасым, сәбәпләренә төшенәсем, гаделлекне кире кайтару өчен хәлиткеч көрәшкә чыгасым килә, әмма көянтә сыгыла-сыгы-

ла, аңа ун гына грамм йөк салсаң да, ул шартлап сынар сымак... Әмма хатын-кызның нәфис иңнәре болай да кирәгеннән артыгын күтәргән бит! Калганы безгә, ирләргә, калсын!.. Тукта, әгәр ирләр бездә сыекланып бөршәйгән булса, бу чакта нишләргә? Ирләрне бит, ничек кенә сәер тоелмасын, ир итеп үзләре түгел, аналар тәрбияли...

Менә шушы бугай инде минем бу китаптагы иң зур табышым. Нәфис, өрфия сынлы Әлфия сеңлем бу парчалар китабы белән киң үлчәмле, катлаулы прозага килеп, ирләр күтәрә алмас темаларны күтәрәчәгенә миндә зур ышаныч тудырды. Шигъриятеңне түкми-чәчми, «чәчмә әсәрләргә» – прозага килүең белән котлыйм сине, Сеңлем!..

Моның өчен синдә кирәк булган бар байлыгың бар. Шул исәптән, проза тирәнлекләренә бораулап төшә ала торган алмаз борауларың бар. Иң мөһиме – милләтең булган үлемсез мәхәббәтең бар. Саф һәм тигез мәхәббәт барда татар авылы бетмәячәк. Ул инде беркая да китмәячәк, Алла боерса.

2008 ел, 24 сентябрь.

Роза ХӘМИДУЛЛИНА,

*Муса Жәлил исемендәге шәһәр үзәк китапханәсенең бүлек мөдире,
Татарстан Республикасының атказанган мәдәният хезмәткәре*

«Сөюләрсез тормыш – буш мәгарә...»

Әлфия Ситдыйкованың «Утлы жимеш» шигъри жыентыгы чын-чынлап яндыра, сихерләндерә, уйландыра. Китапны бер дулкында укып чыктым, бүленеп укысам, нәрсәсендер югалтырмын, жимешләрнең тәмен онытырмын кебек тоелды. Әгәр дә шагыйрәнең күңеле белән шигърь яратучы бер дулкында тирбәләш алып, бер агымда йөзә икән, бу шигърьләр бәхетле. Аңа ул «утлы жимеш»ләрне татыйсы гына кала.

Шигърь кәгазь юлларына шагыйрәнең күңел халәте жимеше булып тама. Ул шул халәт агымында туа, үсә, үз укучысын таба. Шагыйрәнең күңеле моң, сөю, мэхәббәт белән тулы серле дөньядан безгә дәшә. Алай гына да түгел, күңеле аның гел чабышта:

*...Житәкләшеп уздык бүген
Балачак урамыннан.
Күңел чапты бездән алда,
Бушанып тышавыннан.*

«Житәкләшеп уздык бүген...»

Шуларга өстәп, һәр жанның мэхәббәт жимеше булып тууы хакында белдерә, дөньяга килүенең төп вазифасын искәрткән шигъри юллар тезә:

*...Мин сөюдән яралганмын,
Сөелер һәм сөяр өчен.*

«Үлчәп булмый микъдарларда»

Һәм ул, бу төшенчәне янәдән үстәрәп бара, сөю-назга сусап яшәвен дәлилли:

*...Мин сусаудан яралганмын, ахры,
Сусап яшим туган мизгелдән.*

*...Мин сөюдән яралганмын, ахры,
Сөю-назга сусый күңелем.*

*...Мин – мәңгелек сәфәрдәге юлчы,
Сөю эзләп үтә гомерем.*

«Юлчы»

Күңел эзләнүләре, уйлануларыннан шигъри тәлгәшләр булып тулыша:

*...Тели – кояш элел куя
Яктыртырга күңел күген.*

«Барыбыз да язмыш колы»

Шигъри жан алдануын да аңлый, кайтып-кайтып үз-үзенә үкенү катыш сорауларын бирә. Менә ничекләр итеп:

*...Иеләм дә утлы күмер алам,
Алданасың нигә, әй, күңел?!*

«Кызыктырып яна, дөрли учак»

Шагыйрә күңеленең үзгәрүчәнлеген аңлап эш итә. Ул, күңел түрләренә үтәчәк сүзләрне «вак иләк» аша үткәреп, төрледән-төрле чагыштырулар китерә:

*Минем күңел көзгә көнгә охшаш
Кояш, бер карасаң, елмая,
Минем күңел көзгә урман төсле –
Яфрак коя эңилләр искәндә.
Минем күңел тирән күлгә охшаш –
Тигез түгел күлнең өсләре.*

«Минем күңел»

Шул ук вакытта ул, матур чагыштырулар табып, назлы карашын яктылыкка юнәлтә:

*...Жылы назлар күңелемдә
Тыпыр-тыпыр кайта биел.*

«Йомшак куллар...»

Шагыйрәнең күңеле чиста, самими, бер дә яшерми ачыктан-ачык, һәрбер нәрсәне ничек бар шулай әйтөп, шигъри юллар аша укучысы белән серләшә:

*...Күңел сандыгымны ачтым сезгә,
Йөрәгемдә ничә яра бар?
Сез хөкемдар бүген ижатыма,
Бер жылы сүз бәлки дәвалар.*

«Күңел»

Күңеле сизгер, ул үзенең ижатына булган жылы мөнәсәбәтне сизеп яши, шигъри сүзләр белән төгәл итеп җавабын да кайтара:

*...Күпме яраланган күңел
Төзәлдә жылы сүздән.*

«Күпме яраланган күңел...»

Бу шигърьне укуны дәвам иткәндә шагыйрәнә күңелнең арфадан да нечкә булуын тоясын:

*...Күңел – арфа. Киерелеп-чыңлап
Өзелергә эзер һәр кылы.*

Шулай итеп, хөрмәтле укучым, шигъри күңелнең арфадай – нечкә кыллы булуын белеп сак кына, үз фикеремне җиткерергә теләп язмамны дәвам итәм.

«Утлы жимеш» җыентыгының кереш сүзендә мәртәбәле шагыйребез Рәдиф Гаташ болай яза: «Әлфия ханымның мөлаем портреты шулай жанлана: кешеләргә ак теләкләр белән жылы сүз иясе – шагыйрә биредә дә үзенә тугры: һәр шигъри сөю белән тулы, алар наз, вәгъдә, бәхет, бәхет көтүдән аз гына сагыш белән каймаланган, эмма анда – мәхәббәт, сүрелмәс, кимемәс ялкын, мәңгелек Сөю уты...» Ә үз чиратында, шагыйрә рәхмәт сүзләрен шигъри юлларга салып җиткерә:

*...Сүзләреңдә хаклык күрәм,
Рәхмәт сиңа, и Гашийк җан!
Рәхмәт сиңа, Рәдиф Гаташ! –*

«Мин дә күрдәм сине, Шагыйрь»

Мәхәббәт, Сөю уты. Инде аңлашыла, менә ни өчен шагыйрә-
нең күңеле эзләнүдә, чабышта икән. Сөю-мәхәббәт хисләре гади
генә башланып китә, аннан, төрле төсмерләр алып үсә, баетыла,
катлаулана бару белән дә очрашабыз. Мәсәлән, шагыйрәнең «Бала
ельй» шигырендә мәхәббәт жимеше булып туган баласыннан ваз
кичкән ананың соңыннан шашынуы, акылдан язуы белән күзгә-
күз очрашабыз. Мәхәббәт, Сөю уты яшәешөбезнең асылын тәшкил
итә. Әлфия бу шигъри жыентыгы ярдәмендә дөньяга, яшәешөбезгә
булган карашыбызны үзгәртәргә, мәхәббәтле күзләр белән карарга
дәшә. Ул, барыбыз өчен дә бик кирәкле, бәһалә мөнәсәбәт турында
кайгыртып, шигъри юллар тезә:

*Сөюем бар жанны жылытырга,
Жырларым бар халык өчен дә.
Сыенам мин асыл хакыйкаткә,
Бар бәхетем яшәү көчендә.*

«Мин дөньям...»

Әлфия, бер дә шикләнмичә, яшәү үзе бәхет икәннен дәлилли.
Шул ук вакытта бик оста гына иттереп, укучы алдында үзенең га-
ди генә теләген дә белдереп, акланып алу чарасын таба.

*...Мин үземне танытырга түгел
Таныр өчен өчен яшим дөньяда.*

«Үз-үземне табар өчен күпме»

Ул үзенең язмышка рәхмәтле булуын да әйтергә онытмый:

*...Рәхмәт, язмыш, каршылыктар белән
Сыныйсың син минем ныклыкны.
Жиңелү һәм жиңү барын аңлап
Чыныктырып яшим холыкны.*

«Чыныгу»

Жиңелүне аңлау, каршылыктарны сизү бәхете һәркемгә дә би-
релми әле ул.

Татарстан Язучылар берлеге әгъзасы шагыйрә Әлфия Мирза-
нур кызы Ситдыйкованың «Утлы жимеш» шигъри жыентыгында
туган жиргә мәхәббәт, ил язмышы, яшәү мәгънәсе турында уйлану-
лардан торган шигырьләре дә байтак.

*...Илен, динен, үз милләтен саткан
Аңлыймы соң күңел халәтен?!
Ә мин тиле, көтеп яшим әжирдә
Сугар диен шагыйрь сәгәте.*

«Бурычларым бик күп...»

Шагыйрә Мәхәббәт илендә, Сөю дингезендә тирбәлүен шигъри образлар аша сурәтли:

*...Син – тоташ наз, мин – тоташ моң,
Кабатланмый торган әжыр.
...Син – тоташ наз, мин – тоташ моң,
Тирбәләм кочагыңда.*

«Яныйк әле»

Мәхәббәт, Сөю уты... Шигъри күңел генә шулай яна, дәрли, тирбәлә ала бугай.

*...Шагыйрь йөрәгендә мизгел саен
Тетрәп тора вулкан. –*

дип, тикмәгә язмый шагыйрә. Иәр шигъриендә ташып чыккан күңел халәте яшәвен раслый:

*...Ак каләме язган шигърьләрендә
Яши шагыйрь әжаны.*

«Шагыйрь әжаны»

Кадерле укучым! Мәхәббәт, Сөю утына янәдән керәсең килә икән, йөз генә!

*Сөяләрсез тормыш – буш мәгарә,
Әле ярый яңа сөю кошы
Дәвалады йөрәк ярамны.*

«Әле ярый»

Сөяләрсез тормыш – буш мәгарә! Сине «Утлы жимеш» шигъри жыентыгы битләренә дәшәм. Рәхим ит!!!

2014 ел.

Зәбир ХӘЛИМОВ,
ветеран укытучы

Утлы жимешләрдән авыз иттем

Шагыйрә Әлфия Ситдыйкованы күптәннән беләм мин. Күжәкә авылыннан ул. Аны белмәгәннәр Чаллыда сирәктер. «Күңел» радиосында эшлөгәндә үк аны йомшак тавышыннан күпләр таний идек. Шул чорларда чыккан «Бер жылы сүз» дип аталган котлаулар китабын кулга да тигезми алып бетерделәр. Анда язылган шигырьләрне кемнәр генә үзенә багышланган дип уйламады микән? Нинди генә мәжлесләрдә укылмагандыр алар?!

Шактый иртә эгисез калган, ике баласын ялгыз кеше иткән шагыйрәнен укучыларына әйтер мэгүзләре байтактыр. «Утлы жимеш» китабы тышлыгында сәйлән шикелле тезелгән миләш бөртекләре дә Әлфиянең язмышына ишарәдер сыман.

*Кызыктырып, ымсындырып
Торса да талгәшләре,
Әчесе жанга тия шул,
Әйтерсең күз яшьләре...*

Татарстан китап нәшриятында басылган бу жыентыктагы шигырьләрен кабат-кабат укыдым мин. Беренче итеп куелган «Мин дә каен» шигырендә генә дә күпме сурәтләү чаралары! Сынландыру, метафора, чагыштырулар...

*Көзгә керсәм, каен сыман
Сагышланам, моңланам.
Яфрак-яфрак көннәремне
Жилләр өзә еллардан...*

Әлфиянең 80нче елларда язылган ижат жимешләрен дә укыганым бар. Аерма шактый. Бүгенгеләрендә инде шагыйрәнен сүз тәмен, дөнья гамен тирәнтен тоемлавы сизелеп тора. Авторның галәме киңәйгән, хисләре тирәнәйгән, күзләре үткенләнгән, теле

чарланган. Күңел күзе ачылган шагыйрә инде бар нәрсәне аңлай, маңгай күзе күреп бетермәгәнне дә күрә, тормышны вөждан күзләре бизмәнәнә салып үлчи. Ул шигърият дөнъясын олы елга белән тиңли, ә үзен шул елгага коючы саф сулы инешкә охшата.

Шигърият дөнъясында лаеклы урын алу өчен байтак гомер-йомгагын сүтәргә туры килгән аңа. Такташ күк «тал чыбыклары» да ашаган ул, көчекләр өрү-тешләвенә дә түзгән, йөрәгендәге яра-әрнүләрне жылы сүз белән дөваларга тырышкан.

*Күңел сандыгымны ачтым сезгә,
Йөрәгемдә ничә яра бар?
Сез хөкемдар бүген ижатыма.
Бер жылы сүз, бәлки, дөвалар...*

Тормышның ачы-төчеләрен татып, очы-кырые күренмәгән каршылыкларны үтеп, үзенң ныклығын сынаган өчен Илаһыга рәхмәтле булып сөенеп яши Әлфия. Кайнар утларда, салкын суларда чыныктырган язмышына да үпкәләми ул. Үзендә булган акылны, жылыны, изгелек-шәфкатьне ваклап-ваклап кешеләргә өләшә якташым. Юлчы булып бу жирдәге кешеләрнең хәлен белә, моңлыларның башыннан сыйпый, зарлыларны кочып юата... Яшен булып яшьни, давыл кошына әйләнәп сөйгәнә күңеленә керә, аны жылыттым дип ялкынга әверелә, ялгыз каен булып сагышлана, кораб булып тормыш диңгезендә йөзә. Әле сабий бала чагына кайтып туган якның бәллүр бишегендә тирбәлә, әле мәңгә өзәлмәс жыр булып кешеләр хәтерендә калырга тели Әлфия. Аңа барча хыялларның чынга ашуын гына телесе кала. Ижәт чишмәң саекмасын, дуслым!

2015 ел, февраль.

Дания ЗАБИДУЛЛИНА,
филология фәннәре докторы

Чаллы шагыйрьләренең иҗат үзенчәлекләре

Әлфия Ситдыйкованың соңгы елларда проза өлкәсендә матур-матур әсәрләре дөнья күрдө. Ике ел рәттән шигырь җыентыклары бастырып чыгаруы исә тиз, жинел язуы турында сөйләдер, мөгаен. Дөрөс, җыентыклар сыйфат алынган бер-берсеннән шактый аерыла. Беренче җыентыкта («Утлы жимеш» 2011) «өйрәнчек» шигырьләр күбрәк кебек тәэсир кала. Монда хатын-кыз шигъриятенә тематик байлыгы чагылыш тапкан.

Бер елдан соң дөнья күргән икенче җыентык «Тансык бәхет» (Казан: Татар. кит. нәшр., 2012. 222 б.) яңалыгы белән дә, шигъри табышлары белән дә игътибарны күбрәк җәлеп итә. Әйтик, «Туган чакта һәркем көчсез сабий...», «Җан сакчысы итем йөрәгемне...», «Йөрәкләрдә шигырь уты яна...», «Ничәмә кат янган утка кердем...» кебек сәхнәләрдән укый торган, кешенең ныклыгы, иҗатның көче белән горуранып язылган патриотик шигырьләр дә, кеше язмышы, яшәеш фәлсәфәсе матур чагылыш тапкан әсәрләр дә («Ак жылкән», «Хәтер елгасында, әнкәй, кат-кат...», «Иксез-чиксез зәңгәр киңлек...» һ.б.), саф мөхәббәт шигырьләре дә бар. Алар традицион кимәлдә, техник яктан камил эшләнгән, ләкин бу шигырьләргә яңалыгы белән гажәпләндерә дип бәяләү дөрөс булмас иде. Еш кына хисләрнең сәбәбен әйтә, ачыклап бетермәү күзәтелә. Лирик герой да – романтик, ярата белгән, дөньяга шагыйрь күзә белән караучы, туган жирен яратучы, ләкин анда шушы сыйфатлардан тыш ниндидер шәхси, үзенчәлекле сызыкларны күрү мөмкин түгел. Әйтсәң, Әлфия хис-кичерешен сөйләп бара, ләкин тулысынча жанын ачып бетерергә шикләнә – шуңа күрә моны гомумиләштереп, образлы бәяләми. Дөрөс, хисләрне детальләштереп, жентекләп сөйләп бару гаять тәэсирле, ул күңелнең төрле мизгелләрен, кеше уй-эмоцияләренең тирәнле-

ген, байлыгын күрсэтэ. Шигырьлэр укыла. Ләкин яңалыгы белән сискәндереп хәтергә кереп урнашырлык шигъри юллар күп дип әйтмәс идем. Бәлки, шуңадыр да, яңалык ягыннан гражданлык лирикасына караган шигырьләр шәхси, интим, мэхәббәт хисләрен белдергән шигырьләргә караганда көчләрәк бу ижатта.

Гадәттә, олы шагыйрьләр ижаты дөньяга караш концепциясенең үзенчәлеге һәм шуны чагылдырырлык әдәби алымнарның яңалыгы белән гажәпләндерә, аларның беркемне дә кабатламый торган стиль үзенчәлеге шуңа бәйле була. Өлфия ижатының камилләшү юлы танылырлык үз шәхси образларын, дөньяга шәхси карашны белдерерлек шигырь техникасы алымнарын табуда, күрәсең.

Күп кенә шигырьләр эшләнеп бетмәгән, фикер формалашып житмәгән дигән тәэсир калдыра («Мин хисләрдән яралганмын...», «Жир сулышы, чор сулышы»). Традиционлык гел бер силлабик формага өстенлек бирүдә дә, таныла торган рифмалар белән эш итүдә дә аермачык. «Тавышы-агышы», «жанымны-данымны», «тирәгемә-йөрәгемә», «алда-ялга» кебек рифмаларны үзгәртәсе килә башлай. Халык жырларын хәтерләткән везен, төзек булса да, шигъри орлыкка чәчәк булып ачылырга ирек бирми, укучыга образны-күренешне уйлап бетерергә мөмкинлек калдырмый. Әйттик, «Сөләйман балдагы» шигырендә мэхәббәтнең юкка чыгуы әйтеп бетерелгән, шушы күренешне укучыга хыялында төзеп карарга, үз язмышына үлчәп чагыштырырга мөмкинлек калмаган.

2016 ел.

Мөжәһит ӘХМӘТҖАНОВ,

балалар шагыйре, Абдулла Алиш

һәм Сәҗидә Сөләйманова исемендәге әдәби премияләр лауреаты

Өзелмәсен хәтер җепләре

Күптән түгел Яр Чаллы Язучылар оешмасының 35 еллык бәйрәмендә катнашырга туры килде. Кичә башланып китте. Берничә йөз тамашачы сыйдырырлык зур мәдәният сараенда кичәнән эчтәлегенә туры китереп, тавыш көчәйткеч колонкалардан Татарстанның атказанган сәнгать эшлеклесе, Гаяз Исхакый исемендәге әдәби бүләк иясе, мәрхүм авылдашым Харрас Әюповның үзе укуында чип-чиста яңгырашта «Татар жыры» шигыре яңгырады. Зал искиткеч зур игътибар белән, тын да алмый тыңлады бу чыгышны. Әйтерсең лә, бөөк шагыйрь Харрас үзе сәхнәгә басып, безнең каршыда өзгәленеп, татар жыры турында сөйли. Кичә тәмам булганчы, шушы вакыйга мине тетрәндереп торды. Бу чыгыш бит минем сайттагы Харрас өлешенә бер дигән материал булыр иде. Ә быел, җитмәсә, Харрасның юбилей елы да. Исән булса, аңа тиздән 70 яшь тулган булыр иде... Якташларым, әдәбият сөючеләрнең күбесе бит бу ялкынлы чыгышны ишетми калдылар. Ничек итеп шуны сайтыма урнаштырырга? Бу турыда Чаллы Язучылар оешмасы рәисе якташым Факил Сафинга да җиткердем. Гадәттәгечә, минем сорауны ул бер дә авырыксынмыйча кабул итте. Берничә көннән мин Харрас язмасының инде танылган шагыйрә, шулай ук якташым, Актаныш кызы Әлфия Ситдыйковада булуын ишеттем. Аның белән элементгә кердем. Ул, кешегә ярдәм итә алуына куаныпмы, бер-бер артлы, Мөслимдә туып үскән язучыларга багышланган, Чаллыда «Күңел» радиосы журналисты булып эшлэгән чордагы язмаларын минем электрон почтама җибәрде. Күзләремә яшьләр килде. Һичтә көтмәгәндә, уйламаганда, шушы кадәр мирас, байлык килеп төшсән әле... Мин аларны шундук үземнең сайтка урнаштырдым. Теләгән укытучылар яки башка һөнәр ияләре эзер материалга кинәнсеннәр, онытылып барган мизгелләр шушы хәтер җепләре аша кабат яңарсын әле, дидем.

Шул вакыйгадан соң күп тә үтмәде, Әлфия Ситдыйкованың «Хәтер жебе» (2015) исемле шигырьләр һәм нәсерләр китабы кулыма килеп эләкте. Әлеге китапта шагыйрәнең төрле елларда ижат иткән лирик-фәлсәфи шигырьләре һәм нәсерләре татар һәм урыс телләрендә матур итеп туплап бирелгән. Әсәрләрне рус теленә Вера Хәмидуллина тәржемә иткән.

Китап «Моңлы язмыш» шигыре белән башланып китә. Шигырьләренң алдагылары белән танышуга күчкәнче үк белдем: Әлфиянең бөтен тормышы, үткәне моңнан тора. Ө кеше моңнан башка яши алмый икән, аның жанында инде матур шигырьләр тумыйча калмас, дип, алдагы шигырьләрне укырга керештем. Әйе, дәрәс уйлаганмын. Шигырьләренң төрлесе бар: мэхәббәт турындагылары да, халык, тел, язмыш турындагылары да... Иң тәүдә мин шигырьләренң шомалыгына, аларның жиңел укылышына игътибар юнәлттем. Шагыйрә нинди генә теманы ачарга тотынса да, безнең борынгы төрки классик шигъри калыпларның ритмик, рифма төгәлләкләренә хыянәт итми. Шуларны истән чыгармый гына, үзенә фәлсәфәсен үткәрә. Ө бит кайбер шагыйрьләр фәлсәфәгә күчтәме, аларны аңлау бик авырлаша. Бу шигыре белән нәрсә әйтәргә теләде икән, дип баш ватасың. Әлфиянең фәлсәфәсе гади, аңлаешлы, шул ук вакытта тирән дә. Аның әйтәсе килгән фикерен аңлау өчен, югары курсларда уку, филология буенча махсус белем дә кирәк түгел. Шуңа күрәдер, Әлфиянең шигырьләренә композиторлар мөрәжәгать итә, аның байтак кына шигырьләре күптәннән жыр булып яңгырый.

Әлфиянең мэхәббәт, сөю турында язган шигырьләре гадәти генә түгел. Ул үзенә бертөрле ярату, сөю газабы, югалту ачысы белән сугарылган илаһи шигырьләр. Аларны укыгач, үзең дә әлегә кадәр билгеле булмаган мэхәббәт кануннары белән танышкан кебек буласың. Шигырьләрдәге матур образлылык сине тагын да башка шигырьләрне укырга тартып, кызыктырып тора. Ул башкаларны кабатламый, һәр очракта яңа сурәтләр табарга омтыла.

*Мин, сагынсам, болытларга карыйм,
Сәлам юллап, синең тарафка.
...Синнән килгән болыт эленеп калган
Өй янында үскән наратка.*

яки:

*Иңнәреңә баскан сөю йөгән
Бүлешергә килдем.
Күзләреңдә йолдыз төсле янган
Шигырь утын күрдем.*

Ә инде нәсерләргә килгәндә, алар барсы да шигъри тел белән язылган. Шагыйрә аларны, мөгаен, үзенә хисләрен шигырь калыпларына гына сыйдырып бетерә алмаганга, шул алымны куллангандыр. Аннан соң бит әле ул бертөрлелектән качу да булып тора. Укучыларга рәхәтлек, ял бирә, уйландыра торган нәсерләр алар. Шушы нәсерләр аша син авторның күңелендә ниләр ятканын, аның эчке дөньясын күрәсең, алар белән танышасың, үзәң яна дөнья ачкан кебек буласың.

Китаптагы шигырьләр һәм нәсерләренә русчага тәржемә ителеп бирелүе дә отышлы дияр идем. Татарча белмәгән, ә татар шигъриятен аңларга теләгән рус телле укучылар шагыйрәнең эчке дөньясы белән азы-күпме таныша алалар. Азы-күпме, диюем шуна, чөнки нинди генә яхшы тәржемәче булмасын, ул бер телне икенче телгә бөтен матурлыгы, аһәңе белән биреп бетерә алмый. Ә Әлфия шигырьләренең тәржемәләре уңышлы гына. Чаллы язучылары бу өлкәдә матур гына эшләп киләләр.

Язмамны төгәлләр алдыннан кабат башлаган сүземә әйләнеп кайтасым килә. Үзенә кешегә булган игътибарлылыгы, ярдәмчеллеге, кыйммәтле әдәби мираска, кеше хәтеренә булган үтә дә җаваплы сакчылыгы Әлфияне чын шагыйрә иткән дә куйган. Әлфия Ситдыйкова үзенә бөтен барлыгы, эчке дөньясы белән кешеләргә, бигрәк тә яшь буынны агартырга, аларга дәрәс тәрбия бирергә тугандыр. Киләчәктә аңа тагын да зуррак иҗат уңышлары, кылган һәр гамәленә хәтер җепләре булып озак еллар бие өзелмичә саклануын теләм.

2016 ел.

Төрле әдәби очрашулардан

(Аудио-видео язмаларда)

Мирһади РАЗОВ,

шагыйрь, Татарстан Язучылар берлеге әгъзасы

Әлфия – минем якташым, соңгы елларда бик күп ижат итә. Ул өлгереп житкән, зур талантлы шагыйрә. Аның котлау шигырьләрен бөтен Башкортстанда, бөтен Татарстанда радио-телевидение аша сөйлиләр.

Аны лирик шигырьләре буенча да бик яхшы беләләр. Өсәрләре «Казан утлары» журналында басылды. «Ватаным Татарстан» газетасында, «Мәйдан» журналында дөнья күрдә. Китаплары күп таралды. Һәм безнең Равил Фәйзуллин, Рәдиф Гаташ кебек шагыйрьләребез дә аның ижатына зур бәя бирделәр.

Әлфиянең бу ижат кичәсе быелгы «Әдәбият-сәнгать елы»нда иң күркәм кичәләрнең берсе. Һәм тагын шуны өстисем килә: соңгы вакытларда шигырьнең тәме бетте, поэзия аскарак күчте, – диләр. Мин моның белән килешмәс идем. Шигъриятебезгә бик күп талантлы шагыйрьләр, шагыйрәләр килә. Әлфия менә шуларның бер ачык мисалы.

Аның китапларын, телевидениедә бергә эшлөгәч, иң беренче мин күрәмдер инде. Һәр китабын укып чыгам. Хатын-кызлар нәфис итеп язалар, үзләренең фәлсәфәсе була. Әлфия хәтта ирләр яза алмый торган шигырьләрне ирләр күзлегеннән карап яза ала. Аның диапазоны киң. Әлфия, сиңа ижат уңышлары телим, бәхетле бул!

*«Шатлык» яшьләр үзәге,
2006 ел, 3 май.*

Рәшит БӘШӘР,

*шагыйрь, Татарстан Язучылар берлеге ағзасы,
Абдулла Алиш исемендәге әдәби премия лауреаты*

Әдәбиятка һәркем үзенчә килә, һәркем үзенчә яза, һәркем үзенчә жырлый. Һәркем үзенчә жырламаса, ул шагыйрь дә булмас иде.

Әлфиянең дә шигырьләрен мин күптәннән беләм. Беренче китаптарын чыгарганда һәрбер шигъри юлы белән танышырга туры килде. Ул менә чынлап та үсештә. Әлфия эзләнә, янадан яңа табышларга байый. Дөнъяны үзенчә күрә. Менә аның «Бала елый» поэмасы шуның ачык мисалы. Заман трагедиясе, заман фажигәсе килеп керә шигырьгә. Чөнки шагыйрь жаны һәрвакыт уйда, һәрвакыт шомлы уйлар белән тулы. Заманы шундый.

Чаллы талантларга бай. Шунысы сөенечле: Әлфия Ситдыйкова «Казан утлары» битләренә үтеп керә алды. «Казан утлары» кебек дәрәжәле журналда чыгу бик катлаулы. «Мәйдан» журналында чыгу шулай ук бик катлаулы. «Мәйдан»да да Әлфиянең әсәрләре басылып тора.

Ул китап нәшрияты өчен яңа китабын әзерләде. Китапка бик мөгтәбәр, күренекле шагыйрь Рәдиф Гаташ сүз башы язды. Ул китап та тиздән чыксын иде дигән теләктә калабыз.

Әлфиянең әле ижат итәр чагы. Әле ул тулысынча ачылып кына килә. Ул зур, тату коллективта эшли. Аның да тәэсире бар. Һәр язган шигырен ул миңа телефоннан булса да укый. Әлбәттә, мактыйсы жирдә мактыйм, тәнкыйтлесе жирдә тәнкыйтлим. Шунсыз булмый.

Шигъри фәрештәләре һәрвакыт иннәрендә утырсын. Шагыйрь кешенең фәрештәләре, уйлавымча, аның яхшылыкларын гына санап баралар. Чөнки шагыйрь күңелендә кер булмый. Аларның күңелләре чиста, матур. Алар кешеләргә игелек кенә телиләр. Кешеләргә яхшылык теләмәсә, менә шундый шигырьләр язалмаслар иде. Ижат уңышлары сиңа, Әлфия! Бәхетле ижат язмышы. Ижат язмышы ул бәхетле дә һәм бик авыр да. Чөнки йөрәк гел яраланып

тора. Яралы йөрәк белән ижат итү бик катлаулы нәрсә. Рәхмәт, Әлфия, ижатың өчен.

*«Шатлык» яшьләр үзәгендә узган ижат кичәсеннән,
2006 ел, 3 май.*

* * *

Әлфия – салкын замананы жылытырга, кешеләр күңелендә өмет чаткыларын терелтергә тырышып, киләчәккә булган ышанычны ныгытып ижат итә торган шагыйрәләребезнең берсе.

Халык мәнфәгатен кайгыртмаган, халык шатлыгы белән сөенмәгән кеше шагыйрь була алмый. Ул мәңге шулай булган, хәзер дә шулай. Әлфиябез инде дистәгә якин китап чыгарды. Аның беренче китабын – «Йөрәгемә яфрак сыена»ның кулъязмасын алып килгәч, шигырьләрен укый башлагач, сөенеп утырдым. Тагын бер үзенчәлекле шагыйрә килә икән әдәбиятка дип. Китапка сүз башы да яздым. Аллага шөкер, Әлфия бу ышанычны аклап, ижат итүен дәвам итә. Бу – бик сөенечле хәл. Язучылар берлегендә 300дән артык язучы исәпләнә. Әмма алар арасында чын язучылар бик күп түгел. Бер-ике-өч дистә генәдер. Менә шулар арасына, әлбәттә, мин Әлфияне дә кертер идем. Ул – уйлы шагыйрә. Аның үзенә язучы стилен формалаштырып житте. Ул үзен шигърияттә тапты. Ул – мөхәббәт жырчысы. Аның шигырьләре мөхәббәт турында. Шигырьләре назлы, эчкерсез, садә.

*Үзәк китапханәдә узган юбилей кичәсеннән,
2007 ел, 13 сентябрь.*

* * *

Бер-бер артлы китаплары чыкты. Ул – дистәгә якин китап авторы. Безнең яшьләргә киң майданга чыгу җиңел түгел хәзерге заманда. Шулай да, Әлфия үзенә үжәтлеге, тырышлыгы нәтижәсендә, соңгы елларда бик күп уңышларга иреште. Аның шигырьләре Республиканың бөтен матбугатын яулап алды. «Казан утлары»нда чыгу ул бик зур дәрәжә язучы өчен. Аны, димәк, бөтен республика

таныган дигән сүз. Аннан эле аның «Ватаным Татарстан», «Мәдәни жомга» газеталарында, «Мәйдан» журналында гел күренеп килә шигырьләре. Китап нәшриятында аның өр-яңа шигырьләр китабы дөнья күрәп килә. Тәржемә китабы. Ул да укучыларга бик зур бүләк булыр дип уйлыым мин. Шигырьләрендә хатын-кызларга гына хас наз, жылылык, садәлек, сафлык бөркелеп тора. Аның ижаты шуның белән кыйммәт. Әлфия шигърияте бүгенге авыр заманда кешеләр күңелендә өмет уята. Яшәүгә ышанычны ныгыта. Ижатының иң кыйммәтле ягы шул.

Яр Чаллы телевидениесы өчен биргән интервьюдан.

* * *

Фәйрүзә МОСТАФИНА,

Яр Чаллы педагогия институты ректоры

Хатын-кыз жир шарына матур сүзләр сөйләү өчен түгел, ә якын **Х**тирәдә булган әйберләргә гармонияләштерү өчен туа. Аның беренче бурычы шул. Әлфия шуның белән шөгыйләнә дә инде. Мин аның ижатын бик яратып, укып барам. Аның китаплары да үзе кебек матур, жыйнак, нәзек. Биюдә – балет югары нокта. Аның шигырьләре – поэзиядә балет.

*Үзәк китапханәдә узган юбилей кичәсе,
2007 ел, 13 сентябрь.*

* * *

Айдар ХАЛИМ,

писатель

Секрет поэзии – в образах. Альфия Ситдикова, мне кажется, последнее время выделяется особым видением мира. Она открывает, подбирая именно свои краски, характерные только для неё. И мне видится, что у неё большое будущее.

Мало еще писать стихи. Не зря говорил поэт Некрасов: «Поэтом можешь и не быть, гражданином быть обязан!» И вот, за Аль-

фией просматривается высшая культура общения с людьми. Это понимание той жизни, в которой мы живем. И соучастливое отношение к людям. Гражданский подход к жизни. Она замечает в людях, особенно в людях искусства то, что порою не замечают многие. Возможно, в том числе и я.

Интервью на «Чаллы-ТВ».

* * *

Венера САФИНА,
ветеран укытучы

Хөрмәтле милләттәшләр! Мин татар халкының талантлы баласы Әлфия Ситдыйкованың ижат кичәсенә шатланып килдем. Чөнки шигырьләрен яратам. Анда шулкадәр жылылык. Безнең халыкта шундый әйтем бар: «Жылы сүз – жан азыгы». Ә инде олыгая төшкәч, һәр кешенең жылы сүзгә, жылы мөнәсәбәткә ихтияжы арта икән.

Әлфия ханымның шигырьләрендә олы кешеләргә карата да, яшьләргә, балаларга карата да жылы сүzlәр житәрлек. Аларның жылылыгы Татарстан чикләрен узып, башка төбәкләргә дә барып житкән. Менә мин үзем Самарадан. Быел апрель аенда кайттым туганнар янына. Утырабыз мәжлестә. Шул вакытта берсе шартлатып укып жибәрмәсенме, болай диеп:

*Еракларга алып китеп язмыш
Яшәтсә дә сезне чит җирдә.
Жан тартмаса, кан тартадыр ахры,
Жыелгансыз тагын сез бергә.
Бер атадан, бер анадан бит сез,
Барыгыз да яхиы күңелле.
Насып итсен иде Раббым сезгә
Күрешеп яши торган гомерне.*

Ай Алла, мәйтәм, бу бит безнең Әлфия Ситдыйкова сүzlәре. Кырык мең татар яши Самарада. Телевидениедан, радиодан бер минут вакыт бирелми. Анда чыга бердәнбер газета. Кайткач-

тын мин укыштыргалыйм. Әлфия Ситдыйкованың сүзләре еш очрый. Менә никадәр кешеләргә өләшә ул жылы сүзләр. Никадәр кешеләрне сөендерә. Мин әйтәм: «Ул монда ничек килеп эләкте!» – дип. «Үзең кайтардың бит китапларын, күчереп-күчереп алабыз инде!» – диләр. КамАЗга төяп кайтарасы иде менә бу Чаллы шагыйрьләренең китапларын, Әлфиянекен генә түгел. Шундый ихтыяж зур, шундый жан әрни. Халык аптырап яши жырга, моңга, татар сүзенә.

Сеңлем! Сез үзегез кешеләргә күпме жылылык өләшәсез, үзегез дә олыгайган көннәрегездә якыннарыгыз, дусларыгыз, гаиләгез тарафыннан гел жылылык тоеп кына яшәсәгез иде. Бик зур рәхмәт сезгә!

*«Шатлык» яшьләр үзәгендә узган иҗат кичәсе,
2006 ел, 3 май.*

* * *

Рахман ШӘФИГУЛЛИН,

*«Чаллы-ТВ» телерадиокомпаниясе директоры,
Татарстан Республикасының атказанган мәдәният хезмәткәре*

Әлфия Ситдыйкова шагыйрә буларак соңгы жиде-сигез ел эчендә танылды. Тематикасы да үзгәрде. Бу уңышларда беренчедән: аның таланты, икенчедән: шушы талантны тормышка ашыру өчен шартлар булуы. Безнең телерадиокомпания чыннан да – әдәби учак, кешеләргә рух бирүче чыганак. Әлфия шагыйрә генә түгел, бу төбәктә: Мамадыштан алып Актанышка кадәр булган арада, башлап язучыларны, шагыйрь-шагыйрәләрне эзләп йөрөп, аларны халыкка тәкъдим итә. Ул зур, саваплы эш башкара. Әлфия иҗат итә. Әле ул Язучылар Берлеге эгъзасыгына түгел, Халык шагыйрәсе дә булып. Мин аңа ышанам.

*Муса Җәлил исемендәге шәһәр Үзәк китапханәсендә узган
юбилей кичәсе, 2007 ел, 13 сентябрь.*

* * *

Альхат ЗАЙНУТДИНОВ,
генеральный директор ЗАО «КамАЗжилбыт»

Произведение вышла на двух языках. Это радует. Это – дружба, это – любовь.

Санаторий Набережные Челны. Приходят две поэтессы. И проводят встречу с отдыхающими. Это – новость: зал полный. Сидят татары, русские. Все первый раз пришли на это уникальное собрание. Звучат стихи на русском, звучат стихи на татарском. Зал молчит. Снова стихи на русском, стихи на татарском..., на русском... Аплодисменты... И вдруг из зала: «А можно я тоже свои?» ...Второй: «А можно я тоже свои?!» ...Третий: «А можно я тоже свои стихи прочитаю?!»

Зал ожил. Народ стал сочинять стихи, выражать свои мысли стихами. Это говорит о том, что впереди у нас – хорошее будущее. Это – традиции наших великих людей.

Сегодня в газете прочитал интересную мысль Армена Джигарханяна. Он назвал Пушкина и Моцарта инопланетянами. Вы тоже те же инопланетяне, которые пришли на нашу землю, чтоб обогатить ее своими, не побоюсь этого слова – великими произведениями.

*Вечер презентации книги
«Два родника родной земли» / «Туган якның ике чиймәсе»,
2008 год, 16 января.*

* * *

Рамиль МАЗИТОВ,
начальник управления культуры

На мой взгляд, как и картины, так и поэзия, в первую очередь, сначала будит чувства, ощущения, а потом – мысли. Сегодня я расскажу о своих чувствах, ощущениях, о своем видении. Я увидел абсолютно двух разных поэтесс. Они абсолютно великолепны. Но при этом абсолютно разные.

Одна – очень мягкая, очень нежная, очень тонкая, живущая и в жизни и на сцене, и в своих строках книг в мире чувств и переживаний. Иногда, наверное, в поиске самой себя в этом мире, смысла жизни. Другая – яркая, экспрессивная, знающая где она находится. Знающая и себе цену, видящая мир очень широкими, широко открытыми глазами. Я думаю, здесь не надо говорить кому относятся первые мои слова, и, кому относятся вторые. И, при этом, они обе великолепны и романтичны. Но романтичны по-разному. У одной – романтика через внутренний мир, через собственные ощущения, через переживания. А у второй – это, я бы сравнил с романтизмом путешественника, человека познающего мир и рассказывающего о мире другим людям. Это очень здорово, очень красиво!

Удивительно, что они действительно нашли друг друга. И самое удивительное: когда перевод ничуть не хуже оригинала. Наверное, это получилось именно оттого, что это тандем. Это по-настоящему дружба двух людей, которые по-настоящему друг-друга уважают и любят. И стараются донести мысли и чувства каждому из нас, до читателей, до слушателей. За это огромное спасибо!

*Вечер презентации книги
«Два родника родной земли» / «Туган якның ике чиймәсе»,
2008 год, 16 января.*

* * *

Нурулла НУРЛЫЕВ,

«Актаныш таңнары» газетасының баш мөхәррире

Уважаемая Вера Петровна! С вашим творчеством я познакомился только сегодня. Но я скажу, что она меня ошеломила. И благодаря вашей книге, ваше творчество будет звучать и в Актаныше. В этом виновата наша Альфия, в хорошем смысле слова.

Әлфия! Сүз дә юк, сезнең ижат жимешегезгә бүгенге зур тантанада шундый зур бәя бирелү, бездә зур горурлык хисләре уята.

Һәм инде, хөрмәтле Илбашыбыз Минтимер Шәрипович әйткәнчә, «Без булдырабыз!» дип эшлисез һәм булдырасыз. Шуңа күрә без сезнең белән нык горуланабыз. Шигырьләрегез, Такташ әйткәнчә, киләчәккә хатлар. Шигырьләрегез, ижатыгыз меңьяшәр дип уйлыйбыз.

*«Два родника родной земли» / «Туган якның ике чишмәсе»,
китабын тәкъдир итү кичәсе, 2008 ел, 16 гыйнвар.*

* * *

Энгель ФӘТТАХОВ

Актаныш муниципаль район башлыгы

Әлфия Ситдыйкова – Чаллыда яшәүче чын Актаныш патриоты ул. Һәрвакыт элемтәдә, һәрвакыт безнең белән аралашып эшли. Чаллыда Актанышны алга этәрүче, Актаныш данын яклап баручы, бик матур ижат итүче якташыбыз.

*Актанышта китап презентациясе.
2011 ел, 27 май.*

* * *

Мәдәния ИЛЬЯСОВА

*РСФСРның халык мәгарифе отличнигы,
ТР атказанган сәүдә хезмәткәре,
Чаллы шәһәренең почетлы гражданыны*

Әлфия! Бу китап («Утлы җимеш») шундый зур хөрмәткә ия. Халыкны тәрбияләүгә зур ярдәм бирсен. Китапны мәктәп балаларына житкерергә иде. Татар теле укытучылары үзләренең дәрәсләрендә шушы китаптагы шигырьләрне балаларга житкерә алсалар һәм аларны тәрбияләүдә зур роль уйнавына басым ясалар, мондагы язылган сүзләр балаларның тормыш юлларында матур ызаннар булып сызылып калырлар иде. Бигрәк тә, «Бала

елый» дигэн шигырьне мин поэма дип атар идем. Бу – Һади Такташның «Мәхәббәт тәүбәсе»ндәге кебек бер кыз баланың язмышы бит.

Мин тәкъдим итәр идем Сезгә: мәктәп директорлары аша, үзбездә мәгариф идарәсендәге тел буенча кем шөгылләнә, шулар аша китапка дөнья күрсәтергә кирәк.

2011 ел, 10 февраль.

Китап укучыларынан хатлар

Әнвәр ГЫЙЛЬМЕТДИНОВ,
III дәрәжә «Шахтер даны» кавалеры

Әлфия матурым! Син минем бу хатымны алгач, бераз каушап та, бераз гажәпләнеп тә калырсың.

Миңа бүләк итеп калдырган «Жанда кабынган учак» дигән китабыңны әле менә шушы көннәрдә укып бетердем. «Теләмичә генә укыган ахыры» димә, бүген менә 26 июль, миңа бүләк иткән көнөң 1 июль. Нәкъ 25 көн буе укыдым, чөнки мин аны һәр көнне үземә рухи азык алып өчен, беренче мэхәббәтем белән очрашу мизгелләрен күз алдына китерә-китерә, озаклап укыдым. Бер-ике бит укыйм да уйга калам. Бу бит минем тормышымнан, зәңгәр томаннар артында калган мәңге кире кайтмас яшьлегем елларынан алып язылган. Хәер, бу хисләр барысы да яшьлеккә хас, яшьлек шушы матур хисләр аша үтеп, йөрәкләребездә мәңге жуелмаслык эзләр калдыра.

Әлфия! Синең (Сез димим, үз итеп эндәшәм) бу китабыңны бик хискә бирелеп, ләззәтләнеп укыдым. Һәрбер шигыреңне ике кат һәм сокланып укыдым. Минем күзаллавымча, син рифма тәңгәллеге өчен уйлап утырмагансың, шигырьгә салынган мәгънәгә басым ясагансың. Минем, үз гомеремдә, бик күп ир-атлар һәм хатын-кыз шагыйрьләр-шагыйрәләрнең ижатлары белән танышлыгым булды. Ә менә хатын-кыз шагыйрәләр арасынан минем күңелменә яулаган, уйланырга-хисләнәргә мәжбүр иткәннәре: Сажидә апа Сөләйманова, Шәмсия Жихангирова ижатлары иде. Менә инде көтмәгәндә-уйламаганда синең ижатың – шигъриятең белән очраштым. Бу ижатың синең исциткеч сихри серләр дөнъясы икән бит! Монда табигать матурлыгы, мэхәббәт дөнъясы, беренче тапкыр күзләр очрашуы, хисләр дәръясы, исциткеч матур чагыштырулар-метафоралар.

*Ике күңел – алтын күпер,
Кушылды уйларыбыз...*

Мин шигърият өлкәсендәге белгеч-тәнкыйтьче түгел (хәер, хәер алар юк та бугай инде), синең шигырьләреңне анализларга жыенмыйм, ә менә укучы буларак фикерләремне әйтәсем килгәнгә, шушы хатымны сиңа язып калдырырга уйладым.

Белгәнеңчә, шагыйрьләр укучылар өчен язалар бит, һәр шагыйрьнең үз укучысы була. Менә, Әлфия, 75 яшьлек Әнвәр абыенны яисә бабаңны дип әйтимме, үзеңнең укучың дип санарсың! Син мине ижатың белән йөрәгемне дә, акылымны да әсирлеккә алдың. Рәхмәт үзеңә, яшьләрең дә, олы яшьтәгеләрең дә ижатың аша үзеңә табындырганың өчен. Талант та бар икән үзегездә! Инде киләчәктә яна гына яратып, үз итеп өлгергән шагыйрәмне жуймасам иде.

Ижатыгыгызга килгәндә, инде үз каланчамнан торып шуны әйттим: лирикага, хискә, матур чагыштыруларга бик бай бит шигырьләрегез. Мисаллар китермим, китабыгыз – матур хисләр чишмәсе. Олы яшкә житеп татар теленең чиксез матурлыгын тоеп яшәсәм дә, мин синең ижатың аша татар теленең бөеклегенә тагын бер кат сокландым. Алда әйткәнемчә, нинди олы, жылы хисләр дөньясында йөрттең Син мине! Ул рифмалар тәңгәлlege, фикер тирәнlege гажәеп дәрәжәдә. Болай бары тик хатын-кыз шагыйрәсе генә әйтә ала булыр! Әле киләчәктә тәнкыйтьчеләр синең ижатыңа карата үз фикерләрен әйтерләр, һәм, бары тик яхшы, уңай бәя генә бирә күрсеннәр иде.

Бу кыска гына очрашу минем үземдә бик тә матур истәлекләр калдырды.

Синең ижатыңны русчага тәржемә иткән ханым Вера Хәмидуллинаның синең шигырьләреңне пафос белән укуына сокланып утырдым, бер-берегезне тулыландырып укыдыгыз. Мин аның образга кереп очкынланган күзләрендә Такташ укуын күз алдымда тоттым. Аңарга да рәхмәтемне житкерерсез! Бу хатымны бик теләп яздым, укучылар белән очрашуыгыз эзсез үтмәде, йөрәктә ниндидер тирән хисләр кузгатты. Тагын очрашулар насып булсын! Сиңа тагын бер кат олы рәхмәтем, тирән ихтирам һәм хөрмәт белән.

*«Ижминводы» санаториесы,
2007 ел, 26 июль.*

Сания ГАЛИЕВА,
*Казахстан республикасы, Алматы шәһәре,
китапханәче-библиограф, татар, татар-башкорт үзәкләренең
«Идел» Ассоциясе берлеге, Алматы Дуслык йортында татар теле
һәм әдәбияты укытучысы*

Актаныш таңнары!.. Кем генә белми бу жырны, кем генә эченнән көйләми?!

Туган ягым – яшел бишек – Актаныш!

Бу сүзләр һәркемгә таныш. Ә кичен, эсәрләнеп күккә караң, күк йөзәндә күпме йолдызлар жемелди. Әйе, Актаныш күгә йолдызларга бик бай. Болар – Татарстан Республикасының халык артисткасы Әлфия Авзалова, жырчы Газинур Фарукшин, Асаф Вәлиев, Лилия Муллағалиева, Илгиз Закиров, Татарстан Республикасының халык артисты Кирам Сатиев һ.б.

Күп алар, йолдызлар. Алар күктә балкыйлар, ә жирдә халыкка күпме жыр-моң бүләк итәләр, сәхнә хезмәтә күрсәтәләр. Шулар арасында Актаныш йолдызы – олы шагыйрә Әлфия Ситдыйкова.

Без Әлфия ханым белән күптән таныш. Тыйнак, гел елмаеп кына тора. Беренче карашка бу хәтле шигърият дөнъясы кайда сыйган дип уйларлык. Кечкенә буйлы, мөлаем, күзләре гел көлемсерәп тора. Сөйләмә белән үзенә гашыйк итә. Күп китаплары басылып чыккан. Бу китаплар буенча без Алматы шәһәрәндә Әлфия Сабитова белән берничә тапшырулар ясадык. Мин Әлфия Ситдыйкованың «Бер жылы сүз», «Йөрәгемә яфрак сыена», «Җанда кабынган учак», «Хисләрем канаты – Күжәкә», «Җаннар назга төренә» дип исемләнгән китаплары белән радиотыңлаучыларны таныштырдым һәм шигърьләрен укып уздым.

Әлфия Ситдыйкованың китаплары, язган шигърьләре, поэмалары, нәсерләре тормыш, язмышы белән сугарылган, бай, тирән этәлекле. Әлфия Ситдыйковага саулык-сәламәтлек, зур ижади уңышларга ирешеп, хөкүмәт аның эшен зур бәяләп, «Татарстанның халык шагыйре» дигән дәрәжә алуын теләп калам.

2006 ел, 17 октябрь – 28 ноябрь.

Элфия Ситдыйковага багышланган шигырьләр

Айрат СУФИЯНОВ,
шагыйрь

Синең дөнъяң

Синең дөнъяң шундый якын жанга,
Саф мэхэббэт чәчкән гөлләмә.
Берүк, мине, нәфрэт жырчысы, – дип,
Исеп узган жылгә сөйләмә.

Нәфрәтгән дә мин мэхэббэт эзлим,
Ямьсезлектән эзлим гүзәллек.
Һәр мизгелдә яңа ярам арта,
Искеләре бетми төзәлеп.

Мин бер сөеп дөрләп янган идем,
Калган иде миннән көл генә.
Тыеп торам, тия күрмәсен лә
Салкын кулым сөю гөләнә.

Күңелеңнең иркә гөлләрәнә
Кырау булып куркам төшүдән.
Ходай сине үзе саклый күрсен
Башта пешеп, аннан өшүдән.

...Жавап бирче, гөлләреңне ничек
Саклай алдың янып, сөеп тә...
Дөнъяң якын жанга, бер аерма:
Мин бәйләнгән... Ә син иректә...

2004 ел.

Рэзінэ МӨХИЯР,
шагыйрэ

* * *

Теләкләрнең телисең син
Иң яхшысын, изгесен.
Кешеләрне шатландыру
Савап эше – изге син.

«Йөрәк сүзе йөрәккә» диг,
Күпме йөрәк жылыта.
Күпме кеше якынына
Аның аша жан ата.

Үзенә дә телик бүген
Теләкләрнең изгесен.
Шигырьләре яктыртсыннар
Аның күңел көзгесен.

Теләгән бар теләкләре
Кабул булсын, уң булсын!
Бездән күчкән матур сүзләр
Илһам, нур булып тулсын!

2006 ел, 3 май.

Наил НӘЖМИ,

«Ләйсән» әдәби иҗат берләшмәсе әгъзасы

* * *

Укыдым да хатларыңны,
Читкә алып куйдым.
Ни әйтергә белми, менә,
Уй-диңгезгә чумдым.

Хатлар тулган хискә, хәтта
Тулып, ташып аккан.
Һәр сүзенә Сөю үзе
Дулкын булып яткан.

Кайбер сүзләр менә-менә
Ялкынланыр төсле.
Бирсә-биргән Ходай сиңа
Вулкандагы көчне.

Сокланам да сиңа, берәз
Көнләшеп тә куям.
Күптән үткән давыл шавын
Әллә кабат тоям?!

Соңга калган мэхәббәтең
Янсын гомер бакый.
...Ачы җилләр нечкә жаның
Һәркөн килеп талкый.

2006 ел, 8 декабрь.

* * *

Бу януың, дөрлөп кабынуың –
Көздә чәчәк аткан алмагач.
Суык жилдә, шәрә бер яланда
Торасыңдай шып-шыр ялангач.

Әле ярый аңлыым сиңең хисне,
Калганым бар сиңең халәттә.
Берни күрми, тик янасың инде
Сөю килгән изге сәгатъгә.

Чиксез назың, жылы моңнар белән
Жирнең үзен килә төрәсе.
Ах-зарлары булган һәр кешегә
Шул чак бәхет килә бирәсе.

Какмасын да, сукмасын да жилләр
Шау чәчәктән торган хисләргә.
Һәм дә бирсен уртақ мэхәббәтне
Йолдыз сүнгән көзгә кичләрдә.

Көзгә мәлдә ачылган Чәчәк син,
Ак кышларга җитсен назларың.
Каршыларга насыйп булсын сиңа
Киләчәкнең нурлы язларын.

2006 ел.

Гөлфия ФӘЙЗРАХМАНОВА,

*Чаллы татар дәүләт драма театры артисты,
Татарстан Республикасының атказанган артисты*

* * *

Хисләр тулы шигырь китабыңны
Кат-кат алып укыйм, Әлфия.
Шагыйрь жанын аңлый шигъри күңел,
Таныш булайык: исемем – Гөлфия.

Тәмле телле, назлы шагыйрә син,
Минем телем – әчкелт, борычлы.
Аллаһ каршысында үтибез без,
Икебез дә, берүк бурычны.

Жанны ярып туган шигыреңне
Мөмкинме соң ишетми калу!
Һәр шигырең, һәрбер татлы сүзең
Жан-бәгырьгә шифа һәм дару.

Нәфис жанда кабынган бу учак,
Дөрли-дөрли янсын, сүнмәсен!
Шигъриятнең биеклегә чиксез,
Ялкыннарың өскә үрләсен!

Күңелеңнән чыккан бар аһеңең
Затлы хушбуй кебек аңкысын!
Шигъриятнең серле күгендәге
Якты йолдыз булып балкы, син!

2008 ел, 16 январь.

III

МӨЛДЕРӘМӘ ТУЛЫ КҮҢЕЛДӘН...

Әдәби-музыкаль кичә сценарийлары

Әлфия СИТДЫЙКОВА

Яңа ел курантлары

(«Яңа ел» бәйрәмен үткәрү буенча
әдәби кичә)

Катнашалар: Кыш бабай
Кар кызы
Алып баручы
Әтәч
Сыер
Елан,
Куян,
Аждаһа
Дуңгыз һәм башка исемдәге
еллар булып киенгән балалар.

*Матур итеп бизәлгән, чыршы куелган булмәгә Яңа ел бәйрәмен
каршылар өчен алып баручы белән балалар
һәм ел исемдәге жәнлекләр жыелган.
Балаларның шаулашканын бүлеп, алып баручы сүз башлый:*

Алып баручы:
Сабуллашып безнең белән
Узып бара иске ел.
Ел белән ел арасында
Киң һәм якты, озын юл.

Нәрсә кылган иске елда
Безнең тырыш халкыбыз.
Сакланырмы чал тарихта
Татар дигән атыбыз?!

«Әдәбият-сәнгать елы»
Безгә кунакка килгән.
Милләт данын зурладык без
Быел бөтен ил белән.

1 нче укучы:

Күпме юбилейлар узды,
Кузгатып татар уен.
Чын сәнгатьле халык диеп
Әйтер киләчәк буын.

2 нче укучы:

Онйтмадык Тукайны да,
Жәлилне һәм Сараны.
Шәхесләрне барлый-барлый
Уздык ике араны.

3 нче укучы:

Милләт хакын хаклаганда
Атлаганда ил белән,
Кыш бабай һәм Кар кызы да
Жәйде юлга ак келәм.

Алып баручы:

Беләсезме бу минутта
Алар кая йөргәнне?
Ерак котып илләреннән
Арып кайтып килгәнне?!

4 нче укучы:

Ни булды соң, нигә алар
Һаман килми, соңара?
Кар өйгәнме әллә жыллар
Алар килер юлларга?

Барлык балалар бергә:

Әй, Кыш бабай һәм Кар кызы!
Сез кайда соң, сез кайда?
Сезне көтеп без карыйбыз
Бер йолдызга, бер – айга.

5 нче укучы:

Йолдыз, күзен кысып-кысып,
Котып ягына карый.
Айдагы Зөһрә кызкай да
Сэгать, минутлар саный.

Юлын кем бүлеп жибәрми
Без көткән кунакларны?
Ишетелмәс алар килми
Яңа ел курантлары.

Алып баручы:

Сез беләсезме, балалар,
Жиһанда ни барлыгын,
Кем өчендер Яңа елга
Жанда урын тарлыгын?

Кешенең дустаны дигән зур
Ышанычны какшатып,
Бер карт эт юлны бүлгән ди,
Таш кыяларны ватып.

Чана үтәр юлны каплап
Ята таш өемнәре.
Шул ташлар тоткарлап тора
Юлларда күренгәнне.

Ничек итеп булышырга,
Жибәрик икән кемне?
Кыш бабайсыз, Яңа елсыз
Ни көтә безнең илне?

6 нчы укучы:

Яңа ел да, яңа көн дә
Кирәк бит һәммәбезгә.
Игелекле вазифаны
Йөкләргә икән кемгә?

Әтәч, сыер, елан, куян, аждаһа, дуңғыз һәм башка елларга карап:

Алып баручы:

Я, кайсыгыз үзе теләп
Кыла бу батырлыкны?
Юлдаш итә изге эштә
Зиһен һәм тапкырлыкны?
Кем коткара явызлыктан
Кыш бабайны, оныгын?
Кем ярдәме белән ачып
Була Яңа ел юлын?

7 нче укучы:

Кем игелекле, шунда өмет,
Шул бәладән коткара.
Озынмы соң, кыскамы ул
Ике елдагы ара?!

Әтәч елы:

Кикрикүк! Кикрикүк!
Мин бик батыр йөрәкле.
Үзем барам кулга алып
Олы агач көрәкне!

Кар өемен жил жилгәрер,
Көртләрне актарымын.
Кыш бабайны һәм Кар кызын
Мин сезгә кайтарымын!

Сыер елы:

Му-у-у! Му-у-у! Үзем телим
Күрсәтергә игелек.
Миңа иптәшкә кем бара,
Теләп илгә иминлек?

Елан елы:

Мин барс-с-с-ам да була инде,
Шуыш-ш-шып уз-з-з-ам юлны.
Үз-з-зем телим күрс-с-сәтергә
Яңа ел өчен юлны!

Куян елы:

Куян куркак димәгез сез,
Мин дә бит куркып тормыйм.
Кайда икәнлеген беләм
Котыптан килгән юлның!

Аждаһа елы:

Мин – аждаһа, атлап түгел,
Очып та йөри алам.
Ташны түгел кыяны да
Тын белән өтеп алам!

Дуңгыз елы:

Я, кайсыгыз бәхәсләшә?
Алда бит минем елым.
Үзем барып алып киләм
Котыптан «Дуңгыз ел»ын.

Алып баручы:

Бәхәскә нокта куелды,
Дуңгыз кузгалды юлга.
Якты өметләр салынган
Юл капчыгы кулында.

8 нче укучы:

Ничек барып житкәндер ул
Ничек чистарткан юлны,
Кайтып килә Дуңгызбикә
Кочаклап Яңа елны.

Чыршыда утлар кабына.

Алып баручы:

Шаулашмагыз, ишетәсезме?
Кемнәрдер ишек кага.
Бизәкле яшел чыршыда
Меңләгән йолдыз яна.

Барлык балалар бергә:

Хуш киләсең, «Дуңгыз елы!»
Изгелек, өмет елы.
Миһербанлык дәвам итсен
Бергә узасы юлны!

Алып баручы:

Карт эткә дә үпкәләмик!
Сакламыйк эчтә ачу!
Хушлашасы килмәгәндер,
Йөрәге һаман ярсу.

Барлык балалар бергә:

Эт елы да кабатланыр
Унбер ел үткәч тагын.
Хуш киләсең, Дуңгыз елы,
Бай булсын безнең табын!

Алып баручы:

Муллык хөкем сөрсен илдә,
Тынычлык һәм иминлек!
Яшик «Хэйрия елы»нда
Кылып бары игелек!

2006 ел.

Роза ХЭМИДУЛЛИНА

«Бишле» билгесе куям»

*Әлфия Ситдыйкова ижаты буенча әдәби композиция
(түбән сыйныф укучылары өчен)*

*Сәхнә көз аен хәтерләтә, сары яфрак,
көзгә чәчәкләр белән бизәлгән. Көзгә бакчада бишек тирбәлә.
Урындыклар урнаштырылган.
Талгын гына көй агыла, сәхнәгә укучылар чыга.*

1 нче укучы:

Алтын көзнең кочагына
Сыендым әле бүген.
Алтын бөртеге үзем дә
Туган ягым, илемнең.

2 нче укучы:

Кояш кыйпылчыкларымы? –
Йөзләрдә уйный нуры.
Бөтен дөньяга яңгырый,
Нәни йөрәкнең жыры.

3 нче укучы:

Нур сибелгән йөзләремә,
Күзләрем балкый нурдан.
Әйтерсең лә бөтен дөнья
Тора гел тоташ жырдан.

4 нче укучы:

Күр син, жиһан, минем күздә
Чагыла бәхет төсө.
Кешелек, Жир, Ватаныбыз
Балалар белән көчле.

«Алтын көзнең кочагына»

Сәхнәгә алып баручы чыга.

Алып баручы: Хәерле көн, кадерле балалар. Бик дөрөс язган шагыйрә апабыз.

Кешелек, Жир, Ватаныбыз
Балалар белән көчле.

Бу шигырь юлларының авторы – шагыйрә Әлфия Ситдыйкова. Бүгөн китапханәдә зур бәйрәм.

1 нче укучы: Ә нинди бәйрәм соң ул?

Алып баручы: Бүгөн шигырьләр сөйләрбез, шигъри уеннар уйнарбыз. Сезнең белән бергә шигъри бәйрәм ясарбыз.

Талгын гына көй агыла.

*1нче укучы бишектән курчак ала, шигъри сөйли,
2нче укучыга курчакны бирә, шул рәвешле,
курчакны кулдан-кулга биреп, шигърьләр сөйләләр.*

1 нче укучы:

Кошлар жырлый, жырлый тамчы,
Жырлап гөрләвек ага.
Жырларыма дәрт, ямь өстәп
Дөньяга туды бала.

2 нче укучы:

Кечкенә дә, төш кенә лә,
Язның тәүге чәчкәсе.
Кулга ала аны назлап
Өткәсе һәм әнкәсе.

3 нче укучы:

«Бәхетле бул, тәүфыйклы бул,
И күземнең карасы!» –
Диеп, дога укый-укый
Сөя әби-бабасы.

4 нче укучы:

Жырлый урман, жырлый жиһан,
Жырлар төренгән назга.
Нәни кызчыгым туганга
Күңел тулышты язга!

«Бәби тугач»

*4 нче укучы курчакны бишеккә сала.
Укучылар утыралар.*

Алып баручы: Уңганнар, булганнар жыелган монда. Кечкенә сеңелегез дә шигырь тыңлап йокыга китте. Тәмле төшләр сиңа, сабый. Өнә кояш нурларын тагын да көчләрәк сибә башлады.

Көй дәвам итә.

1 нче укучы:

Нәни кояш нурын сибә
Өебезнең түренә.

2 нче укучы:

Ченләп көлгән тавышыннан
Иркенәя күңелләр.

3 нче укучы:

Йомшак куллар иркәленеп
Сарылганда муенга,

4 нче укучы:

Бәхет кошы, әйтерсең лә,
Оя кора куенга.

1 нче укучы:

Сандугач сайрый өздерең,
Балам жырлый үзгәрәк.

2 нче укучы:

Күңелле бакчабызда яши
Аллы-гөлле күбәләк!

«Нәни кояш»

Алып баручы: Әлфия Ситдыйкова шигърияттән башка яши алмый, аның тәненең бөтен күзәнәкләре шигырь белән сулый да, уйлый да. Ул төрле жанрда шигырьләр ижат итә. Хәзер мин сезгә «омонимлы шигырьләр» укырмын, ә сез омонимнарны әйтергә тиеш буласыз. Ө омоним ул, исегезгә төшерәм – ике мәгънә аңлатучы сүзләр. Сез эзерме? Алай булганда, киттек!

Талгын гына көй агыла.

Алып баручы:

Кояш мангач жете **алга**,
Өзелеп төште безнең **алга**,
Тэгәрәде ике **алма**,
Берсен ал син, берсен **алма**.

2 нче укучы: Бу шигырьдә **АЛГА**, **АЛМА** сүзе ике мәгънәгә ия.

Алып баручы: Бик дәрәс. Дәвам итәбез.

Нәни кызчык тәуге тапкыр
Басып килә ап-ак **карга**.
Гажәпләнәп, шул мизгелдә
Аваз сала кара **карга**.

3 нче укучы: Бу шигырьдә **КАРГА** сүзе ике мәгънәгә ия.

Алып баручы: Бик дәрәс. Шигырьне укуны дәвам итәм, тыңлагыз.

Бу инешнең ике ярын
Тоташтыра такта **басма**.
Тар басмадан чыккан чакта,
Берүк сак бул, читкә **басма**.

4 нче укучы: Бу шигырьдә **БАСМА** сүзе ике мәгънәгә ия.

Алып баручы: Бик дәрәс. Дәвам итәбез.

Ялгыз басып торам ярда,
Бәлки килер көткән яр да.
Жырлап ага көмеш **чишмә**,
Серендә, дип, ятка **чишмә**.

1 нче укучы: Бу шигырьдә **ЧИШМӘ** сүзе ике мәгънәгә ия.

Алып баручы: Бик дөрөс. Булдырдыгыз. Рәхмәт сезгә, балалар. Әлфия апабыз китаплар укырга ярата, кечкенәдән үк шигырьләр яза. Биредә дә китап укырга яратучылар жыелганнар. Ә сез уеннар яратасызмы?

2-3 нче укучылар: Яратабыз.

Алып баручы: Әйдәгез, бергә «Кем ул?» уенын уйныйбыз. Ничек дисезме? Мин сезгә шагыйрә апагызның тагын бер шигырен укыйм. Ә шигырьдә кем турында сүз барганны сез әйтергә тиешсез? Игътибарлы булыгыз, уенны башладык.

И матур ул, ягымлы ул,
Иң жылы куллар кемдә?!
Кем яратып, гел иркәләп,
Уята безне көн дә?
Кем чәчләрне тарап үрә,
Кем бәйли оекбашлар?
Безнең өчен иртүк торып
Пешерә тәмле ашлар?
Кайсыгыз белә жавабың,
Кем ул иң изге кеше?!
Шул зирәк балага куям
Иң олы билге – бишле!

«Кем ул?!»

Укучылар жавабы.

Алып баручы: Бик дөрөс, балалар. Дәү әни, Әби, Әни жавапларын әйткән балаларның барысына «5»ле билгесе куям. Безнең Дәү әни, Әби, Әниләрөбез гаилә учагын саклаучылар, тәмле ашлар пешереп, мәктәпкә озатырга да, йоклаганда бишек жырларын көйләргә дә вақытлары житә аларның. Балалар, сезнең гаиләдә ничә кеше яши?

Укучылар жавабы.

Алып баручы: Бик яхшы, кемнәрдер өчәү, дүртәү, хәтта алты кеше дә яшиләр икән. Ә шагыйрә апабыз гаиләсендә ничә кеше ашәвен беләсегез киләме?

Укучылар бергә: Беләсебез килә, килә.

Алып баручы: Алайса, игътибар белән тыңлагыз. Мин сезгә шагыйрә апаның тагын бер «Без ничәү?» шигырен укып китәм:

Өткәй, әнкәй, абый, әнем,
Ничә кеше без өйдә?
Сана эле, әйдә, Алсу,
Зурмы безнең гаилә?
Әле безнең песи дә бар,
Исемнәре Мыраужан.
Шулай булгач, безнең өйдә,
Яши икән ничә жан?

«Без ничәү?»

Укучылар җавабы.

Алып баручы: Балалар, әйдәгез бергә саныбыз.

Җавап: 1. Өткәй,
2. Әнкәй,
3. Абый,
4. Әнем,
5. песи Мыраужан.

Алып баручы: Укучылар, бу уенны да җиңеп чыктыгыз. Ө безнең шигъри бәйрәмебез ахырына якынлашты. Шагыйрә Әлфия Ситдыйкова иҗатына багышланган әдәби композициядә катнашкан һәркемгә «5»ле билгесе куям.

Файдаланылган әдәбият:

Ситдыйкова, Ә. Омонимлы шигырьләр / Ә. Ситдыйкова // Көмеш кыңгырау. – 2010. – 13 март. – Б. 4.

Ситдыйкова, Ә. Серле дөнья: шигырьләр / Ә. Ситдыйкова. – Казан: Идел-Пресс, 2014. – 28 б.

«Жаннар назга төренә»

*Әлфия Ситдыйкова иҗатына багышланган
әдәби-музыкаль композиция
(югары сыйныф укучылары өчен)*

*Сәхнәдә шагыйрә Әлфия Ситдыйкова китапларыннан
«Жаннар назга төренә» дигән күргәзмә оештырылган,
кечкенә өстәл, урындык урнаштырылган.
Түргә экран куелган, диопроектор аша фильм күрсәтелә.*

Музыка яңгырый, сәхнәгә алып баручы чыга.

Алып баручы:

Кемгә житми жылы, кем тилмерде
Ишетергә ихлас сүзләрне?!
Шигырь юлы аша жаныгызга
Назлап бага Сөю күзләре.

Булган байлыгымны сезгә бирәм,
Әй кешеләр! Сөю кирәкме?!
Сезгә барам, кулларыма тотып
Сөю-хискә тулы йөрәкне.

«Сарыф ителмәгән сөю ага»

Алып баручы: Менә шулай шигъри юллар белән шагыйрә
Әлфия Ситдыйкова безгә, шигырь сөюче дусларына дөшә.

Алып баручы: Хәерле көн, кадерле дуслар! Хәерле пәнже-
шәмбе көннәре белән барыгызны да.

Хатын-кызның күнеле кызыклы шигъри халәттә йөзүчән. Ир-
тәнге якта кояшлы яңгыр булып ява, кичен жәйге челлә халәтен
кичерә. Ул серле күңел эченә нәрсә генә сыймаган: кояш нурлары,
чишмә шавы, яңа гына явып үткән яңгыр нәфислегә дә, нәни бала
сулышы да.

Алып баручы: Бу күңел янында сак булырга. Жансыз затлар
ул күңелгә ачкыч ярата алмый борылып китә. Ә жанлылар аны та-

гын да бизәп, нәкышләп, бер кочак матурлык өсти. Без бүгенге кичәбез героен, аның күнеленә бер кочак матурлык өстәргә теләп, бер кочак чәчәк бәйләмнәре белән сәхнәбез түрәндә каршы алабыз.

Алып баручы: Безнең бүгенге кичәбезнең кунагы шәһәрәбездә яшәп ижат итүче шагыйрә, дистәгә якин китап авторы, 2012 елның юбиляр шагыйрәсе Әлфия Ситдыйкова.

Әлфия ханымны сәхнәбез түрәнә чакырып әле.

Сәхнәгә чыгып утыра.

Алып баручы: Әлфия Мирзанур кызы Ситдыйкова 1957 елның 14 августында Актаныш районы Күжәкә авылында туа. Туган авылында ситезьеллык мәктәп, 1974 елда Пучы урта мәктәбен тәмамлай. «КАМАЗ» заводында эшли. «Чаллы-ТВ» телерадиокомпаниясенә «Күнел» радиосында хезмәт куя.

Әлфия бер дистәгә якин китап авторы: «Йөрәгемә яфрак сына» (2003), «Бер жылы сүз» (2004), «Жанымда кабынган учак» (2004), «Йөрәк сүзе йөрәккә» (2005), «Жаннар назга төрәнә» (2006), «Хисләрем канаты – Күжәкә» (2006), «Назга сусау» (2006).

Алып баручы: Әлфия Ситдыйкова исеме шигырь сөючеләр өчен күптәннән таныш. Вақытлы матбугат битләрендә шагыйрәнең беренче шигырьләре 1977 елда күрәнә башлай. Быел бит икеләтә юбилей, ижатына да 35 ел вақыт түгелме соң? 35 ел дәвамында Әлфия Мирзанур кызы инде шәһәрәбез шигырь сөючеләрен генә сөендереп калмый, аның әсәрләре бик еш кына республикабыз басмаларында да басыла: «Татарстан», «Казан утлары», «Идел», «Мәйдан» журналы битләрендә, «Ватаным Татарстан», «Мәдәни жомга», «Шәһри Казан», «Шәһри Чаллы» газеталары битләрендә ул үзенең шигырьләрен бастырып, шигъри жанлы дусларыбызга жан өрә. Шуларга өстәп, Әлфия Сидыйкова тәржемә белән шөгыйльләнә. Әлфия Ситдыйкова белән Вера Хәмидуллинаның уртақ жимешләре булып ике телдә: «Туган якның ике чишмәсе», «Два родника родной земли» (2007) билингваль тәржемәләр жыентыгы дөнья күрә. 2012 елда шагыйрә, тәржемә өлкәсенә керткән эшчәнлеге өчен, А. С. Грибоедов премиясенә, истәлек медаленә лаек булды.

Алып баручы: Бүгенге кунагыбыз шагыйрә Әлфия Ситдыйкова ишле, жиде балалы гаиләдә үсә. Инде аны тудырган эти-әннисе бүгенге көндә мәрхүмнәр. Аның күнел түрәндә эти-әннисенә карата ярату, хөрмәтләү хисләре шигъри юллар тудыра.

Талгын гына музыка яңгырый.

Укучы:

Жиде жанга гомер биргән Өнкэй
Жигелеп тартты тормыш арбасын.
Сыгылмый һәм сынмый яшәгәнгә
Дөньялыкта күрә савабын.

Безнең өчен яшәү өлгесе ул,
Һәрберебез өчен кадерле.
Өткэй биреп китте бәхиллеген,
Гомере дә шуңа хәерле.

Балаларың бик бәхетле, Өнкэй,
Бәхет өчен сиңа бурычлы.
Ныклы рухың, сынмас сабырлыгың
Көнләштерер иде корычны.

Бер жаныңа жиде шатлык сыеп,
Жиде тапкыр янып көйгәндер.
Маңгай, битләрендә сызылып киткән
Буразналар шуңа тирәндер.

Синең куллар назы белән күчкән
Йөрәкләргә кояш жылысы.
Жидебездән жиде шатлык булып,
Бәхетләрнең килсен олысы.

«Мин – жир кызы»

Алып баручы: Шагыйрь халкы фантазиягә ифрат бай халык.
«Бар байлыгы шул – фантазия дә хыял инде» – дисәләр дә, бу аның
бәхете бит әле. Хыялы артыннан кош булып оча, күк гөмбәзен иң-
ли, жир астына төшә, хикмәтле образлар иҗат итә. Бу сүзләрдә бер
дә арттыру юк. Менә бер шигырь тыңлап үтик әле.

Укучы:

Жирдә туып, жирдә үссәм дә мин,
Күкләр белән жаным сөйләшә.
Күңел кылын чиртеп, шигъри телдә
Чиксезлектән уйлы өн дәшә.

Өн телендә язам шигыремне,
Һәрбер юлы моңга төрөнгән.
Жирдә туып, жирдә үссәм дә мин
Торам тоташ йолдыз сереннән.

Киек каз юллары буйлап атлыйм,
Ай балкыган төнгө күкләргә.
Өн телендә язам шигыремне,
Бүләк булсын жирдә күпләргә.

«Жирдә туып, жирдә үссәм дә мин...»

Музыка тына.

Алып баручы: Әлфия ханым бүләк итеп безгә нинди шигырь юллары юллаган, рәхмәт сезгә. Менә бу урында Әлфия ханымга берничә сорау биреп үтәсәм килә.

Сорау:

Алып баручы: Инде жаваплардан күрөнгәнчә, Әлфия тыйнак шагыйрә. Әлфия Ситдыйкова шигърияттән башка яши алмый, аның тәненең бөтен күзәнәкләре шигырь белән сулый да, уйлый да. Ни сәбәпле шулай диеп әйтәмме. Соң, шигырьләре дәлил булып тора.

Укучы:

Минем жаным шигырь белән сулай,
Шигырь белән назга туена.
Мин бит кердем ап-ак шигырь белән
Ак чәчәклә яшьлек туена.

Минем сулыш – шигырь сулышы ул,
Сулыш алам халкым өчен дә.
Гомер юлым һәрбер язган юлда,
Яшәү көчем шигырь көчендә.

Минем жаным шигырь белән сулай,
Яшәшем минем шигырьдә.
Язмыш язган бәхетемне таптым
Шигырь белән үргән гомердә.

«Минем жаным шигырь белән сулай...»

Алып баручы: Шагыйрә Әлфия Ситдыйкова бик бәхетле шагыйрә, бүгенге көндә шагыйрәнең бик күп шигырьләрен композиторлар көйгә салганнар. Радио-телевидение аша без аны һәрдаим жырчыларыбыз башкаруыннан ишетеп торабыз. Белүемчә, иң беренче башлап, танылган жырчы-композитор Флера Талипова шагыйрә сүзләренә көй яза:

Жыр:

Олы бүләк итеп бу дөнъяга
Алып килгән сине якты яз.
Якты язлар кебек киң күнелен
Мөлдәрәмә тулы жылы наз.

Бәхет кошым, диеп, мине назлап,
Тик син генә әйтә аласың.
Авыр минутларда күнелемне
Юатырдай сүзләр табасың.

«Бәхет кошым»

(Ә. Ситдыйкова сүз., Ф. Талипова көе)

Алып баручы: Әлфия бала вакыттан бирле яза. Ул үзенен беренче шигъри тәлгәшләрен шагыйрь Кадыр Сибгатуллин, язучы Эдуард Касыймовларга укуы белән дә бәхетле. Шуларга өстәп, 1979 елда шәһәрбездә дөнъя күргән «Ләйсән» әдәби ижат берләшмәсенең беренче «Яшьлегем – Чаллы» китабына аның шигырьләре керү белән дә бәхетле шагыйрә. Ә хәзер «Яшьлегем – Чаллы» жьентыгына кергән бер-ике шигыреннән өзек сезгә дә ишеттерәсем килә:

Кар ява, кар ява. Күнелдә
Уяна шатлыклы хисләрем.
Төшерәм исемә шул чакта
Яшьлекнең тын, айлы кичләрен.

«Кар ява, кар ява...»

Киң кырларда хыялланып йөрим,
Йөрәк тулы зәңгәр моңнарым.
Тагын кайтам туган авылыма,
Жырлар белән тулган юлларым.

«Йөрәк тулы зәңгәр моңнарым»

Алып баручы: Өлфия шигъри тэлгәшләрә белән яшәүгә сусанган жанын кешеләргә ачып күрсәтә белә.

Укучы:

Суынмагыз, хисләр. Көзләрдә дә
Сибә нурын күнел кояшы.
Көзләрдә бит гомер сүнә димик,
Көзләрдә дә була юл башы.

Суынмагыз, хисләр. Йөрәкләргә
Ябылмаган әле ишекләр.
Тибрәтә дә сезне, юата да
Талдан, наздан үргән бишекләр.

Суынмагыз, хисләр. Алда кыш бар,
Кыш салкыны үтәр йөрәккә.
Жырлап яшим, сандугачым сайрый
Көзләрдә дә, кунып тирәккә.

«Суынмагыз, хисләр. Көзләрдә дә...»

Алып баручы: Шагыйрәнең яшәеше, ижаты өчен тагын бер чыганак – тирә-яктагы кешеләр. Ул кешеләр тудырган дөнья. Бу дөньяда шатлык та, сагыш та гаять күп, өмет белән өметсезлек тә житәрлек. Аның, бүгенге көн кадагына суккан, Ана белән Бала проблемасына борчылып язган поэмасы моның бер дәлиле булып тора.

Талгын гына музыка яңгырый.

Укучы:

Яшьлек гүзәл... Ә шул гүзәллекне
Саклый алабызмы мәңгегә:
Кем югала юлда очрап уккын,
Кем сыгылмый биек үр менә...

...Алсу йөзле, кара бөдрә чәчле,
Зифа буйлы гүзәл сылуга
Өзерләнган каһәрләнган сөю –
Шулдыр сәбәп канат сынуга.

...Бала елый... Жинан үкси... Үкси...
Әй адашты сөю, адашты.
Дөнья күзе бага каләм аша
Акылыннан язган карашны.

(«Бала елый» поэмасыннан өзек)

Музыка тына.

Алып баручы: Әлфия Ситдыйкованың күнеле мине үзенең байлыгы, серлелеге, нечкәлеге белән сокландырды. Аның күзләр-рендә – дөньяны яратуы чагыла, аны иртә таңнан назлап уяткан һәрбер иртәгә ул рәхмәтле, жан түрөндә – моң, шигъри гамь ята. Аның басынкы, шул ук вакытта кызу сөйләшүе, күзләренең очкын-ланып китүеннән шуны күрергә була – ул тормышның сикелтәле юлларын көчле рухлы хатын-кыз булып узарга өлгөргән. Шагыйрә күнел кылларының кырыгын да тибрәтеп хатын-кыз жанына мә-хәббәт тулы шигъри юллар сарыла.

Сарыф ителмәгән сөю ага
Шигърь булып, минем күңелдән.
Гамь шәрабе эчәм. Чишмә булып,
Гасыр ярып жанга түгелгән.

«Сарыф ителмәгән сөю ага...»

Алып баручы: Әлфия Ситдыйкова ижатына бик күп шагыйрь-ләрөбез үз бәяләрен бирәләр. Мин сезгә Әлфия ханымга багышлан-ган бер-ике шигърь юлларын ишеттереп үтәсем килә:

Китабыгыз – кулда... Туганнарым белән
Сезгә кергәч бүлөк иттегез!
Исләрөбез китте: сеңелебез белән
Игезәкләр кебек икегез!!
Үзегезне, никтер, «Шагыйрә» дип
Санамыйсыз әле санавын...
Әмма хисләрөгез – ташкын кебек! –
Хәтерләтә яшьлек язларын...
Һәрчак шулай үзегез булып калып,
Нур чәчегез ошбу дөньяга!..

...Ишетәсезме, Сезгә котлау булып,
Үзегез язган моңлы көй ага!..
Гомер буге моңсу яшәмәгез –
Сезгә елмаю бик килешә!..
Чынга ашсын бар хыялларыгыз
Яшәгәчтен шулай тиеш тә!..

Шәһинур Мостафин, 2003 ел

Август аенда тугангамы,
Кояш кебек жылы, якты син.
«Мин – жыр кызы, жирдә тудым...» диеп
Язуың белән дә хаклы син.
Туган ягың туфрагында шытып,
Яр Чаллыда канат яргансың.
Әдәбият дөнъясында бүген
Үз урының таба алгансың.
Күпме жырлар, шигъри гөләндәмнәр
Бизи гомер китыбыңның битләрен.
Ак кәгазьгә иелеп күңелең түгеп
Үткәрәсең иртә, кичләрен.
Арысланнар көтү белән йөрми,
Син бик горур, кыю, Әлфия!
Талантың һәм гүзәллеген күреп
Олпат ирләр хәтта баш ия.
Бәхеткә һәм мәхәббәткә лаек
Син, дускаем, якты дөнъяда.
Балаларың, оныкларың үссен
Син саклаган ныклы ояда.
Сәламәтлек – ярты бәхет, диләр,
Бәхеткәең булсын түгәрәк.
Әле тагын бик күп бәйрәмнәрне
Каршыласак иде бергәләп.

Наилә Хөрмәтова, 2003 ел.

Алып баручы: Әлфия ханымның «Назга сусау» шигъри жыентыгына тукталасым килә. Китапка кереш сүзне шагыйрь Рәдиф Гаташ язган. Кереш сүздән берничә юлларын укып үтәм:

«...Башкалар жанына тирэн үтөп кереп, аңлап, кушылып яну һәм эчкерсез саф хисләрдән матур тәкълид китабы тудыру өчен Шигъриятне, Кешеләрне, башка Каләм ияләрен югары кимәлдә ярату талантың булу кирәктер, мөгаен... Бу – сирәк йөрәкләр бәхете.

Алып баручы: Язучы, Татарстанның атказанган сәнгать эшлеклесе Галимжан Гыйльманов Әлфия Ситдыйкова ижатына карата язган бәяләмәсендә мондый юллар яза:

«...Туган җир – шагыйрә өчен матур сүз яки хатирә генә түгел. Аның өчен туган җир – сихри көч тә, кендек әбиләренең изге догасы да, аналарның таң җиледәй йомшак кулы да, кояш яктысын капларга тырышкан «кара хәбәр» дә, «куңел түрәннән шытып чыгып, хәтер каберенә тамган гөлләр» дә, су баса дип күчерелгән күрше авыл шәүләсе дә...».

Әлфия үзенә тулы бер җыентыгын туган ягына багышлап «Хисләрем канаты – Күжәк» исеме астында чыгара. Ө 2010 елда, авылдашы Рәскаль Хәертдинов белән бергә, авыл тарихын, шигъри, публицистик язмалары тупланаган «Авыл жаны – Күжәк горурлыгы» дип аталган саллы гына китап дөнья күрә. Әлфия Ситдыйкова һәрдаим авылдашларының, райондашларының көчле иңсәләрен тоеп иҗат итә:

Коштай очып үз ягыма кайтам,
Дәръяларны иңләп гизгәндә.
Җанда сусау, күңелемдә бушлык,
Ө тәнемдә ару сизгәндә.

Тышаусыз ат сыман бар хисләрем
Бчкыналар шул чак йөгәннән.
Әйтерсең лә яланаяк калып
Бала чагым чаба үзәннән.

«Коштай очып үз ягыма кайтам...»

Алып баручы: Шагыйрәнең күңеле нечкә, хисле. Шигъри юлларыннан күренгәнчә ул һәркемгә рәхмәтле. Аның якин кешеләре: балалары, оныклары һәрдаим Әниләрәнең жылы, ягымлы карашын тоеп яшиләр. Әле бик күп еллар шагыйрәбезгә ана назы сирпеп яшәргә язсын. Әлфия ханымның үзе язган шигырь юлларын үзенә үк бүләк итеп юллайсы килә:

Укучы:

Ана өчен иң зур шатлык жирдә
Нарасыен алса кулына.
Тәрбияләп, назлап, белем биреп,
Чыгаралса тормыш юлына.
Тәүфыйклы һәм гадел булса балаң,
Шатлык белән тула күңелең.
Икеләтә арта дөнья яме,
Икеләтә арта бәхетең.
Кызым белән улым үсеп житте,
Минем дәвам – якты өметем.
Балаларым өчен яшим жирдә,
Балаларым – минем бәхетем.

«Ана бәхете»

Алып баручы: Кичәбезне Әлфия Ситдыйкованың оптимист рухта язылган бер шигыре белән тәмамлыйсы килә.

Мин дөнъяга килгән чакта
Гап-гади бала идем.
Үсә-үсә йөрәгемә
Салдым бар гамен илнең.

Жир сулышы, чор сулышы
Күчте минем жаныма.
Кешелекне төреп яшим
Йөрәк, күңел жылыма.

Әйтсен халкым, бу балам да
Тапты дип үз сукмагын.
Мин яратам үз халкымның
Ярлысын һәм сукбаен.

Жырым таяныч булганда
Атлармын армый алга.
Тормыш – дингез дулкыннары
Какканчы соңгы ярга.

«Мин дөнъяга килгән чакта...»

Алып баручы: Әлфия Мирзанур кызына иҗат уңышлары телибез. Беркайчан да бәхет, шатлык читләтеп үтмәсен. Бик күп еллар сау-сәламәт булып дусларын, туганнарын, иҗатташларын сөендереп яшәргә, эшләргә, иҗат итәргә насыйп булсын.

Файдаланылган әдәбият:

Яшьлегем – Чаллы: шигырьләр / төз., Равил Лотфуллин. – Казан: Татар. кит. нәшр. – 1979. – Б. 69–73.

Ситдыйкова, Ә. Йөрөгемә яфрак сыена: шигырьләр / Ә. Ситдыйкова. – Чаллы, 2003. – 128 б.

Ситдикова, А. Два родника родной земли / Туган якның ике чишмәсе: шигырьләр / А. Ситдикова, В. Хамидуллина. – Казан: Татар. кит. нәшр, 2007. – 207 б.

Ситдыйкова, Ә., Хәертдинов, Р. Авыл жаны – Күжәкә горурлыгы. Авыл тарихы, шигъри, публицистик язмалар / Ә. Ситдыйкова, Р. Хәертдинов. – Казан: 2010. – 328 б.

Кушымта

*Гайлэ архивында сакланган
кайбер фотосурэтлэр*

Әнисе Гөлсем, әтисе Мирзанур

Әткэй-әнкэй кочагында (уртада утырганы Әлфия)

Балаларым – тормыш гөллөрөм...
Учнан сулга: Илдар, Гөлназ, Дилэрэ, Камилэ, Зөлфия, Владислав.

Туганнар бергэ жылгач. 2014 ел

50 яшь тә тулды... Яр Чаллы, Үзәк китапханә, 2007 ел

**Әдәбият музееңда.
Уңнан сулга: Әлфия Ситдыйкова, Марс Ягудин, Рәкит Әбделманов,
Фәния Хамматова, Мансур Сафин, Факил Сафин, Зөләйха Минһажева,
Вахит Имамов, Роза Хәмидуллина, Рәшит Бәшәр. Яр Чаллы, 2008 ел**

**Язучылар сабантуенда.
Уннан сулга, 2 рэт, 6 нчысы Әлфия Ситдыйкова. 2011 ел**

**Уннан сулга: Роза Хәмидуллина, Сирень Якупова, Нәжибә Сафина,
Әлфия Ситдыйкова. 2011 ел, 20 ноябрь**

Мәскәу язучысы Александр Тимофеевский янәшәсендә. 2012 ел

**Казан кунаклары килгәч.
Яр Чаллы Үзәк китапханәсендә**

Язучы Газиз Кашаповны искә алу кичәсеннән

«Үзәк китапханә бергә жыйды».

**Уннан сулга: Галимжан Гыйльманов, Факил Сафин, Разил Вәлиев,
Лилия Газизова, Равил Фәйзуллин, Вера Хәмидуллина, Рәзин
Нуруллин, Әлфия Ситдыйкова, Зиннур Мансуров. Казан, 2012 ел**

Знче мәктәп укучылары янәшәсендә. Яр Чаллы, 2012 ел

**Әлфия Ситдыйкова, Вахит Имамов, Нәжибә Сафина, Рәшит Бәшәр,
Рәзинә Сәетгараева, Роза Хәмидуллина. Әдәбият тарихы музейе, 2014 ел**

**Дания Сибгатуллина, Факил Сафин, Әлфия Ситдыйкова.
16 январь 2014 ел**

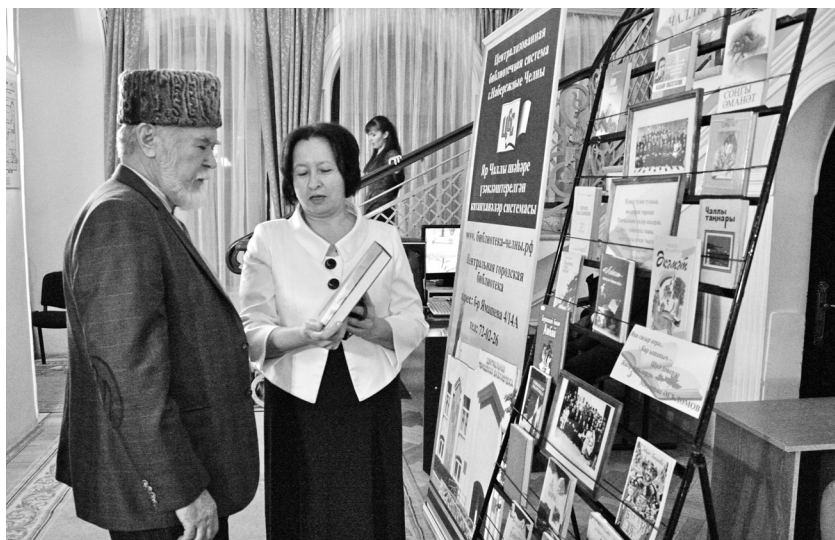
**Алматыдан кайткан милләттәшебез Сания Галиева
«Мәйдан» журналында кунакта.
Баш редактор Вахит Имамов һәм Әлфия Ситдыйкова. Яр Чаллы**

**Бергөркем язучылар шагыйрь Харрас Әюпов авылында.
Мөслим районы, Түреш. 31 май 2016 ел**

**Бөтендөнья татар конгрессы баш референты Илдар Мингәрәев,
Рәзин Нуруллин янәшәсендә**

Рабит Батулла «Әдәби Чаллы» китабы белән таныша. Казан, 2015 ел

**Чаллы язучылары Татарстан язучылар берлегендә очрашуда.
Казан, 27 декабрь 2015 ел**

«Ләйсән»ле еллар

**Остазыбыз халык шагыйре Рәдиф Гаташ юбилее кичәсеннән соң,
Казан, 30 март 2016 ел**

**Олпат шәхесләр янәшәсәндә.
Уннан сулга: Хатып Минегулов, Вера Хәмидуллина,
Әлфия Ситдыйкова, Разил Вәлиев, Данил Салихов, Роза Хәмидуллина.
Казан, 2016 ел, 30 март**

**Шагыйрә 12 нче мәктәп укучылары янәшәсәндә.
Яр Чаллы, 2016 ел, 11 март**

**Татарстан дәүләт радиосында кунакта.
Уңнан сулга: Нәсим Акмал, Фәния Хамматова, Раил Садри,
Әлфия Ситдыйкова, Рәзин Нуруллин, Роза Хәмидуллина.
Казан, 2017 ел, 10 февраль**

Күрсәткечтә кулланылган газета-журналлар исемлеге

Использованные газеты и журналы

Авыл утлары (Мөслим)
Актаныш таңнары (Актаныш)
Безнең фикер (Яр Чаллы)
Ватаным Татарстан (Казан)
Идел (Казан)
Казан утлары (Казан)
Кама таңнары (Яр Чаллы)
«КАМАЗ» хәбәрләре (Яр Чаллы)
Көмеш кыңгырау (Яр Чаллы)
Мәдәни жомга (Казан)
Мәйдан (Яр Чаллы)
Новое время (Удмуртия)
Нур (Яр Чаллы)
Өмет (Казан)
Светлый путь (Яр Чаллы)
Сөембикә (Казан)
Таң йолдызы (Яр Чаллы)
Шәһри Чаллы (Яр Чаллы)
Шәһри Казан (Казан)
Якты юл (Яр Чаллы)
Яңарыш (Ижау)
Яна вакыт (Оренбург)

Эчтәлек

Содержание

Укучыга / К читателю	5
«Моң булып синдә таралам...»	7
Шагыйрәнең кыскача биографиясе	10
Краткая биография	13
Әлфия Ситдыйкованың басылып чыккан китаплары / Изданные книги Альфии Ситдиковой	19
Әлфия Ситдыйкованың «Садик» сериясендә басылган китаплары	21
«Садик» сериясендә дөнья күргән тәржемә китаплары	21
Вақытлы матбугат битләрендә дөнья күргән әсәрләре	24
Вақытлы матбугат битләрендә басылган мәкаләләр	34
Әдәби жыентыкларга кергән әсәрләре, мәкаләләр / Публикации в коллективных сборниках /	44
Шагыйрә Әлфия Ситдыйкова тәржемәләре / Переводы Альфии Ситдиковой	48
Ижат һәм тормыш биографиясе	51
Ә. Ситдыйкова сүзләренә ижат ителгән жырлар	61
Шагыйрә Ә. Ситдыйкова фотолары урын алган жыентыклар	65
Награды и поощрения	66

I. ЭФИРДА –«КҮҢЕЛ» РАДИОСЫ

Сәмум жилен жиңгән әдип гомере... ..	70
Сибелсә дә татар чит жиргә... ..	74
Яралы халык жанын сүз белән бәйли... ..	79
Халкыбызның үз шагыйре	83

II. ИҖАТЫНА БЕР КАРАШ

Сандугачлы таңнарға гашыйк... ..	89
Тәкъдимнамә	90
Жанда шәмнәр янганда... ..	92
Тәкъдимнамә	93
Игелекле каләм иясе	95
Офыгы киң, күге биек	96
«Йөрәгемә яфрак сыена»	106
Шигырь күзләрендә сөю һәм наз... ..	107
Ләйләләр телгә килсә... ..	109
Ижатында язмыш бар	110
Тугандыр ул моңга уралып	113
Рекомендация	115
Где живёт счастье	117
Тәкъдимнамә	120
Каршылык көчен буйсындыр!	121
Сабантуйга кайткач... ..	126
«Сөюләрсез тормыш – буш мөгарә...»	129
Утлы жимешләрдән авыз иттем	134
Чаллы шагыйрьләренән ижат үзенчәлекләре	136
Өзелмәсен хәтер жепләре	138
Төрле әдәби очрашулардан	141
Китап укучыларынан хатлар	151
Актаныш таңнары!.. Кем генә белми бу жырны, кем генә эченнән көйләми?!	153

Әлфия Ситдыйковаға бағышланған шигырьләр

Синең дөньяң	154
«...Теләкләрнең телисең син...»	155
«...Укыдым да хатларыңны...»	156
«...Бу януың, дөрләп кабынуың...»	157
«...Хисләр тулы шигырь китабыңны...»	158

III. МӨЛДЕРӘМӘ ТУЛЫ КҮҢЕЛДӘН..

Яңа ел курантлары	160
«“Бишле” билгесе куям»	166
«Җаннар назга төренә»	172
Кушымта	183
Күрсәткечтә кулланылган газета-журналлар исемлеге / Использованные газеты и журналы	196

Альфия СИТДИКОВА

(Биобиблиографический указатель)

Әлфия СИТДЫЙКОВА

(Биобиблиографик күрсәткеч)

Төзүче: *Р. Г. Хәмидуллина*

Мөхәррир: *Ф. Х. Хамматова*

Корректорлар *Р. М. Насыйбуллина, Г. Р. Әхмәтишина*

Техник мөхәррир *И. З. Фәррахов*

16+ Знак информационной продукции согласно ФЗ
от 29.12.2010 г. № 436 – ФЗ.

Оригинал макеттан басарга кул куелды 16.10.2017.

Форматы 60x84 $\frac{1}{16}$. Тиражы 1000 д. Заказ

Редакционно-издательский центр «Школа».
420111, Казань, Дзержинского, 3. Тел.: 292-24-76.
Отпечатано на множительном участке центра.